

זהר פרשת ויצא

פרשת ויצא יעקב

זהר

ויצא יעקב מבאר שבע וילך הרנה (בראשית כה י) רבי חייא פתח ואמר (קהלת א ה) וזרח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם האי קרא אוקמוה אבל זורח השמש דא יעקב¹ כד הוה בבאר שבע² ובא השמש כד אזל לחרן³ דכתיב (בראשית כה יא) וילן שם כי בא השמש ואל מקומו שואף

סתרי תורה

וזרח השמש ובא השמש מאי קא חמא שלמה מלכא דשירותא דספרא דחכמתא דיליה מהכא איהו⁴ אלא אמר רבי אלעזר שלמה מלכא האי ספרא אוקים ליה על שבע הבלים⁵ ועלמא קאים עלייהו ואינן עמודין וסמכין קיומא דעלמא⁶ <דבגין> (ובגין) כך אקרון הבלים⁷ >נ"א בהאי הבל דנפיק מפומיה דבר נש ואתקיים ביה ואתערו חברייא אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן דבר אחר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות הסדים התורה דא יעקב העבודה דא יצחק גמילות הסדים דא אברהם שלשה דברים אלין אינן סמכין עלאין תלתא מן שבעה הבלים > מה גופא לא אתקיים בלא הבל אופ הכי עלמא לא אתקיים אלא על הבלים דאמר שלמה מלכא ואינן שבע

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". רבי חייא פתח ואמר, "וזרח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם", הפסוק הזה בארוהו, אבל "וזרח השמש" זה יעקב כשהיה בבאר שבע, "ובא השמש" כשהלך לחרן, שכתוב "וילן שם כי בא השמש", "ואל מקומו שואף

"וזרח השמש ובא השמש", מה ראה שלמה המלך שראשית ספר החכמה שלו הוא מכאן. אלא, אמר רבי אלעזר, שלמה המלך העמיד את הספר הזה על שבעה הבלים, והעולם עומד עליהם. והם העמודים והתומכים, קיום העולם, שלכן נקראו הבלים. (ס"א בהבל זה שיוצא מפיו של אדם ומתקיים בו, והתעוררו החברים אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן. דבר אחר, על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. התורה, זה יעקב, העבודה, זה יצחק, גמילות חסדים, זה אברהם. שלשה דברים אלו הם עמודים עליונים, שלשה מן שבעה הבלים). מה הגוף אינו מתקיים בלי הבל, כמו כן העולם אינו מתקיים

¹ ז"א (מ"מ).

² בינה (מ"מ).

³ מלכות (מ"מ).

⁴ אין הכוונה שספר קהלת מתחיל בפסוק זה שהרי יש כמה פסוקים קודם לו, אך ר"ל שבהיותו ספר מלא חכמת חכם גדול כשלמה שנראה שהיה לו לדבר מעניינים גדולים ולהתחיל משמי שמים העליונים והוא מתחיל מכאן, פי' מן השמש שיש עליו כמה מעלות רמות ונשאות (רמ"ז).

⁵ ספר קהלת הוא בסוד בינה. וכו' בדברי הרב בכמה מקומות נדרש פסוק זה על בחינת הדעת העליון דזעיר הנמשך ממשך שפע תיקון ז' דדיקנא דאיהו סוד תרין תפוחין שבהם מושב ההבלים היוצאים מיסוד אי' שבדעת ודעתא גניז בפומא דמלכא. ונלע"ד שמ"ש ועלמא קאים עלייהו, ירצה על בחינת ז' הבלים המושרשים בדעת זעיר שהוא ודאי שורש וקיום כל שאר גופו שהן ז' תחתונות שלו הנקרא עולם תמיד (רמ"ז).

⁶ הכוונה על התפשטות ההבלים בגופא דזעיר, וקראם עמודין וסמכין, בין על שם תרין תפוחין דאינן נז"ה דיסוד אימא, ובין על שם שז' קצות הזעיר עומדות על חג"ת נה"ם דנה"י דאימא, והיינו עמודין וסמכין (רמ"ז).

⁷ שאם כוונת הבל הבלים שיזכיר אחר כך היא כמובן מן הפשט שר"ל תוהו ואפר וריק, איך יצדק לקראו בלשון רבים שהרי ההעדר והאפס אין לו מציאות ומהות שיכון עליו ריבוי ומספר, אלא ודאי שפירושו לשון הבל הפה (רמ"ז).

זהר פרשת ויצא

דכתיב⁸ (קהלת א ב) הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל הא שבע

ואי תימא אי הכי <ד>אינון מרגלאן טבאן דעלמא קיימא עלייהו הא <באתר אחרא> כתיב הבלים בישין ואינון סתירו דעלמא כגון (קהלת ו ב) זה הבל וחלי רע הוא (שם ד ד) זה הבל ורעות רוח אלא ודאי (אלין שבע הבלים אינון) <אף על גב דהני שבע הבלים דאינון קדישין> קיומא דעלמא <אית⁹ לקבל הני שבע הבלים דכל דינין דעלמא¹⁰ נפקין¹¹> (ומנייהו) מתפשטין <נ"א> הבלים אחרנין וכלא קיומא (דגלותא) [דעלמא] בגין דאית בהני שבע הבל דכל דינין דעלמא נפקי

קמוז/א

זהר

זורה דכתיב (בראשית כח יא) וישכב במקום ההוא ותא הוי שמשא אע"ג דנהיר לכל עלמא מטלנוי¹² בתרין סטרין אינון כמה דאת אמר (קהלת א ו) הולך אל דרום וסובב אל צפון בגין דדא ימינא ודא שמאלא (ובגין דנגיד) (ונגיד) ונפיק כל יומא מסטרא דמזרח¹³ ואזיל לסטרא דדרום¹⁴ <נ"א דמערב> ולבתר לסטרא דצפון ומסטרא דצפון¹⁵ לסטרא דמערב וכדין שמשא אתכניש ואזיל לגבי מערב נפיק ממזרח דכתיב (בראשית כח י) ויצא יעקב מבאר שבע ואזיל למערב דכתיב (שם) וילך חרנה

אלא על ההבלים שאמר שלמה המלך, והם שבעה, שכתוב "הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל", הרי שבעה. ואם תאמר, אם כך, שאותן מרגליות טובות שהעולם עומד עליהם, הנה במקום אחר כתוב הבלים רעים, והן חורבן העולם, כמו "זה הבל וחלי רע הוא", "זה הבל ורעות רוח". אלא ודאי (אלו) אף על גב ששבעה ההבלים הללו, שהם קדושים, קיום העולם, יש כנגד אלו שבעה הבלים שכל דיני העולם יוצאים (מהם), ומהם מתפשטים (הבלים אחרים), והכל קיום של הגלות (של העולם), משום שיש באלו שבעה הבלים שכל דיני העולם יוצאים

זורח", שכתוב "וישכב במקום ההוא". ובא וראה, אף על גב שהשמש מאיר לכל העולם, מסעותיו הם בשני צדדים, כמו שנאמר "הולך אל דרום וסובב אל צפון", משום שזה ימין וזה שמאל, (ולכן) ושופע ויוצא כל יום מצד המזרח, והולך לצד הדרום (של מערב), ואחר כך לצד הצפון, ומצד הצפון לצד המערב, ואז השמש נכנס ויוצא לצד מערב. יוצא ממזרח, שכתוב "יוצא יעקב מבאר שבע", והולך למערב, שכתוב "וילך חרנה".

⁸ הוצרך הכתוב לסדרם בסידור ההוא הבל הבלים וגו' מפני שהוא על סדר שבע התחתונות, כי הבל הבלים הם חג"ת פי' גדולה וגבורה שני הבלים ות"ת כלול משניהם, וכמו כן הבל הבלים השני בסוד נה"י והכל הבל בסוד מלכות הכוללת את הכל. וטעם הקדימו את הת"ת אל ח"ג ואת יסוד אל נצח הוד, הוא מפני שלהיות הבלים יוצאים מן הדעת שהוא באמצע בודאי שיגדל כח הקו האמצעי אל שני הקוים של ימין ושמאל, וכל שכן שח"ג ונ"ה הם סתומים בסוד זרועות ויריכים מה שאין כן צנור האמצעי (רמ"ז).

⁹ לאית בהני קציע הכל לכל דינין דעלמא נפקי ומתפשט (דפוס אמסטרכס) ##* ואולי בגין היא כגון ולא להוסיף ד'.

¹⁰ (מנייהו) דפ"ו.

¹¹ אותם ההבלים שהזכיר שלמה הם קדושים ומקיימים העולם, אלא שלהיותם מבחי' ס"ג שממונו נתפשטו הסיגים גם משם יתפשט למטה הבלא דגרמי להעמיד החיצונים שוטרי הדין שהם גורמים קיום העולם (רמ"ז).

¹² פי' מסעיו לב' צדדים לדרום וצפון והוא חס"ד וגבורה כנודע (ד"א).

¹³ פי' בינה נק' מזרח שמשם זריחת ז"א (מ"מ).

¹⁴ כמ"ש לעיל בפ' תולדות דף קלו שהחסידי יוצאים מיסוד דאימא והולכים לחסד דז"א ומניחים שם חסד א' ואח"כ הולכים לגבורה דז"א ומניחים שם חסד שני וז"ש ולבתר לסטרא דצפון (מ"מ).

¹⁵ פי' כי המלכות בניינה מהגבורות הנק' צפון (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

רבי שמעון אמר נפיק מכללא דארעא דישׂראל¹⁶ דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע ואזל לרשו אחרא דכתיב וילך חרנה >נ"א נפיק ממזרח דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע דא שמטה דנטיל מעומקא עלאה נהירו דנהיר ואזיל למערב דכתיב וילך חרנה אתר דדינא ורוגזא תמן

רבי יוסי מוקי האי קרא בגלותא בקדמיתא הוה נחית נהירו מעומקא עלאה ויעקב הוה נטיל ליה ואזיל לגבי באר שבע באר דחפרוה שרים דהוה נהיר מתמן ואשלים לההוא באר בכל שלימו וביומי דגלותא נטיל מהאי באר שבע ואזיל לגבי חרנה דכתיב וילך חרנה כלומר חרון אף ומאי היא חרון אפו דקב"ה דרגא בישא > ארעא דרשו אחרא

אמר רבי חייא כד אזיל¹⁷ שמשא למערב האי מערב אקרי מקומו דשמשא כרסייא דיליה אתר דשריא עליה הה"ד (קהלת א ה) ואל מקומו שואף זורח הוא שם דאזיל לגביה לאנהרא עליה ונטיל כל נהורין וכניש לון לגביה והיינו כמה דתנינן קב"ה אנה תפלין) >נ"א ותנינן קב"ה אנה תפלין דכתיב (ישעיה סב ח) נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו ותנינן ימינו דא תורה דכתיב (דברים לג ב) מימינו אש דת למו ובזרוע עוזו אלין תפלין

ובלהו נטיל יעקב ומכניש לגבי מערב וסיהרא כניש לבתר כל אינון נהורין ובוצינין דנטיל יעקב דאיהו יהיב לה ואנהר לה והיינו דתנינן קב"ה אנה תפלין > בגין דנטיל כל כתרין עלאי¹⁸ ומאן גינהו רזא דאבא עלאה¹⁹ ורזא דאמא עלאה ואינון תפלין שבראש כמה דתנינן כהן [גדול] נוטל בראש ולבתר דנטיל אבא ואמא [נטיל] ימינא

רבי שמעון אמר, יוצא מכלל ארץ ישראל, שכתוב "ויצא יעקב מבאר שבע", והולך לרשות אחרת, שכתוב "וילך חרנה". (יוצא ממזרח, שכתוב "ויצא יעקב מבאר שבע", זו השמיטה שנוטלת מהעומק העליון האור שמאיר והולכת למערב, שכתוב "וילך חרנה", המקום שהדין והרוגז שם.

רבי יוסי מבאר את הפסוק הזה בגלות, בראשונה היה יורד אור מן העומק העליון, ויעקב היה נוטל אותו והולך לבאר שבע, הבאר שחפרוה שרים, שהיה מאיר משם, והשלים אותה הבאר בכל השלמות, ובימי הגלות נסע מבאר שבע הזו והלך לחרנה, שכתוב "וילך חרנה", כלומר חרון אף. ומה הוא חרון אפו של הקדוש ברוך הוא, הדרגה הרעה, ארץ של רשות אחרת.

אמר רבי חייא, כשהולך השמש למערב, המערב הזה נקרא מקומו של השמש, הכסא שלו, מקום ששולט עליו, זהו שכתוב "אל מקומו שואף זורח הוא שם", שהולך אליו להאיר עליו, ונוטל את כל האורות וכונס אותם אליו. והיינו כמו ששנינו שהקדוש ברוך הוא מניח תפלין. (ס"א ולמדנו, הקדוש ברוך הוא מניח תפלין, שכתוב "נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו". ושנינו "ימינו" זו התורה, שכתוב "מימינו אש דת למו", "ובזרוע עוזו" אלו תפלין.

ויעקב לקח את כולם ומאסף לצד מערב. והלבנה אוספת לבסוף כל אותם האורות והמאורות שיעקב לוקח, שהוא נותן לה ומאיר לה. וזה ששנינו הקדוש ברוך הוא מניח תפלין, משום שנוטל את כל הכתרים העליונים, ומי הם, הסוד של האב העליון וסוד האם העליונה, והם התפלין שבראש, כמו ששנינו, כהן גדול

¹⁶ פי' ר"ש פליג עם רבי חייא שר"ח ס"ל ויצא יעקב שהוא ז"א מבאר שבע שהיא בינה וילך חרנה למלכות, ור"ש ס"ל ויצא יעקב באבינו מבאר שבע הי אהמלות, וילך חרנה שיצא חו"ל ששם היא הקלי' שהיא רשו אחרא הנק' חרנה חרון אף (מ"מ).

¹⁷ ר"ח חזר לחזק סברתו שפי' ויצא יעקב הוא ז"א שיצא מן הבינה כד אזיל שמשמע למערב פי' כשהלך ז"א למלכות קב"ה אנה תפלין פי' ז"א יוציאם התפלין ממוחין דיליה (מ"מ).

¹⁸ פי' מוחין דא"א (מ"מ).

¹⁹ פי' מוחין דאבא ורזא דאימא עלאה מוחין דאימא ונקט בהו עילאה לרמוז אל מוחין דא"א עיאלין לא דישי"ס ותבונה (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

נוטל בראש. ואחר שנוטל האב והאם, נוטל הימין והשמאל. ונמצא (שהקדוש ברוך הוא) שנוטל הכל.

רבי אלעזר אמר, תפארת ישראל נוטל הכל, וכשנמשכת כנסת ישראל למעלה, נוטלת כמו כן כאן הכל, עולם הזכר של הקדוש ברוך הוא, וכן עולם

סתרי תורה

ומתפשטים ממנו) ונקראים הבלים אחרים להלקות בני אדם ולתקנם שילכו בדרך ישרה. ונקראים הבל ששורה בהם חולי רע, הבל שהוא רעות רוח. והם הקיום שבגלגלם בני אדם הולכים בדרך ישר ופוחדים מהקדוש ברוך הוא. ועל כן רבים הם ההבלים שמתפשטים משבעה הללו. והראשית שהוא אמר, סוד השמש, שהוא הבל שמקיים את העולם, והוא הסוד להכניס את האדם לתוך האמונה העליונה של הקדוש ברוך הוא. ולכן כל מה שתחת הדרגה הזו אינו סוד האמונה, ועל כן כתוב "ואין יתרון תחת השמש", בכל אשר נעשה תחת השמש, שהרי מתחת לזה לא צריך להדבק, השמש והלבנה שהם אחד בלי פרוד. ואף על גב שהלבנה היא תחת השמש, הכל הוא שמש בלי פרוד, ותחת לזה הכל הוא רעות רוח ואסור להדבק בו.

ומתפשטים ממנו) ונקראים הבלים אחרים להלקות בני אדם ולתקנם שילכו בדרך ישרה. ונקראים הבל ששורה בהם חולי רע, הבל שהוא רעות רוח. והם הקיום שבגלגלם בני אדם הולכים בדרך ישר ופוחדים מהקדוש ברוך הוא. ועל כן רבים הם ההבלים שמתפשטים משבעה הללו. והראשית שהוא אמר, סוד השמש, שהוא הבל שמקיים את העולם, והוא הסוד להכניס את האדם לתוך האמונה העליונה של הקדוש ברוך הוא. ולכן כל מה שתחת הדרגה הזו אינו סוד האמונה, ועל כן כתוב "ואין יתרון תחת השמש", בכל אשר נעשה תחת השמש, שהרי מתחת לזה לא צריך להדבק, השמש והלבנה שהם אחד בלי פרוד. ואף על גב שהלבנה היא תחת השמש, הכל הוא שמש בלי פרוד, ותחת לזה הכל הוא רעות רוח ואסור להדבק בו.

סתרי תורה ומתפשטים ממנו) ונקראים הבלים אחרים להלקות בני אדם ולתקנם שילכו בדרך ישרה. ונקראים הבל ששורה בהם חולי רע, הבל שהוא רעות רוח. והם הקיום שבגלגלם בני אדם הולכים בדרך ישר ופוחדים מהקדוש ברוך הוא. ועל כן רבים הם ההבלים שמתפשטים משבעה הללו. והראשית שהוא אמר, סוד השמש, שהוא הבל שמקיים את העולם, והוא הסוד להכניס את האדם לתוך האמונה העליונה של הקדוש ברוך הוא. ולכן כל מה שתחת הדרגה הזו אינו סוד האמונה, ועל כן כתוב "ואין יתרון תחת השמש", בכל אשר נעשה תחת השמש, שהרי מתחת לזה לא צריך להדבק, השמש והלבנה שהם אחד בלי פרוד. ואף על גב שהלבנה היא תחת השמש, הכל הוא שמש בלי פרוד, ותחת לזה הכל הוא רעות רוח ואסור להדבק בו.

ו"יצא יעקב", בקשר של הסתום, מתוך הסתר הסתום יוצא, זהר האספקלריה המאירה כלולה משני צבעים שמתחברים יחד.

תוספתא

²⁰ פי' תרין כתפין דא"א מהם חסדים וגבורות דז"א והם תרין עטרין דאחסינו או"א לברייהו ת"ת, שתרין עטרין הם בפקדון בתוך ו"ק דאו"א, ואינם מתעצמים בתוכם כמ"ש הרב בכוונת העמידה דחול, ולכך ז"א נוטל תחלה מוחין דאו"א שהם מחב"ד שלהם ואח"כ תרין עטרין דאריך שהם טמירין בו"ק שלהם (מ"מ).

²¹ פי' ר"א מוסיף על ת"ק וס"ל מי הוא העיקר שנוטל את הכל הוא ת"ת דז"א שבו מתגלים יסודות דאו"א (מ"מ).

²² פי' בינה שנקרא עלמא דדכורא משפעת לז"א עלמא דנוקבא דקב"ה פי' המלכות מתאוה לקבל מז"א ע"ד מ"ש הזהר בפ' וארא על פסוק עד תאות גבאות עולם (מ"מ).

²³ פי' גבורה דז"א שמסיגי הגבורות יצאו הקלי' (מ"מ)

²⁴ ה"ס יסוד אבא שבתוך יסוד זעיר, שבו נכללים ז' הבלים של כל הז' תחתונות (רמ"ז).

²⁵ פי' בינה (מ"מ).

²⁶ פירוש בקשר סתום מתוך בינה שהיא נסתרה וסתומה יצא ז"א כלול מחסד וגבורה מחוברים בת"ת ועיין מקדש מלך (נ"א).

²⁷ ז"א (מ"מ).

²⁸ פי' חו"ג א"נ נפקרא זהר הוא ת"ת כלילין בתרין גווינין הם חסד וגבורה (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

בני עלמא רחימי עלאה²⁹ הורמנא דבוריירי³⁰, קריבו שמעו מאן חכימא בכו מארי דעינין בסוכלתנו ליתו ולינדע בשעתא דרישא³¹ חוורא נטיל תלת אתוון וגליף לון בגלופא בגלופין חד א' חד י' וחד י' ואתגליף אי"ן [א] רישא עלאה דכלא טמירא דכל טמירין³² י' סליקו דרעותא הוי³³ אשתכלל³⁴ מרישא לעילא ונחת לתתא³⁵ נפק ואפיק תלתין ותרין שבילין³⁶ עד דאתגליפו בין אבני יקר <דמתלהטן³⁷> <כמתלהטן> ואתקשרו באת גו"ן דאיהו דכר ונוקבא תרין רחימין³⁸ קשורא תקיפא³⁹ בהו אשתכלל⁴⁰ <ו>שמא קדישא⁴¹ בהו אתקשר מנייהו אשתכה מזונא לכלא⁴² אשתכללו עלמין⁴³ ועל דא אתגליף י' פשוטה כללא דתרין נ' כפופה נוקבא חדא י' דאיהי רעותא

קמוזב

זהר

דנוקבא דקב"ה כמה דנפקי כל נהורין מהאי עלמא הכי נמי נטיל כלא האי עלמא דהא דא כגוונא דא ובגין כך באר שבע דא יובלא באר שבע [דא] (ד)איהי שמטה כללא לקב"ה⁴⁴ [נ"א דהא דא כגוונא דא] ושמשא <דא> (לא) נהיר אלא מיובלא <נ"א ואיהו נטיל כל נהורין ויהיב לנו שמטה> ובגין כך ויצא יעקב מבאר שבע [וילך חרנה] [בראשית כח י] דא מערב [דאיהי שמטה]

בני העולם, אהובי עליון, בחירי הממשלה, קרבו שמעו. מי חכם בכם, בעלי העינים בהשכל, יבא וידע. בשעה שהראש הלבן נטל שלש אותיות וחקק אותם בחקיקת החקיקות, אחת א', אחת י', ואחת י', ונחקק אי"ן. הא' הראש העליון של הכל טמון של כל הטמונים, י' הוא עלית הרצון, נתקן מן הראש למעלה, וירד למטה. יצא והוציא שלשים ושנים שבילים, עד שנחקקו באבנים יקרות שלוהטות, ונקשרו עם האות נר"ן, שהיא זכר ונקבה, שני אוהבים, קשר חזק, בהם נתקנו, והשם הקדוש נקשר בהם, מהם נמצא המזון לכל, נתקנו העולמות. ועל כן נחקקה י' פשוטה, הכלל של שתיים, נ' כפופה נקבה אחת, י' שהיא הרצון

הנקבה של הקדוש ברוך הוא, כמו שיוצאים כל האורות מן העולם הזה, כך גם נוטל הכל העולם הזה, שהרי זה כדוגמא זו. ולכן באר שבע זה היובל, באר (שבע) זו השמיטה, (שהרי זה כדוגמא זו נ"א הכל לקדוש ברוך הוא), והשמש (הזה) אינו מאיר אלא מן היובל, (והוא נוטל כל האורות ומכניס תוך השמיטה), ולכן "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", זה המערב שהיא השמיטה.

²⁹ אהובי עליון דשולטני' מבורר והכל מפורש במקדש מלך (נ"א).

³⁰ גדולי הסלטים (אור יקר).

³¹ א"ק כדמוכח לקמן (מ"מ).

³² הוא א"א כי אר"א טמירין גו זר"ן וא"א טמיר גו אר"א ובא' רמזו עתיק וא"א ששניהם כתר דעולם האצילות, כמ"ש הרב (מ"מ).

³³ פי' אבא שנקרא רעותא (מ"מ).

³⁴ פי' שכלולו ותיקונו הוא מעתיק וא"א (מ"מ).

³⁵ פי' אצל הבינה (מ"מ).

³⁶ פי' ל"ב נתיבות חכמה שבו [עי' ס"י פ"א מ"א] (מ"מ).

³⁷ פי' הם זר"ן וז"ש ואתקשרו באת נ' איהו דר"ג (מ"מ).

³⁸ פי' אר"א שהם תרין רחימין כנודע, שאר"א הם ריעים בסוד אכלו ריעים [ח"ג ד ע"ב] (מ"מ).

³⁹ לפי שכותל א' יש לשניהם ותמדי הם פב"פ כמ"ש הרב (מ"מ).

⁴⁰ פי' בתוך זר"ן (מ"מ).

⁴¹ פי' שעיקר שם הוי"ה בזו"ן, יה"ו הוא ז"א, ה' אחרונה מלכות (מ"מ).

⁴² פי' שמזר"ן בא מזר"ן בי"ע ועה"ז (מ"מ).

⁴³ פי' מהם נשתכללו בי"ע (מ"מ).

⁴⁴ פי' כמ"ש"ל שהבינה משפעת לז"א והמלכות מקבלת ממנו (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

רבי שמעון אמר⁴⁵ ויצא יעקב מבאר שבע דא מערב⁴⁶ שנת השמטה⁴⁷ וילך חרנה דא שנת ערלה⁴⁸ בגין דנפק⁴⁹ מרשו קדישא לרשו אחרא דהוה עריק מאחוי כמה דאתמר

וכד מטא לבית אל דאיהו ברשו קדישא⁵⁰ מה כתיב (שם יא) ויפגע במקום⁵¹ מאן מקום רבי חייא אמר דא הוא מקומו דקאמרן דכתיב (קהלת א ה) ואל מקומו שואף (זורח הוא שם) וילן שם כי בא השמש (בראשית כח יא) כמה דאת אמר שואף זורח הוא שם דהא בגין לאנהרא ליה קאתיא (שם) ויקח מאבני המקום אבני המקום לא כתיב⁵² אלא מאבני המקום אלין אינון אבני יקר⁵³ מרגלאן טבאן דאינון תריסר אבנין עלאין כמה דכתיב (מ"א יח לא) שתיים עשרה אבנים ותחת אלין תריסר אלף⁵⁴ ורבוון אבני פסילן⁵⁵ וכלהו [אקרין] אבנין בגין כך מאבני המקום⁵⁶ ולא אבני >נ"א המקום⁵⁷ דא הוא מקום דקאמר וישם מראשותיו

רבי שמעון אמר, "ויצא יעקב מבאר שבע" זה המערב, שנת השמיטה, "וילך חרנה" זו שנת הערלה, משום שיצא מרשות הקדושה לרשות אחרת, שהיה בורח מאחיו, כמו שנתבאר.

וכאשר הגיע לבית אל, שהיא ברשות הקדושה, מה כתוב, "ויפגע במקום". מי המקום, רבי חייא אמר, זהו מקומו שאמרנו, שכתוב "ואל מקומו שואף" ("זורח הוא שם"). "וילן שם כי בא השמש", כמו שנאמר "שואף זורח הוא שם", שהרי הוא בא כדי להאיר לו. "ויקח מאבני המקום", לא כתוב אבני המקום אלא "מאבני המקום", אלו הם אבנים יקרות מרגליות טובות שהן שתיים עשרה אבנים עליונות, ככתוב "שתיים עשרה אבנים". ותחת אלו שנים עשר אלף ורבבות אבנים פסולות, וכולן נקראות אבנים, ולכן "מאבני המקום" ולא אבני (המקום), זהו המקום שאמר. "וישם

⁴⁵ פי' ר"ש חוזר לסברתו שבאר שבע היא המלכות, וחרנה היא הקלי' (מ"מ).

⁴⁶ נמחק בלור יקר.

⁴⁷ מלכות הנקראת באר שבע ובת שבע, על שם שהיא כלולה מז' מדות והיינו שהיא שמטה כנודע. אמנם אמרו שנת השמטה ולא אמר שמטה שהם שבע שנים כולם אלא שנת השמטה, שהיא שנה השביעית, הוא לדקדק מאי בין באר שבע לבת שבע, כי בת שבע ר"ל בת מדה א' כלולה מז' והיינו שמטה ממש, אמנם באר שבע פי' באר הנובא מז' מדות, א"כ היא שנת השמטה שהיא המלכות שביעית לו' שנים הקודמין (אור יקר).

⁴⁸ נודע כי הערהל מקיפה אות הברית שהוא הפרי, והיינו חרנה חרן ערלה, ה' פר, שהוא מתעלם בתוכו כענין ח"ט ה' ה' פרי, חט סובין ומורסן שסובבין אותו (אור יקר).

⁴⁹ היינו לדקדק מלת ויצא, כי כל לשון יציאה הוא לחוץ לחצונים כענין אצא והייתי רוח שקר, וכענין צא תאמר לו (אור יקר).

⁵⁰ שכינה מצוי שם, ולכך ויפגע במקום דהיינו מלכות ממש, שהיא נקראת מקום וכדפי' ר' חייא דבהא לא פליג עליה ר' חייא אמר כי תקנת תפלת ערבית שהיא מלכות הואע"י יסוד ואל מקומו שואף שפי' ר' חייא לעיל (אור יקר).

⁵¹ פי' זה לכ"ע בין לר"ח בין לר"ש, אלא לר"ש הכי פירושה, ויצא יעקב מהמלכות, וילך חרנה לגלי' שהיא חר"ל, וביני ביני כד מטא לבית אל שהיא מלכות, ויפגע במקום שהיא מלכות, וילן שם, וכמ"ש לקמן הזהר. ולר"ח, הכי פירושה, ויצא יעקב מהבינה, וילך למלכות שהיא חרנה, וכשפגע בה כתיב ויפגע במקום שהיא מלכות והיא חרנה, שהכל א' (מ"מ).

⁵² דהוה משמע כולהו ואינו, שיש ג' מיני אבנים: יש אבנים פסולות שהם חצונים אבן נגף וצור מכשול שמשם הם ג' אבנים דמתניתין מסכת ע"ז, ויש אבנים שאינם פסולות אלא שאין בהם עיקר היחוד ותיקון המרכבה ויש אבנים שהם הם עיקר התיקון והמרכבה עליהם, והם הנקראות תריסר מרגלאן טבאן, ויש תחת ממשלתם ד' מחנות שכינה שאין מספר לגודדין, אלא אלו הם ראשי ראשים (אור יקר).

⁵³ פי' י"ב בקר (מ"מ).

⁵⁴ קנא ע"א (הערת הזוהר)

⁵⁵ גזית (ד"א).

⁵⁶ נמחק בהגהות הגר"א.

⁵⁷ הגהות הגר"א גורס את המוסגר.

זהר פרשת ויצא

(שם) מראשותיו דמאן⁵⁸ אלא מראשותיו דההוא מקום מאי מראשותיו אי תימא כמאן דשוי תחת רישיה לא אלא מראשותיו לארבע <נ"א רישי> סטרין דעלמא תלת אבנין לסטר

סתרי תורה

כיון דאלין אתכלילו דא בדא אתחזון ביה כל גווינין ארגמן איהו כל היזו דנהורין ביה כלילין⁵⁹ רצוא ושוב אינון נהורין⁶⁰ לא מתעכבן למחמי חבורא דא אתחברן בההוא זהר⁶¹ בהאי זהר שארי מאן דשאר⁶² שמא איהו לההוא דסתים דלא ידיע כלל⁶³ קול יעקב אקרי בהאי אתחזי מהימנותא דכלא⁶⁴ ההוא דסתים ולא ידיע כלל⁶⁵ בהאי שריא יהוה⁶⁶ שלימו דכל סטרין איהו⁶⁷ עלאה ותתאה הכא אשתכח יעקב שלימו דאבהן⁶⁸ דאחיד מכל סטרין⁶⁹ זהר דא על ברירו דשמא דא אקרי דכתיב (ישעיה מא ח) יעקב אשר בחרתיך תרין שמהן אקרי יעקב וישראל⁷⁰ בקדמיתא יעקב ולבתר ישראל

סתרא <דסתרא>⁷¹ דא כד הוה בקדמיתא בהאי סופא דמחשבה דאיהו פרושא דאורייתא דבכתב⁷² ואיהי תורה שבעל פה ועל דא אקרי באר שנאמר (דברים א ה) הואיל משה באר את התורה בא"ר איהו <ל>ההוא דאקרי שבע⁷³ דכתיב (מ"א ו לח) ויבנהו שבע שנים והיינו קול

מראשותיו", מראשותיו של מי, אלא מראשותיו של המקום ההוא. מה זה "מראשותיו", אם תאמר כמי ששם תחת ראשו, לא, אלא מראשותיו לארבעה (ראשי) צדדי העולם, שלש אבנים לצד

כיון שאלו נכללו זה עם זה, נראים בו כל הצבעים, הוא ארגמן, כל מראה האורות כלולים בו. רצוא ושוב, הם האורות לא מתעכבים לראות, חבור אחד הם מתחברים בזהר ההוא. בזה"ר הזה שורה מי ששורה, הוא שם לאותו הנסתם שלא ידוע כלל, נקרא קול יעקב, בזה נראית האמונה של הכל, אותו נסתר שלא ידוע כלל, בזה שורה יהוה. הוא השלמות של כל הצדדים, העליון והתחתון נמצא כאן. יעקב השלמות של האבות שאחוז מכל הצדדים. הזהר הזה על בחירת השם הזה נקרא, שכתוב "ישראל אשר בחרתיך", שני שמות נקרא, יעקב וישראל, בראשונה יעקב ואחר כך ישראל.

הסתר של הסתר הזה, כשהיה בהתחלה, בסוף הזה של המחשבה, שהוא הפירוש של תורה שבכתב, והיא התורה שבעל פה. ועל כן נקרא באר, שנאמר "הואיל משה באר את התורה". בא"ר הוא לאותו שנקרא שבע, שכתוב "ויבנהו שבע שנים". והיינו קול גדול. וסוף המחשבה הזה הוא בא"ר שבע. ויעקב

⁵⁸ פי' לא איעקב שהוא ז"א קאי אלא מראשותיו דמלכות (מ"מ)

⁵⁹ פי' שיש בו כל המוחין בין דאבא בין דאימא (מ"מ).

⁶⁰ פי' שאין בהם השגה, וז"ש לא מתעכבן למחמי (מ"מ).

⁶¹ פי' ז"א (מ"מ).

⁶² פי' אר"א הם בז"א התחלת גילויים (מ"מ).

⁶³ פי' אריך (מ"מ).

⁶⁴ פי' בינה כי כ"א פעמים אהי"ה גימ' אמ"ת (מ"מ).

⁶⁵ פי' אריך, שכולם מאירים בז"א (מ"מ).

⁶⁶ יובן במ"ש הרב, שעיקר שם הוי"ה היא בת"ת, לפי ששלשה כלים שבו, חיצון ואמצעי, ופנימי כולם הוי"ת (מ"מ).

⁶⁷ פי' שת"ת מכריע בין חו"ג, ובין בינה ומלכות, וז"ש עילאה ותתאה (מ"מ).

⁶⁸ פי' יעקב אע"ה הוא מרכבה לז"א (מ"מ).

⁶⁹ כלומר שהוא מרכבה לכל הו"ק, ה"ה עיקר תיקון הנוק' כמבואר בע"ח שער תיקון הנוק' פרק ב' כלל יט ועוד (הקדו"ש מד ע"ד).

⁷⁰ יעקב היא מלכות, וישראל הוא ז"א (מ"מ).

⁷¹ עי' לעיל נב ע"א, עו ע"א ופב ע"ב, ענין כניסת אברהם ושלמה לידיעת הקלי' (דע"ה ח"א פא ע"ד).

⁷² והיינו מלכות (מ"מ).

⁷³ פי' שהמלכות מגלית הארת הבינה ג"כ שנקרא שבע (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

גדול ודא סופא דמחשבה בא"ר שבע איהו ויעקב עאל בהאי רישא למהימנותא⁷⁴ כיון דאתדבק במהימנותא דא אצטריך ליה לאתבחנא בההוא אתר דאתבחינו אבהן דיליה דעאלו בשלם ונפקו בשלם⁷⁵

אדם עאל ולא אסתמר ואתפתא אבתרה וחטא בההיא אשת זנונים⁷⁶ נחש קדמאה נח עאל ולא אסתמר ואתפתא אבתרה וחטא דכתיב (בראשית ט כא) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה אברהם עאל ונפק דכתיב (שם יב י) וירד אברם מצרימה וכתוב (שם יג א) ויעל אברם ממצרים יצחק עאל ונפק דכתיב (שם כו א) וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה וכתוב (שם כג) ויעל משם באר שבע יעקב כיון דעאל במהימנותא אצטריך למיעל תוספתא

דאפיק שבילין בטש בין אתוון ועבד רקיעא דיעקב⁷⁷ בין תרין רוחין⁷⁹⁷⁸ ואטיל ביני שייפי מלולי עד דנחת להאי נ' דאיהי כפופה וחברו לה⁸⁰ כחדא צפון ודרום לבתר אתקשרו כחדא האי נ' כפופה באר שבע אקרי ואתמלי מיעקב⁸¹ לאשקאה כל עדרי ענא⁸² ועל דא ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (בראשית כה י) תו מבאר שבע לעילא⁸³ דהא מינה [נפיק⁸⁴ לבתר אזיל] (נפקא לבתר נזיל) לאשקאה לחרנה⁸⁵ דאיהו בירא [ד]לתתא חרון אף יהו"ה חרב יהו"ה דינא בי דינא אלהיים ועל דא (תהלים עט א) אלהיים באו גוים בנחלתך

נכנס בראש הזה לאמונה, כיון שנדבק באמונה הזו, הוצרך לו להבחין באותו המקום שנבחנו אבותיו, שנכנסו בשלום ויצאו בשלום.

אדם נכנס ולא נשמר, והתפתה אחריה, וחטא באותה אשת זנונים, הנחש הקדמוני. נח נכנס ולא נשמר, והתפתה אחריה וחטא, שכתוב "וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה". אברהם נכנס ויצא, שכתוב "וירד אברם מצרימה", וכתוב "ויעל אברם ממצרים". יצחק נכנס ויצא, שכתוב "וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה", וכתוב "ויעל משם באר שבע". יעקב כיון שנכנס באמונה, הצטרך להכניס

שמוציא שבילים היכה בין האותיות, ועשה את הרקיע של יעקב בין שתי רוחות, והטיל בין האיברים דיבורים, עד שירד לנ' הזו שהיא כפופה, וחברו אותה יחד, צפון ודרום. אחר כך נקשרו יחד. הנ' הכפופה הזו נקראת באר שבע, ומתמלאת מיעקב להשקות את כל עדרי הצאן. ועל כן "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". עוד, מבאר שבע למעלה, שהרי ממנה יוצא אחר כך להשקות את חרנה, שהיא הבאר שלמטה, חרון אף ה', חרב ה', דין, בית הדין, אלהים. ועל כן "אלהים באו גוים בנחלתך".

⁷⁴ מלכות (מ"מ).

⁷⁵ שלא טעו עצמם בהם ונבחנו כבחון את הזהב וכצרוף את הכסף ועלו האבות למקומם בסוד האצילות להיותם רגלי המרכבה העליונה כמאמר רז"ל האבות הן הן המרכבה (ד"א).

⁷⁶ פקודי רמה ע"א (ד"א). עי' דע"ה ח"ב פא ע"ג שעומק חטא עץ הדעת הוא שנכנס אדה"ר להסתכל ולהתבונן בעניני הקלי', ו"אשת זנונים" הוא כינוי לנוק' דסט"א הנזכר לקמן קמח ע"א.

⁷⁷ פי' ת"ת (מ"מ).

⁷⁸ לרועין (מ"מ).

⁷⁹ פי' חסד וגבורה (מ"מ).

⁸⁰ פי' שהמלכות היא בין תרין דרועין והשמאל תחת ראשה והימין מחבקה (מ"מ).

⁸¹ פי' המלכות מתמלאת מד"א (מ"מ).

⁸² פי' ב"ע וע"ד ויצא יעקב וכו' פי' יעקב אבינו יצא מהמלכות הנק' באר שבע וילך חרנה לחו"ל ששם הקלי' כמ"ש ר"ש בזוהר (מ"מ).

⁸³ בינה (מ"מ).

⁸⁴ פי' ז"א יצא מהבינה (מ"מ).

⁸⁵ פי' מלכות, וזה כסברת ר' חייא בזוהר (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

קמח/א

זהר

צפון ותלת לסטר מערב ותלת לסטר דרום ותלת לסטר מזרח והוא מקום עליהו לאתקנא בהו וכדין (בראשית כח יא) וישכב במקום ההוא >נ"א וישכב י"ב מרגלאן לתתא וכל אינון דרגין דאינון על האי מקום הא אינון כ"ב<

כיון דאתקן ערסא שכיב ביה מאן שכיב ביה שמשא ועל דא כתיב [חסר] [ביעקב] (בראשית מח ב) וישב על המטה דהא ליה אתחוי ולא לאחרא ועל דא וישכב במקום ההוא ובגין כך כתיב [קהלת א ה] וזרח השמש ובא השמש

רבי יצחק הוה יתיב יומא חד קמי מערתא דאפיקותא⁸⁶ אעבר חד בר נש ותרין בנין עמיה והוה אמר חד לחד דא תוקפא דשמשא מסטרא דדרום⁸⁷ איהו ועלמא⁸⁸ לא אתקיים אלא על רוח⁸⁹ בגין דרוח איהו קיומא שלימו דכל סטרין ואלמלא דאיהו קיימא בשלימו לא יכיל עלמא לאתקיימא אמר ליה אחוה זעירא אלמלא יעקב⁹⁰ לא אתקיים עלמא

תא חזי בשעתא דיחדו בני יחודא דלעילא ואמרו (דברים ו ד) שמע ישראל יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד דא הוא שלימו עלאה לאתיחדא ביחודא חד כדין אתחבר יעקב אבוהון ונטיל ביתיה ויתיב ביה בחבורא חדא עם אבהן לאתחברא דכר ונוקבא כחדא⁹¹

אמר רבי יצחק אשתתף בהדיהו ואשמע מאי קאמרי אול בהדיהו פתח ההוא בר נש ואמר (תהלים קלב ח) קומה יהו"ה למנוחתך אתה וארון

צפון, ושלש לצד מערב, ושלש לצד דרום, ושלש לצד מזרח. והמקום ההוא עליהם להתקן בהם [להיות נתקנת על ידם], ואז "וישכב במקום ההוא" ("וישכב", י"ב מרגליות למטה, וכל אותן הדרגות שהן על המקום הזה, הרי הן כ"ב).

כיון שנתקנה המיטה, שכב בה. מי שכב בה, השמש. ועל כן כתוב ביעקב "וישב על המטה", שהרי לו ראויה ולא לאחר. ועל כן "וישכב במקום ההוא", ולכן כתוב "וזרח השמש ובא השמש".

רבי יצחק היה יושב יום אחד לפני מערת אפיקותא [שם מקום]. עבר איש אחד ושני בניו עמו, והיה אומר אחד לשני, זה חוזק השמש הזה הוא מצד הדרום, ואין העולם מתקיים אלא על הרוח, משום שהרוח היא קיום השלמות של כל הצדדים, ואלמלא שהוא עומד בשלמות, אין העולם יכול להתקיים. אמר לו אחיו הקטן, אלמלא יעקב, לא התקיים העולם.

בא וראה, בשעה שיחדו בניו את היחוד שלמעלה ואמרו "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד", זוהי השלמות העליונה להתייחד ביחוד אחד, אזי התחבר יעקב אביהם, ונטל את ביתו, וישב בו בחיבור אחד עם האבות, להתחבר זכר ונקבה יחד.

אמר רבי יצחק, אשתתף עמהם ואשמע מה הם אומרים. הלך עמהם, פתח אותו האיש ואמר, "קומה ה'

⁸⁶ שם מקום והמערה סמוך לה (ד"א).

⁸⁷ תוקף ז"א ובנינו מהחסדים דאימא (מ"מ).

⁸⁸ מלכות (מ"מ).

⁸⁹ ז"א (מ"מ).

⁹⁰ בא לרבות שלא זו בלבד אלא על ידי יחוד ת"ת ומלכות נוסף על זה הוא קיום העולם, דהיינו יעקב שהוא שלמות יחוד ת"ת ומלכות (אור יקר). פ"י אלמלא ז"א אין קיום למלכות והיינו מ"ש אחיו הגדול נמי. א"נ מ"ש ועלמא לא אתקיים אלא על רוח פ"י כל העולמות אינם מתקיימים אל על ידי שם מ"ה החסד ולפי זה מ"ש אחוה זעירא א"ש (מ"מ).

⁹¹ ת"ת ומלכות אח"כ כדפי' וראייתה ככלה דמתקשטא בגוונהא שהם גווני הקשת ומיד לזכור ברית עולם שהוא היחוד. ויש דרכים רבים בפסוק שמע ישראל ואפשר דעם היות שנפרשו על כל האצילות ולא נדחוק לייחס המלות ב"ק עכ"ז ביחוד פסוק שמע ישראל לא נכללה המלכות בבחי' נקבה אלא בבחינתה בעולם הזכר ובבחי' הנקבה היא נרמז בברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (אור יקר).

זהר פרשת ויצא

עזר קומה יהו"ה למנוחתך⁹² כמאן דאמר יקום מלכא לבי נייחא דמשכניה תרין אינון הוו דאמרו קומה יהו"ה משה ודוד משה אמר (במדבר י לה) קומה יהו"ה ויפוצו אויביך⁹³ >דוד אמר קומה יהו"ה למנוחתך מאי איכא בניייהו אלא משה כמאן דפקיד לביתיה⁹⁴ קאמר משה פקיד ליה לאגהא קרבא לקביל שנאו דוד זמין ליה לנייחא כמה דמזמין (ליה) למריה זמין למלכא ולמטרוניא עמיה הה"ד קומה יהו"ה למנוחתך אתה וארון עזר בגין דלא לאפרשא לון⁹⁵

כהניך ילבשו צדק⁹⁶ וחסידיך ירננו (תהלים קלב ט) מכאן אוליפנא דמאן דמזמן למלכא ישני

סתרי תורה

מנחתא⁹⁷ לההיא סטרא בגין דמאן דאשתזיב מתמן איהו רחימא וברירא דקודשא בריך הוא מאי כתיב (בראשית כה י) ויצא יעקב מבאר שבע סטרא דרוא דמהימנותא⁹⁸ וילך חרנה סטרא דאשת זנונים⁹⁹ (הושע א ב) אשה מנאפת (משלי ל כ) סטרא דסתרין¹⁰⁰ <סטרא> מגו <ד>תוקפא דטיהרא¹⁰¹ דיצחק (נפק) מגו דורדיא דחמרא <נפק> חד נעיצו קטירא כליל חד דכר ונוקבא

למנוחתך אתה וארון עזר. "קומה ה' למנוחתך", כמי שאומר יקום המלך לבית מנוחת משכנו. שנים הם היו שאמרו "קומה ה'", משה ודוד. משה אמר "קומה ה' ויפוצו אויביך", ודוד אמר "קומה ה' למנוחתך". מה ההבדל ביניהם, אלא משה, כמי שמצוה את ביתו הוא אמר. משה צוה אותה להלחם קרב כנגד שונאיו. ודוד הזמין אותה למנוחה, כמו שמזמין (לו) את רבו, מזמין את המלך והמלכה עמו. זהו שכתוב "קומה ה' למנוחתך אתה וארון עוזך", כדי שלא להפרידם.

"כהניך ילבשו צדק וחסידיך ירננו", מכאן למדנו, שמי שמזמין את המלך, ישנה

מנחה לצד ההוא, משום שמי שניצל משם הוא אהוב ונבחר של הקדוש ברוך הוא. מה כתוב, "ויצא יעקב מבאר שבע", הסתר של סוד האמונה. "וילך חרנה", הצד של אשת זנונים, אשה מנאפת. סתר הסתרים, סתר מתוך התוקף של אורו של יצחק (יצא) מתוך שמרי היין, יצאה צורה מורכבת אחת, כוללת יחד זכר ונקבה, אדומה כמו שושנה, נפרדים לכמה צדדים

⁹² הוא ז"א (מ"מ).

⁹³ מלכות (מ"מ).

⁹⁴ משה רבינו היה מרכבה אל הת"ת בסוד הדעת, ובידו היה המלכות לכל אשר יחפוץ יטנה כבעל ממש, לכך אמר קומה ה' ויפוצו שאף אם תתלבש שדין ויפוצו שאף אם תתלבש בדין בידו לשפוך חמתה אל הגוים והיינו כמאן דפקיד לביתיה. אם דוד ע"ה ח"ו אם היה אומר קומה ה' ויפוצו והיה הדין מתהפך מה בידו לעשות שהרי אין לו כח כמשה רבינו, לכך אדרבה כל פעולותיו לא היו לעורר דין אלא לבטל הדין (אור יקר).

⁹⁵ קשיא ליה, דכיון דאמר קומה ה' למנוחתך, ודאי דהיינו שיבא אל המקדש אל המנוחה והנחלה שהיא המלכות, א"כ מאי אתה וארון עוזך, ותירץ בגין דלא לאפרשא לון, שאם היה אומר קומה ה' למנוחתך לחוד ת"ת היא מתפחד מן הדין שמא יראה פירוד, ונמצא מה שאמר משה קומה ה' אהדר השם למלכות ומה שאמר דוד אהדר השם לת"ת (אור יקר).

⁹⁶ כוונת דוד המלך ע"ה למ"ש הרב ז"ל שאור החסד בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי החסד ולכך אם הלויים שהם גבורה אומרים שירה והשיר ג"כ הוא מצד הגבורה לא יהיה התכללות חסד בגבורה וגבורה בחסד לכך דוד הביא הכהנים עם החסדים לרנן הרינה שהיא בגבורה כמ"ש הזהר בפ' ויחי ובפ' ויקרא שמחה בצפרא ורננה ברמשא וכשהבנים אומרים רינה נכלל חסד בגבורה ובגבורה בחסד שהכהן שהוא חסד מתחבר עם רינה שהיא גבורה וע"ז נמתקים הגבורות על ידי החסדים ולכך הקב"ה אוקים מלה כרעותיה כיון שכוונת דוד למתק הגבורות על ידי החסדים (מ"מ).

⁹⁷ ולנחתא (הגהות הגר"א).

⁹⁸ מלכות (מ"מ).

⁹⁹ פי' שירד לקלי' לברר הבירורים (מ"מ).

¹⁰⁰ סודי סודות ונסתר מהנסתרים הוא זה (ד"א).

¹⁰¹ מתוקף הדין של מדת יצחק נשתלשל למטה מגבול הקדושה כענין השמרים שהם למטה בחבית היין כך הם הקליפות למטה מגבול הקדושה (ד"א).

זהר פרשת ויצא

סומקא כוורדא¹⁰² מתפרשן לכמה סטריין ושבילין דכורא אקרי סמא"ל נוקביה כלילא בנזיה תדיר כמה דאיהו בסטר קדושה הכי נמי בסטרא אחרא דכר ונוקבא כלילין דא בדא נוקבא דסמא"ל נחש אקרי אשת זנונים קין כל בשר קין הימים תרין רוחין בישין מתדבקן כחדא רוחא דדכורא דיקין¹⁰³ רוחא דנוקבא בכמה אורחין ושבילין מתפרשא ומתדבקא בהווא רוחא דדכורא קשיטת גרמה בכמה תכשיטין כזונה מרחקא קיימת בריש אורחין ושבילין לפתאה בני נשא

שטיא דקריב בהדה אתקיפת ביה ונשקת ליה¹⁰⁴ מסכת ליה חמרא דדורדיא¹⁰⁵ דמרורת פתנים כיון דשתי אסטי אבתרה לבתר דחמאת ליה סטי אבתרה מאורחא דקשוט אפשיטת גרמה מכל אינון תקונים דהות מתקנא לגבי דהווא שטיא תקונין דילה לפתאה לבני נשא שערךא מתקנין סומקן כוורדא אנפחא חורין וסומקין באורדנא¹⁰⁶ תליין שיתא תקונין אטונא דמצרים תליין על קדלהא¹⁰⁷ כל חילי דארעא דקדם פיה מתקנא בפתיחו דיק יאה בתקונהא לישנא חדידא כחרבא שעיען מלהא כמשחא שפוהא יאן סומקין כוורדא מתיקו בכל מתיקו דעלמא ארגוונא לבשת אתתקנת בארבעין תקונין¹⁰⁸ חסר חד שטיא <נ"א דא> סטי אבתרהא ושתי מכסא דחמרא ועביד בה ניאופין ואסטי אבתרה מה עבדת שבקת ליה נאים בערסא וסלקת לעילא ואלשינת עליה ונטלא רשו ונחתא

אתער ההוא שטיא וחשב לחייכא בהדה בקדמיתא והיא אעדיאת תקונהא מינה¹⁰⁹

ושבילים. הזכר נקרא סמא"ל, ונקבתו כלולה בתוכו תמיד. כמו שהוא בצד הקדושה, כך גם בצד האחר זכר ונקבה כלולים זה עם זה, הנקבה עם סמא"ל, נחש, נקראת אשת זנונים. קין כל בשר, קין הימים. שתי רוחות רעות נדבקות יחד, רוח הזכר דקה, רוח הנקבה בכמה דרכים ושבילים נפרדת, ונדבקת באותה הרוח של הזכר. מקשטת את עצמה בכמה תכשיטים, כמו זונה מרוחקת, עומדת בראש הדרכים והשבילים לפתות בני אדם.

השוטה שקרב אליה, מחזיקה בו ומנשקת אותו, מוזגת לו יין המשומר של מרורת פתנים [ארס נחשים], כיון ששונה סוטה אחריה. אחר שרואה אותו סוטה אחריה מדרך האמת, מפשיטה את עצמה מכל אותם התקונים שהיתה מתקנת לשוטה הזה. התקונים שלה לפתות בני אדם: שערותיה מתקונים אדומים כשושנה, פניה לבנים ואדומים, באזניה תלויים ששה תקונים של אטון מצרים, תלויים על צוארה כל חיילות ארץ קדם, פיה מתוקן כפתיחה דקה יפה בתקוניה, לשון חדה כחרב, דבריה חלקים כשמן, שפתותיה יפות אדומות כשושנה מתוקות בכל המתיקות של העולם, לבושה ארגמן, מתוקנת בארבעים תקונים חסר אחד. שוטה (זה) שסוטה אחריה ושונה מכוס היין ועושה עמה נאופים וסוטה אחריה, מה היא עושה, משאירה אותו ישן במטה, ועולה למעלה ומלשינה עליו, ונוטלת רשות ויורדת.

מתעורר השוטה ההוא, וחושב לצחוק עמה כמו בראשונה, והיא מסירה את

¹⁰² אדום כשושנה מצד תוקף מרירות הדין (ד"א).
¹⁰³ בגלל דקותו ולכן אין בידו לפתות ולכן רק מקטרג (בהגר"א על ספד"צ לא ע"ג).
¹⁰⁴ שהקליפות בת זוגו של סמא"ל היא מתדמית עצמה לפני השוטה שהוא החוטא בכל מיני קישוט ויופי ומוזגת לו הכוס והוא ענין יורד ומסטיין וכו' (ד"א).
¹⁰⁵ שמרים (ד"א).
¹⁰⁶ באזני הקליפה ההיא כשמתקשטת לפני החוטא אזי יש באזנה ו' תקונים אטון מצרים והוא פסוק במשלי ז (ד"א).
¹⁰⁷ פירוש נזם זהב וחלי כתם. הרשב"ב (נ"א).
¹⁰⁸ היא מתקנת עצמה במ"ט תקונים שהם מ"ט פנים טמא כי זה לעומת זה עשה האלקים כנגד מ"ט שערי טהור שבקדושה כמ"ש מזה בעל הפרדס בשער השערים שער שלישי (ד"א). ר"ל לעומת ט"ל הקדש במ' יה"ו במילוי אלפין. א"מ (נ"א). ויקרא קיד ע"ב (הערת הזוהר).
¹⁰⁹ מסי' מתנת תקונהא שהיתה מתראה בהן ועומדת כנגדו כגבור חזק ותקיף להלשין עליו למעלה כמבואר (ד"א).

זהר פרשת ויצא

ואתהדרת גיבר תקיף קאים לקבליה לביש לבושא
דנורא מלהטא בדחילו תקיף מרתתא

תקוניה ממנה, וחוזרת לגיבור חזק
שעומד כנגדו, לבוש בלבוש של אש
לוהטת, בפחד חזק מרתת

קמח/ב

זהר

עובדוי בגין למיהב חדוה למלכא אי ארחיה
דמלכא דחדאן ליה בדיחי הדיוטי יסדר קמיה
בדיחי רופינוס ופרדשכי¹¹⁰ ואי לאו לאו איהו
(בגין) בדיחותא דמלכא

את מעשיו כדי לתת שמחה למלך, אם
דרך המלך שמשמחים אותו בדחנים
פשוטים, יסדר לפניו בדחנים נכבדים
ושרים גדולים, ואם לא, אז אין (משום)
שמחת המלך.

תא חזי דוד זמין ליה למלכא ולמטרוניתא
לנייחא מה עבד שני בדיחי דמלכא¹¹¹ בגין
רופינוס ומאן נינהו דכתיב (תהלים קלב ט) כהניך
ילבשו צדק וחסידיך ירננו¹¹² וחסידיך לוייך
ירננו מבעי ליה דהא ליואי אינון בדיחי מלכא
והשתא דוד דזמין ליה לנייחא עבד כהני וחסידי
דליהו אינון בדיחי מלכא

בא וראה, דוד הזמין את המלך
והמלכה למנוחה, מה עשה, שינה את
בדחני המלך בשביל שרים ונכבדים, ומי
הם, שכתוב "כהניך ילבשו צדק וחסידיך
ירננו". "וחסידיך ירננו", היה צריך לכתוב
לוייך ירננו, שהרי הלויים הם בדחני
המלך, וכעת דוד שהזמין אותו למנוחה,
עשה את הכהנים והחסידים שיהיו הם
בדחני המלך.

א"ל קב"ה (דוד לא בעינא לאטרחא) <עלך נ"א
אלין> <נ"א אמר ליה קב"ה דוד לאו הכי¹¹³ אמר
ליה> דוד מארי (לאו הכי אלא) כד אנת בהיכלך¹¹⁴
את עביר רעותך השתא [דזמינא] <דזמינא> לך
ברעותי קיימא מלה לאקרבא אלין דאינון השיבי
יתיר אע"ג דלאו ארחיהו בהאי

אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, איני
רוצה להטריח עליך. (אלו נ"א אמר לו
הקדוש ברוך הוא, דוד, לא כך), אמר לו
דוד, רבוני, (לא כך, אלא) כשאתה
בהיכלך, אתה עושה רצונך, כעת
שהזמנתי אותך, הדבר עומד ברצוני
לקרב את אלו שהם יותר חשובים, אף
על גב שאין דרכם בזה.

מכאן אוליפנא דמאן דאיהו בביתיה יסדר
אורחיה ועובדיה כרעותיה אי מזמנין ליה עביד
רעותא¹¹⁵ דאושפיזיה כמה דמסדר עלוי דהא דוד
אחלף ליואי וסדר כהני וקב"ה אוקים מלה
כרעותיה אמר דוד (שם י) בעבור דוד עבדך אל
תשב פני משיחך סדורא [ד]קא סדרנא לא יתוב
לאחורא א"ל קב"ה דוד הייך אפילו במאנין דיילי

מכאן למדנו, שמי שהוא בביתו, יסדר
דרכו ומעשהו כרצונו. אם מזמינים אותו,
יעשה את רצונו של מארחו כמו שמסדר
עליו, שהרי דוד החליף לויים וסדר
כהנים, והקדוש ברוך הוא הקים את
הדבר כרצונו. אמר דוד, "בעבור דוד
עבדך אל תשב פני משיחך", הסיפור
שסדרתי לא ישוב אחור. אמר לו הקדוש

¹¹⁰ דברי משלים וחידות של שרים ופקידים נכבדים (ד"א).

¹¹¹ שינה אותם המשמחים המלך בדברי משלים ושחוק (ד"א).

¹¹² רל ע"ב רלד ע"א (הערת הזהר).

¹¹³ שאין דרך המדות בכך, ודוד אמר הן אמת למעלה אין צורך בזה אמנם למטה שהוא בעבור דוד עבדך
שהיא השכינה שסביב רשעים יתהלכון אל תשב פני משיחך (אור יקר).

¹¹⁴ למעלה הת"ת כולל הדין והחסד והדין שם משמח הת"ת ובהיות תיקון הדין למעלה במקומו בין
החסד והגבורה, שאין למעלה קריבת החצונים בקל ע"י הלויים מתתקן הדין כאמרו ועבד הלוי הוא, דהיינו
שהיו מרננים ומתקנים דין הגבורה שיהיה יין המשמח לא יין המשכר ולכך בבית המלך למעלה בבחינת
הת"ת בדיחי מלכא דהיינו המשמחים הדין שלא יהפך לאכזר הם הלויים וכו' (אור יקר).

¹¹⁵ יעביל רעותיה (לפ"ו).

זהר פרשת ויצא

לא אשתמש אלא במאנין דילך¹¹⁶ ולא זו קב"ה מתמן עד דיהיב ליה נבזבזן ומתנן דכתיב (שם יא) נשבע יהו"ה לדוד¹¹⁷ אמת¹¹⁸ לא ישוב ממנה¹¹⁹ מפרי בטנך¹²⁰ אשית לכסא לך¹²¹ אתא רבי יצחק ונשקיה אמר אי לא אתינא להאי ארחא אלא למשמע דא די

פתח חד בריה ואמר (בראשית כח י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה היינו דכתיב (שם ב כד) על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו

דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה רמו (ד) כד נפקו ישראל מבי מקדשא ואתגלו ביני עממיא כמה דאת אמר (איכה א ו) ויצא מן בת ציון כל הדרה וכתוב (שם ג) גלתה יהודה מעוני וגו'

פתח אחרא [זעירא] ואמר (בראשית כח י) ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש וגו' <מאי>¹²² ויפגע במקום למלכא¹²³ דאזיל לבי מטרוניתא בעי למפגע לה ולבסמא לה במלן בגין דלא תשתכח גביה כהפקירא ולא עוד אלא דאפילו אית ליה ערסא דדהבא¹²⁴ <וכסותותי> (וכסותותי) מרקמאן¹²⁵ באפליטיא¹²⁶ [למיבת] (לא יבית) בהו ואיהי מתקנא ערסיה באבנין¹²⁷ בארעא

ברוך הוא, דוד, חיך, אפילו בכלים שלי לא אשתמש אלא בכלים שלך. ולא זו הקדוש ברוך הוא משם עד שנתן לו אוצרות ומתנות, שכתוב "נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנך אשית לכסא לך". בא רבי יצחק ונשק לו, אמר, אם לא באתי לדרך הזו אלא לשמוע את זה, די לי.

פתח בן אחד שלו ואמר, "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", היינו שכתוב "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו".

דבר אחר, "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", רמז כשיצאו ישראל מבית המקדש והוגלו בין העמים, כמו שנאמר "ויצא מן בת ציון כל הדרה", וכתוב "גלתה יהודה מעוני" וגו'.

פתח קטן אחר ואמר, "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש" וגו'. מה זה "ויפגע במקום", [משל] למלך שהולך לבית המלכה, צריך לפגוש אותה ולבשם אותה בדברים כדי שלא תמצא אצלו כהפקר, ולא עוד, אלא שאפילו יש לו מיטה של זהב וכסתות מרוקמות מעשה רוקם לישון בהם, והיא מתקנת לו מטתו מאבנים בארץ ובחדר של תבן, יעזוב את שלו וילון בהם, לתת לה נחת, וכדי שיהיה הרצון שלהם יחד בלי אונס. כמו

¹¹⁶ כלומר, כיון שרצון המלכות שיהיה היחוד למטה במקום הגילוי אליה, ולא למעלה במקום הדקות, ראוי שיכנס כל הרוחניות העליון בדקותו בענפיה התחתונים ואבני ביתה יהיו המרכבה והמצע, וז"ש במאני דילי שהם י"ב גבולי אלכסון העליונים לא אתלבש, אלא ב"ב אבנים תתאין, וכן מזה נקיש לשאר פרטי קשוטי היחוד שהכל היה לפי דרך מלכות (אור יקר). לא מבעיא שאיני מבזה מאנין דילך שלא אשתמש בהם אדרבה לא אשתמש במאנין דילי אלא במאנין דילך כדי שיהיה המיתוק, היינו דכתיב על כן יעזוב איש את אביו וכו' זה כמו פי' ר' חייא דלעיל שיעקב הוא ז"א ובאר שבע היא בינה. ד"א פי' זה כפי' ר"ש דלעיל (מ"מ).

¹¹⁷ למלכות (אור יקר).

¹¹⁸ שהוא ת"ת (אור יקר).

¹¹⁹ אלא מיוחדים לה לעולם (אור יקר).

¹²⁰ שהם חייליה הנמצאים ממנה וכן נשמתן של צדיקים (אור יקר).

¹²¹ כענין ויקח מאבני המקום, ולדוד ממש שגרם היחוד המתנה כמשמעה (אור יקר).

¹²² מט ע"ב (הערת הזוהר).

¹²³ ת"ת (אור יקר).

¹²⁴ כתב הרב ז"ל כי ז"א עיקר מושבו הוא בהיכל הבינה, ששם הארות גדולות. וכשבא אצל המלכות אע"פ שמניח הארותיו שהם אורות הבינה ומוצא אצל המלכות י"ב בקר שנק' אבנים, אפ"ה ישבוד ידיה ויבית בהו, וז"ש ואיהי מתקנא ערסיה באבנין בארעא (מ"מ).

¹²⁵ וכסתות שלו הם מרוקמים (ד"א).

¹²⁶ במיני ציורים (ד"א).

¹²⁷ פנחס רכד ע"א רמג ע"ב (הערת הזוהר).

זהר פרשת ויצא

שלמדנו כאן, שכיון שהלך אליה, מה כתוב, ("וילן שם כי בא השמש", להראות שאסור לו לאדם לשמש מטתו ביום) ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא", כדי לתת לה נחת שאפילו אבני הבית אהובים לפניו ללון בהם, (שכתוב "וישכב במקום ההוא").

בכה רבי יצחק, (וחייד) ושמת. אמר, אלו המרגליות תחת ידיכם ולא אלך אחריכם. אמרו לו, אתה תלך לדרכך ואנו נכנס לעיר להלולא של בני זה. אמר רבי יצחק, עכשיו יש לי ללכת לדרכי.

למיבת בהו >נ"א דכתיב וישכב במקום ההוא <

בכה רבי יצחק (וחייד) [וחדר] אמר מרגלאן אלין תחות ידיכו ולא אויל בתרייכו אמרו ליה את תזיל לאורחך ואנן ניעול למתא להלולא דהאי ברי¹³⁰ אמר רבי יצחק השתא אית לי למהך לארחי

סתרי תורה

גרמא ונפשא ערומה מלייא דעיינין¹³¹ דחלן חרבא שננא בידיה טיפין מרירן תליין מההוא חרבא קטיל ליה לההוא שטיא וארמי ליה לגו גיהנם¹³²

יעקב נחת לגבה ואול לאתרה שנאמר (בראשית כה י) וילך חרנה וחמא כל תקון ביתא ואשתויב מינה (דבורא דיליה) >דכורא דילה סמא"ל¹³³ אבאיש קמיה ונחת לאגחא ביה קרבא ולא יכיל ליה¹³⁴ דכתיב (שם לב כד) ויאבק איש עמו וגו' כדין אשתויב מכלא ואשתלים בשלימו ואסתלק בדרגא שלים ואתקרי ישראל¹³⁵ כדין סליק בדרגא עלאה ואשתלים בכלא והוה עמודא דאמצעיתא ועליה כתיב (שמות כו כח) והבריה התיכון וגו'

מהו (בראשית לב כה) ויגע בכף יריכו ליה לא יכיל אבל נגע בכף יריכו דאינהו נדב ואביהוא¹³⁶

עצמה, ונפשה ערומה, מלאה בעינים מפחידות, חרב שנונה בידו. טפות מרירות תלויות מהחרב ההיא. הורג את השוטה ההוא, וזורק אותו לתוך גיהנם.

יעקב ירד אליה והלך למקומה, שנאמר "וילך חרנה", וראה את כל תיקון הבית, וניצל ממנה. הזכר שלה סמא"ל, הרע לפניו, וירד לערוך בו קרב ולא יכל לו, שכתוב "ויאבק איש עמו" וגו'. אזי ניצל מן הכל, והשתלם בשלמות, והתעלה בדרגה שלמה ונקרא ישראל. אז עלה לדרגה עליונה ונשלם בכל, ונהיה העמוד האמצעי, ועליו כתוב "והבריה התיכון" וגו'.

מהו "ויגע בכף ירכו", לו לא יכל, אבל נגע בכף ירכו שהם נדב ואביהוא שיצאו

¹²⁸ באהל וחדר של תבן (ד"א).

¹²⁹ וילין בהם (ד"א).

¹³⁰ לשמחת חתונת בני (ד"א).

¹³¹ מלאים עינים ור"ל מלא נצוצי אש המתנוצצים ממנו (ד"א).

¹³² משליכו לגיהנום (ד"א).

¹³³ זכר של לילית הרשעה הרע לפניו שניצול יעקב ממנה וירד להלחם עמו כמ"ש ויאבק איש עמו וגו' והוא סמא"ל כמבואר (ד"א).

¹³⁴ ר"ל מתחלה האשה ואח"כ האיש ולפיכך כתיב תחלה חרנה ואח"כ חרן (נ"א).

¹³⁵ משמע מכח השלמות שנאבק עם המלאך ונצחו לפיכך נקרא ישראל. א"מ (נ"א).

¹³⁶ כתב הרב בספר הליקוטים וז"ל דע כי נדב ואביהו שורשם מקיל, והנה קין נטל מאדם בחי' הנצח והוד שבו וזה היתה נשמת קין ונר"ה הם בחי' תרי פלגי גופא ולכן כנגד זה היו נדב ואביהו תרי פלגי גופא

זהר פרשת ויצא

דנפקו מן ירכו דאהרן >נ"א בסיבת אש זרה והא אתערנו (משלי ז ה) לשמרך מאשה זרה וגו' ותפסא לון ברשותהא תא חזי מה כתיב ביעקב שלימא > (ועל יעקב כתיב) (שמות כו כה) והבריה התיכון בתוך הקרשים מברית מן הקצה אל הקצה¹³⁷

קמט/א

זהר

אזיל ליה וסדר מלין קמיה דרבי שמעון אמר רבי שמעון ודאי שפיר קאמרו [וכלא בקב"ה אתמר] אמר מלין >אינון < (אלין) מבני בני דרבי צדוק חלשא נינהו מאי טעמא אקרי חלשא בגין דארבעין שנין אתעני על ירושלם דלא יתחרב ביומי והוה פריש על כל מלה ומלה דאורייתא רזין עלאין ויהיב בהו ארחא לבני עלמא לאתנהגא בהו

אמר רבי יצחק לא הוה (אלא) יומין זעירין [עד] דאערענא בהווא בר נש ובריה זעירא עמיה אמינא ליה אן הוא בריך אחרא א"ל עבידנא ליה הלולא ואשתאר בדביתהו כיון דאשתמודע ביה) א"ל חייך דלא [זמיננא] [זמינא] לך להלולא דברי בגין תלת מלין חד דלא ידענא בך ולא אשתמודענא לך דהכי מומנין ליה לבר נש כפום יקריה [יקירה] [דילמא] אנת גברא רבא ואפנים יקרך וחד דילמא אנת אזיל בארחד בבחילו ולא אמרע עלך וחד דלא תכסיף קמי אנשי דחבורא דאורחא דילן דכל אינון דאכלי לפתורא דחתן וכלה כלהו יהבי נבזון ומתנן לון אמינא ליה קב"ה ידין לך לטב¹³⁸ אמינא ליה מה שמך א"ל צדוק זוטא

בהווא שעתא אוליפנא מניה תליסר >נ"א תריסר < רזין עלאין באורייתא ומן בריה תלת חד בנבואה¹³⁹ וחד [נ"א ותרין] (בחלמא¹⁴⁰) [בחלמא] ואמר מה [נ"א וחד] בין נבואה לחלמא נבואה בעלמא דכורא איהו וחלמא בעלמא דנוקבא

מירכו של אהרן, (בסבת אש זרה. והרי התעוררו לשמרך מאשה זרה וגו', ותפסה אותם ברשותה. בא וראה מה כתוב ביעקב השלם נ"א ועל יעקב כתוב) "והבריה התיכון בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה".

הלך לו וסידר את הדברים לפני רבי שמעון. אמר רבי שמעון, ודאי יפה אמרו, והכל נאמר בקדוש ברוך הוא. אלה שאמרו את הדברים הללו, הם מבני בניו של רבי צדוק החלש. למה נקרא חלש, משום שארבעים שנה התענה על ירושלים שלא תחרב בימיו, והיה מפרש על כל דבר ודבר של התורה סודות עליונים ונותן בהם דרך לבני העולם להתנהג בהם.

אמר רבי יצחק, לא היו (אלא) ימים מועטים עד שפגשתי אותו האיש, ובנו הקטן עמו. אמרתי לו, איפה בנך האחר. אמר לי, עשיתי לו הלולא, ונשאר עם אשתו. כיון שהכיר אותי, אמר לי, חייך שלא הזמנתי אותך לחתונת בני משום שלשה דברים: אחד, שלא ידעתי בך ולא הכרתי אותך, שמזמינים את האדם כפי כבודו, ואולי אתה איש גדול ויפגם כבודך. ואחד, אולי אתה הולך לדרכך בחפזון ולא אטריח עליך. ואחד, שלא תתבייש לפני אנשי החבורה, שדרכנו, שכל אותם שאוכלים על שלחן חתן וכלה, כולם נותנים להם אוצרות ומתנות. אמרתי לו, הקדוש ברוך הוא ידון אותך לטוב. אמרתי לו, מה שמך, אמר לי, צדוק הקטן.

באותה עעה למדתי ממנו שלשה עשר (שנים עשר) סודות עליונים בתורה, ומבנו שלשה: אחד בנבואה, ואחד (ושנים) בחלום. ואמר, מה בין נבואה לחלום, נבואה בעולם הזכר, והחלום

דלא אנסיבו לטענה זו עכ"ל. וז"ש הזהר דאינהו נדב ואביהו דנפקו מן ירכו דאהרן ובינה אותם הפ' על יעקב לרמוז שהם מנו"ה דז"א (מ"מ).

¹³⁷ הוא כינוי לעץ החיים הכולל את כל ו"ק (ביאורים ח"ב ד ע"א).

¹³⁸ לפי שכל הטעמים שסבר ר' צדוק זוטא כולם למעלת רב יצחק שדן אותו לאדם גדול וחשוב (מ"מ).

¹³⁹ פי' שהנבואה מנו"ה דז"א (מ"מ).

¹⁴⁰ פי' החלום מגבריאל ואמר מה בין וכו' פי' זה דבר שלישי (מ"מ)

זהר פרשת ויצא

ומהאי להאי¹⁴¹ כשיתא¹⁴² דרגין נחתא נבואה בימינא ובשמאלא וחלמא בשמאלא וחלמא מתפרשא לכמה דרגין לתתא בגין כך חלמא איהו בכל עלמא אבל כפום דרגיה¹⁴³ הכי חמי כפום בר נש הכי דרגיה <ד>נבואה לא אתפשטא אלא באתריה

תא חזי מה כתיב (בראשית כח יב) ויחלום¹⁴⁴ והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו פתח ואמר (יחזקאל א ג) היה היה דבר יהוה אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים¹⁴⁵ על נהר כבר ותהי עליו שם יד יהוה היה היה נבואה לשעתא¹⁴⁶ (היתה) [הוות] דאצטריך על גלותא בגין דשכינתא נחתת בהו בישראל בגלותא¹⁴⁷ וחמא יחזקאל מה דחמא לפום שעתא ואף על גב דלא אתחזי (ל)ההוא אתר להאי בניני כך היה היה מאי היה היה¹⁴⁸ אלא היה לעילא היה לתתא דכתיב סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה נטיל (ליה) לעילא ונטיל (ליה)

בעולם הנקבה, ומזה לזה כשש דרגות יורדים, הנבואה בימין ובשמאל, והחלום בשמאל. והחלום נפרד לכמה דרגות למטה, לכן החלום הוא בכל העולם, אבל כפי דרגתו, כך נראה, כפי האדם כך דרגתו. הנבואה אינה מתפשטת אלא במקומה.

בא וראה מה כתוב, "ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו", פתח ואמר, "היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר ותהי עליו שם יד ה'". "היה היה", נבואה לשעה שהיתה נצרכת על הגלות, משום שהשכינה ירדה עם ישראל לגלות, וראה יחזקאל מה שראה לפי שעה. ואף על גב שאותו המקום לא ראוי לזה, לכן "היה היה". מה זה "היה היה", אלא היה למעלה, היה למטה, שכתוב "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה". נוטל (אותו) למעלה, ונוטל (אותו) למטה. "היה היה"

¹⁴¹ ירצה כי מהנצח עד גבריאל הם ו' מדרגות והם נה"ם בריאה יצירה על היכל הרצון ששם גבריאל כנזכר בפרשה פקודי בהיכלא שתיתאה ע"ש וכל אחד כלול מי' הרי ס' וזהו מרז"ל חלום אחד מס' בנבואה. ז"ח (נ"א). ע' לקמן בס"ת ובמעבר לדף (הערת הזוהר).

¹⁴² כשיתא (מ"מ). @לכדוק עוד פעם

¹⁴³ נג ע"א (הערת הזוהר).

¹⁴⁴ עי' דע"ה ח"ב קלה ע"ג.

¹⁴⁵ לרמוז שנגלתה לו השכינה בארץ כשדים הטמאה ששם מלכות הרשעה ותחתית הקליפה ועכ"ד על נהר כבר ולמה נקרא נהר כבר שבב"ר אמרו שהוא פרת ולמה כאן שינה שמו ותירץ דהוה כבר וכו' (מ"מ).

¹⁴⁶ [כהקדמה:] מדרגת גלות בבל היתה שנתמעטה רחל עד חדוהי דמלכא ובסוד ד"ל וכו' כל בחינות הנבואה הן בנה"י דז"א וכו'. והנה ידוע שחזה דז"א שם א' דס"ג שה"ס אה"ה המאיר בוא"ו דמ"ה וכשמתעלם א' אז הוא ד"ס, וה"ס גול"ה, וכשיש הא' אז הוא גאול"ה. וכו' א' של אה"ה הוא ללאה ואותיות ה"ה הן לרחל, וזוה נבוא לביאור מאמרנו שאומר נבואה לשעתא היתה, כעין הוראת שעה ולא לפי שורת הדין וכמ"ש לקמן, שלא היה ראוי ששם תתגלה הקדושה, וזהו היה היה, לא שראוי להיות כך אלא היה היה כעין דיעבד. אי נמי שעד אותו הזמן לא נגלתה נבואה בחוץ לארץ כי אין זכות ושייכות לחיצוניים השולטים בחו"ל להעשות צנורות לשפע הנבואה, עד שהוצרך להוות הויה חדשה כדי שתוכל להראות. וסיבת הדבר דאצטריך על גלותא, וזה בין לחזק לב ישראל בצרתם ובין להאיר לשכינה שתתחזק להגין על ישראל ולכן הוצרכה אותה הנבואה (רמ"ז).

¹⁴⁷ ולכן נתעורר השפע ממרומים, וגם אפשר שילמד דעת להבין איך תשרה שכינה בחוץ לארץ, ואמר שהשכינה ירדה בהו בישראל, פי' נתלבשה בנשמותיהם, וכמש"ה (יחזקאל א, א) ואני בתוך הגולה, על דרך (שמות כה, ח) ושכנתי בתוכם, וירידת השכינה הוא מיעוטה מן הראש דז"א עד החזה. ועוד ל"ל והוא עיקר כמ"ש בזוהר הרקיע פרשת יתרו (פב ע"א) שיחזקאל נבואתו ממלכות בריאה שהאירה בנ"ה דיצירה וזו היא לה ירידה גדולה, שהרי ישעיה השיג אותה בעולמה עולם הכסא והשרפים, אבל יחזקאל היה כבן כפר שלא ראה אלא בבתי החצרים בתי בראי, וזה היה לפום שעתא, דרך מקרה ולזמן מועט, וגם לפי מדרגת אותה השעה שקומת רחל כנגד נה"י דידיה, ובסוד ויהי בשלשים שנה, והאור האיר למטה גם שהיה במקום בלתי ראוי (רמ"ז).

¹⁴⁸ לפי הפשט נבואה לשעתא הות וכפי הסוד מאי היה היה ותירץ אלא היה לעילא פי' שהמלכו מקבלת שפע מלמעלה וזהו הי לעילא ומ,ש היה לתתא ר"ל שגם יש לה שפע מעש ההתחתונים שעולים בה בסוד מן מאי סולם פי' מלכות (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

היה", אחד למעלה ואחד למטה.

בא וראה, הסולם הזה מחזיק בשני עולמות, במעלה ומטה, בארץ כשדים על נהר כבר, בארץ כשדים, במקום שהגלות שורה בו, ועם כל זה על נהר כבר. מה זה נהר כבר, אלא שהיה כבר מקודם לכן, שהשכינה

לתתא היה היה חד לעילא וחד לתתא¹⁴⁹

תא חזי האי סלם בתרי עלמין אתתקף¹⁵⁰ בעילא ותתא בארץ כשדים על נהר כבר בארץ כשדים באתר דגלותא שריא ביה וועם כל דא על נהר כבר מאי נהר כבר אלא דהוה כבר מקדמת דנא דשכינתא

סתרי תורה¹⁵¹

ויחלום והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה (בראשית כה יב) חלמא מדרגא שתיתאה מאינון דרגין תריין דנבואה¹⁵² עד ההוא דרגא שית דרגין אינון ועל דא חלמא חד משתיין דרגין דנבואה סלם חמא בנוי דומינין לקבלא אורייתא בטורא דסיני סלם דא סיני [בגין]¹⁵³ דאיהו נעיץ בארעא וחשיב בסליקו לשמיא וכל רתיבין ומשריין עלאין בלהו נחתי תמן בהדי קודשא בריך הוא כד יהיב לון אורייתא וכלא חמא חמא מטטרוין¹⁵⁴ סבא דביתא דשליט בכל דיליה דאיהו קאים בשלטנו על האי עלמא <בשולטנו בשם> שד"י וסליק לעילא בסליקו דשמא דמריה יהו"ה¹⁵⁵ אתר דיעקב אשתלים ביה לבת¹⁵⁶ וראשו דשם שד"י¹⁵⁷ איהו י ודא מגיע השמימה¹⁵⁸ כיון דמטי וסליק את דא לההוא אתר¹⁵⁹ אשתלים ואתקרי בההוא שמא דמאריה יהו"ה

והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו (שם) אינון מלאכין קדישין ודוקרבין למלכותא סלקין ואינון אחרנין דלא קרבין הם נחתי ותו <בו> סלקי

"ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", החלום, המדרגה הששית מאותן שתי דרגות הנבואה, עד אותה הדרגה הן שש דרגות, ועל כן החלום אחד מששים דרגות של נבואה. סולם, ראה את בניו שעתידים לקבל תורה בהר סיני. סולם זה סיני (בגימטריא), משום שהוא נעוץ בארץ וחושב בעליה לשמים, וכל המרכבות והמחנות העליונים, כולם יורדים לשם עם הקדוש ברוך הוא כשנתן להם את התורה, וראה הכל, ראה את מטטרוין זקן הבית ששולט בכל אשר לו, שהוא עומד בשלטונו על העולם (הזה), בשלטון של שם שד"י, ועולה למעלה בעלית שם רבונו הו"ה. המקום שיעקב הושלם בו לאחר מכן. וראשו של שם שד"י הוא י, וזה מגיע השמימה. כיון שהגיעה ועלתה האות הזו למקום ההוא, הושלם ונקרא באותו שם של רבונו הו"ה.

"והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו". אותם המלאכים הקדושים שקרובים למלכות עולים, ואותם האחרים שאינם קרובים יורדים. ועוד, בו הם עולים

¹⁴⁹ עיין בסוף הספר מה שחסר כאן סימן נ' (הערת הזוהר).

¹⁵⁰ פי' שהמלכות יש לה חוזק ממ"ד שבאים מלמעלה וממ"ן שבאים מלמטה (מ"מ).

¹⁵¹ אור יקר 166

¹⁵² היינו נר"ה. א"מ (נ"א).

¹⁵³ בגין – דפ"ו. *## בגימטריא???

¹⁵⁴ בשולטנא על עלמא בשם שד"י גרסי' ופי' בכח המלכות שנקרא שד"י שולט על כל הועלם (מ"מ).

¹⁵⁵ פי' תחלה מט"ט נקרא שד"י על שם המלכות ואח"כ נקרא הו"ה ע"ש ז"א לפי שקיבל הארה מז"א

(מ"מ).

¹⁵⁶ פירוש כי קודם יעקב נקשר במ' וכדי ליקשר בת"ת במדתו ירד לקלי' ליבחן וכשעלה נזדכך ונתקשר במדתו ונקרא ישראל (נ"א). פי' שיעקב תחלה השגי המלכות ואח"כ השיג ז"א (מ"מ).

¹⁵⁷ פירוש כיצד נקרא מט"ט בשם יהו"ה ואמר כי שד"י הוא מט"ט ויר"ד שד"י רומז לשכינה המתלבשת בתוכו בשית יומי דחול וכשהמ' מתקשרת בת"ת קונה ג"כ שם הו"י וכן ג"כ מתחלק שם יהו"ה במרכבת המ' שהוא מט"ט וז"ש וראשו דשם שד"י איהו י' כלומר חשיבותו י' מגיע השמים כלומר ת"ת. ז"ח (נ"א).

דשם שד"י איהו י' פי' ראש המלכות והוא י' שהוא יסוד (מ"מ)

¹⁵⁸ פי' יסוד אחוז בת"ת (מ"מ).

¹⁵⁹ כיון שיי' שהוא יסוד עלה לת"ת והמלכות קשורה בו לכך עלה מט"ט למדרגת הת"ת (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

ויורדים, כשהוא עולה, עולים עמו, ונחתי כד איהו סליק סלקין בהדיה כד נחית נחתי
כשהוא יורד, יורדים עמו. בהדיה

קמט/ב

זהר

שריא עלוי דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא
מעדן להשקות את הגן וגו' ודא הוא נהרא חד
מאינון ארבע נהרין ובגין דשריא עלוי מקדמת
דנא והוה עלוי כבר שריא ביה השתא ואתגלי ליה
ליחזקאל

תא הזי ויחלום¹⁶⁰ וכי יעקב קדישא דאיהו
שלימא דאבהן בחלמא אתגלי עלוי ובאתר דא
קדישא (דלא חמא ליה אלא בחלמא¹⁶¹) [לא חמא
אלא חלמא] אלא יעקב בהווא זמנא לא הוה
נסיב¹⁶² ויצחק הוה קיים¹⁶³ ואי תימא והא לבתר
דאתנסיב כתיב (שם לא י) וארא בחלום תמן אתר
גרים¹⁶⁴ ויצחק הוה קיים ועל דא כתיב ביה
חלום¹⁶⁵ ולבתר דאתא לארעא קדישא עם
שבטיין¹⁶⁶ ואשתלים להון עקרת הבית ואם הבנים
שמחה (תהלים קיג ט) כתיב (בראשית לה ט) וירא
אלהים אל יעקב וגו' וכתיב (שם מו ב) ויאמר
אלהים לישראל במראות הלילה הכא לא כתיב
ביה חלום דהא מדרגא אחרא עלאה הוה

תא חזי¹⁶⁷ חלמא איהו ע"י דגבריא"ל דאיהו
לתתא בדרגא שתיתאה מנבואה¹⁶⁸ מראה על

שורה עליו, שכתוב "ונהר יצא מעדן
להשקות את הגן" וגו'. וזה הוא נהר אחד
מאותם ארבעה הנהרות. ומשום ששרה
עליו מקודם לכן והיה עליו כבר, שורה בו
עכשיו, והתגלה ליחזקאל.

בא וראה, "ויחלום", וכי יעקב הקדוש,
שהוא השלם של האבות, התגלה עליו
בחלום, ובמקום הקדוש הזה לא ראה
(לו) אלא בחלום. אלא יעקב בזמן ההוא
לא היה נשוי, ויצחק היה קיים. ואם
תאמר, שהנה אחר כך, כשנשא, כתוב
"וארא בחלום". שם המקום גרם, ויצחק
היה קיים, ועל כן כתוב בו חלום. ואחר
שבא לארץ הקדושה עם השבטים,
ונשלמה להם עקרת הבית ואם הבנים
שמחה, כתוב "וירא אלהים אל יעקב"
וגו', וכתוב "ויאמר אלהים לישראל
במראות הלילה". כאן לא כתוב בו חלום,
שהרי היה מדרגה אחרת עליונה.

בא וראה, חלום הוא על ידי גבריא"ל,
שהוא למטה בדרגה הששית מנבואה,

¹⁶⁰ מביא ראייה למ"ש שהנבואה צריכה הכנה בין מצד הזוכה לה ובין מצד המקום, כי של יחזקאל היתה
כעין הוראת שעה שהיתה צריכה לכך, והראיה הגדולה מיעקב שאעפ"י שהיה בחיר שבאבות זכה אליה
בהדרגות. וללמדנו זה התחיל והקשה, וכי יעקב וכו', שהיה אחוז בדעת ששם מקור המוחין העצומים שהם
סוד הקדושה וכן כתוב (ישעיה כט כג) קדוש יעקב, והוא שלימא דאבהן, שלא יצא ממנו שום פיסול.
ובאתר דא קדישא, שהוא מושפע מלבנת הספיר שהוא יסוד הבריאה ששם משך הדעת כנודע מסוד
המרומם לבדו מאז (רמ"ז).

¹⁶¹ קסה (הערת הזוהר).

¹⁶² פי' עדיין היה בבחינת הקטנות, ולא היה לו כח להמשיך מוחי גדלות (רמ"ז).

¹⁶³ ואז היה נמשך שפע מצד הבינה באופן שהיו לו שני מונעים, אחד מצדו שעדיין לא היה גדול והשני
מפאת גדלות יצחק, שאם לא היו לו שניהם, ההכנה וגם מצד יצחק, היה זוכה לאיזו מדרגת נבואה (רמ"ז).

¹⁶⁴ חוצה לארץ ומקום התנגדות טומאת לבן, הרי חוסר ההכנה וגם מצד יצחק.

¹⁶⁵ ירצה שכאן היתה לו מעלה יתירה משל הראשונה, כי בראשונה לא נזכר שם מראה וראיה אלא
חלום שהיא הבחינה הגרועה, אבל כאן מראה שהיא יותר חשובה אלא שהיה ע"י חלום, וכמ"ש בסמוך אצל
גבריא"ל הבן להלז, ומש"ה (לא, ג) ויאמר ה' אל יעקב שוב וגו', שעודנו אצל לבן (רמ"ז).

¹⁶⁶ פי' שהיתה לו הכנת המקום והכנת עצמו שכבר היו אצלו שבטי יה, וגם בודאי שזכה לגדלות שהרי
כבר היו לו שתי נשיו המתהוות מדעת ות"ת שלו, אז זכה למדרגת נבואה הנקראת מראה ולא חלום, והיינו
דמפרש ואזיל תא חזי חלמא וכו' (רמ"ז).

¹⁶⁷ קצו ע"א (הערת הזוהר).

¹⁶⁸ במחנה שכינה מטטרון סנדלפון אוריא"ל רפא"ל מיכא"ל גבריא"ל (ספר לבנת הספיר) (ד"א). עיין
מעבר לדף מ"ש בשיתא דרגין נחתא ופירושם בסה"מ דף ו' א' וגבריא"ל הוא חזוא דליליא בדף קצו א.
הרשב"ב (נ"א).

זהר פרשת ויצא

ידא¹⁶⁹ דההוא דרגא דההוא חיה דשלמא בליליא ואי תימא¹⁷⁰ הא כתיב (דניאל ח יז) גבריאל הבן להלו את המראה הכי הוא ודאי¹⁷¹ דמראה מלוי סתימין יתיר ובחלמא פריש יתיר ופריש סתימין דמראה ועל דא אתפקד גבריאל [דיפרש] (דפריש) מלוי דמראה דאיהו סתים יתיר ועל דא כתיב במראה וירא וארא מאי טעמא¹⁷² בגין דמראה איהו כהאי מראה דאתחזי כל דיוקנין בגויה בגיני כך וארא אחמית דיוקניה באל שדי דאיהו מראה¹⁷³ דאתחמי דיוקנא אחרא בגויה וכל דיוקנין עלאין ביה אתחזון בגיני כך יעקב בההוא זמנא¹⁷⁴ כתיב (בראשית כח יב) ויחלום והנה סלם מוצב ארצה (וראשו)

מהו סלם דרגא דשאר דרגין ביה תליין¹⁷⁵ והוא יסודא דעלמא¹⁷⁶ וראשו מגיע <השמימה> (השמים) הכי הוא לאתקשרא בהדיה וראשו מגיע השמימה מאן ראשו ראשו דההוא סלם ומאן איהו דא דכתיב ביה (שם מז לא) ראש המטה בגין דאיהו ראש להאי מטה ומנה נהיר מגיע השמימה בגין דאיהו סיומא דגופא וקאים בין עלאה ותתאה כמה דברית איהו סיומא דגופא וקאים בין יריכין וגופא ועל דא מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו (בראשית כח יב) אלין ממנן דכל עמין דאינון סלקין ונחתין בהאי סלם כד ישראל חטאן מאיך האי סלם וסלקין אינהו ממנן וכד

מראה על ידי הדרגה ההיא של החיה ההיא ששולטת בלילה. ואם תאמר, הנה כתוב "גבריאל הבן להלו את המראה", כך זה ודאי, שמראה דבריו יותר סתומים, ובחלום מפורש יותר, ומפרש את הסתומים של המראה, ועל כן נפקד גבריאל, שיפרש את דברי המראה, שהוא יותר סתום. ועל כן כתוב במראה "ורא", "וארא", למה, משום שהוא מראה, כמו המראה הזה שנראים בתוכו כל הדמויות, ולכן "וארא". ראיתי דמותו באל שדי, שהוא המראה שנראית בתוכו דמות אחרת, וכל הדמויות העליונות נראות בו. לכן באותו הזמן כתוב אצל יעקב "ויחלום והנה סלם מוצב ארצה" (וראשו).

מה זה "סולם", הדרגה שאר הדרגות תלויות בה, והוא יסוד העולם. "וראשו מגיע השמימה", כך הוא להתקשר עמו. "וראשו מגיע השמימה", מי ראשו, ראשו של אותו סולם. ומי הוא זה, שכתוב בו "ראש המטה", משום שהוא ראש למיטה הזו, וממנה מאיר. "מגיע השמימה", משום שהוא סיום הגוף, ועומד בין עליון ותחתון, כמו שהברית הוא סיום הגוף ועומד בין הירכים והגוף, ועל זה "מגיע השמימה". "והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו", אלו הממונים של כל העמים, שהם עולים ויורדים בסולם הזה, כשישראל חוטאים, נשפל הסולם הזה,

¹⁶⁹ היא מדרגה יותר עליונה כנזכר, וה"ס נר"ה דמלכות דבריאה ששם שליטת הלילה כנודע, כי ביום מאיר האצילות כנודע. ונקרא חיה כי סתם החיות שבקדושה סודן בחינת נפש כנזכר בזוהר הרקיע ריש פרשת ויקרא (רמ"ז).

¹⁷⁰ שנבואה היא מדרגת גבריאל שהיא בסוף היצירה, ולכן נצטוו להבין את דניאל שהשיג עד עתק דעשיה (רמ"ז).

¹⁷¹ והוא הוא הנז"ל שמראה הוא מנו"ה דמלכות דבריאה ששם חביון עוז הכסא ותמן מקננא אימא שהיא מעולם הנסתר. ומראה זו מתעלמת בנו"ה דיצירה, ולכן צוה את גבריאל הב"ן, משום שהוא אור הבינה (רמ"ז).

¹⁷² פי' שהז"א אומר וארא אל האבות דהיינו שהראיתי דיוקני במלכות שנקרא אל שד"י וע"י המלכות היו משיגים האבות דיוקן ז"א (מ"מ).

¹⁷³ צא ע"א (הערת הזוהר).

¹⁷⁴ שהיה עדיין במדרגת הקטנות היה בסוד חלום כאמור (רמ"ז).

¹⁷⁵ סולם זה היה בסוד הקטנות, דהיינו המוחין דאלקים המתקבצים בו באותו זמן. וכו' [ומש"כ] ונקרא סלם מפני שהוא דרגא וכו', ירצה מפני שבו [ביסוד] נכללות כל המדות כי על כן שמו כל, וגם שכל בחי' מדרגות ההשתלשלות בו תלויות ודרך בו יורדות ומשתלשלות בעולמות בין דעיבור ובין דיניקה ובין דגלות, כל המעלות באות על ידו (רמ"ז). פי' המלכות נקרא סולם שבי"ע תלויים בה לינק ממנה, והוא יסוד דעלמא פי' כי המלכות היא יסוד וקיום דבי"ע, ראשו דההוא סולם, פי' יסוד דז"א (מ"מ).

¹⁷⁶ פי' חותם יסוד האצילות שהוא יסוד דזעיר הנקרא עולם, ובו עולים למעלה שהוא תחילת הקו האמצעי וקו הישר שהוא חוט השדרה העשוי מדרגות מדרגות הן הן החוליות (רמ"ז).

זהר פרשת ויצא

ישראל מתכשרן עובדיהו אסתלק האי סלם וכלהו ממני נחתי לתתא ואתעבר שולטנותא דלהון כלא בהאי סלם קיימא >וכד כלהו נחתינ לתתא אתעביד סלם קיימא< הכא חמא יעקב בחלמיה שלטנותא דעשו ושלטנותא דשאר עמינ

דבר אחר (בראשית כח יב) והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו במאן בההוא ראשו דההוא סלם דכד אסתלק ראשו מניה סלם אתכפיא וסלקין כלהו ממנן וכד אתחבר ראשו בההוא סלם אסתלק וכלהו ממנן נחתינ וכלא חד מלה כתיב (מ"א ג ה) נראה יהו"ה אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלהים שאל מה אתן לך ואי תימא הכא בחלום וכי מה

סתרי תורה

מלאכי אלהים תריסר מרגליטאן¹⁷⁷ טבאן ואינון מיכאל קדמיאל פדאל גבריאל צדקיא¹⁷⁸ חסדיאל רפאל רזיאל סטורייה נוריא (יופיאל) ענאל אלפי שנאן שנאן שור נש"ר ארי"ה ו' אדם כליל דכר ונוקבא ואינון סלקי כד איהו סליק ואלין נחתי כד איהו נחית ותו כל אינון דשלטי בשלטנו דהאי עלמא על ידיה >סלקין וכל אינון דנחתי על ידיה< נחתי כלהו בהאי סלם¹⁷⁹ יהו"ה¹⁸⁰ שלטא על כלא דכתיב (בראשית כח יג) והנה יהו"ה נצב עליו כד אתער כתיב (שם יז) אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים בית אלהים ודאי ואיהו תרעא לאעלא לגו דכתיב (תהלים קיח יט-כ) פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה זה השער ליהו"ה זה שער השמים כלא חד

קנ/א

זהר

רשו אית ליה לחלום בהאי אלא הכא אתכליל דרגא בדרגא דרגא עלאה בדרגא תתאה¹⁸¹ בנין דעד כען שלמה לא הוה שלים כיון דאשתלים

ועולים אותם הממונים, וכשישראל מכשירים את מעשיהם, מתעלה הסולם הזה, וכל הממונים יורדים למטה ועובר שלטונם. הכל עומד בסולם הזה, וכאשר כולם יורדים למטה נעשה סולם עומד. כאן ראה יעקב בחלומו את שלטונו של עשו ואת שלטון שאר העמים.

דבר אחר, "והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו", במי, באותו ראש של אותו סולם, שכאשר ראשו מסתלקת ממנו, הסולם נכנע ועולים כל הממונים, וכשמתחבר ראשו באותו סולם, מתעלה וכל הממונים יורדים, והכל דבר אחד. כתוב "נראה ה' אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלהים שאל מה אתן לך". ואם תאמר, כאן בחלום, וכי איזו

מלאכי אלהים, שתיים עשרה מרגליות טובות, והן מיכאל, קדמיאל, פדאל, גבריאל, צדקיא, חסדיאל, רפאל, רזיאל, סטורייה, נוריא, יפיאל, ענאל, אלפי שנאן, שנאן, שור נש"ר ארי"ה, ו' אדם, כולל זכר ונקבה, והם עולים כשהוא עולה, ואלו יורדים כשהוא יורד. ועוד, כל אותם ששולטים בשלטון העולם הזה עולים על ידו, וכל אותם שיורדים יורדים על ידו, כולם בסולם הזה. הו"ה שולט על הכל, שכתוב "והנה ה' נצב עליו". כשהתעורר כתוב "אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים", בית אלהים ודאי, והוא השער להיכנס פנימה, שכתוב "פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה יה זה השער לה", זה שער השמים הכל אחד.

רשות יש לחלום בזה. אלא כאן נכללת דרגה בדרגה, הדרגה העליונה עם הדרגה התחתונה, משום שעד עכשיו שלמה לא היה שלם, כיון שנשלם, כתוב "וה' נתן

¹⁷⁷ עי' דברי הגר"א הובא בסוף הספר.

¹⁷⁸ צוריאל (גר"א).

¹⁷⁹ כלומר הגם כי מלאך מט"ט ע"י הנהגת העולמות בשית יומין דחול עכ"ז הכל מאתו יתברך המתלבש בו דכתיב והנה ה' נצב עליו דהאי מלה דהיינו השכינה נצבת על הסולם מט"ט. ז"ח (נ"א).

¹⁸⁰ ת"ת (מ"מ).

¹⁸¹ פי' מלכות נתלבשה בגבריאל שממנו החלום (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

כתיב (מלכים א' ה כו) ויהוה נתן חכמה לשלמה וכתיב (שם י) ותרב חכמת שלמה דקיימא סיהרא באשלמותא¹⁸² ובי מקדשא יתבני וכדין הוה חמי שלמה עינא בעינא חכמתא ולא אצטריך לחלמא

לבתר דחטא אצטריך ליה לחלמא כקדמיתא ועל דא כתיב (שם יא ט) הנראה אליו פעמים וכי פעמים הוה ולא יתיר אלא סטרא דחלמא הוה ליה פעמים סטרא דחכמתא כל יומא <הוה> ועם כל דא סטרא דחלמא <הוה> יתיר על כל שאר בני נשא בנין דאתכליל דרגא בדרגא מרא"ה במרא"ה והא השתא בסוף יומי השיך יתיר ודא בנין דחטא וסיהרא קיימא לאתפגמא מאי טעמא בנין דלא נטיר ברית קדישא באשתדלותיה בנשים נכריות ודא הוא תנאי דעבד קב"ה עם דוד דכתיב (תהלים קלב יב) אם ישמרו בניך בריתי וגו' גם בניהם עדי עד ישבו לכסא לך מאי עדי עד¹⁸³ היינו דכתיב (דברים יא כא) כימי השמים על הארץ ובנין דשלמה לא נטר האי ברית כדקא יאות שריא סיהרא לאתפגמא ועל דא בסופא אצטריך חלמא וכן יעקב אצטריך <ליה לחלמא כדאמרן>¹⁸⁴

והנה יהוה נצב עליו וגו' (בראשית כה יג) הכא חמא <יעקב> קשורא¹⁸⁵ דמהימנותא כחד נצב עליו¹⁸⁶ וכתיב (נצב מלח) [(מ"א כב מח) אין באדום נצב מלך¹⁸⁷] חמא דכל דרגין¹⁸⁸ קיימין כלהו כחד על ההוא סלם לאתקשרא כלא בחד קשרא¹⁸⁹ ובנין דאתיהיב¹⁹⁰ ההוא סלם בין תרין

חכמה לשלמה", וכתוב "ותרב חכמת שלמה", שעמדה הלבנה בשלמותה, ובית המקדש נבנה, ואז היה רואה שלמה את החכמה עין בעין, ולא הצטרך לחלום.

אחר שחטא, הצטרך לחלום כבראשונה, ועל כן כתוב "הנראה אליו פעמיים", וכי פעמיים היה ולא יותר, אלא צד החלום היה לו פעמיים, וצד החכמה היה בכל יום, ועם כל זה, הצד של החלום היה יותר על כל שאר בני האדם, משום שנכללה דרגה עם דרגה, מרא"ה במרא"ה. והנה כעת בסוף ימיו יותר חשוד, וזה משום שחטא, והלבנה עמדה להיפגם. למה, משום שלא שמר את ברית קודש בהתעסקותו עם נשים נכריות, וזה התנאי שהקדוש ברוך הוא עשה עם דוד, שכתוב "אם ישמרו בניך בריתי וגו', גם בניהם עדי עד ישבו לכסא לך". מה זה "עדי עד", היינו שכתוב "כימי השמים על הארץ". ומשום ששלמה לא שמר את הברית הזו כראוי, התחילה הלבנה להיפגם, ועל כן בסוף הצטרך את החלום, וכן יעקב הצטרך את החלום, כמו שבארנו.

"והנה ה' נצב עליו" וגו', כאן ראה יעקב הקשר של האמונה כאחד. "נצב עליו", וכתוב "ומלך אין באדום נצב מלך" (נציב עליו), ראה שכל הדרגות עומדות כולן יחד על אותו הסולם לקשור הכל בקשר אחד, משום שאותו הסולם ניתן בין שני צדדים. זהו שכתוב "אני ה' אלהי

¹⁸² שלמה המלך ע"ה היה בבחי' עטרת היסוד, ולכן זכה למלכות שהיא גופא בחינת עטרת היסוד (בהגר"א על ספד"צ י ע"ג ד"ה וזהו עיי"ש).

¹⁸³ פי' עד הוא ת"ת, כמ"ש הזהר על פסוק בבקר יאכל עד. עדי היא מלכות ודריש עדי מלשון עדי שבה הם הקישוטים, וז"ש היינו דכתיב כימי השמים על הארץ שמים וארץ הם ז' ו"ן ור"ל כשם שז' ו"ן קיימים לעולם כך בניהם ישבו לכסא לך (מ"מ).

¹⁸⁴ כאן שייך מה שבסוף הספר סימן נ' ויחלום כו' (הערת הזוהר).

¹⁸⁵ כוונתו לפרש מהו ענין ההתיצבות עד שהוצרך רש"י לפרש נצב עליו, לשמרו, ואמר שהכוונה שהראהו בו ייחוד עולם האצילות בכל בחינותיו שהן כמוסות בשם הו"ה, וזה בין בייחוד הפרצופין ובין בייחוד המוחין חו"ב חו"ג (רמ"ז).

¹⁸⁶ מפרש לשון נצב, מושל ושליט, כמו נצב מלך, וכו' (רמ"ז).

¹⁸⁷ הסולם ה"ס הדינים ומט"ט שלט עליו (מ"מ).

¹⁸⁸ פי' כל הספירות האירו במלכות שנקראת סולם ופי' הכתוב והנה ה' נצב עליו הוא כולל כל הפרצופים והוא נצב על המלכות. דבר אחר והנה ה' נצב עליו היא בינה שישיבה על הז"א והמלכות כלולה עמו (מ"מ).

¹⁸⁹ בכל אחד מארבע הפרצופים יש בחינת יסוד אחד פרטי אך כשז' ו"ן שלמים לגמרי אז זוגם ביסוד אחד הכולל הכל, כעין מה שאנו מכוונים באומרנו זכר למעשה בראשית, וזהו חד קשרא שה"ס היסוד הנקרא קשר שהוא קושר הזכר עם הנקבה ובו נקשרות יחד כל המדות (רמ"ז).

זהר פרשת ויצא

אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'. אלו הם שני צדדים, בימין ובשמאל. דבר אחר, "והנה ה' נצב עליו", (ויאמר) על יעקב, שהכל יהיה מרכבה קדושה, ימין ושמאל, ויעקב בתוכם, כנסת ישראל להקשר ביניהם. זהו שכתוב "אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק". מנין לנו שיעקב באמצע, ממשמע שכתוב "אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק" (הארץ) ולא כתוב אלהי יצחק אביך. שכיון שנקשר עם אברהם, נמצא שהוא באמצע. ואחר כך, "הארץ אשר אתה שוכב עליה", הנה הכל מרכבה קדושה אחת, וכאן הוא ראה שיהיה שלמות האבות.

בא וראה, "אלהי אברהם אביך", שכיון שאמר אברהם אביך, ודאי שהוא באמצע, "ואלהי יצחק", כאן נרמז שקשור לשני

סטרין הה"ד אני יהו"ה אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'¹⁹¹ אלין אינון תרין סטרין בימינא ושמאלא¹⁹² דבר אחר והנה יהו"ה נצב עליו (ויאמר) עליה דיעקב¹⁹³ למהוי כלא רתיכא קדישא¹⁹⁴ ימינא ושמאלא ויעקב בגוייהו כנסת ישראל¹⁹⁵ לאתקשרא ביניהו הה"ד אני יהו"ה אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק¹⁹⁶ מנלן דיעקב באמצעיתא משמע דכתיב אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק (הארץ)¹⁹⁷ ולא כתיב אלהי יצחק אביך דכיון דאתקשר ביה¹⁹⁸ באברהם אשתתחא דאיהו באמצעיתא ולבתר הארץ¹⁹⁹ אשר אתה שוכב עליה הא כלא רתיכא חדא קדישא והכא חמא דיהוי שלימו דאבהן²⁰⁰

תא הזי אלהי אברהם אביך דכיון דאמר אברהם אביך ודאי איהו באמצעיתא²⁰¹ ואלהי יצחק הכא אתרמזו דקשיר לתרין סטרין ואחיד

¹⁹⁰ הוא טעם נכון למ"ש שכל הדרגין קיימין על ההוא סלם. ואמר שטעמו שהוא עומד בין ימין ושמאל ומתווך ביניהם (רמ"ז).

¹⁹¹ יישב מה שנראה קשה שהי"ל לומר אני עד אלקי יצחק ואחר כך יאמר לך ולזרעך אתן את הארץ, אלא שיכיון ליתן את הארץ באמצע בין שני הצדדים שכולם משפיעים בה (רמ"ז). ויקרא פד ע"א (הערת הזוהר).

¹⁹² וירצה שלא אמר אלקי אברהם ויצחק לרמוז בשם אלקי למוח חכמה ובאברהם למדת החסד וכן באלקי יצחק לבינה וגבורה, וז"ש תרין סטרין בימינא ושמאלא, ונראה שירצה לרמוז לשני שרשי שתי הנקבות בדעת ובת"ת שהם באמצע בין תרין סטרין הנזכרים (רמ"ז).

¹⁹³ יאמר שעד אותו הזמן עדיין לא זכה יעקב לשיתייחד ה' עליו ושיהיה מקורו למעלה למדרגת העולם בו ועתה נתעלה להאחז בשורשו. ואומרו נצב, יורה כי שפע שני הצדדים ימין ושמאל אינו העיקרי והקבוע כי אם של האמצע וזהו נצב (רמ"ז).

¹⁹⁴ היינו חב"ד וחג"ת משפיעים בלאה ורחל הרמוזות בהארץ אשר אתה שוכב עליה, ששתיהן מתייחדות יחד, וז"ש רז"ל שכפל ארץ ישראל תחתיו (רמ"ז).

¹⁹⁵ גם רחל נקראת יעקב. ועוד אפשר לומר שכאן מדובר בבחי' יעקב שברחל (כללים ח"א עא ע"ב). רסו סע"ב (לש"ו).

¹⁹⁶ כלומר עד עכשיו נהגתי את עולמי בשנים ימין ושמאל שהם א"ל אלקי"ם ועכשיו יאיר שם ה' עליך, ובזה יתייחדו ג' שמות א"ל אלקי"ם הוי"ה העולים נצ"ב עם הכולל, שעכשיו יש התייצבות לתיקון העולם ובכסא של שלש רגלים (רמ"ז).

¹⁹⁷ מבואר עד"ה מ"ש אברהם אביך וניחא מ"ש ואלקי יצחק. אבל בתפלה תקנו אנשי כנסת הגדולה אלקי אברהם אלקי יצחק עד"ה וכמ"ה פ' שמות וע"פ הפשט ישנו בנ"ט הרב פנים מאירות ח"א סימן ט"ל ומ"ש אברהם אביך ע"פ הפשט פירש רבינו אפרים בביאורו על התורה כ"י שאברהם היה מחבבו מאד וקרוהו בני תדיר (מא"ן) (נ"א).

¹⁹⁸ במלת אביך, אם כן קרוב הוא לאברהם ושני לו הבן, והלא יצחק הולידו אלא דישב לו ביניהם ואז הוא נוטה לצד ימין ויצדק להקריבו לצד אברהם וזהו אביך (רמ"ז).

¹⁹⁹ ה"ס רחל ולא שהן בחינת רגל רביעי לשתי המרכבות דהיינו לאה לבחי' חב"ד ורחל לשל חג"ת. ועכשיו שהיו מיוחדות הכל נבחן לסוד רתיכא חדא קדישא, מפני שהכל מרכבה אחת, ולפי שעיקרו חב"ד לכן אמר קדישא שה"ס המוחין (רמ"ז).

²⁰⁰ פ' שבו ישתלמו בשרשן שהוא המתווך ביניהם ומייחדם (רמ"ז).

²⁰¹ מדלא כתיב אלקי אברהם ויצחק אבותיך, שאז היה נראה על דרך אב ובנו ובן בנו, אבל ייחס תואר אב לאברהם להורות שיעקב קרוב לו (רמ"ז).

זהר פרשת ויצא

לון²⁰² קשיר לסטרא חד דכתיב אברהם אביך וקשיר לסטרא אחרא דכתיב ואלהי יצחק תוספת וא"ו לגבי יצחק לאחזאה דיעקב אחיד לתרין סטרין ועד דיעקב לא אתנסיב לא אתמר באתגליא יתיר ואתמר באתגליא למאן דידע אורחוי דאורייתא לבתר דאתנסיב ואוליד אתמר ליה באתגליא הה"ד (בראשית לג כ) ויצב שם מזבחה ויקרא לו אל אלהי ישראל

מהכא אוליפנא מאן דלא אשתלים לתתא לא אשתלים לעילא שאני יעקב²⁰³ דאשתלים >לעילא ותתא< אבל לא באתגליא ואי תימא דאשתלים בההיא שעתא לא אלא המא דישתלים לבתר זמנא ואי תימא הא כתיב (שם כח טו) והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך אלא אשגחותא דקב"ה ונטירו דיליה לא אשתביק מניה דיעקב לעלמין בכל מה דאצטריך ליה בהאי עלמא אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים

ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש יהו"ה במקום הזה ואנכי לא ידעתי (שם טז) וכי תוהא²⁰⁴ הוא דלא ידע אלא <מאי> ואנכי לא ידעתי כמה דאת אמר (ש"א יג יב) ופני יהו"ה לא חליתי אמר וכי כל האי אתגלי לי ולא אסתכלנא למנדע אנכי ולמיעל תחות גדפי דשכינתא למהוי שלים תא חזי כתיב (בראשית כה כב) ותאמר אם כן למה זה אנכי כל יומא ויומא חמאת רבקה נהורא דשכינתא

קנ/ב

דהויא שכינתא במשכנהא וצליאת תמן כיון דחמאת עאקו דילה²⁰⁵ במעהא מה כתיב (בראשית כה כב) ותלך לדרוש את יהו"ה נפקת מדרגא דא לדרגא אחרא <דאיהו הוי"ה> בגיני כך אמר יעקב וכי כל כך חמינא ואנכי לא ידעתי²⁰⁶ בגין דהוה בלחודוי ולא עאל תחות גדפי דשכינתא מיד (שם כה יז) ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה מלה דא לתרין סטרין איהו מה נורא

צדדים ואוחז אותם. קשור לצד אחד, שכתוב "אברהם אביך", וקשור לצד אחר, שכתוב "ואלהי יצחק", בתוספת וא"ו ליצחק, להראות שיעקב אחוז לשני צדדים. ועד שיעקב לא נשא, לא נאמר בגלוי יותר. ונאמר בגלוי למי שמכיר דרכי התורה. אחר שנשא והוליד, נאמר לו בגלוי, זהו שכתוב "ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל".

מכאן למדנו, מי שלא נשלם למטה, לא נשלם למעלה, שונה יעקב, שנשלם למעלה ולמטה, אבל לא בגלוי. ואם תאמר שנשלם באותה השעה, לא, אלא ראה שיושלם לאחר זמן. ואם תאמר, הנה כתוב "והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך", אלא השגחת הקדוש ברוך הוא ושמירתו לא נעזבה מיעקב לעולמים בכל מה שהצטרך לו בעולם הזה, אבל בעולם העליון עד שנשלם.

"ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי". וכי תמיהה הוא שלא ידע, אלא מה זה "ואנכי לא ידעתי", כמו שנאמר "ופני ה' לא חליתי", אמר, וכי כל זה התגלה לי ולא הסתכלתי לדעת אנכי, ולהיכנס תחת כנפי השכינה ולהיות שלם. בא וראה, כתוב "ותאמר אם כן למה זה אנכי", כל יום ויום ראתה רבקה את אור השכינה,

שהשכינה היתה במשכנה, והתפללה שם. כיון שראתה צרתה במעיה, מה כתוב, "ותלך לדרוש את ה'". יצאה מהדרגה הזו לדרגה אחרת, שהיא הוי"ה. לכן אמר יעקב, וכי כל כך ראיתי ואנכי לא ידעתי, משום שהיה לבדו ולא נכנס תחת כנפי השכינה. מיד "ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה", הדבר הזה הוא לשני הצדדים. "מה נורא המקום הזה",

²⁰² פי' דקשיר לתרין סטרין, היינו ייחוד בתרין מוחין חו"ב, ואחיד לון, ייחוד תרין עטרין חו"ג, ולפי שאלו הם עצמות הדעת לכן אמר ואחיד לון ור"ל שאוחז אותם לעצמו. קשיר לסטרא חד, אין זה יתור אלא מלמד שבאומרו אברהם אביך רומז לשני מוחין הימין חכמה וחסדים וקשיר לסטרא (רמ"ז).

²⁰³ כאן כינה את השכינה "יעקב", ועי' ע"ח שער לז פרק ג במ"ק.

²⁰⁴ תמיהא (ד"א).

²⁰⁵ צרות שלה (ד"א).

²⁰⁶ ר"ל לא ידעתי לא אוכל לעשות זווג למעלה כראוי להשכינה שנקראת אנכי (נ"א).

זהר פרשת ויצא

המקום הזה חד על ההוא מקום²⁰⁷ דקאמר
בקדמיתא וחד על את קיימא קדישא²⁰⁸ דלא בעיא
לאתבטלא²⁰⁹ ואע"ג דאינהו תרי סטרי חד הוא

אמר אין זה כי אם בית אלהים אין זה למהוי
בטיל²¹⁰ אין זה לאשתכחא בלחודוי קיימא דיליה
לאו איהו אלא בית אלהים לאשתמשא ביה²¹¹
ולמעבד ביה פירין²¹² ולארכא ביה ברכאן²¹³ מכל
שייפי גופא דהאי הוא תרעא דכל גופא הה"ד
(שם) וזה שער השמים דא תרעא דגופא²¹⁴ ודאי
תרעא איהו לארכא ברכאן לתתא אחיד לעילא
ואחיד לתתא אחיד לעילא דכתיב וזה שער
השמים לתתא דכתיב אין זה כי אם בית אלהים
ועל דא ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה ובני
נשא לא משגחן ביקרא דביה למהוי ביה שלים
לעילא ותתא אתא אבוי ונשקיה

אמר רבי יצחק כד מלין אינון שמענא מפומיה
בכינא ואמינא בריך רחמנא דלא בטיל מעלמא
חכמתא עלאה אולינא עמהון עד תלת פרסי עד
דעאלנא עמהון למתא לא ספיקו למיעל עד דשדך
ההוא בר נש לבריה ואמר <ליה> מליך²¹⁵ לא יהון
לבטלה אמינא הא דאמר רבי שמעון דמלין אלין
כלהו ברזא דחכמתא נינהו ולאחזאה מלין אחרנין
כד סדרנא מלין קמיה דרבי שמעון א"ל לא תימא

אחד על אותו המקום שאמר בראשונה,
ואחד על אות הברית הקדוש, שלא צריך
להבטל. ואף על גב שהם שני צדדים, הוא
אחד.

אמר, "אין זה כי אם בית אלהים", אין
זה להיות בטל, אין זה להמצא לבדו, זה
לא העמידה שלו, אלא בית אלהים,
להשתמש בו ולעשות בו פירות, ולהריק
לו ברכות מכל איברי הגוף, שזהו השער
של כל הגוף, זהו שכתוב "וזה שער
השמים". זה השער של הגוף ודאי, שער
הוא להריק ברכות למטה, אחוז למעלה
ואחוז למטה, אחוז למעלה שכתוב "וזה
שער השמים", (אחוז) למטה, שכתוב "אין
זה כי אם בית אלהים", ועל זה, "ויירא
ויאמר מה נורא המקום הזה", ובני אדם
אינם משגיחים בכבוד שבו להיות בו
שלם למעלה ולמטה. בא אביו ונשקו.

אמר רבי יצחק, כששמעתי אותם
הדברים מפיו, בכיתי ואמרתי, ברוך
הרחמן שלא בטל מן העולם החכמה
העליונה. הלכתי עמם עד שלש פרסאות
עד שנכנסתי עמהם לעיר. לא הספיקו
להיכנס עד ששידך אותו האיש את בנו,
ואמרו לו, דברוך לא יהיו לבטלה. אמרתי,
זה שאמר רבי שמעון, שהדברים הללו
הם כולם בסוד החכמה, ולהראות דברים

²⁰⁷ היינו מ' (נ"א).

²⁰⁸ היינו יסוד (נ"א).

²⁰⁹ והאדם בהיותו בלי זווג פוגם ב' מדות אלו, ועם היות שהיה ראוי שיאמר מה נורא המקום ומה נורא
הזה, להורות על תרין סטרין חד הוא ולהורות על ייחודם אמר מה נורא המקום הזה כאלו מקום וזה הכל
היה אחד ועל ייחודם יחד כאחד אמר אין זה כלומר אינה מדה בפני עצמה כדמסיק (אור יקר).

²¹⁰ [ג' ביאורים בענין:] והענין כי מלה "זה" יצדק על הבטל שאינו פועל, כי הפועל לא יקרא לעולם
"זה", אלא משתנה לפי הפעולה הנפעלת ממנו. ועוד שישתתף הפועל בפעולתו ולא יקרא "זה" אלא "אלו"
וכיוצא. וז"ש "אין זה" אין ראוי שיקרא זה המורה על היותו בטל. הב' אין זה, אין ראוי שיהיה זה בלא זאת,
דהיינו למהוי בלחודוי. הג' "אין זה" אין מציאות וקיום לזה אלא בזאת ומפני היות נמשך ג' פעולות ממנו
למלכות כנגד שלשתן אמר לאשתמשא. כי הכובש מעינו אף אם לא יהיה ראוי להוליד מן הסבה הנזכרת
גורם פירוד כדפי' וכנגד הב' אמר לאשתמכחא בלחודוי אמר (אור יקר).

²¹¹ והיינו דקאמר אין זה למהוי בטיל דהיינו שיהיה פועל פועל השמוש מן הת"ת למלכות וענין זה
יגרום בזווג איש עם אשתו אף אם יהיה עוברת או מניקה עם היות שאין פרי נמשך מאותו זווג הזווג
בעצמו מצוה וזהו טעם מצות עונה (אור יקר), ועי' שעה"מ ריש פרשת בראשית.

²¹² דהיינו בסוד ייחודו עם המלכות יביאו לו הנשמות מהבינה ויתלוה אליו לוי רב אם מהמלכות אם
מהנשמות הנעשות על ידו אם מבינה ות"ת בענין שאינו בלחודוי (אור יקר).

²¹³ כי בסבת ברכות המלכות הוא מתברך והברכות אינם מצד הבינה לבדה כענין הפירות ולא כשמוש
שהוא מצד הת"ת אלא מכל שייפי גופא דהיינו מכל הספירות שכולם משפיעות על ידי היסוד (אור יקר).

²¹⁴ יסוד הבינה היא מסתיים בחזה דז"א, והוא נקרא זה, ושם מאחוריו יוצאות הנוק' הנק' שער, תרגום
שער הוא תרעא, שהוא גימ' אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, וזה שהוא יסוד הבינה היא המוציאה שם את הנוק' (זהר
הרקייע).

²¹⁵ ר"ל מה שדרשת שנצטער יעקב שלא נשא אשה לא תהיה בצער זה וע"כ שדכו. א"מ (נ"א).

זהר פרשת ויצא

דמלין אלין דינוקא נינהו אלא מלין דרוזין עלאין
נינהו וכלהו ברוא דחכמתא רשימין

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי
וגו' (שם כ) אמר רבי יהודה כיון דכל האי אבטח
ליה קודשא בריך הוא אמאי לא האמין דאמר אם
יהיה אלהים עמדי וגו' אלא אמר יעקב חלמא
חלמנא וחלמין מנייהו קשוט ומנייהו לא קשוט ואם
יתקיים הא ידענא דחלמא קשוט הוא ועל דא אמר
אם יהיה אלהים וגו' כמה דחלמנא והיה יהוה לי
לאלהים²¹⁶ אנא אהא משיך²¹⁷ ברכאן ממבועא
<דנחלא> דכלא לאתר דא דאקרי אלהים

תא חזי ישראל²¹⁸ דאיהו באמצעיתא כלא נטיל
הוא בקדמיתא ממקורא דכלא ולבתר דימטי ליה
מניה נגיד ואמשיך <להאי> (מהאי) אתר משמע
דכתיב (שם כא) והיה יהוה לי (לאלהים)
בקדמיתא ולבתר כלא לאלהים כמה דאלהים
יהא נטיר ועביד לי כל אלין טבאן²¹⁹ אוף אנא
אהא משיך ליה מאתר דילי כל אינון ברכאן
ואתחבר קשרא דכלא ביה אימתי (שם) ושבתי
בשלום אל בית אבי כד אהא <יתיב> בדרגא דילי
ואהא יתיב בדרגא דשלום לתקנא בית אבי
ושבתי בשלום דייקא כדן (שם) והיה יהוה לי
לאלהים דבר אחר ושבתי בשלום אל בית אבי
דתמן הוא ארעא קדישא תמן אשתלים והיה יהוה
לי לאלהים באתר דא אסלק מדרגא דא לדרגא

אחרים. כשסדרתי הדברים לפני רבי
שמעון, אמר לי, אל תאמר שהדברים
הללו הם של תינוק, אלא הם דברים של
סודות עליונים, וכלם רשומים בסוד
החכמה.

"וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה
אלהים עמדי" וגו'. אמר רבי יהודה, כיון
שכל זה הבטיח לו הקדוש ברוך הוא,
למה לא האמין, שאמר "אם יהיה אלהים
עמדי" וגו', אלא, אמר יעקב, חלום
חלמתי, והחלומות, מהם אמת ומהם לא
אמת, ואם יתקיים, הרי ידעתי שהוא
חלום אמת, ועל כן אמר "אם יהיה
אלהים עמדי" וגו', כמו שחלמתי, "והיה
ה' לי לאלהים", אני אהיה מושך ברכות,
מהמעין של הנחל של הכל למקום הזה
שנקרא אלהים.

בא וראה, ישראל שהוא באמצע, הכל
הוא נוטל בראשונה מהמקור של הכל,
ואחר שיגיע אליו, ממנו שופע וממשיך
למקום הזה. משמע שכתוב "והיה ה' לי"
בראשונה, ואחר הכל "לאלהים", כמו
שאלהים יהיה שומר ועושה לי כל אותן
הטובות, אף אני אהיה מושך לו מהמקום
שלי כל אותן הברכות, ויתחבר בו הקשר
של הכל. מתי, "ושבתי בשלום אל בית
אבי", כשאהיה יושב בדרגה שלי, ואהיה
יושב בדרגה של שלום לתקן את בית
אבי, ושבתי בשלום דוקא, אז "והיה ה' לי
לאלהים". דבר אחר, "ושבתי בשלום אל
בית אבי", ששם היא הארץ הקדושה, שם
אשתלם, "והיה ה' לי לאלהים", במקום
הזה אעלה מדרגה זו לדרגה אחרת

²¹⁶ היינו אומר' והיה ה' לי לאלהים, פי' "והיה" יהוה בינה נקראת, "והיה" דהיינו נחלא, "יהוה" חכמה
דהיינו מבוע דנחלא, וכן פי' הרשב"י בתיק"ז בפסוק והיה ה' למלך על כל הארץ. "לי" למדתי ת"ת ומשם
"לאלהים", שהיא המלכות (אור יקר).

²¹⁷ "אנא אהא משיך", שהוא הת"ת. "לאתר דא וכו'", מלכות. ואין הכוונה שאם לא יעשה לו הקב"ה
טובה שלא יעבדהו ח"ו, אלא הכוונה כי בחלום נרמז לו שהוא מרכבה לת"ת, ואם הדבר כן, יוכל להשפיעה
ממבועא דנחלא, ואם לאו לא יוכל (אור יקר).

²¹⁸ כלומר מדרך הת"ת הוא כך לקבל מחכמה ובינה, ואח"כ להמשיך ממנו למלכות, ולכך אמר יעקב
"כמא דאלהים יהא נטיר לי כמו שעשה לאברהם, כאומר' אמרי נא אחותי את (אור יקר).

²¹⁹ דהיינו מה שרמז לי שאני מרכבה לת"ת ובסוד נחלה בלא מצרים, א"כ "אוף אנא אהא משיך" שיהא
בידי ספק לעשות קשרא דכולא ביה והיה יהוה ה"ה, לי וא"ו, לאלהים ה"א. והכל במלכות כלל י' ספירות
בשם בן ד', שלום בת"ת, בית אבי מלכות, גבורה תתאה דאתי מגבורה עילאה פחד יצחק (אור יקר).

זהר פרשת ויצא

כראוי, ושם אעבוד עבודתו.

אחרא כדקא יאות ותמן אפלה פולחניה²²⁰
רבי חייא פתח ואמר (תהלים סה ד) דברי
עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם האי קרא
קשיא דלאו סופיה רישיה ולא רישיה סופיה²²¹
אלא דוד בעא על גרמיה ולבתר בעיא על כלא
דברי עונות גברו מני אמר דוד אנא ידענא בגרמי
דחבנא אבל כמה חייבין אינון בעלמא דאתגברו
חובייהו עליהו יתיר מני הואיל וכן לי

רבי חייא פתח ואמר, "דברי עונות
גברו מני פשעינו אתה תכפרם", הפסוק
הזה קשה, שאין סופו ראשו ואין ראשו
סופו. אלא דוד בקש על עצמו, ואחר כך
בקש על הכל, "דברי עונות גברו מני",
אמר דוד, אני ידעתי בעצמי שחטאתי,
אבל כמה רשעים הם בעולם שהתגברו
חטאיהם עליהם יותר ממני. הואיל וכן,
לי

קנא/א

ולחון פשעינו אתה תכפרם תא חזי בשעתא
דחייבין סניאין בעלמא אינון סלקין עד ההוא
אתר²²² דספרי דחייביא²²³ אתפתחו כמה דאת
אמר (דניאל ז י) דינא יתיב וספרין פתיחו וההוא
ספר דינא עלה קיימא [נ"א מעילא²²⁴ דרישיה
דדוד איהו] <נ"א לעילא מרישיה דדוד איהו> בניני
כך דברי עונות גברו מני ועל דא פשעינו אתה
תכפרם

ולהם, "פשעינו אתה תכפרם". בא
וראה, בשעה שרבים הרשעים בעולם,
הם עולים עד אותו מקום שספרי
הרשעים נפתחו, כמו שנאמר "דינא יתיב
וספרין פתיחו" [דין יושב וספרים
פתוחים], ואותו ספר (הדין עומד עליה
נ"א למעלה מראשו של דוד הוא), לכן
"דברי עונות גברו מני", ועל כן "פשעינו
אתה תכפרם".

יעקב כגוונא דא בנין כך לא הימין אי תימא
דלא הימין בקב"ה לא אלא דלא הימין ביה
בגרמיה²²⁵ דילמא יחוב וההוא חובא ימנע ליה
דלא יתוב בשלם ויסתלק נטירו מניה ובנין כך לא
הימין בגרמיה והיה יהו"ה לי לאלהים אפילו
רחמי כד איתוב בשלם אשוי לקבלי לדינא בנין²²⁶
<דאנא> (ד) פלח קמיה תדיר אמר רבי אחא אמר

יעקב כדוגמא זו, לכן לא האמין. אם
תאמר שלא האמין בקדוש ברוך הוא, לא,
אלא שלא האמין בעצמו, אולי יחטא,
ואותו החטא ימנע אותו שלא ישוב
בשלום ותסתלק ממנו השמירה, ולכן לא
האמין בעצמו. "והיה ה' לי לאלהים",
אפילו רחמים כשאשוב בשלום אשים
כנגדי את הדין, משום (שהרי) שאני עובד

²²⁰ הענין בהיותו בחו"ל אינו אוחז כי אם במלכות אם יהיה אלהים עמדי וכו' אמנם בשבתי בשלום אל בית אבי לא"י כפשטו אז אסתלק מהמלכות לת"ת וז"ש והיה יהו"ה שהוא הת"ת לי במקום אלהים שהיה בחו"ל. או ירצה בהיותי בחו"ל איני יכול לאחוז אלא במלכות דהיינו אם יהיה אלהים עמדי וכו' אמנם בשבתי בא"י והיה ה' ומשם איני יכול לאחוז בבניה ואסלק מדרגא ת"ת לדרגא בינה והיינו לאלהים ותמן אפלה פולחניה להמשיכה מהבינה (אור יקר).

²²¹ בתרתי, הא', מני יחיד פשענו רבים. והב', גברו תכפרם וכי מפני שגברו תכפרם. לכך פי' דברי עונות הרשעים האחרים גברו על עונותי וכיון שיש אחרים גדולים ממני ראוי שתכפרני בכללם ועל עצמו בעא ראשון באמר' גברו מני ואיני תכלית הרשע כדי שידחק כפרתי ולבתר בעא על כולא באמר' פשעינו לי ולהם (אור יקר).

²²² גבורה (אור יקר).

²²³ בגמ' איתא ג' ספרים, והא' לבד של רשעים וכו', הכא תכפרם, ואלו התם נחתמין למיתה, לכך נראה שאין ספרים אלו אותם הספרים, שאלו הספרים הם ספרי המעשה, ומיני העבירות רבים, ולכל א' וא' ספר בפני עצמו, כאומר' וכל מעשיך בספר נכתבין. ועבירת לא תנאף ספר בפני עצמו לכלל הרשעים, ועבירת לא תגנוב ספר בפני עצמו, והעוברים בחברה ספר להם יחד, והעובר יחיד ספר לו לבדו, בענין שכמה מיני ספרים יש, ומאלו יש מתכפרים ויש בלתי מתכפרים, ויש תלויים ונעשים ג' ספרים חדשים, והיינו ג' ספרים דתנן התם (אור יקר). פי' גבורה שהיא דנה את העולם (מ"מ).

²²⁴ וההוא ספר מעילא וכו' – פי' ספר שהוא גבורה הוא למעלה מהמלכות (מ"מ).

²²⁵ שלא האמין בו בעצמו (ד"א).

²²⁶ (ס"א לאלה) – לפ"י.

זהר פרשת ויצא

לפניו תמיד. אמר רבי אחא, אמר יעקב, כעת איני צריך את הדין, כשאשוב לבית אבי אתכלל בדין ואתקשר בו. אמר רבי יוסי, לא כך, אלא אמר, עכשיו אם יהיה אלהים עמדי, אני צריך שהדין ישמור אותי עד שאשוב בשלום אל בית אבי, אבל כיון שאשוב בשלום, אכליל את הרחמים בדין, ואתקשר בקשר נאמן להכליל הכל יחד.

"והאבן הזאת אשר שמתני מצבה יהיה בית אלהים", שהרי אז הכל יהיה קשר אחד, והאבן הזו מתברכת מימין ומשמאל, מתברכת ממעלה וממטה, משום (זה) שאתן מעשר מכל. אמר רבי אבא, הנה כתוב "ויקח מאבני המקום", ואם תאמר שהאבן הזו עליונה (על) כמה אבנים למקום מושבה לשרות עליהם, (זהו שכתוב) והרי כתוב "והאבן הזאת אשר שמתני מצבה" (עליונה היה צריך להיות), משום (כיון) שאמר "אין זה כי אם בית אלהים", כאן הרים אותה מצבה עליונה, משום שתלה בה כל השבח של זה, שאין זה לקיים (למטה) כי אם בית אלהים, ויפה. ועל כן "אשר שמתני מצבה".

כתוב "יהיה בית אלהים", לעולמים.²⁴⁰ כתיב יהיה בית אלהים לעלמין בית

²²⁷ פי' רבי אחא ס"ל שיעקב קודם שובו אל בית אביו לא רצה אלא בשם הרחמים כדי להנצל מלבן ומעשו, ואחר שישוב אל בית אביו אזי יכלול אלהים בהו"ה ויהיה כלול משניהם. ורבי יוסי ס"ל להפך, שקודם שובו אל בית אביו, לא רצה אלא בשם אלהים שהוא דין, שאין הדין מתמתק אלא בשרשו, ואין הקלי' נכנעים אלא מכח שרש הדין (מ"מ).

²²⁸ פי' המלכות מתברכת מחסד וגבורה (מ"מ).

²²⁹ פי' מתברכת ג"כ מנו"ה ולא הזכיר הזהר רק ב' הקוים אבל קו אמצעי, שהוא ת"ת ויסוד לא הוצרך להזכירו ששם הוא מקום המלכות באחורי הת"ת נגד חזה דז"א בקו אמצעי (מ"מ).

²³⁰ היינו מ' (נ"א).

²³¹ פי' ובזה נתרץ קושיא דקראי, דבאמת י"ב בקר הם, ולכך מאבני המקום לשון רבים והמלכות עליהם מלמעלה, ועליה נאמר והאבן הזאת לשון יחיד (מ"מ).

²³² (על) – דפ"ו.

²³³ קמז ע"ב (הערת הזוהר).

²³⁴ (נ"א האי לכתוב) – דפ"ו.

²³⁵

²³⁶ (נ"א עליונה מצעני ליה) – נוסף בדפ"ו וכן הוא במ"מ.

²³⁷ עליונה מבעי ליה (נוסף במ"מ). ור"ל אף אם נתרץ קושיא דקראי כמ"ש, עדיין קשה עליונה מבעי ליה, מאי מצבה. ותירץ, שר"ל שיעקב הקימה והעמידה למלכות והמשיך לה הארה מיסוד דז"א. וז"ש בגין דאמר אין זה כי אם בית אלהים, דהיינו זה שהוא היסוד יתחבר בבית אלהים שהיא מלכות, ולכך אמר לשון מצבה (מ"מ).

²³⁸ היינו יסוד במלכות (נ"א).

²³⁹ פירוש ולא כתיב שמתני עליהם. א"מ (נ"א).

²⁴⁰ ##פיסוק*.

זהר פרשת ויצא

אלהים" בית יהו"ה מבעי ליה כמה דאת אמר לכונן²⁴¹ את בית יהו"ה וכן (תהלים קכב א) בית יהו"ה נלך אלא אתר דבי דינא איהו מתרין סטרין עלאין מסטרא דיובלא דאיהו אלהים חיים ומסטרא דיצחק <אלהים> אמר רבי אלעזר יובלא אע"ג דדינין (נפקין מינה וכלהו רחמי ודינין כל חידו מינה נפקין וההוא) [מתערין מינה²⁴² וכלהו רחמי כל חידו מינה נפקין והוא] חדותא <נ"א והוא חירותא> דכלא אלא בית אלהים²⁴³ סטרא דדינא קשיא אי לטב בסטרא (דיובלא) [דשמאלא] אתער ביה רחמותא כמה דאת אמר (שיר ב ו) שמאלו תחת לראשי אי לביש בסטרא דשמאלא אתער ביה דינא קשיא כמה דאת אמר (ירמיה א יד) מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ ודאי בית אלהים היינו דכתיב (תהלים מח ג) קרית מלך רב אית מלך <סתם> ואית מלך <רב> ודאי עלמא עלאה מלך רב איהו ודא הוא קרית מלך רב

רבי חייא ורבי חזקיה הוו יתבי תחות אילני דחקל אוננו אדמוך רבי חייא²⁴⁴ חמא ליה לאליהו אמר מקסטיטורא דמר חקלא נהיר²⁴⁵ אמר השתא אתינא לאודעא דירושלם קריב איהו לאתחרבא וכל אינון קרתין דחכימיא בגין דירושלם דינא איהו ועל דינא קיימא ועל דינא אתחרב והא אתיהיב רשו לסמאל עלה ועל תקיפי עלמא ואתינא לאודעא לחכימיא דילמא יורכון שני

"בית אלהים", היה צריך לכתוב בית ה', כמו שנאמר "לכונן את בית ה'", וכן "בית ה' נלך". אלא מקום בית הדין הוא משני צדדים עליונים, מצד היובל שהוא אלהים חיים, ומצד של יצחק אלהים. אמר רבי אלעזר, היובל, אף על גב שהדינים (יוצאים) מתעוררים ממנה וכולם רחמים (ודינים), כל שמחה יוצאת ממנה, והוא שמחת (והוא חרות) הכל, אלא בית אלהים, הצד של הדין הקשה, אם לטוב, בצד (היובל) השמאל מתעוררת בו אהבה, כמו שנאמר "שמאלו תחת לראשי". אם לרע, בצד השמאל מתעורר בו דין קשה, כמו שנאמר "מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ". ודאי בית אלהים. רבי שמעון אמר, "בית אלהים", היינו שכתוב "קרית מלך רב", יש מלך סתם ויש מלך רב, ודאי שהעולם העליון הוא מלך רב, וזוהי קרית מלך רב.

רבי חייא ורבי חזקיה היו יושבים תחת האילנות של שדה אוננו. רבי חייא נמנם וראה את אליהו. אמר, מזיו ואור של האדון, השדה מאיר. אמר, כעת באתי להודיע שקרובה ירושלים להחרב, וכל אותן עיירות החכמים, משום שירושלים היא דין, ועל דין עומדת ועל דין תחרב. והנה נתנה רשות לסמאל עליה ועל גבורי העולם, ובאתי להודיע לחכמים

²⁴¹ צ"ע שאין כזה פסוק, ואפשר שכוונתם למלכים א' (ט א): ויהי ככלות שלמה לבנות את בית ה' ואת בית המלך ואת כל חשק שלמה אשר חפץ לעשות. ועי' שם (ח סג): ויזבח שלמה את זבח השלמים אשר זבח לה' בקר עשירים ושנים אֶלֶף וצאן מאה ועשרים אֶלֶף ויחנכו את בית ה' המלך וכל בני ישראל. ## אמנם עי' דבה"י ב' (ג ג) ושם (ז ה) שהוא בלשון בית האלהים ולא בית הו"ה.

²⁴² ולכן כאן הוא בחינת עולם הבריאה וכסא דין (בהגר"א על ס"י יא ע"ד). והנה יש דוגמתם בארצות שהארץ העליונה היא "תבל" ובה ג"ע שהוא בסוד עולם הבא ותחתיו אש שהוא שורש הגיהנם שעל הארקא דמינה דינין מתערין (שם יב ע"ג).

²⁴³ פי' ר"א ס"ל בית אלהים בית גבורה שנקרא אלהים אבל יש בו ב' אופנים כשמעשה התחתונים טובים אזי אלהים הנזכר שהם הגבורות יהיו מתוקים, וכשאין מעשיהם מתוקנים אזי יהיו הגבורות קשים בלי מיתוק, וז"ש אי לביש בסטרא דשמאלא אתער ביה דינא קשיא (מ"מ).

²⁴⁴ שהיה נמנמם רבי חייא (ד"א).

²⁴⁵ מזהירא ואור של האדון השדה מאיר בזהירותו והוא מל' קסטירא דבוצינין שפי' זהירת הנרות (ד"א). וקשה דהא ירושלים אתחרבת בימי ריב"ז ובתר כן הווה דרא דתלמידו ר' אליעזר ובתריה דרא דר' עקיבא ובתריה דרא דרשב"י ובתריה דרא דתלמידו ר' חייא ור' חזקי' הנז' פה וכו'. ואפשר לומר דחזרה להתיישב בבני אדם תחת ממשלת קיסר רומי הרשעה והודיעו כי גם עתה תחזור להתחרב. ואף זה קשה ג"כ דהרי עשר גלויות גלו סנהדרין והאחרונה היתה בטבריא כנראה דאין עוד לא היה ישוב בירושלים אחר חורבן טיטוס. ואפשר לומר כי הני ר' חייא ור' חזקי' היו חכמים בזמן ריב"ז ואין אלו דרא דרשב"י (שמונה שערים) (של"ה).

זהר פרשת ויצא

דירושלם²⁴⁶ דהא כל זמנא דאורייתא אשתכח בה היא קיימא בגין דאורייתא אילנא דחיי דקיימי עלה כל זמנא דאורייתא [אתער נ"א אשתכח] לתתא אילנא דחיי לא אעדי לעילא פסק אורייתא לתתא אילנא דחיי אסתלק <מינה> מעלמא ועל דא כל זמנא דחכימיא יחדון בה באורייתא לא יכיל סמא"ל בהו דהא כתיב (בראשית כו כב) הקול קול יעקב והידים ידי עשו דא הוא אורייתא עלאה דאקרי קול יעקב בעוד [דההוא] קול לא פסק דבור שלמא ויכלא ועל דא לא אצטריך אורייתא²⁴⁷ למפסק ואתער

קנא/ב

זהר

רבי חייא ואזלו ואמרו מלה דא לחכימיא אמר רבי ייסא כלא ידעין דא והכי הוא דכתיב (תהלים קכו א) אם יהו"ה לא ישמר עיר שוא שקד שומר אלין אינון דמשתדלין באורייתא קרתא קדישא קיימא עליהו ולא על גברין תקיפין דעלמא היינו דכתיב אם יהו"ה לא ישמר עיר וגו'

וירא והנה באר בשדה וגו' (בראשית כט ב) רבי יהודה פתח ואמר (תהלים ג א) מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו האי קרא אתער ביה חבריא אבל מזמור לדוד אמאי קאמר שירה אי בגין דבריה איהו דקם עליה קינה יתיר מבעי ליה דהא אבאיש עלוי דבר נש זעיר מקריבוי מדאחרא סגי אלא מזמור לדוד אמר שירה והכי בעי דוד דחשיב דקב"ה סליק ליה חובוי לההוא עלמא כיון דחמא דהכא בהאי עלמא בעי למנביה מניה חדי

תו [ד]חמא דעלאי מניה הוו בעלמא דקא ברחו וכלהו בלחודיהו יעקב ערק דכתיב (הושע יב יג) ויברח יעקב שדה ארם וערק בלחודוי משה ערק דכתיב (שמות ב טו) ויברח משה מפני פרעה <וערק> בלחודוי ודוד ברח כל אינון שולטני ארעא וכל אינון [גיברין] (גברי) ארעא ורישיהון דישראל כלהו ערקין עמיה וסחרין ליה מימיניה ומשמאליה לנטרא ליה מכל סטרין כיון דחמא שבהא דא

אולי יאריכו את שנות ירושלים, שהרי כל זמן שנמצאת בה תורה, היא עומדת, משום שהתורה עץ החיים העומד עליה. כל זמן שהתורה מתעוררת למטה, עץ החיים לא זז למעלה. פסקה התורה למטה, עץ החיים מסתלק (ממנה) מן העולם. ועל כן, כל זמן שהחכמים ישמחו בתורה, לא יוכל עליהם סמא"ל, שהרי כתוב "הקול קול יעקב והידים ידי עשו", זו התורה העליונה שנקראת קול יעקב, בעוד שאותו קול לא פוסק, הדיבור שולט ויכול, ועל כן לא צריך להפסיק בתורה. התעורר

רבי חייא, והלכו ואמרו את הדבר הזה לחכמים. אמר רבי ייסא, הכל יודעים את זה, וכך הוא, שכתוב "אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר", אלו הם שעוסקים בתורה, העיר הקדושה עומדת עליהם, ולא על הגברים הגבורים של העולם, היינו שכתוב "אם ה' לא ישמר עיר" וגו'.

"וירא והנה באר בשדה" וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, "מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו", בפסוק הזה התעוררו החברים, אבל מזמור לדוד, למה דוד אמר שירה, אם משום שבנו הוא שקם עליו, יותר היה צריך לומר [לשון] קינה, שהרי הָרַע עליו על האדם קצת מקרוביו משאחר הרבה. אלא מזמור לדוד, אמר שירה, וכך בקש דוד, שחשב שהקדוש ברוך הוא סילק את חטאו לעולם ההוא. כיון שראה שכאן בעולם הזה רוצה לגבות ממנו, שמח.

עוד, שראה שעליונים ממנו היו בעולם שברחו, וכולם לבדם. יעקב ברח, שכתוב "ויברח יעקב שדה ארם", וברח לבדו. משה ברח, שכתוב "ויברח משה מפני פרעה", וברח לבדו. ודוד ברח, כל אותם שליטי הארץ וכל אותם גבורי הארץ וראשי ישראל, כולם ברחו עמו, וסובבים מימינו ומשמאלו לשמור אותו מכל הצדדים, כיון שראה השבח הזה, אמר שירה.

²⁴⁶ שמא יתארכו השנים לחורבן ירושלים שלא יהיה נחרב כל כך מהרה (ד"א).

²⁴⁷ לג ע"א (הערת הזוהר).

זהר פרשת ויצא

אמר שירתא

ואמר רבי יהודה כלהו אערעו בהאי באר ודוד אמאי לא אערע ביה אלא דוד מארי דבבו הוה לקבליה בהווא זמנא ובגין כך לא אערע ביה ולויעקב ומשה בחדוה קביל לון האי באר ובעא לאתקרבא בהדייהו ועל דא כיון דחמא לון האי באר סליקו מיא לגבייהו כאתתא דחדיתא עם בעלה ואי תימא הא אליהו ברה ולא אערע ביה אמאי אלא אליהו לתתא מן באר הוא²⁴⁸ ולא לעילא כמה דהווי משה ויעקב ובגין כך²⁴⁹ מלאך איהו ועביד [שליחותא] (שליחותיה) ובגין דיעקב ומשה לעילא²⁵⁰ אינון מן הבאר באר חדי לגבייהו וסליק לקבלא לון כאתתא דחדת לגבי בעלה ומקבלא ליה

וירא והנה באר בשדה (בראשית כט ב) רוא איהו דחמא האי באר לעילא דא כגוונא דא כתיב שלשה עדרי צאן רובצים עליה אי אינון

סתרי תורה

וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה²⁵¹ באר דרגא דאדון כל הארץ²⁵² בשדה חקל תפוחין קדישין²⁵³ שלשה עדרי צאן תלת דרגין עלאין קדישין מתתקנן על

ואמר רבי יהודה, כולם פגשו את הבאר הזו. ולמה דוד לא פגש בה. אלא דוד בעל שנאה היה כנגדו באותו הזמן, ולכן לא פגש בה. הבאר קבלה את יעקב ומשה בשמחה ורצתה להתקרב עמם, ועל כן, כיון שראתה אותם הבאר הזו, עלו המים אליה כאשה ששמחה עם בעלה. ואם תאמר, הנה אליהו ברח ולא פגש בה, למה, אלא אליהו הוא למטה מן הבאר, ולא למעלה, כמו שהיו משה ויעקב, ולכן הוא מלאך ועושה שליחות, ומשום שיעקב ומשה הם למעלה מן הבאר, הבאר שמחה אליהם ועלתה לקבל אותם כאשה ששמחה לבעלה ומקבלת אותו.

"וירא והנה באר בשדה", סוד הוא שראה את הבאר הזו למעלה, זה דוגמת זה. כתוב "שלשה עדרי צאן רובצים עליה", אם הם

"וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה". "באר" הדרגה של אדון כל הארץ, "בשדה", שדה התפוחים הקדושים. "שלשה עדרי צאן",

²⁴⁸ אליהו סוד הגבורות שבה, דאינון מ"ן דילה. ולעולם מ"ן הם שם ב"ן, ולכן אליהו בגימ' ב"ן. ולכן משה ויעקב שהם למעלה בז"א, והם מד' שאערעו בהאי באר, דהוא המ"ן, כי באר נובע מלמטה למעלה והם המ"ן, ולכן היו עולים המים לקראתם, שיהיו עולים המ"ן לקבל המ"ד. לא כן באליהו דאיהו הוי המ"ן עצמם, וע"כ קראו מלאך דעביד שליחותיה. כי מלאך עולה כמענין הוי"ה אדנ"י, ולעולם יסוד דיליה או יסוד דילה הם הוי"ה אדנ"י, משום דז"א הוי הוי"ה, ואדנ"י נוק', והיסודות הם המחברים הוי"ה עם אדנ"י. ולפי שאליהו הוי המ"ן שלהם ביסוד, הרי הוי"ה אדנ"י בו שהוא מלאך, וכן עולה שם ב"ן בעצמו הוי"ה אדנ"י, כי ד' אותיות דהוי"ה גימ' כ"ו, ד' אותיות, הרי ל'. והב"ן עם ט' אותיות, הרי ס"א. והל', הרי צ"א כמנין מלאך, וכמנין הוי"ה אדנ"י וכו' (זהר הרקיע). אליהו הוא משם ב"ן דמלכות אלהיו גימ' ב"ן וז"ש אליהו לתתא (מ"מ).

²⁴⁹ מז ע"ב (הערת הזוהר).

²⁵⁰ שורש דוד הוא במלכות ז"א בסוד העטרה וסוד ה' אחרונה, וסי' דוד מלך ישראל, פי' ממלכות ישראל, ולכן הוא חי וקיים כי הוא סוד יסוד, ולכן אלמלא דהוא זמנא הוה מאריה דבירא לקבליה הוה אערע ביה והוה חדי ביה וסליק לגביה דהיינו מעלמא דדכורא (רמ"ז).

²⁵¹ כלומר שלעולם מקבלת מלכות מנה"י (דע"ה ח"א כא ע"ג), והנה"י הוא בחי' בהמה (דע"ה ח"ב כב ע"ד). עיקר האדם הוא בחי' החג"ת שלו, והנה"י הם בחי' הב"ן ה"ה בחי' בהמ"ה וכמש"כ כאן (כללים ח"א לא ע"א). הנה"י נכללים בנוק' (ביאורים ח"ב יב ע"ג), גם הנה"י וגם המלכות המה לצורך התחתון ושורש לתחתון (ביאורים ח"ב סו ע"ד).

²⁵² ח"ג סב ע"א (לש"ו).

²⁵³ קשיא ליה, היינו באר היינו שדה. ופי' כי שאני באר משדה בבחינות שונות, וזה כי באר היא בחי' דקה יורת משדה, כי באר היא בחינת אדון כל הארץ דהיינו בסוד היחוד היותה ארון והיכל לתורה שבכתב, כדכתיב הנה ארון הברית אדון וכו' ובחי' שדה היא בחי' מג' אבות סתם, היותה מקבלת ג' גוונים עליונים, שהם חוור וסומק וירוק. ואל אלו קאמר שדה תפוחין, שהיא מקבל מג' אבות. ונודע שיקדם החבוק שהוא סוד שדה תפוחין אל הזווג שהוא בחי' הבאר, וז"ש באר בשדה (אור יקר).

זהר פרשת ויצא

ההוא בירא²⁵⁴ ואינון נצ"ח והו"ד ויסודא דעלמא

ואלין משכין מיא מלעילא ומליין להאי בירא^{255,256} בגין דההוא מקורא יסודא דעלמא²⁵⁷ <כד> שארי בגו ההוא בירא <עביד פירי> ונביע תדיר ואתמליא ההוא בירא מניה כיון דאתמליא ודאי כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים אלין אינון כל אוכלוסין ומשריין²⁵⁸ קדישין דכלהו שקיין ושתאן מההוא בירא וכל חד וחד כמה דאתחזי ליה

והאבן גדולה על פי הבאר דא אבן דמינה²⁵⁹ כשלי בני עלמא אבן נגף <וצור מכשול> דקימא תדיר על פי <האי באר על> (הבאר ועל) מימריה²⁶⁰ למתבע דינא דכל עלמא דלא יחזי מזונא וטב לעלמא

תוספתא

וירא והנה באר בשדה²⁶¹ רבי אלעזר אמר כתיב (ישעיה נא א) שמעו אלי רודפי צדק [אינון] דתבעי רזא דמהימנותא אינון דאתדבקו בקשורא דמהימנותא²⁶² אינון דידיעין ארחוי דמלכא עלאה כד סליקו תריין²⁶³ ונפקו לקדמות חד²⁶⁴ מקבלין

שלש דרגות עליונות קדושות מתקונות על אותה הבאר, והן נצח והוד והיסוד של העולם.

ואלו מושכות מים מלמעלה וממלאים את הבאר הזאת. משום שהמקור ההוא, יסוד העולם, כששורה בבאר הזו, הוא עושה פירות ונובע תמיד, ואותה הבאר מתמלאת ממנו. כיון שהתמלאה, ודאי כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, אלו הם כל האוכלוסים והמחנות הקדושים, שכולם משקים ושותים מהבאר ההיא, וכל אחד ואחד כראוי לו.

"והאבן גדולה על פי הבאר", זו האבן שממנה כושלים בני העולם, אבן נגף וצור מכשול, שעומדת תמיד על פי הבאר הזו, על פקודתה לתבוע הדין של כל העולם, שלא ירד מזון וטוב לעולם.

"וירא והנה באר בשדה". רבי אלעזר אמר, כתוב "שמעו אלי רודפי צדק", אותם המבקשים סוד האמונה, אותם שנדבקו בקשר האמונה, אותם שיודעים דרכי המלך העליון. כשעולים שנים ויצאו

²⁵⁴ שתקון העליונים מהתחתונים, ובסוד הנשמות שהם צאן קדשים צאן ירושלים ועליהם ואתנה צאני צאן מרעיצי שהם ג' עדרים בסוד פי' ואתה תחזה כדפי' בתיקו"ז (אור יקר).

²⁵⁵ משה אהרן ויוסף – ג' מרכבה לג' מדות אלו, והם מתקנים אותם כדי שישפיעו למלכות. ומלת רובצים יהיה עתה מגזרת שוכבים לשון יחוד וזווג (אור יקר).

²⁵⁶ "ואלין משכין מיא מלעילא ומליין להאי בירא" נמחק בלור יקר, ובמקומו איתא "ד"א והנה קס וכן הסס הפכו משה ואלין משכין מיא מלעילא משה אהרן ויוסף אליון אינון תלת עדרין קדישין ומליין להסוא בירא דליקר אלני".

²⁵⁷ כל א' מהם עביד שמוש בההוא בירא ע"י היסוד שהוא מקור הברכות לבאר בהיותו בתוכיות המלכות ממש, ושם מתרוקן הברכות ולא מלמעלה לה (אור יקר).

²⁵⁸ חיילות ומחנות (ד"א).

²⁵⁹ ממנה מתפשט תוקפא דדינא קשיא, המכונה כאן "אבן נגף" בבחינה הטמאה שבו, ובחינת הטהרה שכנגדם מכונה "אבני שיש טהור" (עי' תיקון ע') (דע"ה ח"ב צא ע"א).

²⁶⁰ על מימרא דה' למתבע דינא כלומר במאמרו הוא שתתקיים הקליפה בעולם כדי שיתבע דינא כו' שזה הבאר בעל' הדינין רוצה שההשפעה יהיו ראויים אליה ואם אינם ראויים לא תרד כדמסיק והשתא א"ש שאין הפ' כפול דכפי הפשט היינו ע"פ הבאר היינו למקומה (נ"א).

²⁶¹ בפ' שמות דף י"ב ב' הביא זאת התוספתא בשינוי ושם לא הזכיר ר"א וכן נראה אמת לפי שהתוספתא קדמה הרבה גם שם לא הזכיר פ' שמעו אלי וכאן נראה שלקחו בעל התוספתא בשאלה. ז"ח (נ"א).

²⁶² בסוד בינה (הגהות רח"ו ח"ב יב ע"ב – עיי"ש שהתוספתא מופיע גם שם @).

²⁶³ פי' מט"ט וסנדל כשעלו בסוד מ"ן (מ"מ).

תחת נה"י (מ"מ).

²⁶⁴ מלכות (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

לקראת אחד, מקבלים אותו בין שתי זרועות. שנים יורדים למטה, שנים הם אחד ביניהם, שני אלה מושב הנביאים, המקום שיונקים בו, אחד ביניהם, שהוא מתחבר בכל, הוא נוטל הכל. אותה באר קדושה

קנב/א

זהר

שלשה אמאי כתיב (בראשית כט ג) ונאספו שמה כל העדרים אלא אינון שלשה דרום מזרח צפון.²⁷³ דרום מהאי סטרא וצפון מהאי סטרא ומזרח ביניהו ואלין קיימין על האי באר ואחידן ליה ומליין ליה מאי טעמא בגין (שם ב) כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים (ו) היינו דכתיב (תהלים קד יא) ישקו כל חיתו שדי.²⁷⁴

ונאספו שמה כל העדרים היינו דכתיב (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים וגללו את האבן מעבירין מינה תקיפו דדינא קשיא ההוא דגליד וקריש²⁷⁵ ג"א מיינ דכרין < דכדין אקרי אבן²⁷⁶ ולא נפקי מינה מייא לבר וכד אינון נחלין אתיין אתתקף דרום דאיהו ימינא ולא יכלא צפון

שלשה, למה כתוב "ונאספו שמה כל העדרים", אלא הם שלשה, דרום, מזרח, צפון. דרום מן הצד הזה, וצפון מהצד הזה, ומזרח ביניהם. ואלו עומדים על הבאר הזו ואוחזים אותה וממלאים אותה. למה, משום "כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים", היינו שכתוב "ישקו כל חיתו שדי".

"ונאספו שמה כל העדרים", היינו שכתוב "כל הנחלים הולכים את הים". "וגללו את האבן", מעבירים ממנה את תוקף הדין הקשה, אותו שקפא ונקרש (מים זכרים) שאז נקרא אבן, ולא יוצאים ממנה מים החוצה. וכשאותם הנחלים באים, מתחזק הדרום שהוא הימין, והצפון לא יכול להקריש את המים, כנהר

²⁶⁵ פי' חסד וגבורה (מ"מ).

²⁶⁶ פי' נר"ה (מ"מ).

²⁶⁷ יסוד (מ"מ).

²⁶⁸ פי' שהנביאים הם מנר"ה (מ"מ).

²⁶⁹ פי' יסוד (מ"מ).

²⁷⁰ פי' בסוד שורק וקשור והכוונה לפי שהוא מקשר ה"ק ועוד שהוא קשור עם המלכות (מ"מ).

²⁷¹ פי' שהארץ החר"ג שיצאו מיסוד דאימא נכללים בו כנודע (מ"מ).

²⁷² מלכות (מ"מ).

²⁷³ עי' ע"ח שער עי"מ פ"ב ושעה"כ דרושי תפלת השחר דרוש ג' שזה נה"י.

²⁷⁴ פי' מן באר שבע שהיא ה' אחרונה שבשם ישתו העדרים שהם הע' שרים וזהו אותיות העדרים הע' דרים שהם דרים בכסא הכבוד תחת' הבאר שהיא מלכות דאצילות והנה שם ג' עדרי צאן וגו' הנה מנה"י דז"א נעשה חב"ד דנוק' וז"ש ג' עדרי צאן רובצים עליה על ו' קצוותיה ולמעלה מהם אדם כי הם מנה"י דז"א הנקרא צאן אדם (זהר הרקיע, וכן הוא בספר הליקוטים ויצא פרק כט).

²⁷⁵ ונבאר עתה בחינה השלישית [של אור מים רקיע עי' ח"ב קסז ע"א ע"ח שער ט"ל פרק ה] הנקראת רקיע והיא בז"א אחר שיצא ממעי אמו לחוץ הוא ונוקבא כשנולד. ואז מדידתו היא בבחינת השלישית הנקראת מדה שהיא האמה המודדת באורך וברוחב לכאן ולכאן כפי מה שצריך להתפשט. והנה בחינת הרקיע היא בסוד השמים בסוד ושמים בזרת תכן, והענין הוא כי אחר שיצאו ז"א ונוקביה לחוץ, אז נתעבה ונקרש ואיתגליד ונעשה רקיע, ואז נמדד על ידי מדידת מדת האמה הנקרא ק"ו המדה המתפשט והולך וגוזר וקוצב שער (שער מאמרי רשב"י כא ע"ד). קושי הגבורה המקריש המים ממי השפע, ומעכבם שלא ישפע לתחתונים, ובהתגבר הרחמים ומימי השפע מתבטל הדין וגובר החסד והמים יורדים ולפיכך בעוד שהמלכות מקבלת מגבורה מקרשת בשפע שבה ומעכבת אותו, אמנם ברבות שפע הרחמים המכונה בשם מים וישפיעו שבע ספירות יעשה נחל השפע רב ומתחזק החסד ומתרבה ומבטל הדין המעכב השפע, ולפי פי' זה אבן היינו קרישו דמייא דהיינו דין הגבורה המעכבת ביד החסד שלא לשפיע (אור יקר). שנגלד ונקרש ונקפא (ד"א). חוזק הדין עד שהמים נגלדו ונקפאו (נ"א).

²⁷⁶ עי' לעיל קנא ע"ב ודברינו שם בשם הדע"ה.

זהר פרשת ויצא

למקרה מיין כהאי נהרא כד מימיו סניאין לא גלידין וקרשי מיא כנהרא דמימיו זעירין ועל דא כד אינון נחלין אתיין אתתקף דרום²⁷⁷ דאיהו ימינא ומיין אשתריין ונגדין ואשקיין עדרייא כמה דאמרן דכתיב (תהלים קד יא) ישקו כל חיתו שדי²⁷⁸ (בראשית כט ג) והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה²⁷⁹ בגין דעלמא אצטריך דינא דילה דתהוי בדינא לאוכחא ביה חייביא

תא חזי יעקב כד הוה יתיב על בירא וחמא מיא דסלקין לגביה ידע דתמן תזדמן ליה אתתיה וכן במשה כד יתיב על בירא כיון דחמא דמיא סלקין לגביה ידע דאתתיה אודמנת ליה תמן והכי הוה ליה ליעקב דתמן אודמינת ליה אתתיה כמה דכתיב (בראשית כט ט) עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו' משה דכתיב (שמות ב יז) ויבאו הרועים ויגרשום וגו' ותמן אודמנת ליה צפורה

סתרי תורה

ונאספו שמה כל העדרים (בראשית כט ג) ונאספו שמה העדרים לא כתיב אלא כל העדרים משריין קדישין לעילא ומשריין קדישין לתתא אלין בשירין ותושבתן לעילא ואלין בעלותין ובעותין לתתא אלין ואלין מיד וגללו את האבן מעל פי הבאר מנגדריין²⁸¹ לה ומעברין לה מן קודשא ואסתליק מן דינא מיד והשקו את הצאן נטלו מלאכי עלאי לעילא ונטלי ישראל לתתא לבתר והשיבו את האבן על מימרא דהאי באר לאתעטרא <נ"א לאתעטרא> קמיה ולמתבע דינא דעלמא לאתנהגא עלמא בדינא והכי אצטריך דהא לא יכיל עלמא למיקם אלא על דינא למהוי כלא בקשוט וזכו

כיון דאשתלים יעקב לא אצטריך להאי אבן סיועא אחרא מה כתיב (בראשית כז כב) ויגש

הזה, כשמימיו רבים, לא קופאים ונקרשים המים, כמו נהר שמימיו מועטים. ועל כן, כשאותם נחלים באים, מתחזק הדרום שהוא הימין, והמים מפשירים ושופעים ומשקים את העדרים, כמו שאמרנו, שכתוב "ישקו כל חיתו שדי". "והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה", משום שהעולם צריך את הדין שלה, שתהיה בדין, להוכיח את הרשעים בה.

בא וראה, כשיעקב היה יושב על הבאר וראה המים עולים אליו, ידע ששם תזדמן לו אשתו. וכן במשה, כשישב על הבאר, כיון שראה שהמים עולים אליו, ידע שאשתו תזדמן לו לשם. וכך היה ליעקב, ששם הזדמנה לו אשתו, כמו שכתוב "עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן [וגו']", ויהי כאשר ראה יעקב את רחל" וגו'. משה, שכתוב "ויבאו הרועים ויגרשום" וגו', ושם הזדמנה לו צפורה,

"ונאספו שמה כל העדרים". לא כתוב ונאספו שמה העדרים, אלא "כל העדרים", המחנות הקדושים למעלה והמחנות הקדושים למטה, אלו בשירים ותשבחות למעלה, ואלו בתפלות ובקשות למטה, אלו ואלו, מיד "וגללו את האבן מעל פי הבאר", מגלגלים אותה ומעבירים²⁸⁰ אותה מן הקודש ומסתלקת מן הדין. מיד "והשקו את הצאן". נוסעים מלאכים עליונים למעלה, ונוסעים ישראל למטה. אחר כך "והשיבו את האבן", על פקודת הבאר הזו, שתהיה מעוטרת (מזומנת) לפניו ולתבוע הדין של העולם, להנהיג העולם בדין, וכך צריך, שהרי אין העולם יכול לעמוד אלא על דין, שהכל יהיה באמת וזכות.

כיון שנשלם יעקב, לא הצטרך לאבן הזו סיועא אחר. מה כתוב, "ויגש יעקב

²⁷⁷ כט ע"ב (הערת הזוהר).

²⁷⁸ לקמן קסא ע"ב (לש"ו).

²⁷⁹ עי' ח"ב רל ע"א: כתיב (שם כט ג) ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן דא שכינתא דאקרי אבן בחן אבן ישראל דמגדריין לה ואעלין לה בגלותא וכתיב והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה. ועי' ב"ע יח ע"ב: אח"כ אחר הזווג והשיבו את האבן למקומה לחיצונית היסוד שכן הוא בגלות עד לע"ל שאז נאמר סולו סולו המסילה סקלו מאבן כו'.

²⁸⁰ לשון עיבור*##

²⁸¹ מגלגלין (ד"א).

זהר פרשת ויצא

יעקב ויגל את האבן²⁸² ויגל וגללו ולא כתיב ויסר והסירו אלא וגללו היינו ערבובא דשמן דמערבבין ליה דלא יכיל לקטרגא ויעקב בלחודיה לא אצטריך לסיועא אחרא אלא איהו בלחודיה דהא שלימו דאבהתא הוה יעקב דכיון דיכיל ביה בעשו בהאי עלמא יכיל לעילא ובכלא אצטריך עובדא

ויגל את האבן. "ויגל", "וגללו", ולא כתוב ויסר והסירו, אלא "וגללו", היינו הערבוב של השמן שמערבבים אותו שלא יוכל לקטרג. ויעקב לבדו, לא הצטרך לסיוע אחר, אלא הוא לבדו, שהרי יעקב היה שלמות האבות, שכיון שיכל לעשו בעולם הזה, יכול למעלה, ובכל צריך מעשה.

תרין עלמין אחסין יעקב חד עלמא דאתגליא²⁸³ וחד עלמא דאתכסיא²⁸⁴ כנוונא דלהון ממש מחד נפקו (תרין) [שית] שבטין ומחד נפקו תרין שבטין עלמא דאתכסיא אפיק שית סטריין²⁸⁵ עלמא דאתגליא אפיק תרין ואינון תרין כרובין²⁸⁶ דתחותה²⁸⁷ ויעקב בין תרין עלמין אשתכח בדיוקנא דלהון ממש ובגין כך כל מלוי דלאה הוה באתכסיא ודרהל באתגליא

שני עולמות ירש יעקב, אחד העולם שנגלה, ואחד העולם שהתכסה. כדוגמא שהם ממש. מאחד יצאו ששה שבטים, ומאחד יצאו שני שבטים. העולם המכוסה הוציא ששה צדדים, והעולם המגולה הוציא שנים, והם שני הכרובים שתחתיה. ויעקב נמצא בין שני עולמות, בדמותם ממש, ולכן כל עניני לאה היו בכסוי ושל רחל בהתגלות.

תוספתא

קאים תחותיהו²⁸⁸ חקלא²⁸⁹ דתפוחין קדישין²⁹⁰ איהו מהאי בירא מתשקיין עדריא²⁹¹ כל אינון רתיבין כל אינון מארי גדפין [ג] קיימין²⁹² רביעין

עומדת תחתיהם, היא שדה התפוחים הקדושים, מהבאר הזו משקים העדרים, כל אותן המרכבות, כל אותם בעלי

²⁸² מתחיל הנסירה, וכתוב (בראשית כט ב) והאבן גדולה ע"פ הבאר, שהוא בעת שיסודה סתומה, בתולה ואיש לא ידעה, ג"ן נעול וגו' (שיה"ש ד יב) וכתוב (בראשית כט ג) ונאספו כל העדרים וגו', והם חג"ת אבהן שבונים אותה בסוד פרצוף ומביאים אותה לזיווג עם ז"א ואז וגללו את האבן וגו', וכן בעת שבאתה רחל אל יעקב ואז ויגל את האבן וגו', והבן מאוד (פת"ש נוק' ז"א כא).

²⁸³ רחל (ע"ח שער כה דרוש ה, שער לח דרוש ב). מלכות שלכך נקרא אתה לשון נגלה חד עלמא דאתכסיא שהיא הבינה שלכך נק' היא לשון העלם והענין שבהיותו אחוז בת"ת שהוא בריח התיכון מבריש מן הקצה בי' עד הקצה מ' (נ"א).

²⁸⁴ פירוש כמו דמלאה נפקי שית שבטין ומרחל תרין כן ת"ת למעלה אחז בבינה שהאצילה ו"ק ואחז במלכות שהאצילה תרין כרובין מט"ט וסנדלפ"ן. ז"ח (נ"א). היא בבחינת עולם הבריאה וספירת הבינה (ע"ח שער ג פרק ב). לאה נקראת עלמא דאתכסיא מאחר שכתר דז"א מכסה על בחינת האחוריים שלה (ע"ח שער כג פרק ד).

²⁸⁵ פי' הם ו"ק דז"א שהוציאה אותם הבינה שלאה היא אחוריים דמלכות דאימא והיא בחי' אימא וסדרם כך ראובן שמעון לוי ויהודה בחגת"ם יששכר זבולון בנ"ה דז"א ואינון תרין כרובין (מ"מ).

²⁸⁶ קמב ע"א קנו ע"א ורלב ע"ב ובלק קפז ע"ב ותרומה קסה ע"א (ד"א).

²⁸⁷ פי' הם מט"ט וסנדל שעולים למלכות מט"ט מעורר מ"ד וסנדל מעורר מ"ן וכתב הרב זלה"ה שהם זר"ן דבריאה והם יוסף ובנימין, כי יוסף הוא בחי' מט"ט ובנימין הוא בחי' סנדל כמ"ש בסתרי תורה על פ' וימצא דודאים בשדה ועי' מ"ש שם בס"ד (מ"מ).

²⁸⁸ תחת נה"י (מ"מ).

²⁸⁹ פי' מלכות (מ"מ).

²⁹⁰ כתב בסה"כ כי קדישין הם חב"ד ותפוחין הם חג"ת והכוונה כי מלכות כשהיא עומדת נגד נה"י נקראת חקל שהוא שדה וכשהיא עומדת נגד חג"ת נקראת תפוחים, וכשהיא עומדת נגד חב"ד נקרא קדישים (מ"מ).

²⁹¹ פי' ב"ע (מ"מ).

²⁹² נה"י (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

(קיימין) על האי בירא האי בירא²⁹³ מנייהו אתמל²⁹⁴ הה"ד (בראשית כט ב) כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו' דא אדנ"י אתקרי על דא כתיב (דברים ג כד) אדני אלהים אתה החילות וכתיב (דניאל ט יז) והאר פניך על מקדשך השמים למען אדני אדון כל הארץ הה"ד (יהושע ג יא) הנה ארון הברית אדון כל הארץ

קנב/ב

בנין דההוא באר גרמא לון²⁹⁵

תא חזי האי באר שבע זמנין כתיב בפרשתא דא²⁹⁶ בנין דאיהו רמו לשבע²⁹⁷ והכי אקרי באר שבע (בנין דאדכר) [באר דא אדכר] שבע זמנין בפרשתא דא דכתיב (בראשית כט ב – ג) וירא והנה באר בשדה כי מן הבאר ההיא²⁹⁸ והאבן גדולה²⁹⁹ על פי הבאר ונאספו שמה כל העדרים וגו' מעל פי הבאר והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר וגללו את האבן מעל פי הבאר ויגל את האבן מעל פי הבאר הא שבעה ובודאי דהכי הוא במשה לא כתיב אלא זמנא חדא³⁰⁰ דכתיב (שמות ב טו) וישב בארץ מדין וישב על הבאר³⁰¹ בנין דמשה³⁰² אתפרש מכל וכל מבייתא

כנפים. שלשה קיימים רובצים (עומדים) על הבאר הזו. הבאר הזו מתמלאת מהם, זהו שכתוב "כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים" וגו'. זה נקרא אדנ"י, ועל זה כתוב "אדני אלהים אתה החילות", וכתוב "והאר פניך על מקדשך השמים למען אדנ"י", אדון כל הארץ, זהו שכתוב "הנה ארון הברית אדון כל הארץ".

משום שאותה הבאר גרמה להם.

בא וראה, הבאר הזו כתובה שבע פעמים בפרשה הזו, משום שהיא רמז לשבע, וכך נקראת באר שבע, (משום) הבאר הזו נזכרת שבע פעמים בפרשה הזו, שכתוב "וירא והנה באר בשדה". "כי מן הבאר ההיא". "והאבן גדולה על פי הבאר". "ונאספו שמה כל העדרים וגו' מעל פי הבאר". "והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר". "וגללו את האבן מעל פי הבאר". "ויגל את האבן מעל פי הבאר". הרי שבעה, ובודאי שכך זה. במשה לא כתוב אלא פעם אחת, שכתוב "וישב בארץ מדין וישב על הבאר", משום שמה נפרד מכל וכל

²⁹³ מלכות (מ"מ).

²⁹⁴ פי מנה"י דז"א נבנית המלכות כמ"ש הרב (מ"מ).

²⁹⁵ שהיא אשת חיל וגורם להם אשת חיל למטה (אור יקר).

²⁹⁶ לרמוז אל ז' ספירות הכלולות בה, ונודע שהיא עצמה השביעית. אמנם בת שבע נשלמת שבעה בבחינתה מהבינה, ולכך משם היא באר בשדה, בחי' דקה בבחינה נגלת בחינת באר מצד המלכות מהבינה בשדה מלכות עצמה, והיינו בת כלולה מז' (אור יקר).

²⁹⁷ יעקב לא שמש בה אלא בההוא עלמא ובהאי עלמא שמש בז' נערותיה ועיין בפ' בראשית (ד"א).

²⁹⁸ ישקו העדרים מצד חסד דתמן מים (אור יקר).

²⁹⁹ מהגבורה שהיא דין. וגללא את האבן מצד יעקב ת"ת, והשיבו את האבן עד אשר יאספו שנהים מצד שם נצח הוד. ויגש יעקב ע"י היסוד והיינו ז' והיא שדה שבה הבאר בת שבע כדפי' (אור יקר).

³⁰⁰ משום דמשה ויעקב אינם שוים במרכבתם לת"ת, שיעקב מגופא ומרע"ה מנשמתא. ולפיכך כל א' יש לו בחי' במלכות להתייחד משה בסוד כלת משה, והוא מציאות הצלע שהיא בחינת י' שבה שהיא אחת אינה נפרטת בשבע, ויעקב בבחינת ה' שבה שהיא בת שבע, ולהכי מרע"ה אסתלק לעילא מן באר שהוא בעלה ודאי, דהיינו י' ולא יעקב שהוא בבאר עצמו ואינו במעלה כמשה (אור יקר). כי יעקב הוא אחוז ברחל יותר מלאה בסוד ויאהב יעקב את רחל, וכיון שרחל נק' בת שבע, לפי שמקבלת מז' תחתונות דז"א לכך כתיב בפ' זו ז' פעמים באר. אבל משה הוא בלאה, כמ"ש הרב וראית את אחורי היא לאה שהשיג מרע"ה את לאה, וזשרז"ל מלמד שהראהו קשר של תפילין, וקשר של תפילין היא לאה, וז"ש בגין דמשה אתפרש וכו', שר"ל שפירש מאשתו ויעקב לא אתפרש שעדין הוא אחוז ברחל ותיקון רחל הוא ע"י פריה ורבייה, לכך לא פירש (מ"מ).

³⁰¹ פי' כיון שהוא בלאה למעלה מרחל, לכך כתיב וישב על הבאר שהוא למעלה מרחל הנק' באר. והטעם שנקראת באר כמ"ש הרב שהו"ה דב"ן ואהיה דהה"ן גימ' קנ"א הרי באר. ועוד אחוריים דשם מ"ה גימ' ק"ל, ואחורים דהו"ה פשוטה גימ' ע"ב וק"ל, הרי באר והשמות אלו הם ברחל (מ"מ).

³⁰² ר"ל משה הפריש עצמו מכל שלמטה לפיכך נבדק ממש בשלמעלה דכתיב על הבאר ממש אבל יעקב לא הפריש עצמו כלל אפילו בעת ווסתה דכשזו נאסרה הרי אחרת היה לו לכך כתיב אצלו וירא מרחוק ולא דביקות גמור. ז"ח (נ"א). כב ע"א (הערת הזוהר).

זהר פרשת ויצא

דלתתא ויעקב לא אתפרש כלל במשה חד כמה דכתיב (שיר ו ט) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה³⁰³ ובגין כך משה מאריה דביתא הוה (שם) ואסתלק לעילא במשה כתיב וישב על הבאר ביעקב וירא והנה באר בשדה ולא כתיב וישב על הבאר³⁰⁴

דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (בראשית כח י) רבי אבא פתח ואמר (תהלים קו ג) אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת אשרי שומרי משפט זכאין אינון ישראל דקודשא ב"ה יהב לון אורייתא דקשומ³⁰⁵ לאשתדלא בה יממא ולילי³⁰⁶ דהא כל מאן דאשתדל באורייתא אית ליה חירו מכלא³⁰⁷ חירו מן מותא דלא יכלא לשלטאה עליה והא אוקמוה בגין דכל מאן דאשתדל באורייתא ואתאחיד בה אתאחיד באילנא דחיי³⁰⁸ ואי ארפי גרמיה מאילנא דחיי הא אילנא דמותא³⁰⁹ שריא עלוי ואתאחיד ביה הה"ד (משלי כד י) התרפית ביום צרה צר כחכה התרפית אי ארפי³¹⁰ ידוי מאורייתא ביום צרה צר כחכה

מאי צר כחכה צר כה כה דהא איהו תדיר לימינא³¹¹ ונטירו דילה תדיר על בר נש כד אזיל באורחוי דאורייתא וכדין דחי ליה לרע לבר דלא יקרב לגביה דבר נש ולא יכיל לקטרנא ליה וכד בר נש אסטי מארחוי דאורייתא ואתרפי מנה כדין צר כחכה [בגין דהווא רע דאיהו שמאלא שליט

מהבית שלמטה, ויעקב לא נפרד כלל. במשה אחד, ככתוב "אחת היא יונתי תמתי", אחת היא לאמה. ולכן משה היה בעל הבית והתעלה למעלה. במשה כתוב "וישב על הבאר", ביעקב "וירא והנה באר בשדה", ולא כתוב וישב על הבאר.

דבר אחר, "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", רבי אבא פתח ואמר, "אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת", "אשרי שומרי משפט", אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורת אמת לעסוק בה ימים ולילות, שהרי כל מי שעוסק בתורה יש לו חירות מהכל, חירות מן המות, שלא יכול לשלוט עליו, והרי פרשוה, משום שכל מי שעוסק בתורה ואוחז בה, אוחז בעץ החיים, ואם מרפה את עצמו מעץ החיים, הנה עץ המות שורה עליו ונאחז בו. זהו שכתוב "התרפית ביום צרה צר כחכה", "התרפית", אם מרפה ידיו מן התורה, "ביום צרה צר כחכה".

מה זה "צר כחכה", צר כה כה. שהרי היא תמיד לימין, ושמירתה תמיד על בן אדם כאשר הולך בדרכי התורה, ואז דוחה את הרע החוצה שלא יקרב לבן האדם, ולא יוכל לקטרג לו. וכשאדם סוטה מדרכי התורה ומתרפה ממנה, אזי צר כה כה, משום שאותו הרע, שהוא

³⁰³ פי' היא לאה שהיא אחוריים דמלכות דאמא ואסתלק לעילא כמ"ש שעלה ללאה (מ"מ).

³⁰⁴ פי' כיון שהוא ברחל, לכך לא כתיב על הבאר, נמצא ששני שינויים בין יעקב ומשה: אחד, שבמשה כתיב באר אחד, וביעקב ז' פעמים באר. ב', במשה כתיב על הבאר וביעקב לא כתיב על. ובמ"ש יתורצו השינויים שיעקב אחוז ברחל בכל ז' בחינותיה שמקבלת מז"ת דז"א, ולהכי לא כתיב על משא"כ במשה שאחוז בלאה (מ"מ).

³⁰⁵ מצד הת"ת הנק' אמת (אור יקר).

³⁰⁶ כי מפני רחבה יש בה לעסוק כל ימיו יומם ולילה לייחד מדת יום ומדת לילה תמיד (אור יקר).

³⁰⁷ משעבוד מלכיות מדרך ארץ מייסורים ועל הכל חירו ממלאך המות שאינו מת כדרך שאר העם (אור יקר).

³⁰⁸ ת"ת, עץ החיים (אור יקר).

³⁰⁹ שאין דבר ריק בעולם אך בצלם יתהלך איש אם יעסוק בתורה צלו עץ החיים ואם לא זאת עץ המות השקר צל מות (אור יקר).

³¹⁰ עי' פרשת וישלח קעד ע"ב (הגהות הגר"א).

³¹¹ הענין כי יצר הטוב הוא נצוץ קדוש מרכבה לשכינה לימינו של אדם והיינו שהם לימין מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, יצר הטוב מטטרון רקיע על ראשיהם מלמעלה ועליהם שכינה לשומרו מיצר הרע שהוא סמא"ל מרכבתו לשמאל האדם עון משחית אף וחמימה, ואם יתרפה האדם מן התורה ישלוט עליו ויגביר יצר הרע ואז כח ה' אשר היה עליו סר לצד א' דחוק ליה מפני החצונים, והיינו אומר' דחוק רגלי השכינה ואותו מקום צר נקרא יום צרה ושם סר כחכה מפני שליטת הרע (אור יקר).

זהר פרשת ויצא

עליה דבר נשן ודחי ליה להאי כה לבר עד דדחיק ליה אתר בעקו דבר אחר צר כחכה דכד בר נש אחיד בארחי דאורייתא אתרחים לעילא ואתרחים לתתא ורחימא דקב"ה הוי כמה דאת אמר (ש"ב יב כד) ויהו"ה אהבו דהוה רחימוי דקב"ה ורחים ליה וכד בר נש אסטי <מארחי> (ארחוי) דאורייתא כדין צר <כה כה> (כחכה) צר דיליה³¹² ומארי דבבו איהו לגביה ושליט עלוי ההוא דאקרי רע עד דמקטרג ביה בהאי עלמא³¹³ ובעלמא דאת³¹⁴

תא חזי³¹⁵ <האי> רע דאיהו יצר הרע שליט על עלמא בכמה סטריין וכמה שלטנו אית ליה בעלמא ואיהו הוויא תקיפא דחב ביה אדם וכשלין ביה בני עלמא ומשכי ליה עליהו עד דאפיק לון נשמתיהו ותא חזי כד איהו שליט שליט על גופא³¹⁶ וכיון דעל גופא שליט נשמתא נפקא מניה בגין דגופא אסתאב ונשמתא סלקא ולא שליט עליה עד דנטיל רשו וכמה אינון דאתיין מסטריה ושליטין על עלמא והא תנינן דכל עובדין דעלמא דאתעבידו ושליטין בהו ואית ליה ממנן ושמיין כלהו שמיין בעובדין דעלמא ועל דא איהו קין דשמאלא³¹⁷ והא אוקמוה³¹⁸ דאית קין לימינא³¹⁹ ואית קין לשמאלא והאי קין דשמאלא איהו קין כל בשר [קין כל בשר] אקרי קין כל רוחא לא אקרי (קין) ורזא דמלה דא איהו קין (כל בשר) ודא איהו קין דא קין על בשרא³²⁰ ודא על רוחא בגין כך דא פנימי ודא חיצון דא ימינא ודא שמאלא דא קדישא ודא מסאבא והא אוקמוה

ותא חזי רזא עלאה קדישא דמהימנותא רזא דעלמא דדכורא ועלמא דנוקבא וכל קדושא

השמאל, שולט על האדם, ודוחה את ה"כה" הזו החוצה, עד שדוחק אותו מקום בצרה. דבר אחר "צר כחכה", שכאשר בן אדם אוחז בדרכי התורה, נאהב למעלה ונאהב למטה, והוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר "וה' אהבו", שהיה אהוב של הקדוש ברוך הוא, ואוהב אותו. וכשאדם סוטה מדרכי התורה, אזי צר כח כה, צר שלו ובעל שנאה הוא אליו, ושולט עליו אותו שנקרא רע, עד שמקטרג בו בעולם הזה ובעולם הבא.

בא וראה, הרע הזה, שהוא יצר הרע, שולט על העולם בכמה צדדים, וכמה שלטון יש לו בעולם, והוא נחש תקיף שחטא בו אדם, ונכשלים בו בני העולם, ומושכים אותו עליהם, עד שמוציא להם את נשמותיהם. ובא וראה, כשהוא שולט, שולט על הגוף. וכיון ששולט על הגוף, יוצאת ממנו הנשמה, משום שהגוף נטמא, והנשמה עולה, ואין שולט עליו עד שנוטל רשות. וכמה הם שבאים מצדו ושולטים על העולם, והרי שנינו שכל מעשי העולם שנעשים ושולטים בהם, ויש לו ממונים ושמשים, כולם שמשים במעשי העולם. ועל כן, הוא קין של השמאל, והרי פרשוה, שיש קין לימין ויש קין לשמאל. והקין של השמאל הזה הוא קין כל בשר, נקרא קין כל בשר, לא נקרא קין כל רוח, וסוד הדבר, זהו קין (כל בשר), וזהו קין, זה קין על בשר, וזה על רוח, לכן זה פנימי וזה חיצוני, זה ימין וזה שמאל, זה קדוש וזה טמא, והנה פרשוה.

ובא וראה סוד עליון קדוש של האמונה, הסוד של עולם הזכר ועולם

³¹² מלת סר מתחלף ס' בצ' שהוא מוצא אחד זסשר"ק, וירצה ביום צרה שהוא הרע השולט עליו סר ג"כ כחכה ומסייע לחצוני להרע לו וב' פירושים אלו נמצאים בתורה א' ואנכי אסתר אסתיר. הב', והיה כאשר שש ה' וגומר כן ישיש והכל לפי רעת המעשים (אור יקר).

³¹³ בגוף להמיתו (אור יקר).

³¹⁴ בנפש להכריתה או להענישה (אור יקר).

³¹⁵ ויצא קסה ע"ב (ד"א).

³¹⁶ שלח לך קעב ע"ב (הערת הזוהר).

³¹⁷ פ' יצר הרע הוא מסיגי הגבורות (מ"מ).

³¹⁸ סב ע"ב (הערת הזוהר).

³¹⁹ שיצר הטוב הוא ענף החסדים (מ"מ).

³²⁰ סב ע"ב (הערת הזוהר).

זהר פרשת ויצא

הנקבה, וכל קודש הקדשים בו, וכל סודות האמונה מכאן יצאו, וכל החיים וכל החירות וכל הטובות וכל

קננ/א
נהורין³²⁵ מהכא אינון וכל ברכאן³²⁶ וטלי נדבאן³²⁷ וכל רחימו דרחימותא³²⁸ כלא מסטרא דא רוא דדרום³²⁹ מסטרא דצפון³³⁰ מתפשטי דרגין³³¹ עד דמטא לתתא קסטופא דדהבא³³² בסטרא מסאבא לכלוכא דמסאב ואחיד להאי לעילא ואחיד להאי לתתא והכא מזדווגי דכר ונוקבא כחדא ואינון רוכב נחש³³³ רוא דדכר ונוקבא ורוא דא עזאזל³³⁴ ומהכא מתפרשין דרגין ונפקין כמה סטרין לעלמא דמתפשטין מהכא ושלטין על עלמא וכלהו סטרי מסאבא ורברבין ממנן גו עלמא תא חזי עשו כד נפק לעלמא [כוליה] (כולא) סומקא כורדא בשערא כגוונא דשעיר ומתמן אלופין³³⁵ ממנן תריסין³³⁶ >נ"א תריסר< דשלטין בעלמא והא אוקמוה

האורות הם מכאן, וכל הברכות וטללי נדבות, וכל האהבה של האהבות, הכל מהצד הזה, סוד הדרום. מצד הצפון מתפשטות דרגות עד שמגיעה למטה פסולת הזהב בצד הטומאה, ליכלוך טמא, ואוחז את זה למעלה, ואוחז את זה למטה. וכאן מזדווגים זכר ונקבה יחד, והם רוכב נחש, הסוד של זכר ונקבה, וזה סוד עזאזל"ל. ומכאן נפרדות הדרגות ויוצאים כמה צדדים לעולם, שמתפשטים מכאן ושולטים על העולם, וכולם צדדי הטומאה, וממונים שרים לתוך העולם. בא וראה, כשיצא עשו לעולם כולו אדום כשושנה, בשער כדוגמת השעיר, ומשם אלופים, מגינים ממונים (שנים עשר) ששולטים בעולם, והנה פרשוה.

תא חזי (תהלים קו ג) אשרי שומרי משפט³³⁷ דנטרי מהימנותא דקב"ה³³⁸ בגין דקב"ה איהו משפט³³⁹ ובעי ליה לבר נש לנטרא דלא יסמי לארהא אהרא אלא דיהא נטיר משפט >בגין

בא וראה, "אשרי שומרי משפט", ששומרים האמונה של הקדוש ברוך הוא, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, וצריך לאדם לשמור שלא יסטה לדך

- 321 פי' מהחסדים שמשם בא יצר הטוב (מ"מ).
322 פי' מוח חכמה בסוד החכמה תחיה בעליה (מ"מ).
323 פי' מח בינה ששם מקום החירות (מ"מ).
324 מוח החסדים שנק' טבין בסוד וירא אלהים את האור כי טוב (מ"מ).
325 ז' ספירות נעלמות בסוד הדעת (אור יקר). הם הגבורות שמאירים יותר מהחסדים בסוד טובה תוכחת מגולה וכו' (מ"מ).
326 מצד החסד (אור יקר).
327 מצד הת"ת (אור יקר).
328 מצד הגבורה בהיותה לטוב לאהבה ויאהב יצק שמאלו תחת לראשי וכו' (אור יקר).
329 דהיינו קץ הימין היותה נדבקת לימין וכל הפעולות בחסד (אור יקר).
330 לא צפון ממש שהיא גבורה אלא ממה שנתפשט למטה סיגי הזהב כדמסיק (אור יקר).
331 עי' לעיל קנא ע"ב ודברינו שם בשם הדע"ה. ועי' דע"ה ח"ב צב ע"א מה שביאר לעניין סנדלפון.
332 זוהם הזהב והיינו מותרי הדין הנשפע מלמעלה (ד"א).
333 סמאל לילית, עשו סמאל, אהליבמה תמנא בשמת כחות לילית (אור יקר).
334 זרין דנוגה דבי"ע הם עזאזל, סליק עד לעילא, עד המלכות (מ"מ).
335 הם שרים וכחות נמשכים מסמאל וילית (אור יקר).
336 עי' תיקון"ז מה ע"א וכן גר"א מג ע"א שזה ל"ד תריסין אלא בעלי גבורה ומלחמה @.
337 אינה מצוה לדיינים אלא לכל ישראל (אור יקר).
338 שמירת האמונה מסור לכל א' והטעם שתלה הכתוב הענין במשפט בגין דקב"ה איהו משפט, ודקדק היות אמת מדלא קאמר אשרי עושי משפט אלא שומר וזה שנאמר ובעי ליה לבר נש לנטרא וכו' והכוונה ששומר אורחותיו כדי שלא יפגום ויסתלק מעליו המשפט שהוא הקב"ה. והוקשה לו שאין יחס כנוי המשפט אלא לדיינים ולשאר העם היה לו לומר כינוי אחר ויאמר אשרי שומר תורה וכיוצא לזה (אור יקר).
339 ולהורות על שמירת כל דרכי האדם כמו שהקב"ה כל דרכיו משפט נקט הכי (אור יקר).

זהר פרשת ויצא

דקב"ה איהו משפט דכל ארחוי משפט > עושה צדקה בכל עת וכי בכל עת יכיל בר נש למעבד צדקה אלא מאן דישתדל בארחוי דאורייתא³⁴⁰ ועביד צדקה³⁴¹ עם אינון דאצטריכו לה דכל מאן דעביד צדקה עם מסכנא אסגי ההיא צדקה לעילא ותתא

תא חזי מאן דאשתדל בצדקה ההיא צדקה³⁴² דעביד סליק לעילא ומטא לעילא³⁴³ לההוא³⁴⁴ אתרא דיעקב³⁴⁵ דאיהו רתיכא עלאה ואמשיך ברכאן³⁴⁶ לההוא אתר ממבועא דכל מבועין ומההיא צדקה אמשיך וארבי ברכאן לכל אינון תתאי ולכל רתיכין ולכל חילין וכלהו אתברכאן³⁴⁷ ואתוספן נהורין³⁴⁸ כדקא יאות בגין דכלהו אקרו עת³⁴⁹ ודא הוא דכתיב עושה צדקה בכל עת

תא חזי בזמנא דהוו ישראל בארעא קדישא אינון הוו משכי ברכאן מלעילא לתתא וכד נפקו ישראל מארעא קדישא עאלו תחות רשו אחרא וברכאן אתמנעו מעלמא תא חזי יעקב הוה תחות רשו קדישא כיון דנפק מארעא³⁵⁰ עאל ברשו אחרא³⁵¹ ועד לא עאל תחות רשו אחרא אתגלי עליה קב"ה בחלמא וחמא כל מה דחמא ואולו

אחרת, אלא שיהיה שומר משפט, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, שכל דרכיו משפט. "עושה צדקה בכל עת", וכי בכל עת יכול אדם לעשות צדקה, אלא מי שעוסק בדרכי התורה ועושה צדקה עם אותם שצריכים אותה, שכל מי שעושה צדקה עם העני, מרבה אותה צדקה למעלה ולמטה.

בא וראה, מי שעוסק בצדקה, אותה צדקה שעושה עולה למעלה ומגיעה למעלה לאותו המקום של יעקב, שהוא מרכבה עליונה, וממשיך ברכות למקום ההוא מן המעיין של כל המעיינות. ומאותה הצדקה ממשיך ומרבה ברכות לכל אותם התחתונים ולכל המרכבות ולכל החיילות, וכולם מתברכים, ונוספים אורות כראוי, משום שכולם נקראו עת, וזהו שכתוב "עושה צדקה בכל עת".

בא וראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדושה, הם היו מושכים ברכות ממעלה למטה, וכשיצאו ישראל מן הארץ הקדושה, נכנסו תחת רשות אחרת, ונמנעו הברכות מן העולם. בא וראה, יעקב היה תחת רשות קדושה, כיון שיצא מן הארץ, נכנס לרשות אחרת, וטרם שנכנס תחת רשות אחרת, התגלה עליו הקדוש ברוך הוא בחלום וראה כל מה

³⁴⁰ מצד הת"ת (אור יקר).

³⁴¹ "עביד צדקה", מלכות, הוא היחוד הגמור (אור יקר).

³⁴² מלכות (אור יקר).

³⁴³ עולה עד הת"ת (אור יקר).

³⁴⁴ ביחוד של צדקה מתייחדים עקרי השמות המיוחדים הקדושים שהם יק"ק אק"ק אלקי"ם אדני" בגימטריא צדקה. א"מ (נ"א).

³⁴⁵ פ' המלכות מעלה אותה הצדקה בסוד מ"ן לז"א שהוא מקומו של יעקב אבינו (מ"מ).

³⁴⁶ לבניה ולעליונות כולם ולכך אמשיך לת"ת ברכאן ממבועא דהיינו כתר וחכמה הנכללות בבניה (אור יקר). פ' אחר שהמלכות מעלה הצדקה בסוד מ"ן לז"א אזי מזדווגים זר"ן ועולים בסוד מ"ן לאר"א ומזדווגים ג"כ אר"א ע"י מ"ן שלהם שהם זר"ן וז"ש "ואמשיך ברכאן לההוא אתר" שהוא ז"א ממבועא דכל מבועין שהיא אימא ודא הוא דכתיב עושה צדקה בכל עת, פ' שע"י הצדקה שעושה האדם ממשיך שפע לכל החיילות כולם שנקראים עת (מ"מ).

³⁴⁷ שפע (אור יקר).

³⁴⁸ תוספת כללות במדותם כעין פנים וכנפים לחיות (אור יקר).

³⁴⁹ שהם חיילי המלכות הנקראת עת כנודע. וכל זה ראיה לקץ הימין ומה גורם השומר אותו והיינו ת"ח אשרי וכו' וראיה לקץ כל בשר ת"ח בזמנא וכו' (אור יקר).

כ"ח עתים דקהלת (ד"א). והנה המלכות מכונה "עת", וכמ"ש בזוה"ק (וירא קטז ע"ב) מקץ (קצח ע"א) ופ' תרומה (קנה ע"ב), כי בה ועל ידה יוצא ונעשה כל דבר בעתו ובזמנו (הקדו"ש כח ע"א).

³⁵⁰ ויצא יעקב (אור יקר).

³⁵¹ וילך חרנה (אור יקר). מכאן משמע שאפילו בחרבן אסור לצאת מא"י לחו"ל שהרי בזמן יעקב לא היה מקדש ואלולי שיצא מפני דוחקו גם לישא אשה לא נזדווגו מלאכים. ועכ"ז לא נזדווגה שכינה עצמה רק מלאכים ואע"פ שיצא בציווי אביו. ז"ח (נ"א).

זהר פרשת ויצא

עמיה מלאכין קדישין עד דיתיב על בירא וכיון דיתיב על בירא סליקן מייא לגביה וכן הוה משה דמתמן אודמנת ליה אתתיה רזא דמלה בירא לא סלקא אלא כד המא קשרא דיליה לאתחברא בהדיה

ואמר רבי אבא כל הני קראי קשיין אהדדי בקדמיתא כתיב (בראשית כה י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה ולבן בחרן הוה יתיב אמאי נטיל מתמן דכתיב (שם כט א) וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם ומנלן דבחרן הוה דיוריה דלבן דכתיב (שם ד) ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו ויאמר הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו משמע דדיוריה דלבן בחרן הוה אלא יעקב אמר אנא בעינא למיעל בשכינתא בגין דבעינא לאודווגא אבא כד אתנסיב ושדר לעבדא אשכח עינא דמיא וכדין אודמנת ליה לאבא אתתא והא באתר דא לא אשכחנא לא עינא ולא בירא ולא מיא ומיד וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם ותמן אודמנת ליה בירא כדקאמרן ואודמנת ליה אתתיה³⁵²

רבי אלעזר אמר חרן תמן הוה³⁵³ ודאי והאי בירא בחקלא הוה דאי לאו הכי אמאי כתיב (שם יב) ותרץ ותגד לאביה אלא בגין דהוה סמך למתא

ואמר רבי אלעזר יעקב דאודמנת ליה על בירא אתתא אמאי לא אודמנת ליה לאה דהא קיימא ליה ליעקב כל אינון שבטין אלא לאה לא בעא קודשא בריך הוא לזווגא ליה ליעקב באתגליא³⁵⁴ דכתיב (שם כה) ויהי בבקר והנה היא לאה³⁵⁵ דהא קודם לכן לא אתגליא מלה ותו בגין לאמשכא עינא ולבא דיעקב בשפירו דרחל למעבד דיוריה תמן ובגינה

קננ/ב

אזדווגת ליה לאה ואוקימת כל אינון שבטין במה ידע יעקב מאן היא רחל אלא דאינון רעיין

שראה, והלכו עמו מלאכים קדושים, עד שישב על הבאר. וכיון שישב על הבאר עלו אליו המים. וכן היה משה, שמשם הזדמנה לו אשתו. סוד הדבר, הבאר לא עולה אלא כשרואה את הקשר שלה להתחבר עמו.

ואמר רבי אבא, כל הפסוקים הללו קשים זה על זה. בראשונה כתוב "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", ולבן היה יושב בחרן, למה נסע משם, שכתוב "וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם". ומנין לנו שבחרן היה דיורו של לבן, שכתוב "ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו, ויאמר [להם] הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו", משמע שדיורו של לבן היה בחרן. אלא יעקב אמר, אני רוצה להיכנס בשכינה משום שאני רוצה להתחתן. כשאבא נשא ושלח את העבד, מצא עין המים, ואז הזדמנה לאבא אשה, והנה במקום הזה לא מצאתי לא עין ולא באר ולא מים, ומיד, "וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם", ושם הזדמנה לו באר, כמו שאמרנו, והזדמנה לו אשתו.

רבי אלעזר אמר, חרן, שם היה ודאי, והבאר הזו היתה בשדה, שאם לא כך, למה כתוב "ותרץ ותגד לאביה", אלא משום שהיה סמוך לעיר.

ואמר רבי אלעזר, יעקב שהזדמנה לו אשה על הבאר, למה לא הזדמנה לו לאה, שהרי העמידה לו ליעקב כל אותם השבטים, אלא שאת לאה לא רצה הקדוש ברוך הוא לזווגה עם יעקב בגלוי, שכתוב "ויהי בבוקר והנה היא לאה", שהרי קודם לא התגלה הדבר. ועוד, כדי למשוך את עינו ולבו של יעקב ביופי של רחל, לעשות שם את דיורו, ובשבילה

הזדווגה לו לאה והקימה את כל אותם השבטים. במה ידע יעקב מי היא רחל,

³⁵² שהיא הלכה מחרן לרעות שם (אור יקר).

³⁵³ במקום הבאר, ומאי קשה לך אפשר שהבאר לא היה בישוב ונכנס לישוב וחזר לבאר לשדה והיינו לא שהלך ממש אלא שרצה ללכת ובדרכו ראה הבאר סמוך לחרן. תדע דכתיב ותרץ הנערה ואם כדברך שהיא רחוק הרבה היאך בריצה א' הגיע לאביה (אור יקר).

³⁵⁴ מפני שהיתה נגד הבינה שהיא נעלמת ורחל נגד המלכות בנגלה (אור יקר).

³⁵⁵ בבקר שהוא חסד והנה היא לאה, אבל קודם לכן למעלה אינה נגלית (אור יקר).

זהר פרשת ויצא

אלא שאותם הרועים אמרו לו, שכתוב "והנה רחל בתו באה עם הצאן".³⁵⁶ אמרו ליה דכתיב (בראשית כט ו) והנה רחל בתו באה עם הצאן

בא וראה מה כתוב, "ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה", וכי מה דעתו של יעקב שלא אמר עשרה חדשים או שנה אחת אלא שבע שנים, למה. אלא יעקב עשה בחכמה, כדי שלא יאמרו שבשביל התשוקה של יופיה של רחל עשה, אלא בשביל החכמה, שהלבנה בת שבע שנים היא, וכל שבע השנים העליונות שורות היו על יעקב טרם נשא את רחל לשבת עמה כראוי, שהרי יעקב לקח את כולם בראשונה, ואחר כך בא אליה, כדי להמצא הוא שמים והיא ארץ. וסוד הדבר, "ויהיו בעיניו כימים אחדים", מה זה "כימים אחדים", אלא כל שבע השנים שקל אותם בעיניו כאותם עליונים, שהם אחדים ולא נפרדים, וכולם אחד, שנקשרים זה עם זה באהבתו אותה להיות כדוגמא העליונה.

בא וראה שאפילו לבן רמז לו באותם השבע ולא ידע מה אמר. שפתח ואמר טוב, שכתוב "טוב תתי" וגו'. אמר רבי אבא, כך זה ודאי, עבד שבע שנים להזדווג עם שמיטה. אמר רבי אלעזר, בא וראה, בכל מקום היובל סתום, שלא התגלה, והשמיטה התגלתה. בא וראה, בשעה שיעקב עבד שבע שנים ראשונות, יצא קול ואמר, יעקב, כתוב "מן העולם ועד העולם". העולם הסתום שלמעלה היובל, משם הראשית, שאלו שהם סתומים, שלא התגלה להם, הם מן היובל, לכן נסתמו מיעקב שלא ידע, שחשב שהרי הם מן השמיטה, וכדי שיעשה ראשית מן העולם שלמעלה,

תא חזי דאפילו לבן רמז ליה באינון שבע ולא ידע מאי קאמר דפתח ואמר טוב (שם טוב) > תתי וגו' אמר רבי אבא הכי הוא ודאי פלח שבע שנין לאזדווגא בשמטה אמר רבי אלעזר תא חזי בכל אתר יובלא סתים דלא אתגליא ושמטה אתגליא תא חזי בשעתא דיעקב פלח שבע שנין קדמאין נפקא קלא ואמר <יעקב> (תהלים קו מח) מן העולם ועד העולם³⁶³ <כתיב> עולם סתים דלעילא יובלא מתמן שירותא דאלין דאינון סתימין דלא אתגליא לון³⁶⁴ מן יובלא אינון בגין כך אסתמו מיעקב דלא ידע דחשב דהא מן שמטה אינון ובגין דיעבד שירותא מעולם דלעילא

תא חזי דאפילו לבן רמז ליה באינון שבע ולא ידע מאי קאמר דפתח ואמר טוב (שם טוב) > תתי וגו' אמר רבי אבא הכי הוא ודאי פלח שבע שנין לאזדווגא בשמטה אמר רבי אלעזר תא חזי בכל אתר יובלא סתים דלא אתגליא ושמטה אתגליא תא חזי בשעתא דיעקב פלח שבע שנין קדמאין נפקא קלא ואמר <יעקב> (תהלים קו מח) מן העולם ועד העולם³⁶³ <כתיב> עולם סתים דלעילא יובלא מתמן שירותא דאלין דאינון סתימין דלא אתגליא לון³⁶⁴ מן יובלא אינון בגין כך אסתמו מיעקב דלא ידע דחשב דהא מן שמטה אינון ובגין דיעבד שירותא מעולם דלעילא

³⁵⁶ פי' לא שהרועים השיבו ויאמרו שלום ותו לא, והכתוב הוא שמסיים והנה רחל בתו וכו' אלא שהרועים הם סיימו דבריהם ואמרו לו והנה רחל בתו באה (מ"מ).

³⁵⁷ גליון וללבן שתי בנות דף קסג ע"א (ד"א).

³⁵⁸ שא"כ ה"ל לקצוב זמן קצר אלא ודאי לסוד קא מכוין (מ"מ).

³⁵⁹ פי' חגתנהי"ם דז"א ששם הוא מקום רחל מהם קיבל יעקב הארה ואח"כ המשיכם לרחל (מ"מ).

³⁶⁰ פי' יעקב היו חשובים בעיניו הז"ת דז"א שתיקן באו"א שנקראים אחדים דכחדא שריין ולא מתפרשן (מ"מ).

צה ע"ב (הערת הזוהר).

³⁶¹ למתקשרן (לפ"ו).

³⁶² פי' שהחסד שהוא תחלת ז' שנים העליונים נקרא טוב ובזוהר שיר השירים בפ' ישקני מנשיקות טוב לאו איהו אלא מסטרא דאור קדמאה וכן בפ' תרומה קכז ע"א וקכח ע"ב (ד"א).

³⁶³ עי' ח"ו ל"ר פרק ב'. כאן מבאר עניין יחוד דז"א למעלה ולמטה (דע"ה ח"ב פב ע"א).

³⁶⁴ קנח ע"ב ורמח ע"ב וארא כב ע"ב ויגש רי ע"ב ויחי רמז ע"ב (ד"א).

זהר פרשת ויצא

אתכסיין מניה בגין דיובלא איהו סתים ולבתר דעברו³⁶⁵ שני יובלא דאתכסיין עבר³⁶⁶ שני שמטה דאתגליין³⁶⁷ ואתעטר בתרין עלמין ואחיד לון

תא הזי לאה אולידת שית בנין וברתא חדא והכי אתחזי דהא שית סטרין קיימין עלה³⁶⁸ ואלין שית וברתא חדא ברוא עלאה נפקא רחל אולידת תרין צדיקים והכי אתחזי <הא שמטה> דבין תרי צדיקי יתבא <לעלמין> (עלמא) דכתיב (תהלים לו כט) צדיקים ירשו ארץ צדיק לעילא וצדיק לתתא צדיק לעילא³⁶⁹ מניה נגדן מיין עלאין צדיק לתתא מניה נבעא נוקבא מיא לגבי דכורא בתיאובתא שלים צדיק³⁷⁰ מסטרא דא וצדיק מסטרא דא כמה דדכורא לעילא יתיב בין תרי נוקבי הכי נמי נוקבא לתתא יתבא בין תרי צדיקי ועל דא יוסף ובנימין תרין צדיקין נינהו³⁷¹ יוסף זכה למחוי צדיק לעילא בגין דנטר את קיימא בנימין איהו צדיק לתתא לאתעטרא שמטה בין תרי צדיקי יוסף הצדיק ובנימין הצדיק

וכי בנימין צדיק הוה אין דכל יומיו לא חטא בהאי את קיימא ואף על גב דלא אודמן ליה

התכסו ממנו, משום שהיובל הוא סתום. ואחר שעברו שני היובל המכוסים, עברו[@] שני שמטה הנגלים, והתעטר בשני עולמות ואחז אותם.

בא וראה, לאה הולידה ששה בנים ובת אחת, וכך ראוי, שהרי ששה צדדים עומדים עליה, ואלו ששה ובת אחת יצאו בסוד עליון. רחל הולידה שני צדיקים, וכך ראוי, הנה שמטיה, לעולם יושבת בין שני צדיקים, שכתוב "צדיקים יירשו ארץ". צדיק למעלה וצדיק למטה. הצדיק למעלה, ממנו שופעים מים עליונים, הצדיק למטה, ממנו נובעת הנקבה מים לזכר בתשוקה שלימה. צדיק מצד זה, וצדיק מצד זה, כמו שהזכר למעלה יושב בין שתי נקבות, כך גם הנקבה למטה יושבת בין שני צדיקים. ועל כן יוסף ובנימין הם שני צדיקים. יוסף זכה להיות צדיק למעלה, משום ששמר את הברית, ובנימין הוא צדיק למטה, לעטר את השמיטה בין שני צדיקים, יוסף הצדיק ובנימין הצדיק.

וכי בנימין היה צדיק, כן, שכל ימיו לא חטא באות הברית הזו. ואף על גב שלא הזדמן לו מעשה כמו יוסף, אם כן למה

³⁶⁵ ז"ס מבי' עד מ' ובי' נקרא יובל ושני שמטה נקרא ז"ס שבמ' שהמ' נקרא שמטה. א"מ (נ"א).

³⁶⁶ לתכסיין ענדל (דפ"ו).

³⁶⁷ פקודי רנו ע"ב (הערת הזוהר).

³⁶⁸ לאה היא בחי' הארת אור הבינה הרי היא אם הו"ק, וכן היא אחוזה בדעת ולכן ילדה ו' בנים שכן היא אם הו"ק ומלכות (הקדו"ש מח ע"א).

³⁶⁹ עי' שעה"כ כג ע"ג.

³⁷⁰ רמה ע"ב ויקהל ריא ע"ב ריג ע"ב (ד"א).

³⁷¹ וראוי לדקדק בזאת הסוגיא בענין בנימין דאקרי צדיק על דלא שמש ערסיה כל הנהו שנין דאתאבל יעקב על יוסף ופי' ואמר כי כשירד למצרים שאל לו יוסף אם היו לו בנים והשיב לו שעדיין לא היו לו בנים וא"ל יוסף ואם יולדו לך מה יהיה שמותם והשיב לו שיקראם ע"ש יוסף אחי וראש כנדרש בגמ' אחי שהי' אחי וכו' וחזר והקשה שהרי בירידתם למצרים נאמר ובני בנימין בלע ובכר והיו מכלל ע' נפש שירדו מצרימה ותירץ כי אחר שאתא בנימן לוות יוסף למצרים ואשתכח ליוסף כאשר נגלה להם ואמר אני יוסף אחיכם אז הדר בנימין עם אחיו לארץ כנען ושמש ערסיה ונולדו לו בנים וז"ש בנימן הדר לביתיה ושמש ערסיה וכו' וצ"ע כי כפי הנראה מענין יהודה שהיו עצמותיו מגולגלים בארון מפני החרם שקבל עליו אם לא אביאנו אליך וחטאתי לאבי כל הימים משמע דלא אהדר בנימין לארץ כנען. ואם נאמר דאהדר ומה שהיו עצמותיו מגולגלים בעבור דקיי"ל דחרם על תנאי מפי עצמו צריך הפרה אפילו שיתקיים קשה ג"כ שהרי תכף אחר שעלו אחיו לארץ כנען והעלו עמהם העגלות הורידו עמהם ליעקב למצרים ולא היה שהות לבנימין להוליד אפי' בן אחד כ"ש עשרה בנים ואפי' אם יהיו לו עשרה נשים כי הרי כלם ירדו למצרים נולדים חוץ מן יוכבד שנולדה בין החומות ומכ"ש שכל השבטים נולדו עמהם תאומה אחת ונשאו אותה ולא יתכן שבנימין הנקרא צדיק ישא תשע נשים אחרות ארורות מבנות כנען וכמו שהקשה רבי נחמיה לר' יהודה במדרש וע"ש ואם נאמר שנולדו עמו עשרה תאומות הוא פלא עצום ועוד שאפילו לזה לא היה זמן שנתעברו ושילדו כלם וירדו למצרים. אמר שמואל ונוסף על זה שמוכרח לומר שכלם מתו קודם שירדו למצרים וכמו שפרש"י ז"ל לדברי האומר תאומות נולדו עם השבטים צ"ל שכלם מתו קודם שירדו למצרים הואיל ולא נמנו בתוך הע' נפש זולתי סרח בת אשכר או יוכבד כמ"ד וצ"ע (שמונה שערים) (הגהות מהר"ח), ועי' בהגר"א על ספד"צ י ע"א ד"ה מלך הז' וי ע"ג ד"ה ענין אפרים, ועי' לקמן קנה ע"ב.

זהר פרשת ויצא

עובדא כיוסף אי הכי אמאי אקרי צדיק אלא כל יומי דיעקב הוה באבלא דיוסף לא שמש ערסיה ואי תימא דכד אתנטייל יוסף מיעקב רביא הוה ולא נסיב ואת אמרת דלא שמש ערסיה אלא אע"ג דאזדווג לבתר לא בעא לשמשא ערסיה³⁷²

ואנן הכי תנן בשעה דשאל יוסף לבנימין אמר ליה אית לך אינתו א"ל אין א"ל אית לך בנין [א"ל לא אבל בנין זמינין לו א"ל והיך יקרונן] אין והיך יקרונן א"ל על שום אחי וכו' >נ"א א"ל אית לך בנין א"ל זמינין לי א"ל ואיך יתקרונן לך א"ל ע"ש אחי [וראש] וגו' >גרא ונעמן וגו' >דכתיב (בראשית מו כא) ובני בנימין בלע ובכר וגו' ואת אמרת דלא שמש³⁷³ א"ל אין > דהא בההיא שעתא לא הוה ליה >נ"א לבתר דיצא מבית האסורין הוה ליה <

ואי תימא ובני בנימין בלע ובכר כד עאלו למצרים הכי הוא ודאי דכל זמנא דאתאבל יעקב על יוסף לא שמש ערסיה ואוליד בנין ואמר בנימין הא יוסף אחי את קיימא דאבא הוה דהא ברית סיומא דגופא איהו כיון דאיהו³⁷⁴ אתאביד אנא אהא נטיר

קנד/א

אתריה דאחי ואי תימא הא בההוא זמנא דאתאביד לא הוה צדיק דצדיק לא הוה עד דאערע עובדא ביה אלא כלהו הוה ידעי מיעקב דיעקב הוה ידע דאתר דא ירית יוסף ובגיני כך אוריך בלבן כל כך עד דיסתיים גופא ומאן הוא סיומא דגופא ברית ועל דא כתיב (בראשית ל כה) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו' דהא ודאי השתא אשתלים גופא כיון דגופא אשתלים בעינא למיזל ובגיני כך בנימין ידע ונטר ארחיה דאחוי

כיון דאתא [ל]יוסף ואשתכח בנימין הדר לביתיה ושמש ערסיה (אזלו ועאלו) [ואוליד] בנין [ועל דא] קב"ה עביד ליה צדיק לתתא ויוסף צדיק לעילא ובגיני כך רחל תרין בנין אולידת ולא

נקרא צדיק, אלא כל ימי יעקב, כשהיה באבל של יוסף, לא שימש מטתו. ואם תאמר, שכשניטל יוסף מיעקב ילד היה ולא נשוי, ואתה אומר שלא שימש מטתו. אלא אף על גב שהתחתן לאחר מכן, לא רצה לשמש מטתו.

ואנו כך שנינו, בשעה ששאל יוסף את בנימין, אמר לו, יש לך אשה, אמר לו כן. אמר לו, יש לך בנים, אמר לו, כן. ואיך נקראים, אמר לו, על שם אחי וכו', (אמר לו, יש לך בנים, אמר לו, עתידים לי. אמר לו, והיאך תקראם, אמר לו, על שם אחי וגו'). "גרא ונעמן" וגו', שכתוב "ובני בנימין בלע ובכר" וגו', ואתה אמרת שלא שימש, (אלא באותה שעה). אמר לו, כן, שהרי באותה שעה לא היו לו. (לאחר שיצא מבית האסורים היו לו).

ואם תאמר, "ובני בנימין בלע ובכר", כשנכנסו למצרים, כך זה ודאי, שכל זמן שהתאבל יעקב על יוסף, לא שימש מטתו והוליד בנים, ואמר בנימין, הנה יוסף אחי, אות הברית של אבא היה, שהרי הברית היא סיום הגוף. כיון שהוא נאבד, אני אהיה שומר

מקומו של אחי. ואם תאמר, הרי באותו זמן שנאבד לא היה צדיק, שצדיק הוא לא היה עד שקרה המעשה הזה בו, אלא כולם היו יודעים מיעקב, שיעקב היה יודע שהמקום הזה ירש יוסף, ולכן האריך אצל לבן כל כך, עד שיסתיים הגוף, ומי הוא סיום הגוף, הברית, ועל כן כתוב "ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף" וגו'. שהרי ודאי כעת נשלם הגוף. כיון שנשלם הגוף, אני רוצה ללכת, ולכן בנימין ידע ושמר את דרך אחיו.

כיון שבא ליוסף ונמצא, בנימין חזר לביתו ושימש מטתו, (והלכו ונכנסו) והוליד בנים. ועל כן הקדוש ברוך הוא עשה אותו צדיק למטה, ויוסף צדיק למעלה, ולכן רחל הולידה שני בנים,

³⁷² ובסמוך בדף קנד ע"א אמר כיון דאתא ליוסף ואשתכח בנימין הדר לביתיה ושמש ואוליד בנין האי לישנא קשיא טובא קדמונים אחזו צע"ר איך במעט זמן אוליד י' בנים והוא פלא. ומז"ה בז"ח פירש לא שמש ערסיה בגיניה אלא בגיניה דיוסף וכו' והוא דחוק מאד ובפרט בסוף הלשון ושם הביא גרסא אחרת ובתר דנפק יוסף מבית אסורים ה"ל וזו גירסא מתיישבת עש"ב ש"ר במק"מ שהביא דברי הרמ"ז ונדחק הרבה. וכתב שהאר"י צ"ל פי' לצורכו כמ"ש בז"ח ואם קבלה נקבל (מא"י) (נ"א).

³⁷³ (ס"א חלל כההיא שעתא) – דפ"ו.

³⁷⁴ קנה ע"ב משפטים קיד ע"ב (ד"א).

זהר פרשת ויצא

שית בנין וברתא ועל דא אינון <שבע> שנין קדמאי אתכסיין דלא ידע בהו יעקב בנין דהוו דיובלא ואינון דשמטה אתגליין ובשמטה <דאתגליא> (דאתגליין) פלח ליובלא דאתכסיא³⁷⁵ דכתיב (שם כ כ) ויעבוד יעקב ברחל שבע שנים שבע שנים סתם ברחל פלח שבע שנים עלאין ואתאחיד בהו בתרי עלמין מכאן אוליפנא מנו דאתגליא אתי בר נש לסתימאה

ואי תימא אי הכי דשנין קדמאי³⁷⁶ מיובלא אינון הא ביובלא כתיב (ויקרא כה ח) שבע שנים שבע פעמים³⁷⁷ שבע שנים שכיחי שבע פעמים (<נ"א> לא שכיחי) אן אינון אלא אינון שבעה יומין דנטר בהלולא דלאה אשלימו חושבנא³⁷⁸ דהא כל יומא פעם³⁷⁹ (נ"א שבע) אחת אקרי דכתיב³⁸⁰ (תהלים קיט קסד) שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך וכל שבעה אשתלים בשבעה יומין שבע בכל יומא דאקרי פעם אחת³⁸¹ וברחל לא הוה כן³⁸² דלא נטר שבעה יומין אלא שבע שנין דפלח לבתר וא"ת אי הכי שנין דשמטה³⁸³ הוו ליה למפלח קודם ולבתר לאזדווגא בשמטה אלא כיון

ולאה ששה בנין ובת. ועל זה אותן שבע השנים הראשונות מכוסות, שלא ידע בהן יעקב, משום שהיו של היובל. ואותן של שמיטה התגלו, ובשמיטה הגלויה עבד את היובל שהתכסה, שכתוב "ויעבוד יעקב ברחל שבע שנים", שבע שנים סתם, ברחל עבד שבע שנים עליונות, ונאחז בהן בשני עולמות. מכאן למדנו, מתוך הנגלה בא האדם לנסתר.

ואם תאמר, אם כך שהשנים הראשונות הן מהיובל, הרי ביובל כתוב שבע שנים שבע פעמים, שבע שנים מצויות, שבע פעמים (לא מצויות), איפה הן, אלא אותם שבעה ימים ששמר בחתונה של לאה השלימו את החשבון, שהרי כל יום (פעם אחת ושבע אחת נ"א שבע) נקרא פעם אחת, שכתוב "שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך", וכל שבעה משתלם בשבעה ימים, ז' בכל יום, שנקרא פעם אחת. וברחל לא היה כן, שלא שמר שבעה ימים, אלא שבע שנים שעבד אחר כך. ואם תאמר, אם כך, שנים של שמיטה היה לו לעבוד קודם ואחר כך

³⁷⁵ פי' כי ז' נעלמות אינם מושגות אלא מתוך התחונות שבמלכות, לכך באלו הנגלות מתוך מה שמראים מהעליונים פלח וכו' והשלים עניינם (אור יקר).

³⁷⁶ אי אמרת בשלמא למאי דס"ד דשבע שנין דשמטה אינון כדפי' מחשבת יעקב על רחל אלא שאח"כ החליפו לו והוכרח לעבוד שבעה אחרים ניחא דהוו שבעה לבד אלא לדידך דאמרת דאינון דיובלא היה ראוי שיהיו בהם ז' שנים ז' פעמים (או יקר).

³⁷⁷ כל אחד כלול מהשאר משא"כ בנהרות שהן הרי בתר עולם הנפרדים (ד"א).

³⁷⁸ כלומר שבכל יום ויום מאותם השבעה היה כלול מז' שנים הקודמין בענין שהם שבעה פעמים שבעה שנים והטעם שכיון שקדם לשבע ימי החופה שבע שני העבודה, היה כל יום ויום מהחופה נכלל בשבעת ימי העבודה כיון שהם היו סבה לז' ימי חופה והכל אומרים בכל יום נשא פלוני לפלונית בז' שני עבודה מה שאין כן ברחל שלא קדמו ז' שני עבודה לחופה לכך ז' ימי חופת האינם כלולים מז' שנים (אור יקר).

³⁷⁹ (ס"א פעם אחת ופצע אחת) – דפ"ו.

³⁸⁰ פירש ז"ח מרמ"ק כי מתפלל ושומע הכל מש"צ ועונה אמן הרי ג' הלולים וכן במנחה הרי ו' ועוד ערבית הרי ז'. והא דחשיב ג' תפלות כ"כ הרד"א בשם הר"א ו' ששון הביאו ב"י סימן קפ"ד ע"ש (מא"י) (נ"א).

³⁸¹ פירוש שלא עשה יעקב ב"פ ז' ימי חופה אלא בחופה אחת של לאה נשא רחל ודלא כפירש"י ז"ל כי העי' הוא להתקשר בז' שנים עליונים בכלל ובפרט ז"ש ז"פ ואחר שהוא נקשר באלו בנקל הוא מתקן ז' בחי' שבה דהיינו ז"ש דפלח לבתר כי עקר התיקון הוא מלמעלה. ז"ח. ואני אומר כי אינם דברי רש"י לחוד אלא מפורש בב"ר ועוד מקרא מפורש הוא מלא שבוע זאת ונתנה לך כו' והדבר קשה שלא עשה ז' ימי חופה לרחל. ואפשר דמ"ש דלא נטר ז' יומין ר"ל בכוונה של לאה שיועילו ז' למ"ט כל יום לז'. אלא ז' ימי חופה פשוטים וה' יאיר עינינו. ואחרי כתיב ראיתי שכ"כ במק"מ (מא"י) (נ"א).

³⁸²

³⁸³ הו"ל למפלח קודם כמו בלאה שהקדים ז' שנים לזווג כן הו"ל להקדים ז' שנים דרחל לזווג ותיקן כיון דקיבל עליה למפלח וכו' ר"ל בשלמא בלאה שהוא התחלת התיקון צריך להקדים ז' שנים קודם הזווג אבל ברחל כיון שכבר המשיך הארה מז' עליונות בחב"ד ח"ג ושליש הת"ת לצורך לאה די שיקבל עליה למפלח לצורך רחל (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

דקביל עליה למפלה כאילו פלח לון אתא רבי אבא ונשקיה אמר בריך רחמנא דזכינא להאי קרא על ההוא אתר כתיב (ישעיה מב כא) יהוה הפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר

תו א"ר אלעזר הא דאתמר לאה אולידת שית בנין וברתא חדא הכי הוא ודאי רחל תרי בנין ודאי בני שפחות ארבעה תקונא דלהון היך קיימי אלא אינון ארבע³⁸⁴ קשרים דאקרין אחרים דכתיב (מ"א ז כה) וכל אחוריהם³⁸⁵ ביתה דהא בדרועא ימינא תלת³⁸⁶ קשרין אבל קשרא חד באמצעיתא דאיהו רב ואיהו אחר דאשתאר לבר וכן חד בדרועא שמאלא וכן חד בירכא ימינא וכן חד בירכא שמאלא וכד אתתקן כלא אשתכחו כלהו ביתה³⁸⁷ לקיימא קרא דכתיב וכל אחוריהם ביתה

כל שאר קשורין כלהו אתחזיין במישר ואלין נפקין לבר מדרועין ולבר מירכין לאתחזאה בבני השפחות [דאע"ג] [ואע"ג] דאינון במניינא לא חשיבו כבני רחל ולא וכו' כן נפקי לבר דבר אחר אלין אינון ארבע דכל שאר קשרין נטלי בגינייהו ואלין נטלי לון אמר רבי אבא הכי הוא ודאי "נ"א א"ר אבא דא לאו דא" וכל דא כלא מתתקן כחדא³⁸⁸

וירא יהוה כי שנואה לאה וגו' (בראשית כט לא) רבי אלעזר פתח (תהלים קיג ט) מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה מושיבי עקרת הבית דא רחל דאיהי עקרא דביתא³⁸⁹ אם הבנים שמחה דא לאה <דבר אחר> מושיבי עקרת הבית דא שמחה דאיהי עקרא דהאי עלמא עליה אתדבר אם הבנים שמחה דא יובלא³⁹⁰ [דכל] (וכל) חידו

להזדווג עם השמיטה. אלא כיון שקיבל עליו לעבוד, כאלו עבד אותם. בא רבי אבא ונשקו. אמר, ברוך הרחמן שזכיתי לפסוק הזה, על אותו המקום כתוב "ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר".

עוד אמר רבי אלעזר, זה שנאמר לאה הולידה ששה בנים ובת אחת, כך זה ודאי. רחל שני בנים ודאי. בני השפחות ארבעה. תקונם איך עומדים, אלא אותם ארבעה קשרים שנקראים אחרים, שכתוב "וכל אחוריהם ביתה", שהי בזרוע ימין שלשה פרקים, אבל פרק אחד באמצע שהוא גדול, והוא אחר, שנשאר בחוץ. וכן אחד בזרוע שמאל, וכן אחד בירך ימין, וכן אחד בירך שמאל. וכשהכל נתקן, נמצאו כולם ביתה, לקיים את הפסוק שכתוב "וכל אחוריהם ביתה".

כל שאר הפרקים, כולם נראים ביושר, ואלו יוצאים מחוץ לזרועות ומחוץ לירכיים להראות בבני השפחות, שאף על גב שהם במנין, אינם חשובים כבני רחל ולא, ולכן יצאו בחוץ. דבר אחר, אלו הם הארבעה שכל שאר הקשרים נוטלים בשבילים, ואלו נוטלים אותם. אמר רבי אבא, כך זה ודאי, (אמר רבי אבא, זה לא זה) ועל כן הכל נתקן יחד.

"וירא ה' כי שנואה לאה וגו'. רבי אלעזר פתח, "מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה". "מושיבי עקרת הבית" זו רחל, שהיא עיקר הבית. "אם הבנים שמחה" זו לאה. דבר אחר, "מושיבי עקרת הבית" זו שמיטה, שהיא עיקר העולם הזה, על ידו הוא מונהג. "אם הבנים שמחה" זה היובל, שכל שמחה וכל חדוה של כל העולמות

³⁸⁴ קנח ע"א (הערת הזוהר). שרשם של בלהה זלפה הוא באחוריים דרחל ולא (ח"ג נ"ה). ועי' ע"ח שער הקלי' פרק ב' (הקדו"ש מד ע"ד).

³⁸⁵ מכאן שבתפילה שמייחד השם צריך שלא יצא מזרועותיו לחוץ שיניח הזרועות על החזה וידביק לגוף הפרק שבו התפלין. ז"ח (נ"א). עי' ע"ח שער טז פרק ו' שמכאן מוכח שהידים גבוהים מהכתפיים.

³⁸⁶ רמא ע"א (הערת הזוהר).

³⁸⁷ משא"כ בסטרא אחרא שאחוריהם לחוץ ככתוב בפרשת פקודי רמד ע"ב (ד"א).

³⁸⁸ עי' ע"ח שער הולדת אר"א פרק ו'.

³⁸⁹ כלומר שעיקר הנהגת התחתונים תלוי בה (פת"ש אח"ף ז').

³⁹⁰ בח"י נ"ח [בספר חמדת ימים דף נח] באי בשלום עטרת בעלה כי היא עולה עד הראש, וצ"ל גם ברנה וביום טוב גם בשמחה והאומר בשמחה בשבת תועה מדרך השכל, כי רנה שהיא בסוד המלכות כמ"ש בת"ח דף לב נדרש בשבת מלכתא ושמחה בסוד אימא אם הבנים שמחה כמ"ש בזהר ויצא דא יובלא וכו' נדרש ב"ט שהוא באימא כמ"ש הרב ז"ל (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

תלויים בו, והפסוק הזה הוא הכלל של הכל, משום שזה כולל הכל בסוד קדוש, ועל זה סיום הפסוק, "הללויה". "וירא ה' כי שנואה לאה", וכי למה היא שנואה, והרי בני השנואה אינם בני מעולים, וראינו שכל אותם בני מעולים יצאו מלאה, ואתה אומר שלאה שנואה, אלא ודאי היובל הוא תמיד עולם המכוסה, וכל דבריו אינם (בני)

קנדר/ב

זהר

בנגלה, ולכן נסתרו מיעקב כל מעשיו. [ב]אתגליא נינהו ובגין כך יעקב אתכסיין מניה כל עובדוי

תא הזי³⁹⁴ עלמא תתאה³⁹⁵ באתגליא³⁹⁶ איהו והוא שירותא דכלא לסלקא בדרגוני³⁹⁷ כמה דחכמה עלאה³⁹⁸ [ו]הוא שירותא דכלא³⁹⁹ הכי נמי עלמא תתאה חכמה איהו והיא שירותא דכלא ובגין כך קרינן אתה⁴⁰⁰ בגין דאיהו שמטה ואתגליא ועלמא עלאה דאיהו יובלא קרינא הוא

בא וראה, העולם התחתון הוא בנגלה, והוא ראשית הכל לעלות בדרגותיו, כמו שהחכמה העליונה היא ראשית הכל, כך גם העולם התחתון הוא חכמה, והיא ראשית הכל, ולכן נקרא "אתה", משום שהוא שמיטה, ובגלוי. והעולם העליון שהוא היובל, נקרא "הוא", שכל דבריו

³⁹¹ גליון וע"ד סיומא דקרא הללו יה פי' דהוי שבחא עלאה שבחא ושמא כחדא גלילן ככתוב בויהי רלב ע"ב וישלח קמה ע"ב ואמר ועילא מכלהו הללויה (ד"א). ובוישלח דף קעח ע"ב הלוקה בגין דכליל שמא ושבחא כחדא כו' ע"ש. הרשב"ב (נ"א).

³⁹² שהוא כולל כל השם הוי"ה והיא בת"ת בעל השם כנודע (אור יקר).

³⁹³ כלומר שעיקרה נעלם בעולם הזה (הקדו"ש מט ע"ד).

³⁹⁴ מ' התחלה לעלות ממטה למעלה. וחכמה התחלה ל"ס ממעלה למטה כי הכתר הוא סוף עולם וא"ס כמש"ל דף ל"א רע"ב. הרשב"ב (נ"א).

³⁹⁵ מלכות נקרא עולם בסוד היותה כוללת ו"ק בעצמה דהיינו שמטה באתגליא איהו עם היות שיש לה כמה מסכים וכמה מרכבות היא באתגליא ועם היות שגם ו"ק יקראו נגלים בבחי' הבינה, עכ"ז ראוי שתקרא מדה זו מדה נגלת יותר מפני שהיא תחלה לגילוי (אור יקר).

³⁹⁶ עי' ע"ח שער הצלם פרק א', שכל עולם הוא בחי' נוק'. והנה ד"ז שבחינות בינה ומלכות מכונים "עולם" קאי רק על הז"ת שלהם, שכן הג"ר הם מוחין, והם פנימיים ונסתרים. עיקר שם עולם נופל על כללות הנושא את כל המציאויות כולם הרי הם הד' היסודות (ביאורים ח"א נט ע"ג עיי"ש).

³⁹⁷ אפילו בבחי' שבה לא יוכל לעלות למעלה אל חסד שבה וגבורה שבה, אם לא ע"י כניסתו בפתח דהיינו בחי' המלכות ומטעם זה ראוי שיתייחס הגילוי אליה יותר משאר מדות עם היות שנודה שהם בקצת נגלות והשתא קשה א"כ גם יש למטה ממנה כסא שרף ואופן וחיה, א"כ למה תקרא ראשית לגילוי אחר שיש למטה ממנה גילוי יותר. לזה נאמר שאין ראוי שיזובר באלו שהם חוץ לאצילות והעסק בנדון דידן הוא באצילות ובאצילות הגילוי ממטה למעלה היא המלכות (אור יקר).

³⁹⁸ קשיא ליה מאחר שהיא כלולה מז' למה לא נאמר שיהיו בה ז' פתחים לכניסה ויכנס האדם לאיזו ספירה שירצה, לזה אמר כמה דחכמה עילאה הוא שרותא דכולא הענין כי מלת חכמה יורה על דבר שיקדם בדעת המבין יהיה לו פתח וכניסה אל הבינה ולכן קדמה מדת החכמה אל מדת הבינה, וכמו שמה שהוא קודם החכמה ההוא העדר הידיעה כן מה שיקדם אל החכמה שהוא הכתר לא נדע מה הוא א"כ מלת חכמה יורה על ראשית דבר א"כ כמו שהחכמה העליונה נקראת ראשית גם המלכות שהיא נקראת חכמה כדכתיב ותרב חכמת שלמה, חכמה עילאה נקראת חכמת אלהים ראשית לבינה מלכות נקראת חכמת שלמה ראשית ליסוד ולת"ת וז"ש חכמה איהו ואיהו שרותא וכו' אלא שזו ראשית ממעלה למטה וזו ראשית ממטה למעלה (אור יקר).

³⁹⁹ גליון חכמה עלאה הוא שירותא, עיין בבראשית לא ע"ב בגליון (ד"א). שם מבואר שכתר הוא נעלם.

⁴⁰⁰ שמות קלח ע"ב (הערת הזוהר).

זהר פרשת ויצא

דכל מלוי באתכסיא⁴⁰¹ אינון ורוא דמלה דלאה דכתיב (בראשית ל טז) וישכב עמה בלילה הוא⁴⁰² ועל דא כתיב⁴⁰³ (במדבר יח כג) ועבד הלוי הוא⁴⁰⁴ בגין לאמשכא מניה ברכאן לכלא הוא עלמא עלאה דאתכסיא תדיר ויעקב במה דאתכסיא לא אתדבק ברעותיה אלא במה דאתגליא ורוא דא <דכתיב> (בראשית ב כד) ודבק באשתו וירא יהו"ה כי שנאה לאה מהכא דסאני בר נש עריין דאמיה⁴⁰⁵ (<ג"א> ואחתיה) ויתיחד בר נש עם אמיה בכל אתר ולא יתחשש והא אתערו בן מתיחד עם אמו וכלא אתכסי מיעקב דעלמא עלאה לא אתגליא כלל

תא חזי בגיניה דיעקב אתקיים עלמא ואי תימא הא בגיניה דאברהם כמה דאת אמר (שם ד) בהבראם אל תקרי בהבראם אלא באברהם אלא בגיניה דיעקב אתקיים אברהם דכתיב (ישעיה כט אברהם ומקדמת דנא הוה קב"ה בני עלמין והריב לון⁴⁰⁶ כיון דאתא יעקב מניה אשתכללו עלמין ולא אתחרבו כקדמיתא הדא הוא דכתיב (שם מג א) כה אמר יהו"ה בוראך יעקב ויצרך ישראל וגו' תא חזי מה כתיב (שמות ד כב) בני בכורי ישראל וכתיב (שם כג) שלח את בני ויעבדני ישראל אקרי בן לקב"ה בגין דאתדבק ביה כמה דאת אמר (משלי ל ד) מה שמו ומה שם בנו כי תדע

לאה כד אולידת [לראובן] מה כתיב (בראשית כט לב) ותקרא את שמו ראובן ראובן סתם בגין דאתכליל בתלת סטריין מתחברין כחדא שמעון ולוי מאי טעמא לוי כמה דאת אמר (מ"א ז כט) לוי חבורא דכל סטריין אמר רבי יהודה מהכא

הם בנסתר. וסוד הדבר של לאה, שכתוב "וישכב עמה בלילה הוא", ועל זה כתוב "ועבד הלוי הוא", כדי למשוך ממנו ברכות לכל. "הוא" העולם העליון שנסתר תמיד. ויעקב במה שנסתר לא נדבק ברצונו, אלא במה שנגלה, וזה סוד הכתוב "ודבק באשתו". "וירא ה' כי שנאה לאה", מכאן ששונא אדם ערות אמו (ואחותו), ומתיחד אדם עם אמו בכל מקום ולא יחשוש, והרי העירו, בן מתיחד עם אמו, והכל התכסה מיעקב, שהעולם העליון לא התגלה כלל.

בא וראה, בשביל יעקב התקיים העולם. ואם תאמר, הנה בשביל אברהם, כמו שנאמר "בהבראם", אל תקרי בהבראם אלא באברהם. אלא משום יעקב התקיים אברהם, שכתוב "כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם", ומקודם לכן היה הקדוש ברוך הוא בונה עולמות ומחריבם. כיון שבא יעקב, השתכללו ממנו העולמות ולא נחרבו כבראשונה. זהו שכתוב "כה אמר ה' בוראך יעקב ויצרך ישראל" וגו'. בא וראה מה כתוב, "בני בכורי ישראל", וכתוב "שלח את בני ויעבדני". ישראל נקרא בן לקדוש ברוך הוא משום שנדבק בו, כמו שנאמר "מה שמו ומה שם בנו כי תדע".

כשלאה הולידה את ראובן, מה כתוב, "ותקרא את שמו ראובן", ראובן סתם, משום שנכלל בשלשה צדדים מחוברים יחד, שמעון ולוי, למה לוי, כמו שנאמר "לויות", החבור של כל הצדדים. אמר רבי יהודה, מכאן שכתוב "יתר שאת ויתר

⁴⁰¹ שורש לאה הוא בבניה שהיא מהג"ר שהמה נסתרות (הקדו"ש מו ע"א), לכן היא מכונה "הוא" (הקדו"ש יג ע"ב).

⁴⁰² יעקב מזדווג עם רחל, וישראל מזדווג עם לאה. וזהו סוד מאמה"כ "וישכב עמה בלילה הוא" ולא הזכיר אותו בשם יעקב, כי הכוונה שם לבחינת ישראל דווקא (ע"ח כללים פרק יא).

⁴⁰³ קרח קעח ע"ב ד"א.

⁴⁰⁴ שלח קעא ע"א ופקודי רכא ע"ב ד"א.

⁴⁰⁵ לאה היא מלכות אמא, דהיינו עריין דאימיה, והיא אחותו להיותה בת אמו, וגם כי יעקב הוא מאחוריה דאבא ולאה מאחורי אמא והות ליה אחותו (רמ"ז). לאה היא נמשכת מן מלכות דאימא כנז' שהיא אמו של יעקב, ולכך אמר עריין דאימיה. ועוד כי יסוד דאימא ויסוד דלאה, כאשר תחזור עם הז"א פ"פ להזדווג עמו מתחברים יחד שניהם ונעשים רחם א' להזדווג בו יסוד ז"א שכבר ידעת כי חצי העליון דת"ת דז"א היה בתחילה בחי' יסוד, כמבואר אצלו בענין הגדלת ז"א שחג"ת שלו נעשו חב"ד ונה"י שלו נעשו חג"ת הרי כי סוד נעשה ת"ת והיסוד הזה העליון הוא שמזדווג ברחם הזה (מ"מ מספר שעה"פ ויצא).

⁴⁰⁶ פי' הם הדורות שקלקלו (מ"מ). הדיד ומהיטבאל אדרא זוטא רצב ע"א ד"א.

זהר פרשת ויצא

דכתיב (בראשית מט ג) יתר שאת ויתר עז
כתרגומו בכירותא⁴⁰⁷ כהונתא ומלכותא ומלכו
בסמרא דגבורה איהו ועל דא ראובן סתם

אמר רבי אבא ראו בן סתם דאתכליל בשמעון
ולוי⁴⁰⁸ לאה הכי הוה דעתה <נ"א רעותא> דכתיב
(בראשית כט לד) הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי
לו שלשה בנים בנין דהוו תלתא דמתחברין כחדא
ותא חזי דהכי הוא דהא רתיכא עלאה אבהן ודוד
מלכא דאתחבר בהו וכלהו ארבע אינון רתיכין
עלאין רזא דשמא קדישא ועל דא ראובן שמעון
לוי לבתר יהודה דירית מלכו ועל דא כלהו באתר
דא וכתיב <נ"א דא בתר דא דכתיב> הפעם אודה
את יהו"ה וגו' (בראשית כט לה) ותעמוד מלדת
בנין דהכא אשתכללו ארבע סמכין⁴⁰⁹

הפעם אודה את יהו"ה מאי טעמא אמרה אודה
את יהו"ה בהאי ולא בכלהו אלא מהכא כל זמנא

סתרי תורה

מתניתין⁴¹⁰ בני עליון קדישי עליונין בריכין <נ"א
ברירין> דעלמא מוחא דאנווא כנשו למנדע הא
צפרא נחית בכל יומא אתער בנתא שלהובא
דנורא בגדפהא בידהא תלתא מגרופיין⁴¹¹ שנינן
כחרבא⁴¹² מפתחן גניזין בידיא ימינא קרי בחיל
ואמר מאן מנכון די <נהירו אנפוי די> עאל ונפק
ואתתקיף באילנא דחיי מטא בענפוי אחיד
בשרשוי אכיל מאיביה מתיק מדובשא יהיב היין
לנפשא אסוותא לגרמיה

אסתמר מהרהורא בישא מהרהורא דמשקר

עז", כתרגומו בכורה, כהונה ומלכות,
והמלכות היא בצד הגבורה, ועל כן ראובן
סתם.

אמר רבי אבא, ראו בן סתם, שנכלל
בשמעון ולוי. כך היתה דעתה (רצונה) של
לאה, שכתוב "הפעם ילוה אישי אלי כי
ילדתי לו שלשה בנים", משום שהיו
שלשה שמתחברים יחד. ובא וראה שכך
הוא, שהרי המרכבה העליונה, האבות,
ודוד המלך שהתחבר עמם, וכל הארבע
הם מרכבות עליונות, הסוד של השם
הקדוש. ועל כן ראובן שמעון ולוי, אחר
כך יהודה שירש מלכות, ועל כן כולם
במקום הזה. וכתוב (זה אחר זה, שכתוב)
"הפעם אודה את ה' וגו', ותעמוד מלדת",
משום שכאן נשלמו ארבעה עמודים.

"הפעם אודה את ה'", למה אמרה בזה
אודה את ה', ולא בכולם, אלא מכאן,
שכל זמן

משנה. בני עליון, קדושים עליונים,
ברוכי (נבחר) העולם, מח האגוז,
התכנסו לדעת. הנה צפור יורדת בכל יום,
מתעוררת בגן, שלהבת אש בכנפיה,
בידיה שלש מגרפות שנונות כחרב,
מפתחות של גנזים ביד ימין, קורא בחיל
ואומר, מי מכם שפניו מאירות, שנכנס
ויצא והחזיק בעץ החיים, הגיע בענפיו,
אחז בשרשיו, אכל מפרי המתוק מדבש,
נותן חיים לנפש ורפואה לעצמו.

השמר מהרהור רע, מהרהור שמשקר

⁴⁰⁷ בסוד הת"ת שנקרא בן בכור, כהונתא חסד, ומלכותא גבורה (מ"מ).

⁴⁰⁸ ור"ל דכולל חג"ת לכן נקרא בן סתם דעמודא דאמצעיתא בן י"ה דכולל ימינא ושמאלא כנ"ל והוא ג'
סטרין ראובן שמעון לוי וכו' והן כהונה מסט' דכהן איש חסד ומלכו בסט' דגבו' ובכורה מסט' דעמודא
דאמצעיתא בני בכורי ישראל והוא נטיל ב' חולקין דלכן הן ד' בתי דתפילין ולכן כתיב ב"פ יתר נגד בכורה
ושאת כהונה וישא אהרן את ידיו ועז מלכות ויתן עז למלכו ולכן נקרא בן סתם בני בכורי ישראל דכליל
חג"ת ג' סטרין (בהגר"א בתיקו"ז קנב ע"ג).

⁴⁰⁹ נתייסדו ארבע עמודי הכסא (ד"א). פירוש נתקנו ד' רגלי המרכבה כי ד' דיהודה רומזת על דוד.
הרשב"ב (נ"א).

⁴¹⁰ כתב הרמ"ק כי אלו המשניות והתוספתות היו מימי קדם מרז"ל והיו מדברים בלשון קצר והרשב"י
ע"ה באו לידו ובכל דרוש מביא מתניתין או תוספתא בתוך דבריו וכולם מדברים בלשון תוכחות ולפי
שאמר בסמוך א"ר אבא ראובן סתם כו' נקט לה (ז"ח) (נ"א).

⁴¹¹ צנורות ומזלגות כמין כף נח סב ע"ב (ד"א).

⁴¹² חדים כולהם כחרבות לדון למי שמהרהר באשה אחרת בשעת הזיווג כי הוא כבן תמורה וע"ז
הציפור כרוזא קרי לצדיקים דאתתקפו באילנא דחיי שיזהרו בזה כי כל הגדול כו' יצרו כו' וצריכים שמירה
מעולה. הרשב"ב (נ"א).

זהר פרשת ויצא

באילנא דחיי מסאיב נהרא ונחלא מקורא דישראל דיהיב מותא לנפשא ותבירו לגרמיה לית ליה קיומא כלל הרהורא דמסאיב ההוא מקורא דיליה <עביד אילנא דשקרא> בגין דההוא הרהורא סלקא ואחלף נפשא תחות נפשא אילנא דחיי אסתלק ואילנא דמותא אתתקיף ביה נפשא מתמן משיך ווי ליה דאתעקר

קנה/א

זהר

דכנסת ישראל בגלותא שמא קדישא לאו שלים הוא⁴¹³

תא הזי אע"ג דתלת בנין הוו⁴¹⁴ עד דאולידת ליהודה לא(ו) שלים כרסייא ובגניי כך הפעם אודה את יהו"ה ולא בכלהו ועל דא (בראשית כט לה) ותעמוד מלדת מאי ותעמוד⁴¹⁶ דקיימא כרסייא על סמכוהי⁴¹⁷ (ותעמוד עד הכא) ותעמוד דהא עד הכא ותעמוד ביהודא חד⁴¹⁸ מכאן ולתתא עלמא דפרודא איהו ואי תימא אינון תרין בנין דאוליד לבתר כגוונא דא⁴¹⁹ לא דהא אינון תרין באלין אתחברו⁴²⁰ בגין דשית סטרין דעלמא כחדא אינון⁴²¹

ותא הזי כלהו תריסר⁴²² שבטין תקוני דכנסת ישראל בהאי עלמא נינהו⁴²³ לאתתקנא נהורא

בעץ החיים, מטמא הנהר והנחל המקור של ישראל, שנותן מות לנפש ושבר לעצמו, אין לו קיום בכלל. ההרהור שמטמא אותו המקור שלו, עושה עץ של שקר, משום שאותו ההרהור עולה ומחליף נפש תחת נפש, עץ החיים מסתלק, ועץ המות מחזיק בו, מושך משם הנפש. אוי לו שנעקר

שכנסת ישראל בגלות, השם הקדוש אינו שלם.

בא וראה, אף על גב ששלשה בנין היו עד שהולידה את יהודה, הכסא לא נשלם, ולכן "הפעם אודה את ה'", ולא בכולם. ועל כן "ותעמוד מלדת". מה זה ותעמוד, שעמד הכסא על תומכיו. (ותעמוד עד כאן) ותעמוד, שהנה עד כאן ותעמוד, ביחוד אחד, מכאן ולמטה הוא עולם הפירוד. ואם תאמר, אותם שני הבנים שהולידה אחר כך כדוגמא זו, לא, שהרי אותם השנים התחברו עם אלו, משום שששת הצדדים של העולם הם יחד.

ובא וראה, כל שנים עשר השבטים הם תקוניה של כנסת ישראל בעולם

⁴¹³ אין שם שלם בשום ספירה מן הספירות אלא במדת המלכות, וזה היה משכון ביד המלכות שלא תשתלם ספירה מן הספירות עד שהיא תתחבר עמהם, והיינו ה' אחרונה שבשם ולא כן שאר הספירות שיש יה"ו בחסד וחסד עם המלכות שם יהו"ה, וכן בגבורה וכן בת"ת אמנם בעוד שהיא בגלותא שמא קדישא לאו שלים הוא (אור יקר).
⁴¹⁴ חד (נוסף צלור יקר).

⁴¹⁵ @הו חד – כדפי' ששלתם קשורים יה"ו בכל א' מהם, ואצ"ל אם כל א' לעצמו, אלא אפילו שלשתם יחד אין שלמות אלא ע"י יהודה ולהיות זה אמת גם יהודה מכ"ש אינו שלם בהיותו לבדו אלא לפחות נקשר ביסוד, ולכן נקשרו יהודה ובנימין בסוד יסוד (אור יקר).
⁴¹⁶ פי' ותעמוד מסיבת לידה יהודה (מ"מ). קפו ע"א (הערת הזוהר).
⁴¹⁷ עמודיו (ד"א).

⁴¹⁸ ובמה מורה ותעמד הייחוד, במה שאמרה ותעמד, שלא ילדה למטה שהוא עולם הנפרדים אינם בכלל אצילות ממלכות ולמטה אילו כסא הכבוד (אור יקר). פי' כמו דבר א' (מ"מ).
⁴¹⁹ בעולם הפירוד דקאמרת (אור יקר).

⁴²⁰ נר"ה על מלכות קשורה עם חסד וגבורה. וא"ת היאך אמרת דד' כחדא הוו ומשם ולמטה עלמא פרודא והיינו ותעמד, והשתא אמרת דתרין הוו כחדא באילין (אור יקר).

⁴²¹ ענינם קשר ו"ק, חסד דרום במזרח, ומזרח בצפון וצפון במערב ומערב בדרום, היינו קשר ארבעתם והם ראובן חסד דרום, שמעון גבורה צפון, לוי מזרח ת"ת יהודה מערב מלכות, נר"ה מעלה ומטה יששכר זבולון, וקשר מעלה במזרח ומערב וצפון ודרום, וכן קשר מטה בארבעתם. ונמצא עם היות שנשלם בארבעה סוד המרכבה מעלה ומטה הנקשר עמהם הוא בכלל, וז"ש דשית סטרין דעלמא כחדא אינון, וע"ד משל אצלות בשית סטרין לא יקשה לך זה (אור יקר).

⁴²² כלומר עם היות שנאמר שהם למעלה בספירות וכיוצא, עכ"ז אינם מרכבה שם כאברהם יצחק ויעקב (אור יקר).

זהר פרשת ויצא

עלאה אוכמא כמה דאתחזי⁴²⁴ ולא תבא עקרא
דבלא⁴²⁵ לאתריה כלהו עלמין⁴²⁶ כגוונא חד קיימי
ובהאי אשתכלל עלמא תתאה כגוונא <דעלמא>
דלעילא⁴²⁷

יששכר זבולון הכא אשתכללו שית בנין שית
סמריין⁴²⁸ דעלמא כגוונא דא בני השפחות אינון
ארבע ואתחברו באלין ואלין ארבע קשרין
דמתחברין בהו ואוקמוה ועל דא כתיב (מ"א ז כה)
וכל אחוריהם ביתה⁴²⁹ (ו) אע"ג דבני שפחות נינהו
ביתה⁴³⁰ רבי חזקיה אמר אי הכי הא אתמר כל מה
דאוליד עלמא תתאה פרודא איהו דהא כתיב
(בראשית ב י) ומשם יפרד מה תימא ביוסף
ובנימין אי תימא דעלמא חד בהני לאו איהו דהא
לא נפקו מעלמא עלאה ועלמא תתאה מה
דאולידת אולידת לתתא ולא לעילא ואי הכי
פרודא איהו

אתא רבי אבא ונשקיה א"ל מלה דא סתים
איהו דהא עלמא עלאה אתתקן בתריסר דאינון
מדיליה⁴³¹ אבל תא חזי רזא דמלה בכל זמנא
צדיק מעלמא תתאה נפיק ועייל⁴³² ביה עייל ומניה
נפיק ובגין כך אתבני באתר דא ועקרא הוא
לעילא⁴³³ ועקרא הוא לתתא⁴³⁴ <נ"א צדיק ביה
עייל ומניה נפיק> ובעלמא תתאה

הזה, לתקן האור העליון השחור כמו
שראוי, ולהשיב את עיקר הכל למקומו.
כל העולמות עומדים כדוגמא אחד, ובזה
נשלם העולם התחתון כדוגמת העולם
שלמעלה.

יששכר זבולון, כאן נשלמו ששה בנינים,
ששת הצדדים של העולם. כדוגמא זו בני
השפחות הם ארבע, והתחברו עם אלו,
ואלו ארבעת הקשרים שמתחברים בהם,
ובארוה. ועל כן כתוב "וכל אחוריהם
ביתה", אף על גב שבני שפחות הם,
"ביתה". רבי חזקיה אמר, אם כך, הרי
נאמר, כל מה שהוליד העולם התחתון
הוא פירוד, שהרי כתוב "ומשם יפרד".
מה תאמר ביוסף ובנימין. אם תאמר
שעולם אחד באלה, זה אינו, שהרי לא
יצאו מן העולם העליון, והעולם התחתון
מה שהוליד, הוליד למטה ולא למעלה,
ואם כך הוא פירוד.

בא רבי אבא ונשקו. אמר לו, דבר זה
הוא נסתם, שהרי העולם העליון נתקן
בשנים עשר של אותם משלו. אבל בא
וראה סוד הדבר, בכל זמן הצדיק יוצא
מהעולם התחתון ונכנס, בו נכנס וממנו
יוצא, ולכן נבנה במקום הזה, והעיקר
הוא למעלה, והעיקר הוא למטה. (צדיק,
בו נכנס ויוצא ממנו) והוא תמיד בעולם
התחתון

⁴²³ שתיקוני המלכות אינם שוים ויש תיקונים צריכים אליה מבינה ויש שאינה מבינה וכיוצא (אור יקר).

⁴²⁴ והנה מיני התיקונים הם ג': הא' להיות המלכות נהורא אוכמא שאין לה אור מעצמה וצריכה תיקון וקישוט, והיא מתקנת בקישוטין אלו (אור יקר). עז ע"א (הערת הזוהר).

⁴²⁵ הב' אחר תיקוניה לייחדה עם בעלה וכו' שהוא הת"ת שורש וקשר כל הקצוות אל מקומו שהיא המלכות (אור יקר).

⁴²⁶ [הג' היא] אחר ייחודה עם בעלה להשתוות אל הבינה בכל עניניה, וז"ש כולהו עלמין, דהיינו עלמא עילאה בינה ועלמא תתאה מלכות כגוונא חד קיימי (אור יקר).

⁴²⁷ פי' כמו אר"א, שפתח ואמר טוב תתני אותה לך מדפתח לבן במלת טוב, ש"מ שרומז שיעק שהוא ז"א שבניינו מהחסדים שנקראים טוב הוא ראוי לישא רחל יותר מכל אדם. א"נ י"ל מדקאמר ליה טוב תתני אותה לך מלאיש אחר הוא ראוי לישא רחל יותר מכל אדם לפי שהוא מרכבה לז"א (מ"מ).

⁴²⁸ שש קצוות (ד"א).

⁴²⁹ עי' לעיל קנד ע"א ודברינו שם בשם הקדר"ש.

⁴³⁰ פרדס רמונים מהרמ"ק שער טו פ"ד (ד"א).

⁴³¹ הרי הם בסוד י"ב בקר, והים שעשה שלמה על גביהם (הקדר"ש צז ע"ג).

⁴³² ז"ל הרב: רוחא דיהיב בה בעלה נקרא יוסף בהיותו בז"א וכשניתן בה בביאה קדמאה דבריאת העולם נקרא בנימין והוא נפש שלה והוא שם ב"ן דהה"ן, ע"כ. וז"ש צדיק מעלמא תתאה נפיק פי' שם ב"ן שה"ס בנימין מעלמא תתאה שהיא המלכות נפיק בסוד מ"ן ועי"י פי' כמ"ש הרב שבהיותו בז"א נקרא יוסף והוא עייל במלכות וז"ש אתבני באתר דא שהוא יסוד דנוק' (מ"מ).

⁴³³ פי' שרשו בדכורא (מ"מ).

⁴³⁴ פי' ניתן ביסוד דנוק' (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

סתרי תורה

בההוא הרהורא מגו אילנא דחיי ואתדבק באילנא דמותא ענפין לית ביה לא חמא טבא <לעלמין> (לעלמא) יבשא איהו בלא לחותא כלל אנביה מריר כלענה עליה אתמר (ירמיה יז ז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו' בגין דהרהורא טבא סליק לעילא אחיד באילנא דחיי אתקיף בענפוי אכיל מאנביה כל קדושין וכל ברכאן נפקין מניה אחסין חייין לנפשיה ואסותא לגרמיה עליה אתמר (שם) והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חום וגו'

כל מלין דעלמא אזלין בתר מחשבה והרהורא ועל דא (ויקרא כ ז) והתקדשתם והייתם קדושים בגין דכל קדושין דעלמא אפיק ומשיך בהרהורא טבא מאן דאסתאב בהרהורא⁴³⁵ בישא כד אתי לאזדווגא באתתיה ושוי רעותיה והרהוריה באתתא אחרא זרע זרעא בהרהורא אחרא דא הוא דאחלף דרגין עלאין דלעילא דרגא דקודשא בגין דרגא דמסאבא כמה דהרהורא דיליה [הכין] עביד חלופין <לתתא אוף הכי עבד חלופין> לעילא כמה דגופא דההוא ברא דיוליד אקרי בן תמורה אוף הכי בנפשא בן תמורה אקרי דהא לא משיך משיכו קדישא בההוא הרהורא ונפשא דיליה אתחלף בדרגא אחרא

יעקב שלימא דכלא גלי קמי קודשא בריך הוא דכל ארחוי בקשוט הוו והרהורא דקשוט הרהר תדיר בכלא בההוא ליליא דמשמש באתתיה בלאה הרהורא⁴³⁶ דיליה ברחל הות משמש בלאה וחשיב ברחל ומקורא דיליה בההוא הרהורא דיליה אזלא ולא לדעתא דהא לא הוה ידע בגין כך לא סליק ראובן בשמא קודשא בריך הוא דהוה ידע אחמי ליה ואמר ראו בן דאתיליד בעלמא ועל דא כתיב (ירמיה כג כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו אל תקרי אראנו אלא אראנו⁴³⁷ דיסתכלון ביה

באותו הרהור מתוך עץ החיים ונדבק בעץ המות, [אשר] אין בו ענפים, לא רואה טוב לעולמים, הוא יבש בלי לחות כלל, פריו מר כלענה. עליו נאמר "והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב" וגו'. משום שהרהור טוב עולה למעלה, אוחז בעץ החיים, מחזיק בענפיו, אוכל מפריו, כל הקדושות וכל הברכות יוצאות ממנו, מוריש חיים לנפש ורפואה לעצמו, עליו נאמר "והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חום" וגו'.

כל דברי העולם הולכים אחר המחשבה וההרהור, ועל כן "והתקדשתם והייתם קדושים". משום שכל הקדושות של העולם מוציא ומושך בהרהור טוב. מי שנטמא בהרהור רע, כשבא להזדווג עם אשתו ושם רצונו והרהורו באשה אחרת, וזרע זרע בהרהור אחר, זהו שמחליף את הדרגות העליונים שלמעלה, הדרגה של קדושה בעבור הדרגה של הטומאה, כמו שההרהור שלו עושה חלופים למטה, כמו כן עושה חלופים למעלה. כמו שגופו של אותו בן שיוליד נקרא בן תמורה, כך גם בנפש נקרא בן תמורה, שהרי לא מושך משיכה קדושה בהרהור ההוא, ונפשו מתחלפת בדרגה אחרת.

יעקב השלם של הכל, גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שכל דרכיו היו באמת, והרהור של אמת הרהר תמיד בכל, באותו הלילה ששימש עם אשתו לאה, ההרהור שלו היה ברחל, משמש עם לאה וחושב על רחל, והמקור שלו הלך בהרהור ההוא שלו. ולא לדעת, שהרי לא היה יודע, לכן לא עלה ראובן בשם, הקדוש ברוך הוא שהיה יודע הראה לו, ואמר ראו בן שנולד בעולם, ועל כן כתוב "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו", אל תקרי אראנו אלא אראנו, שישתכלו בו.

⁴³⁵ ויקרא פד ע"א שם נו ע"א (הערת הזוהר).

⁴³⁶ קעו ע"ב ויקרא רצב ע"ב (הערת הזוהר).

⁴³⁷ הא' בפתח (הערת הזוהר).

זהר פרשת ויצא

ובגין דאתנגלי קמיה דקודשא בריך הוא⁴³⁸ דהא לאו לדעתא הוה ובארה קשוט הרהר ברעותיה יעקב לא איפסל מגו שבטין קדישין דאי לאו הכי הוה איפסל ובגין דהרהורא עקרא איהו ועביד עובדא קודשא בריך הוא דהוה ידע ההוא הרהורא באתר דאתדבקא בההיא טפה

ומשום שהתגלה לפני הקדוש ברוך הוא, שהרי זה היה לא לדעתו, ובדרך אמת יעקב הרהר ברצונו, [לכן ראובן] לא נפסל מתוך השבטים הקדושים, שאם לא כך, היה נפסל, ומשום שההרהור הוא עיקר ועושה מעשה, הקדוש ברוך הוא שהיה יודע אותו ההרהור במקום שנדבק, באותה הטפה

קנה/ב

זהר

איהו תדיר⁴³⁹ לעלם כתיב (בראשית לה יח) ויהי בצאת נפשה כי מתה

לעולם, כתוב "ויהי בצאת נפשה כי מתה".

תא חזי בהאי עלמא תתאה צדיק⁴⁴⁰ ביה עייל ומניה נפיק כד עייל איהו ברזא דיוסף הצדיק⁴⁴¹ כד נפיק ברזא דבנימן הה"ד ויהי בצאת נפשה כי מתה⁴⁴² מאן נפשה דא צדיק⁴⁴³ דנפיק מנה⁴⁴⁴ ודא בנימן (ה)נקרא בן אוני דחשיבת דאולידת לתתא בעלמא דפרודא⁴⁴⁵ ואשתארו חד סרי באינון לעילא מה כתיב (שם) ואביו קרא לו בנימין בן ימין דהא אסתלק לעילא בעלמא עלאה דכד אתאביד יוסף⁴⁴⁶ בנימן⁴⁴⁷ אשלים אתריה ועל דא צדיק בעלמא תתאה עייל ונפק בגין כך יוסף ובנימן וכלהו תריסר כגוונא דלעילא ביחודא חד⁴⁴⁸

בא וראה, בעולם התחתון הזה, הצדיק נכנס בו וממנו יוצא, כשנכנס הוא בסוד של יוסף הצדיק, וכשיוצא הוא בסוד של בנימין. זהו שכתוב "ויהי בצאת נפשה כי מתה". מי נפשה, זה הצדיק שיוצא ממנה, וזה בנימין, נקרא בן אוני, שחשבה שהולידה למטה בעולם הפרוד, ונשארו אחד עשר, באותם למעלה. מה כתוב ואביו קרא לו בנימין, בן ימין, שהרי התעלה למעלה בעולם העליון, שכאשר נאבד יוסף, בנימין השלים את מקומו, ועל כן הצדיק נכנס ויוצא בעולם התחתון, לכן יוסף ובנימין וכל השנים עשר כמו שלמעלה ביחוד אחד.

הפעם⁴⁴⁹ אודה את יהו"ה (שם כט לה) רבי שמעון פתח ואמר (תהלים קיא א) אודה יהו"ה

"הפעם אודה את ה'". רבי שמעון פתח ואמר, "אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה". "בכל לבב", היה צריך לכתוב בכל

⁴³⁸ עלץ לבי שבלשון זה רמיז מה שתרצתי אנכי עפר דל על ראובן איך ח"ו אינו בן תמורה עבר"י אנכי עשיתי אר"ש בא"ח סימן ר"מ (מא"ן) (נ"א).

⁴³⁹ פי' שתמיד שם ב"ן הוא מעל מ"ן ביסוד דנוק' (מ"מ).

⁴⁴⁰ שמות רנט ע"א (הערת הזוהר).

⁴⁴¹ כמש"ל רוחא דיהיב בה בעלה בהיותו בז"א נקרא יוסף ושאר המאמר מבואר בהקדמה זו (מ"מ).

⁴⁴² ורבינו האר"י זצ"ל באר כי לא נשאר מבחי' רוחא דשדי בגוה יעקב ונתנה נפשה ובמקומו בארנו בעניותינו טעם הדבר (מא"ן) (נ"א).

⁴⁴³ הוא מסוד מ"ן שהם נפשות הצדיקים שהיא קולטת מעשיהם הטובים והיינו סוד אליך ה' נפשי אשא (אור יקר).

⁴⁴⁴ בסוד אור חוזר (אור יקר). עי' לעיל קנג ע"ג.

⁴⁴⁵ חשבה שהיה בעולם הפירוד מגיע עד מקום רגליה יורדות מות ולא חשבה כן ביוסף מפני היותו בסוד אור ישר מ"ד נכנס אליה ולא יוצא (אור יקר).

⁴⁴⁶ שאז שמש בנימין בסוד אור ישר שנסתלק למעלה ומאיר ממעלה למטה ובבחי' זו ג"כ בנימין תקווא דעלמא עלאה (אור יקר). כלומר כשנמכר (עי' ב"ע קלח ע"ב). ועי' הקדו"ש שער ז פרק ה' אות ז' שזהו כאשר עמד בנסיון (עי' לעיל קנג ע"ב).

⁴⁴⁷ קנג ע"ב (הערת הזוהר), ועי' ויחי רמו ע"ב, ומשפטים קד ע"א וקד ע"ב (לש"ו בהערות על בהגר"א על ספד"צ סוף י ע"ג), ועי' בהגר"א על ספד"צ סוף י ע"ג.

⁴⁴⁸ ולא כדפריך ר' חזקיה שהיה חילוק ביניהם (אור יקר).

⁴⁴⁹ קעח ע"ב (הערת הזוהר).

זהר פרשת ויצא

בכל לבב בסוד ישרים ועדה בכל לבב בכל לב
מבעי ליה אלא דוד ברזא עלאה⁴⁵⁰ דשמא קדישא
קא בעי ליה לאודאה ליה לקב"ה⁴⁵¹ אודה יהו"ה
בכל לבב ביצר טוב⁴⁵² וביצר רע⁴⁵³ ואלין תרין
סטרין חד ימינא וחד שמאלא בסוד ישרים ועדה
אלין אינון שאר סטרין דהאי עלמא⁴⁵⁴ דהא לבב
כגוונא דדרום וצפון⁴⁵⁵ בסוד ישרים אלין אינון
שאר סטרי עלמא דאינון <שית> כגוונא דלעילא⁴⁵⁶
ועדה דא הוא אתר דיהודה⁴⁵⁷ וכתביב (שם קלב יב)
ועדותי זו אלמדם וכתביב (הושע יב א) ויהודה עוד
רד עם אל וגו' כתיב (תהלים קלח א) אודך בכל
לבי נגד אלהים⁴⁵⁸ אומרך הכא באתר חד קאמר
דכתיב נגד אלהים⁴⁵⁹ אומרך דהא לגבי האי דרגא
קאמר שירתא⁴⁵⁹ לחברא ליה בימינא

תא חזי יהודה אחיד בכל סטרין⁴⁶⁰ אחיד
בדרום ואחיד במזרח דהא איהו מסטר שמאלא
קא אתיא⁴⁶¹ ושירותיה בצפון ואחיד בדרום בגין
דאיהו אזיל לימינא ואתאחיד בגופא בגין כך

לב, אלא דוד בסוד עליון של השם
הקדוש רצה להודות לקדוש ברוך הוא.
"אודה ה' בכל לבב", ביצר טוב וביצר רע,
ואלו שני הצדדים, אחד ימין ואחד
שמאל. "בסוד ישרים ועדה", אלו הם
שאר הצדדים של העולם הזה, שהרי לבב
כדוגמת צפון ודרום. "בסוד ישרים", אלו
הם שאר צדדי העולם, שהם ששה
כדוגמת שלמעלה. "ועדה", זהו המקום
של יהודה, וכתוב "ועדותי זו אלמדם",
וכתוב "ויהודה עוד רד עם אל" וגו'. כתיב
"אודך בכל לבי נגד אלהים אזמרך", כאן
במקום אחד נאמר, שכתוב "נגד אלהים
אזמרך", שהרי לדרגה הזו אמר שירה,
לחבר אותה לימין.

בא וראה, יהודה אחוז בכל הצדדים,
אחוז בדרום, אחוז במזרח. שהרי הוא בא
מצד השמאל, וראשיתו בצפון, ואחוז
בדרום, משום שהוא הולך לימין ונאחז
בגוף, לכן "הפעם אודה את ה'". "ותעמוד

⁴⁵⁰ כלומר עם היות נראה שעל לבבו קאמר עכ"ז הכוונה על סודם כדמסיק (אור יקר).
⁴⁵¹ פי' לכלול כל שם בן ד' בפסוק זה וביחוד זה כדמסיק כי י, ה בימין ושמאל דהיינו לבב ו' בישרים ה'
בעדה (אור יקר).
⁴⁵² נגדי לדרום חסד (אור יקר).
⁴⁵³ נגדי לצפון גבורה (אור יקר).
⁴⁵⁴ האדם בעולם לבב היינו הוא עצמו, וישרים היינו שאר הקצוות שהם ד' יסודות שבו, מים בנצח,
אש בהוד, עפר ורוח ת"ת ויסוד, שיעלה ההודאה מכל המציאות. וקשיא ליה שהיה ראוי שנבאר לבב האדם
בעצמו, וישרים שש קצוות שבעולם כולם שירצה שהאדם והעולם יהללו, לזה תירץ ואמר "דהא לבב וכו"
(אור יקר).
⁴⁵⁵ כי בהישיר האדם פניו למזרח יצר הטוב הוא בדרום שהוא בימין, ויצר הרע בצפון שהוא בשמאל,
ובאומר' לבב, היינו צפוננו ודרומו של עולם, בסוד ישרים דקאמר בבית מורה שהם שאר סטרין דהיינו ב'
של בסוד, כאלו יאמר צפון ודרום עם ד' צדדים האחרים (אור יקר).
⁴⁵⁶ כמו ששם הו"ה שהוא הת"ת כולל ו"ק לבד היינו צפון ודרום חסד גבורה, מזרח מערב ת"ת ויסוד,
מעלה ומטה נצח והוד, כן ההודאה צריך שתעלה מאלו לבד לעוררם שאם יעלה מהאדם דהיינו לבב ו"ק
ישרים א"כ יעורר ז' ואינם למעלה כך (אור יקר).
⁴⁵⁷ פי' מלכות (אור יקר), שבאחורי הת"ת (הקדו"ש מה ע"א).
⁴⁵⁸ דהיינו בכל לבי ולא בכל לבב, והטעם דכתיב נגד אלהים אזמרך דהא לגבי האי דרגא וכו' כדפי' ומה
שלא אמר אודך בלבי אלא בכל לבי היינו שעיקר מדה זו מן הצפון א"כ קדם לה השמאל אמנם מתייחד
ומתקשר בימין, וז"ש "לחברא לה בימינא" והיינו בכל לבי היות שניהם לב א' והוצרך לתת טעם למה
הודאה זו בימין ולא בשתייהם כענין אודה ה' בכל לבב ולא בת"ת קו האמצעי כענין אודה ה' (אור יקר). פי'
פסוק זה לא הזכיר רק לב א' שהוא החסד כד לקשר המלכות בחסד (מ"מ).
⁴⁵⁹ כאומר' נגד אלהים אזמרך והיינו מדת המלכות ורצה בזה לתת טעם להודאה זו בלב א' ואינו בשתי
לבבות כמקומות אחרים (אור יקר).
⁴⁶⁰ שהיינו מדתו המלכות אחיד בכל סטרין דהיינו הגבורה מדרכו שהיא גבורה תתאה דאתי מגבורה
עילאה והחסד בסוד מערבית דרומית והת"ת בסוד מטרוניתא, בין תרי נדרועין דמלכא וסטריין אלו הא'
הרגל אליה ואין צריך לקשרה שם דהיינו הגבורה, והג' שהיא בעלה אין צורך משום דאחיד בדרום שהוא
חסד ממילא אחיד במזרח (אור יקר).
⁴⁶¹ שמות רכג ע"א (הערת הזוהר).

זהר פרשת ויצא

הפעם אודה את יהו"ה ותעמוד מלדת (בראשית כט לה) ותעמוד דקיימא בקיומא דקיימא כדקא יאות דהא אתתקן כלא רתיכא קדישא

רבי שמעון נפק לקרייתא אודמן ליה רבי אבא ורבי חייה ורבי יוסי כיון דחמא לון אמר חדתותי דאורייתא אצטריך הכא יתבו תלתא אלין >נ"א יומין< כד בעא למיזל פתח כל חד וחד קרא רבי אבא פתח ואמר (שם יג יד) ויהו"ה אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו וגו' שא נא עיניך וראה וגו' וכי לפום חיזו דאברהם ירית ארעא ולא יתיר עד כמה חמי בר נש תלת פרסי או ארבע או חמש פרסי ואיהו אמר (שם טו) כי את כל הארץ אשר אתה רואה וגו' אלא כיון דארבע סטרין דעלמא חמי כל ארעא חמי דהא ארבע סטרי דעלמא כללא דכל עלמא תו זקף ליה קב"ה על ארעא דישראל

סתרי תורה

קדמא אסתמר ליה בכירותא דכתיב (ד"ה א' ה א) כי הוא הבכור וגו' נתנה בכורתו ליוסף בההוא אתר דהרהורא אזלא ואתדבק בההיא טפה תמן אתדבק ואתמסר ההיא בכורה ואתנטילת בכורה מראובן ואתמסר באתר דהרהורא אתדבק בה ברחל הרהר ואתדבק רעותא ברחל אתדבק בכירותא וכלא אתהדר בתר הרהורא ומחשבה

כנוונא דא הרהורא ומחשבה עביד עובדא ואתמשך משיכו בכל מה דאתדבק בר נש בסתרא דכתיב (דברים כה ב) לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה והכא אצטריך הרהורא ורעותא לאתדבקא ובההוא רעותא ומחשבה משיך משיכו ועביד עובדא דאצטריך ולא ישתצי שמא דמיתא מעלמא וסתרא דא (איוב לד יד) אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף⁴⁶² >דהא< (דא) ודאי רעותא

מלדת", ותעמוד שעמדה בקיום של הברית כראוי, שהרי הכל נתקן מרכבה קדושה.

רבי שמעון יצא לקריה. הזדמן לו רבי אבא ורבי חייה ורבי יוסי. כיון שראה אותם, אמר, צריך כאן התחדשות של התורה. ישבו שלשת אלה (ימים). כשרצה ללכת, פתח כל אחד מהם בפסוק. רבי אבא פתח ואמר, "וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו שא נא עיניך וראה" וגו', וכי לפי הראיה של אברהם יורש את הארץ, ולא יותר, עד כמה רואה בן אדם, שלש פרסאות או ארבע או חמש פרסאות, והוא אומר "כי את כל הארץ אשר אתה רואה" וגו'. אלא, כיון שהוא רואה ארבעת הצדדים של העולם, רואה את כל הארץ. שהרי ארבעת הצדדים של העולם הם כללו של כל העולם. עוד, הקב"ה הרים אותו על ארץ ישראל

הראשונה נשמרה לו הבכורה, שכתוב "כי הוא הבכור וגו', נתנה בכורתו ל[בני] יוסף". באותו מקום שההרהור הלך ונדבק בטפה ההיא, שם נדבק ונמסרה אותה הבכורה, ונטלה הבכורה מראובן, ונמסרה למקום שההרהור נדבק בה, ברחל הרהר ונדבק הרצון, ברחל נדבקה הבכורה, והכל חזר אחר ההרהור והמחשבה.

כדוגמא זו ההרהור והמחשבה עושים מעשה, ונמשכת משיכה בכל מה שנדבק אדם בסתר, שכתוב "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה". וכאן צריך הרהור ורצון להתדבק, ובאותו הרצון ומחשבה מושך משיכה ועושה המעשה שצריך, ולא יקלה שם המת מן העולם. וסתר זה, "אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף", שהרי ודאי הרצון והמחשבה מושכים משיכה ועושים מעשה בכל מה שצריך. ועל כן

⁴⁶² ענין היבום, דכיון שמת אחיו השאיר הרוח שם, דע"י טפה דאחיו שהוא קרוב אליו קודם שיבא בה הרוח דאח [נ"א דאחר] הוא (הנה) היבם החי מקדים נשמתו הראשון ומתחבר ברוחו ובא זה בג' הכנות: א', הרוח דשביק בגווה כנ"ל. ועוד, טפת אחיו. ועוד, כוונת היבום, שמכוין להביא נשמת אחיו הראשון המת שם. וז"ס (איוב לד יד) אם ישים אליו לבו, היבם, ומכוין לבו (שם), רוח של מת דבגווה, וגם נשמתו אליו יאסף (שם), פי' כי הוא מקבץ ומאסף נשמה עם רוח שהיו שם, וז"ס רוחו ונשמתו אליו יאסף (שם) (ע"ח שער המלכים ו).

זהר פרשת ויצא

בתפלה צריך רצון והרהור לכוון, וכן בכל אותן העבודות של הקדוש ברוך הוא, הרהור והמחשבה עושים מעשה, ומושכים משיכה בכל מה שצריך.

ומחשבה משיך משיכו ועביד עובדא בכל מה דאצטריך ועל דא בעלותא אצטריך רעותא והרהורא לכוונא וכן בכל אינון פולחנין דקודשא בריך הוא הרהורא ומחשבה עביד עובדא ומשיך משיכו בכל מה דאצטריך

קנו/א

זהר

ואחמי ליה דאיהי קשירא בסטרי דעלמא והוה חמי כלא

כנוונא דא מאן דחמי ליה לרבי שמעון כל עלמא חמי הדוותא דעילא ותתא פתח רבי חייא ואמר (בראשית כח יג) הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך וכי ההוא אתר בלחודוי אבטח ליה קב"ה דהא ארבע אמין או חמשא הוו ולא יתיר אלא בזמנא ההוא באינון ארבע אמין כפיל ליה קב"ה כל ארעא דישראל אשתכח ההוא אתר כללא דכל ארעא ומה ההוא אתר <איהו> כללא דכל ארעא רבי שמעון דאיהו בוצינא דכל ארעא על אחת כמה וכמה <דשקיל ככל עלמא>⁴⁶³

פתח רבי יוסי ואמר (שם כט לה) הפעם אודה את יהו"ה וכי בכלהו דאולידת לא אתחזי לאודאה ליה לקב"ה אלא בהאי אלא יהודה איהו ברא רביעאה לכרסייא ואיהו אשלים לכרסייא ובגין כך יהודה בלחודוי תקונא דכורסייא סמכא דכלהו סמכין [נ"א דהוו תלתא אברהם יצחק ויעקב וכדין אתא דוד מיהודה ואשלים לכרסייא וע"כ אקרי יהודה דאיהו שמא קדישא והדל"ת⁴⁶⁴ מרגלוהי דכורסייא] רבי שמעון דנהיר כל עלמא באורייתא וכמה בוצינין נהרין בגיניה על אחת כמה וכמה

וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה (בראשית ל יד) רבי יצחק פתח ואמר (תהלים קד כד) מה רבו מעשיך יהו"ה כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך האי קרא אוקמוה בכמה אתר אלא מאן יכיל לממני עובדוי דקב"ה דהא כמה חילין ומשריין משניין דא מן דא דלית לון חושבנא וכלהו בזמנא חדא כמרזפא

והראה לו שהיא קשורה בצדדי העולם, והיה רואה את הכל.

כדוגמא זו, מי שרואה את רבי שמעון, רואה את כל העולם, השמחה של מעלה ומטה. פתח רבי חייא ואמר, "הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך", וכי אותו המקום לבדו הבטיח לו הקדוש ברוך הוא, שהרי ארבע אמות או חמש היו ולא יותר, אלא באותו זמן, באותם ארבע אמות, קיפל הקדוש ברוך הוא את כל ארץ ישראל. נמצא שאותו מקום הוא הכלל של כל הארץ. וכמו שאותו המקום הוא הכלל של כל הארץ, כך רבי שמעון שהוא המאור של כל הארץ, על אחת כמה וכמה ששקול ככל העולם.

פתח רבי יוסי ואמר, "הפעם אודה את ה'", וכי בכל מה שהולידה לא ראוי להודות לקדוש ברוך הוא אלא בזה, אלא יהודה הוא הבן הרביעי לכסא, והוא משלים את הכסא. ולכן יהודה לבדו תיקון הכסא ותומך של כל התומכים. (שהיו שלשה, אברהם ויצחק ויעקב. ואז בא דוד מיהודה והשלים הכסא, ועל כך נקרא יהודה, שהוא השם הקדוש, והדל"ת (ארבע רגליו) מרגלות הכסא). רבי שמעון שמאיר את כל העולם בתורה, וכמה מאורות מאירים בשבילו, על אחת כמה וכמה.

"וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה". רבי יצחק פתח ואמר, "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך", הפסוק הזה בארוהו בכמה מקומות. אלא מי יכול למנות את מעשי הקדוש ברוך הוא, שהנה כמה צבאות ומחנות משונים זה מזה שאין להם חשבון, וכולם בפעם אחת, כמו פטיש שמוציא זיקים לכל הצדדים בפעם

⁴⁶³ עי' אפיקי ים חולין צא ע"ב.

⁴⁶⁴ (ס"א ל' רגלוהי) – לפ"ו.

זהר פרשת ויצא

דאפיק זיקין לכל סטריין בזמנא חדא כך קב"ה אפיק כמה זינין ומשרייין משניין דא מן דא דלית לון הושבנא וכלהו בזמנא חדא

תא הזי בדבורא⁴⁶⁵ וברוחא⁴⁶⁶ כהדא אתעביד עלמא דכתיב (שם לג ו) בדבר יהו"ה שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם בדבר יהו"ה דא דבורא וברוח פיו דא רוחא דא בלא דא לא אזיל ואתכליל דא בדא ונפיק מנייהו כמה חילין לחילין ומשרייין למשרייין וכלא בזמנא חדא תא הזי כד בעא קב"ה למברי עלמין אפיק חד נהורא סתימאה⁴⁶⁷ דמן ההוא נהורא נפקין ונהרין כל אינון נהורין דאתגליין⁴⁶⁸ ומההוא נהורא נפקין ואתפשטו ואתעבידו שאר נהורין⁴⁶⁹ ואיהו עלמא עלאה⁴⁷⁰ תו אתפשט האי נהורא עלאה [ועבד] (ועביד)⁴⁷¹ אומנא⁴⁷² נהורא דלא נהיר ועביד עלמא תתאה⁴⁷³ ובגין דאיהו נהורא דלא נהיר בעי לאתקשרא לעילא

סתרי תורה

וילך ראובן⁴⁷⁴ בימי קציר חטים וימצא דודאים

אחת, כך הקדוש ברוך הוא מוציא כמה מינים ומחנות משונים זה מזה שאין להם חשבון, וכולם בפעם אחת.

בא וראה, בדבור וברוח יחד נעשה העולם, שכתוב "בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם". "בדבר ה'" זה הדיבור, "וברוח פיו" זו הרוח, זה בלי זה לא הולך, ונכללים זה עם זה ויוצאים מהם כמה צבאות לצבאות, ומחנות למחנות, והכל בפעם אחת. בא וראה, כשרצה הקדוש ברוך הוא לברוא את העולמות, הוציא אור סתום אחד, ומהאור ההוא יוצאים ומאירים כל אותם האורות שהתגלו, ומאותו האור יוצאים והתפשטו ונעשו שאר האורות, והוא העולם העליון. ועוד, האור העליון הזה התפשט ועשה אומן, אור שאינו מאיר, ועשה את העולם התחתון. ומשום שהוא אור שלא מאיר, רוצה להתקשר למעלה,

"וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה" וגו'. שנינו, כוס של ברכה

⁴⁶⁵ פי' מלכות (מ"מ).

⁴⁶⁶ ז"א (מ"מ).

⁴⁶⁷ פי' בינה (מ"מ).

⁴⁶⁸ פי' ר"ק דז"א (מ"מ).

⁴⁶⁹ בי"ע (מ"מ).

⁴⁷⁰ פי' נהורא סתימא הנז' (מ"מ).

⁴⁷¹ ועבד (הגהות הגר"א).

⁴⁷² פי' מלכות (מ"מ).

⁴⁷³ פי' בי"ע (מ"מ).

⁴⁷⁴ מן הזהר משמע שהדודאים הנז' הם מט"ט וסנד"ל, ומדברי הרב ז"ל משמע שמט"ט וסנדל הנז' הם זר"ן דבריא. והנה כל הנשמות של ישראל כשעוסקים בתורה ומקיימים מצותיה עולה ריח תורתם מע"ט אל מט"ט וסנדל או אל זר"ן דבריא כדברי הרב ז"ל. והנה מט"ט הוא דכורא וסנדל הוא נוקבא וכן זר"ן הם זר"ן, ויש בישראל תורה ומצות סגוליות שבהם מעלים מ"ן אל הנוק' דבריא או אל סנדל ויש בישראל ג"כ שהם מורידים מ"ד מלמעלה מן ז"א דבריא או מן מט"ט ע"י תורתם ומע"ט. וכשישראל מעלים מ"ן ע"י תורה ומע"ט או מורידים מ"ד ע"י תורתם אז עולה תורתם עד מט"ט וסנדל או עד זר"ן ואז הם מתעוררים לשאול מזונות אל בניהם שעסקו בתורה ומע"ט ואומרים על כל כללות הנשמות של ישראל הכללות בזר"ן דבריא בהאי ברא אתינא לקמך ואז גם זר"ן דאצילות מעלים אותם לאו"א ואומרים ג"כ בהאי ברא אתינא לקמך כי אין להם מה ליתן עד שיקבלו שפע מלמעלה, ואז גם או"א עולים אל א"א ונוק' ואז גם א"א ונוק' עולים עד עתיק ונוק', וכעד"ז עד רום המעלות עד מקום שאין לו סוף. כי מה שקבלו העולמות הוא לצורך גופם, לא להוציא תולדות ונבראים כי מה שמקבלים תמיד לצורך חיותם שהוא דבר מוכרח לחיות העולמות אין נותנים ממנו ואין מושפעים משם הנשמות אבל על ידי תורה ומע"ט של ישראל הם מקבלים שפע חדש להוציא נשמות בעולם ולהביא שפע לעולם ואז יורד השפע דרך המדרגות עד זר"ן דבריא או עד מט"ט וסנדל, ואז זר"ן דבריא או מט"ט וסנדל מקבלים השפע ומחלקים אותו לצבא השמים ולנבראים ונמצא כי הכל תלוי בדודאים הנז' שהם זכר ונקבה, זה מוערר מ"ן זה מוערר מ"ד דזר"ן דאצילות, ואז מתחברים זר"ן דאצילות ע"י מ"ן ומ"ד שלהם, ובא השפע לעולמות דרך המדרגות כנז'. והכל ע"י תורה ומע"ט של התחתונים בסוד תנו עוז לאלהים, וז"ש הדודאים נתנו ריח כי הדודאים הנז' הם מעלים ריח תורה ומע"ט של ישראל למעלה ואז בא השפע לעולם וז"ש ועל פתחינו כל מגדים וכו' (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

בשדה וגו' (בראשית ל יד) תנן כוס של ברכה⁴⁷⁵ לא אתברכא אלא בסטר ימינא⁴⁷⁶ ובגין כך בעוד דאתער ימינא לגבי כוס של ברכה שמאלא לא תסייע תמן⁴⁷⁷ דהא ימינא אשכח [עילאה] (מלה) בההוא כוס לאתערא לגבי עלמא עלאה וסתרא דא וילך ראובן דא סטרא דדרום בגין כך דגלים⁴⁷⁸ בדרום דאיהו רישא לתריסר תחומין ותיאובתיה דסטר דרום לאשכחא עילה ותקרובא למטרוניתא לברכא לה מה כתיב וימצא דודאים בשדה אזל לחפשא בכל אינון גנוזין דילה ואשכח בהאי שדה אינון דודאים⁴⁷⁹ ועלייהו אתמר (שיר ז יד) הדודאים נתנו ריח ואינון תריין⁴⁸⁰ כרובים דאינון תקונין דילה לאתערא אתערו לעילא דהא בכל אינון תקונין דהאי שדה לית תקונא דיתער לגבי עילא בר כרובים⁴⁸¹

סטר דרום אימתי אתער לגבה לאשכחא עילה לברכא לה בימי קציר חטים בזמנא דפליגת חולק שללא⁴⁸² לאוכלוסהא וכלהו חצדא⁴⁸³ (ו) חקלא⁴⁸⁴ מיד ויבא אותם אל לאה אמו סליק ריחא ואתערו דלהון לגבי עלמא עלאה⁴⁸⁶ עלמא דאתכסיא בגין (דאתער) [דיתער] ברכאן לעלמא תתאה וכד (איהי) אתברכא אינון דודאים נקטין

אין מתברכת אלא בצד ימין, ולכן בעוד שמתעורר הימין לכוס של ברכה, השמאל לא תסייע לשם, שהרי הימין מוצא סיבה בכוס ההיא להתעורר כלפי העולם העליון. והסתר הזה, "וילך ראובן" זה צד הדרום, לכן דגלו בדרום, שהוא ראש לשנים עשר התחומים, ותשוקתו של צד הדרום למצוא סיבה ומתנה למלכה לברך אותה. מה כתוב, "וימצא דודאים בשדה", הלך לחפש בכל אותם הגנוזים שלה, ומצא בשדה הזו אותם הדודאים, ועליהם נאמר "הדודאים נתנו ריח". ואותם שני כרובים שהם התקונים שלה, להעיר התעוררות למעלה, שהרי בכל אותם התקונים של השדה הזו, אין תיקון שיעורר כלפי מעלה, רק הכרובים.

מתי צד הדרום מתעורר אליה למצוא סיבה לברך אותה, "בימי קציר חטים", בזמן שמחלקת חלק שלל לאוכלוסיה, וכל קוצרי השדה. מיד, "ויבא אותם אל לאה אמו", מעלה ריח והתעוררותם לעולם העליון, העולם המכוסה, משום שמעיר (שיעורר) ברכות לעולם התחתון. וכאשר מתברכת, אותם הדודאים לוקחים ונותנים לכל העולמות, שכתוב

⁴⁷⁵ מלכות (נ"א).

⁴⁷⁶ היינו מדת החסד (נ"א).

⁴⁷⁷ כי סוד השמאל אצטריך בתחילה שיעורר היחוד ואח"כ יבא הימין תיכף. ז"ח (נ"א).

⁴⁷⁸ דגליה (דפ"ו)***

⁴⁷⁹ דודאים הם ז"ן דבריא כנ"ל שבהם תלויים כל הנשמות וכל צבא השמים ואינון תריין כרובים שהם ז"ן דאינון תיקונים דילה כי הם ב' בניה של רחל יוסף ובנימין, ונקראים תיקונין דילה כי הם קישוטי הכלה ע"י תורה ומע"ט של ישראל הנכללים בהם שמעלים ריח טוב למעלה ובאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא להשפיע עליהם רב ברכות, אבל השפע של חיות העולמות אינו תלוי במעשה התחתונים ועליו נאמר כטל מאת ה' אשר לא יקוה לאיש וכו' אלא ברצון המאציל העליון ונק' טל דלא מעצר כי הוא חיות העולמות דוגמת לחם צר ומים לחץ, אבל שפע רוב ברכות ע"י מעשה התחתונים שפותחים כחודה של מחט, ולמעלה פותחים להם אוצרות שמים. וז"ש ואינון תריין כרובים וכו' לית תיקונא דאתער לגבי עילא בר כרובים, והם סוד כרובים שהיו במקדש ובמשכן כי הם תיקוני השכינה להעלות מ"ן וכו' (מ"מ).

⁴⁸⁰ קנב ע"א (הערת הזוהר).

⁴⁸¹ בפ' תרומה בכ"י כתוב כי כשאדם בכעס יביאו לו נער ויתפייס ע"ש (ד"א).

⁴⁸² פ"י בזמן שהשכינה משפעת לכל הנבראים גם ראובן שהוא חסד מבקש עילה וסיבה לברכא לה ולכן חיפש ומצא הדודאים שמעלים ריח טוב של תורה ומעשים טובים, מיד ויבא אותם אל לאה אמו סליק ריחא ואתערו דילהון לגבי עלמא עלאה וכו' (מ"מ).

⁴⁸³***

⁴⁸⁴***

⁴⁸⁵ קוצרי השדה ורמז אל קבלת שפעה משדה העליון שדה תפוחים (ד"א).

⁴⁸⁶ לאה היא עומדת למעלה במקום אחורי הראש, כי זהו הטעם שבזוהר קוראים אל לאה עלמא עלאה (שעה"כ כה ע"א).

זהר פרשת ויצא

ויהבין לכל עלמין דכתיב (שיה"ש ז יד) הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים כד אינון נתנו ריח ההוא ריחא נקיט ליה סטר דרום לאתערא לגביה) עלמא עלאה מיד על פתחינו כל מגדים וכל טובא לא חסיר (מכלא) <מעלמא>

עלמא תתאה

קנו/ב

זהר

בעי לאתקשרא לתתא⁴⁸⁷ ובקשורא דלתתא אתקשר לאתנהרא בקשורא דלעילא והאי נהורא דלא נהיר בקשורא דלעילא אפיך כל חילין ומשריין לזינין סניאין הה"ד (תהלים קד כד) מה רבו מעשיך יהו"ה וגו' וכל מה די בארעא הכי נמי לעילא ולית לך מלה זעירא בהאי עלמא דלא תלייא במלה אחרא עלאה דאתפקדא עליה לעילא בגין דכד אתער האי לתתא אתער ההוא דאתפקדא עליה לעילא דכלא אתאחד דא בדא

תא חוי כתיב (בראשית ל יד) תני נא לי מדודאי בנך לאו דודאים אולידו לה לרחל אלא קב"ה קא גלגל מלה ע"י דאינון דודאים בגין דיפוק יששכר דאחיד באורייתא יתיר מכלהו שבטין בגין דהא רחל אחידא ביה ביעקב ולא שבקת ליה לגבי לאה הה"ד (שם טו) המעט קחתך את אישי וכתיב (שם טז) לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך אינון גרמו דיפוק יששכר לעלמא <בגין> דסליק ריחא דאורייתא קמי קב"ה הה"ד (שיר ז יד) הדודאים נתנו ריח וגו' וכתיב (שם טז) וישכב עמה בלילה הוא⁴⁸⁸ ודאי

והא אוקמוה דעלמא עלאה הוא דסתים ולא גליא בגין דהא אורייתא מעלמא⁴⁸⁹ עלאה נפקת ובכל אתר עלמא עלאה הוא דלא אתגליא והא אתמר (במדבר יח כג) ועבד הלוי הוא בגין לאמשכא מניה ברכאן לכלא ויששכר ביה אתאחיד ועל דא קרינן עין החיים אילנא דאינון היין עלאין דאקרי הוא ולא אתה ואי תימא דאלין דודאים פתחו מעהא דרחל לאו דהא כתיב (בראשית ל כב) וישמע אליה אלהים ויפתח את

"הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים". כאשר הם נתנו ריח, אותו הריח לוקח אותו צד הדרום להתעורר לעולם העליון. מיד, "על פתחינו כל מגדים", וכל טוב לא חסר (הכל) מהעולם.

העולם התחתון

ורוצה להתקשר למטה, ובקשר שלמטה נקשר להאיר בקשר שלמעלה. והאור הזה שאינו מאיר, בקשר שלמעלה מוציא את כל החיילות והמחנות למינים רבים, זהו שכתוב "מה רבו מעשיך ה' וגו'". וכל מה שבארץ כך גם למעלה, ואין לך דבר קטן בעולם הזה שלא תלוי בדבר אחר עליון שהתמנה עליו למעלה, משום שכשמתעורר זה שלמטה, מתעורר אותו שהתמנה עליו למעלה, שהכל נאחז זה עם זה.

בא וראה, כתוב "תני נא לי מדודאי בנך", לא הדודאים הם שילדו את רחל, אלא הקדוש ברוך הוא מגלגל את הדבר על ידי אותם דודאים כדי שיצא יששכר שאוחז בתורה יותר מכל השבטים, משום שהרי רחל האחוזת ביעקב ולא השאירה אותו ללאה. זהו שכתוב "המעט קחתך את אישי", וכתוב "לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך". הם גרמו שיצא יששכר לעולם משום שמעלה הריח של התורה לפני הקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב "הדודאים נתנו ריח" וכו', וכתוב "וישכב עמה בלילה הוא", הוא ודאי.

והרי פרשוה שהעולם העליון הוא שנסתם ולא נגלה, משום שהרי התורה יוצאת מהעולם העליון. ובכל מקום העולם העליון הוא שלא התגלה. והרי נאמר "ועבד הלוי הוא", כדי להמשיך ממנו ברכות לכל, ויששכר נאחז בו, ועל כך קוראים עין החיים, העץ שלאותם החיים העליונים שנקרא "הוא" ולא "אתה". ואם תאמר שהדודאים הללו פתחו את מעיה של רחל, לא, שהנה

⁴⁸⁷ פי' ע"י מעשה התחתונים היא מעלה מ"ן נמצא שהיא קשורא בתחתונים הה"ד מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית פי' חכמה תתאה (מ"מ).

⁴⁸⁸ ככד ע"ב (הערת הזוהר).

⁴⁸⁹ פו ע"ב (הערת הזוהר).

זהר פרשת ויצא

רחמה קב"ה ולא מלה אחרא בנין דאינון דודאים
אף על גב דחילא דלהון לעילא בההוא חילא
דלהון לא אתמני פקידה דבנין דהא בנין במזלא
תליין ולא במלה אחרא

ואי תימא דהא אינון למננא אתבריאו לאו
דהא אפילו

סתרי תורה

לא אתער לגבי עלמא עלאה אלא כד אינון
דודאים יהבין ריחא לימינא כיון דאינון יהבין
ריחא לימינא וימינא אתער לגבי עלמא עלאה מיד
עלמא תתאה אתער לשאלא מה דאצטריך⁴⁹⁰ מה
כתיב (בראשית ל יד) ותאמר רחל אל לאה תני
נא לי מדודאי בנך הב לי ברכאן מההוא אתערו
דאינון דודאים דאתער לגבך סטר ימינא כדין
עלמא עלאה בחדוה בשעשוע אתיב לגבה ואמרת
(שם טו) המעט קחתך את אישי כאמא לגבי
ברתא ואי הכי בעלה דעלמא עלאה יעקב⁴⁹¹
איהו⁴⁹² לאו הכי אלא תיאובתא דאבא⁴⁹³ תדיר
לאו איהו אלא לגבי ברתא דנא (דאיהי) <דהאי>
בת רחימו דיליה לגבה תדיר בנין דאיהי בת
יחידאה בין שית בנין⁴⁹⁴ ולכל אינון שית בנין פליג
לון חולקין ונבזבזן ומתנן ולה לא פליג ולית לה
ירותא⁴⁹⁵ כלום ועל כל דא איהו⁴⁹⁶ אשגח בה⁴⁹⁷
בתיאובתא ורחימו⁴⁹⁸ יתיר מכלא ברחימו דיליה
קרא לה בת⁴⁹⁹ לא ספיק ליה דא וקרא לה

כתוב "וישמע אליה אלהים ויפתח את
רחמה", הקדוש ברוך הוא ולא דבר אחר.
משום שאותם הדודאים, אף על פי
שכוחם למעלה, באותו הכח שלהם לא
נתמנה פקידת הבנים, שהרי הבנים
תלויים במזל, ולא בדבר אחר.

ואם תאמר שהנה הם נבראו לחנם,
לא, שהרי אפילו

לא מתעורר לעולם העליון, אלא
כשאותם דודאים נותנים ריח לימין. כיון
שהם נותנים ריח לימין, והימין מתעורר
לעולם העליון, מיד העולם התחתון
מתעורר לשאול מה שצריך. מה כתוב,
"ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי
בנך". תן לי ברכות מאותה ההתעוררות
של אותם דודאים שמתעורר לצד הימין.
אז העולם העליון בשמחה ובשעשוע,
משיב אליה, ואומרת "המעט קחתך את
אישי", כאם אל בתה. ואם כך, בעלה של
העולם העליון הוא יעקב, לא כך, אלא
תשוקת האב תמיד אינה אלא כלפי הבת
הזו, (שהיא) שהבת הזו אהבתו אליה
תמיד, משום שהיא בת יחידה בין ששה
בנים, ולכל אותם ששת הבנים חילק
להם חלקים ואוצרות ומתנות, ולה לא
חילק, ואין לה ירושה כלום, ועל כל זה
הוא משגיח בה בתשוקה ואהבה יותר מן
הכל. באהבה שלו הוא קורא לה בת. לא
הספיק לו זה, וקרא לה אחות. לא הספיק

⁴⁹⁰ קשיא ליה כיון שסוף סוף רחל תובעת בפה תני נא לי א"כ מה צורך קודם התעוררות הדודאים לזה תירץ שהתביעה הנזכרת אי אפשר אם לא יקדם לה התעוררות הדודאים (אור יקר).

⁴⁹¹ איש הבינה היא חכמה ואם על יעקב היא אומרת קחתך את אישי מוכרח הוא שיעקב בחכמה וזה אי אפשר שהרי הוא למטה בת"ת (אור יקר)

⁴⁹² "בעלה דעלמא עלאה יעקב איהו" נמחק ב"אור יקר, ובמקומו איתא "יעקב דעלמא עלאה איהו".

⁴⁹³ היינו החכמה (נ"א).

⁴⁹⁴ שבת אחת בין ו' בנים אביה אוהבה וכמו כן המ' היא בת בין ו' בנים שהם ו"ק (נ"א).

⁴⁹⁵ חולקין, מתנן, וירותא הם ג' בחי' אל השפע: הא' אור ושפע שהטביע להם בעת האצלות והיינו חולקין. הב', הוא תוספת על זה שהם נוספים במתנה בכל עת שיזדמן לאיזו סבה שיהיה. ג', ירותא הוא היות מציאות שורשים מושכים להם מאבא שפע והם מתעטרין באותם השרשם, וזה יקרא ירושה מאב ואם (אור יקר).

⁴⁹⁶ היינו החכמה (נ"א).

⁴⁹⁷ תדיר בסוד קשר חכמה עלאה בחכמה תתאה (אור יקר).

⁴⁹⁸ הם ב' בחי' מצד החסד רחימו כדכתיב אהבת עולם אהבתך על כן משכתיך חסד, תיאובתא חשק הזווג בת"ת אמנם מצד הבינה אין לה ולכן שאלה תני נא לי כי השפע מצד הבינה מתוק לה דהיינו יין הטוב המשמח המחמם ומעורר הזווג (אור יקר).

⁴⁹⁹ השפיע לה במקומה למטה (אור יקר). מאמר זה לכאורה לא שייך אלא לגבי ז"א קרי לה בת כשהיא מהחזה ולמטה קרי לה אחות כשהיא שלימה בקומתה כמותו קרי לה אם כשעולים העולמות בשבת ואז

זהר פרשת ויצא

אחות⁵⁰⁰ לא ספיק ליה דא קרא לה אם⁵⁰¹ בשום
אמיה לא ספיק ליה דא קרא לה בשמיה⁵⁰² דכתיב
(איוב כה יב) והחכמה מאין תמצא חכמה ודאי
ועל דא עלמא עלאה⁵⁰³ אמרת לגבה⁵⁰⁴ המעט
קחתך את אישי דכל רחימו דיליה אתמשך לך
לגבך ועל דא בשעשועא ורחימו אימא לגבי
ברתא

מה אתיבת איהי לכן ישכב עמך הלילה
(בראשית ל טו) בכל אתר לכן שבועה⁵⁰⁵ איהי
ישכב מהו ישכב אלא שכיבה בכל אתר⁵⁰⁶ תקונא
דנוקבא לגבי דכורא לאעלא בה ציורא דאתון
כלהו ודא איהו (ישכב) [י"ש כ"ב] י"ש דא איהו
עלמא עלאה⁵⁰⁷ [כ"ב] רזא דאורייתא נקודה
טמירא דאתער לגבה כ"ב אתון (ודא <הוא>
(ישכב) [והא יש כב] י"ש עלמא דאתי⁵⁰⁸ דכתיב
(משלי ח כא) להנחיל אוהבי יש⁵⁰⁹ כ"ב נקודה
עלאה דאעיל כל כ"ב אתון רזא דכל אורייתא

לו זה, קרא לה אם בשם אמו. לא הספיק
לו זה, קרא לה בשמו, שכתוב "והחכמה
מאין תמצא", חכמה ודאי. ועל כן העולם
העליון אומרת לה, "המעט קחתך את
אישי", שכל אהבתו נמשכה לך אליך, ועל
זה בשעשועא ואהבה האם אל הבת.

מה היא משיבה, "לכן ישכב עמך
הלילה". בכל מקום "לכן" היא לשון
שבועה. "ישכב", מה זה "ישכב", אלא
שכיבה בכל מקום היא תיקון הנקבה
לזכר, להכניס בה ציור של כל האותיות,
וזהו "ישכב", י"ש כ"ב, י"ש זהו העולם
העליון, הסוד של התורה, נקודה טמירה
שמתעוררים אליה כ"ב אותיות, וזהו
ישכ"ב, י"ש, העולם הבא, שכתוב
"להנחיל אוהבי יש", כ"ב, נקודה עליונה
שמכניסה כל כ"ב האותיות, הסוד של כל
התורה.

הנוק' עולה עד מקום אימא ולובשת עצמות אימא ואז עצמות הז"א הראשון נשאר למטה ממנה ולכן
נקראת אמו קרי לה כשמיה כשהנוק' עולה במקום אבא בסוד כי קדש היא וכל אלו הענינים לא שייכי אלא
בז"א וכאן מדבר בחכמה שהוא האב שיש לו שית בנין וברתא חדא ולכן נקראת אמו קרי לה כשמיה
כשהנוק' עולה במקום אבא בסוד כי קדם היא וכל אלו הענינים לא שייכי אלא בז"א וכאן מדבר בחכמה
שהוא האב שיש לו שית בנין וברתא חדא (מ"מ).

⁵⁰⁰ השפיע לה בייחודה עם הת"ת שהיא אחות לת"ת (אור יקר).

⁵⁰¹ בעלותה אל הבינה והכוונה אחות לת"ת אם לת"ת (אור יקר).

⁵⁰² בעלותה אל החכמה ממש, והיינו סוד ד' מדרגות ד' אותיות הו"ה, ה' בת, ו' אחות, ה' אם, י' שמיה
(אור יקר). שקראה חכמה כמוהו על צד החביבו ורחימו דאבא לגבי ברתא אבל החכמה ודאית אינה אלא
החכמה עליונה שיצאה ונמצאת מהכתר דהיינו האין וז"ש החכמה מא"ן תמצא א"נ חכמה ודאי על המ'
כשם אביה שכן נקרא חכמ' תתאה חכמת שלמה (נ"א).

⁵⁰³ בינה (נ"א).

⁵⁰⁴ דמלכות (נ"א).

⁵⁰⁵ צריך ביאור מי נשבע זאת השבועה, אם נאמר שברתא היא שנשבעה, והרי היא השואלת ומבקשת
ממנה. וז"ל דרחל היא שנשבעה כפשטיה דקרא, ותאמר רחל, וז"ל שהמלכות מעוררת ז"א בעלה אל הזווג,
ובזה צריך לעלות בסוד מ"ן אל אימא וגורם זווג או"א כמ"ש לקמן ויבוא יעקב מן השדה (מ"מ). והמ' נק'
שבועה והוי כאלו ברתא נשבעת בחייה שישכב החכמה עם הבינה ויתן לה יותר ממה שנתנה לה (נ"א).

⁵⁰⁶ הכוונה שאימא תתקן את עצמה להעלות מ"ן אל אבא ע"י שעולה בה הז"א בסוד מ"ן והיא תתקן
עצמה בהעלאת מ"ן לגבי דכורא כדי למיהב לה מ"ד, וז"ש לאעלאה בה ציורא דאתון כולהו ודא הוא ישכב
(מ"מ).

⁵⁰⁷ אבא, רזא דאורייתא שאבא נק' נקודה טמירא דאתער לגבה כ"ב אתון, ודא הוא ישכב, כי תחלה פי'
ישכב תיקונא דנוק' לגבי דכורא וכו', והשתא מפרש מלת ישכב כולה באבא ושני הפי' דא ודא איתנהו
(מ"מ).

⁵⁰⁸ לפי פי' זה מלת ישכב מחולקת יש באימא כ"ב באבא שהיא נקודה עילאה הכולל כ"ב אותיות
התורה והרי זה פי' שלישי כי לפי' ראשון ישכב כולה בימא תקונא דנוק' וכו' ולפי' הב' כולה באבא ולפי' הג'
יש באמא כ"ב דאבא (מ"מ).

בינה (נ"א).

⁵⁰⁹ חכמה ונקרא כן ע"ש דאעיל כל כ"ב אתון כו' ושיעור הכתוב לכן בשבועה נשבעת אני שע"י אלו
הדודאים שתתן לי אתה בי' הנקרא יש יבא לשכב עמך כ"ב שהיא החכמה ומלת ישכב אשתמע לתרי אנפי.
ז"ח (נ"א).

זהר פרשת ויצא

קנז/א

זהר

למלה דא סיועא אינון לאינון דמתעכבי ולא
אינון עקראן <ולא> (דלא) אתגזר עליהו אלא
במזלא

⁵¹⁰ ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבא וגו'
(בראשית ל טז) האי מלה הציפותא איהו לאו איהו
הכי אלא מהכא אוליפנא ענוותנותא דלאה דלא
אמרה קמי אחתה מדי ואיהי אקדימת לארחא
ואמרה ליה בחשאי ואודעא ליה דהא ברשותא
דרחל הוה דכתיב (בראשית ל טז) כי שכור
שכרתיך מרחל נמילת רשו ובגין דלא יבאיש
בעינהא דרחל אמרה ליה לבר ולא בביתא ולא
עוד אלא פתחא משכנא דלאה נפקת לבר ועיילת
ליה ליעקב בפתחא דלבר עד לא ייעול למשכנא
דרחל מאי טעמא בגין דלא תימא מלה קמי דרחל
ולא תחציף קמי אחתהא ולא עוד אלא אמרה לאה
אי ייעול יעקב במשכנא דרחל לאו דין הוא
לאפקיה מתמן⁵¹¹ בגין כך אקדימת ליה <לבר>
וכל האי למה אלא לאה רוחא דקודשא אתערת
בה וידעת דכל הני שבטין עלאין כלהו קדישין
יפקון מנה⁵¹² ודחקת שעתא בחביבותא לקב"ה
ובגין כך היא קראת לון שמהן ברזא דחכמתא

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחא א"ר יוסי
לרבי חייא בכל זמנא (דאנן) <דאזלינן> בארחא⁵¹³
<ולעינן באורייתא> קב"ה מרחיש לן נסין והשתא
ארחא דא אריך לן נתעסק באורייתא וקב"ה ידווג
בהדן פתח רבי חייא ואמר (שמות יב יח) בראשון
בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות
וכתיב (דברים טז ג) שבעת ימים⁵¹⁴ תאכל עליו
מצות לחם עני לחם עני כתיב האי מלה אתערו בה

לדבר הזה הם סיוע לאותם
שמתעכבים ואינם עקרות, ולא נגזר
עליהם אלא במזל.

"ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי
תבוא" וגו'. הדבר הזה הוא חוצפה. אינו
כך, אלא מכאן למדנו ענותנותה של לאה,
שלא אמרה דבר לפני/בפני @ אחותה,
והיא הקדימה לדרך ואמרה לו בחשאי
והודיעה לו, שהרי זה היה ברשות רחל,
שכתוב "כי שכר שכרתיך", מרחל נטלה
רשות. וכדי שלא ירע בעיני רחל, אמרה
לו בחוץ ולא בבית. ולא עוד, אלא בפתח
של משכן לאה יצאה החוצה, והכניסה
את יעקב בפתח שבחוץ טרם שיכנס
למשכן רחל. למה, כדי שלא תאמר דבר
לפני רחל, ולא תתחצף לפני אחותה. ולא
עוד, אלא אמרה לאה, אם יכנס יעקב
למשכן רחל, אינו דין להוציאו משם, לכן
הקדימה לו בחוץ. וכל זה למה. אלא
שרוח הקודש התעוררה בלאה, וידעה
שכל השבטים העליונים הללו, כולם
קדושים יצאו ממנה, ודחקה השעה
בחביבות לקדוש ברוך הוא, ולכן קראה
להם שמות בסוד החכמה.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך.
אמר רבי יוסי לרבי חייא, בכל פעם
(שאנו) הולכים בדרך ועוסקים בתורה,
הקדוש ברוך הוא מרחיש לנו נסים, וכעת
הדרך הזו ארוכה לנו, נתעסק בתורה,
והקדוש ברוך הוא יתחבר עמנו. פתח רבי
חייא ואמר, "בראשון בארבעה עשר יום
לחודש בערב תאכלו מצות", וכתוב
"שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם
עוני". כתוב "לחם עוני", בדבר הזה

⁵¹⁰ באור יקר איתא כאן מש"כ בח"ג קסא ע"א ועתה יגדל נא כח יי' ר' אחא ור' יוסי אמרי זכאי אינון
ישראל מעמין עכו"ם דעלמא וכו' וצ"ע למה*##.

⁵¹¹ אחר שהוא נתאוה לה והיא מצויירת בלבו אין ראוי להוציאו משם כדי שלא יהיה שום ערבוב
בבנים במחשבה כענין ראובן (אור יקר).

⁵¹² הם רומזים בסוד ו"ק והם מבטן רמוזים במקום גבוה ובג"כ קראת וכו', שמוכיח היותם מבטן
ידועים למעלה, והיא יודעת, ולכן היתה קוראה להם על שם מקומם, והיינו דפתח "זכאין ישראל וכו",
שהם ממש בסוד נשמתם בזולת המעשה כדפי', והגוף רמז גדול לנשמה בסוד עש"ן עולם שנה נפש כדפי'
בשכינה ובעולם ובגוף הצדיק דווקא העמוסים מני בטן וזהו פתיחת דבריו ת"ח כד ברא וכו' (אור יקר).

⁵¹³ סגולת הדרך לזווג השכינה עם הולכי דרכים, שהיא נקראת שמירת הדרך, ומה גם עוסקי תורה
דכתיב צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו (אור יקר).

⁵¹⁴ הפסוק הראשון מצוה לאכול כזית מצה בליל פסח עם הפסח, הפסוק הב' אינו אלא רשות, לכך
מיייתי תרי קראי (אור יקר).

זהר פרשת ויצא

חברייה אבל תא חזי כד הווי ישראל במצרים הווי ברשותא אחרא⁵¹⁵ כד בעא קב"ה לקרבא לון לגביה יהב לון⁵¹⁶ אתר דלחם עני מאן עני דא דוד מלכא דכתיב ביה (תהלים פו א) כי עני ואביון אני והאי לחם עני אקרי מצה נוקבא בלא דכורא⁵¹⁷ מסכנותא הוי אתקריבו לגבי מצה בקדמיתא כיון דקריבו לון יתיר עייל לון קב"ה בדרגין אחרנין⁵¹⁸ ואתחבר דכורא בנוקבא וכדין מצה כד אתחברת בדכורא אקרי מצה בתוספת וא"י⁵¹⁹ הה"ד (דברים ל יא) כי המצוה הזאת בגיני כך מצה בקדמיתא ולבתר מצוה

התעוררו בו החברים. אבל בא וראה, כשהיו ישראל במצרים, היו ברשות אחרת. כשרצה הקדוש ברוך הוא לקרב אותם אליו, נתן להם מקום של לחם עוני, לחם עני. מי העני, זה דוד המלך, שכתוב בו "כי עני ואביון אני". ולחם עוני הזה נקרא מצה, נקבה בלי זכר, היא עוני. התקרבו למצה בהתחלה, כיון שקרבו אותם יותר, הכניס אותם הקדוש ברוך הוא בדרגות אחרות, והתחבר זכר עם נקבה. ואז, כשמצה מתחברת בזכר, נקרא מצוה בתוספת וא"י. זהו שכתוב "כי המצוה הזאת", לכן מצה בראשונה, ואחר כך מצוה.

עד דהווי אזלי שמעו חד קלא דאמר טופסרא⁵²⁰ דקטנון⁵²¹ עקימן בארחא⁵²² סטו לעילא⁵²³ לא תחתון בקוסטרא⁵²⁴ דקטרא⁵²⁵ דלתתא⁵²⁷ אמר רבי יוסי שמע מינה דקב"ה בעי לנטרא אורחין סליקו לעילא ועאלו בחד טורא בין טנרין תקיפין⁵²⁸ אמרו הואיל וקב"ה בעא בארחא דא מלה נחמי או ניסא אתרחיש לן אזלי יתבי גבי

בעודם הולכים שמעו קול אחד שאומר, מושלי האוהל הולכים בדרך עקום, סטו למעלה, אל תרדו באהל בדרך קשור שלמטה. אמר רבי יוסי, מזה נשמע שהקדוש ברוך הוא רוצה לשמור את דרכינו. עלו למעלה ונכנסו להר אחד, בין סלעים חזקים. אמרו, הואיל והקדוש ברוך הוא רצה בדרך הזו, נראה דבר, מה

⁵¹⁵ שהם הכניסו עצמן תחת יד הקלי' במה שאחזו מעשה גלולי מצרים בידיהם זולת גלותם ושעבודם (אור יקר).

⁵¹⁶ תחלת כניסת הפתח במתנה, והטעם שהם תמיד במלכות אמנם יהיו מסתלקים כדרך שהיא מסתלקת ממדרגה למדרגה לכך תחלת כניסתם במלכות בבחי' למטה לחם עוני ואל תפרש לחם שעונים בו דברים הרבה, שכבר היא מתייחדת והיא משוררת. אלא לחם עני שהיא עניה ומתעלת, דהיינו אומר' מאן לחם עני דא דוד מלכא דכתיב ביה עני ואביון אני הוא מלך לפעמים וכו' עני', הרי מדת מלכות דוד נעשה עניה, והיינו בהיותה פרודה מן הזכר (אור יקר).

⁵¹⁷ וכיון שאין הזכר משפיעה מסכנותא הוי שעקר עושרה מצד הזכר והנה לשון מצה היינו לשון ריב כדפי' בתיקונים שמעו הרים את ריב ה' שהיא עושה תמיד ריב על יחודה ועל היותה בעוני ובפרודא ומעתה כאשר ישתלמו ישראל ויתעלו אל המדרגות העליונות דרך היסוד כאומרו שם שם לו חק ומשפט שם פרעו כדפי' בזהר ואח"כ זכו לת"ת במשפט ואח"כ זכו לכל בהר סיני (אור יקר).

⁵¹⁸ ולא שיעלו ממדרגה למדרגה ועזבו זאת מפני זאת אלא לעולם תקועים במלכות (אור יקר).

⁵¹⁹ ולזה לא נסתלקו אותיות מצה אלא שהוסיפו אות ו' מהת"ת ונעשה מצוה ולזה המלכות יש לה שני שמות הא' מצה ודהיינו בפרוד ואח"כ מצוה בייחוד ומפני שזה הענין הוא בחי' המתייחסת אח"כ ביחוד שעולה ממצה למצוה לכך התפיסם הקב"ה במלכות והאכילם מצה (אור יקר). פי' שהוא"ו זכר ככתוב בפ' פקודי רלה ע"ב (ד"א).

⁵²⁰ העתק הטופס (אור יקר).

⁵²¹ לשון קטטה ומחלוקת ירצה לוחמי מלחמת התורה (אור יקר).

⁵²² דרך עקלקלות (אור יקר).

⁵²³ נטו למעלה (אור יקר). פי' בעלי אדרא יושבי אהלים הולכים בדרך עקום הסירו לילך למעלה אל ראש ההר ומלת טוספרא פי' שר ומושל ומלת קטנון פי' חדר ואהל. כי תרגום ויבא החדר' ועל לקיטונא (ד"א).

⁵²⁴ בקוסרא – לשון קצה בחלוף קצת אותיות (אור יקר).

⁵²⁵ בקירטא - לשון דרך קצרה ננסית (אור יקר).

⁵²⁶ "בקוסטרא דקרטרא" נמחק בלור יקר, ובמוקמו אילכ "בקוסטרא דקרטרא"

⁵²⁷ ולא תהיו יורדים באהל הדרך הקשור ויורד למטה (ד"א).

⁵²⁸ סלעים חזקי' (ד"א).

זהר פרשת ויצא

בקיעי דמנרא⁵²⁹ סליק לון חד בר נש תווהו⁵³⁰ א"ר יוסי מאן אנת⁵³¹ אמר מאנשי ארקא⁵³² אנא אמר ליה ותמן אית בני נשא אמר אין וזרעין וחצדין⁵³³ מנייהו בחיוו אחרא⁵³⁴ משניין מנאי וסליקנא גבייכו למנדע מנייכו מה שמיה דארעא דאתון בה א"ל ארץ⁵³⁵ בגין דהכא ארץ החיים⁵³⁶ שריא דכתיב (איוב כה ה) ארץ ממנה יצא לחם מהאי יצא לחם בשאר ארעא לא יצא לחם ואי נפיק לאו משבעת המינין אדהכי עאל לאתריה תווהו אמרו ודאי קב"ה בעי לאתערא לן במלה⁵³⁷

א"ר חייא ודאי על האי קרא דאמרת דכירנא דאוליפנא מסבאי חד מלה עלאה בפסח דיהב לון קב"ה לישראל לחם דא מארעא דהיי⁵³⁸ ולבתר לחם מן השמים⁵³⁹ לחם דא והא אוקימנא מלה תו הוה אמר דבר (רב)

סתרי תורה

ודא הוא ישכב ישכב עמך יעקב לא כתיב אלא ישכב עמך ההוא טמירא דאתחזי לאתערא לגבך וכלא באתערו <דאינון> (דכלהו) דודאים וכלא כתיב ברחימו

קנז/ב

או יתרחש לנו נס. הלכו. ישבו על בקיעי הסלע. עלה להם איש אחד. תמהו. אמר רבי יוסי, מי אתה. אמר, אני מאנשי ארקא. אמרו לו, ושם יש בני אדם. אמר, כן, וזורעים וקוצרים, מהם במראה אחר משונים ממני, ועליתי אליכם להכיר מכם. מה שמה של הארץ שאתם בה. אמר לו, ארץ, משום שכאן שורה ארץ החיים, שכתוב "ארץ ממנה יצא לחם". מזו "יצא לחם". בשאר הארץ לא יצא לחם, ואם יוצא, לא משבעת המינים. בינתיים נכנס למקומו, תמהו, אמרו, ודאי הקדוש ברוך הוא רוצה לעורר אותנו באיזה דבר.

אמר רבי חייא, ודאי על הפסוק הזה שאמרת, זכרתי שלמדתי מסבי דבר אחד עליון בפסח, שנתן להם הקדוש ברוך הוא לישראל הלחם הזה מארץ החיים. ואחר כך לחם מן השמים. הלחם הזה, והנה בארנו את הדבר. עוד היה אומר, שאדם,

וזהו "ישכב". לא כתוב ישכב עמך יעקב, אלא ישכב עמך, אותו הטמיר שראוי להתעורר אליך, והכל בהתעוררות של אותם (שכלם) דודאים, והכל כתוב באהבה.

⁵²⁹ בקיעת הסלע (ד"א).

⁵³⁰ על שם מה שנתאמת אליהם (אור יקר).

⁵³¹ חשבו שד או רוח רעה (אור יקר).

⁵³² אנשים בני אדם וקין ולא שדים ורוחות (אור יקר). הוא א' מז' ארצות ע' ויקרא ט ע"ב (ד"א).

⁵³³ וקוצרים (ד"א).

⁵³⁴ פ' בשני ראשים כנזכר בפ' בראשית כ"י ואינו בדפוס (ד"א). עיין מ"ש בד"א. נדפס בז"ח דף יג ע"ד דפוס וויניציאה ואינו בתרין רישין (יש ט"ס שם) וכו' ושם מבואר דזאת הארץ תבל עש"ב כל המאמר (מא"ן) (נ"א).

⁵³⁵ פירוש ארץ תבל כי זאת העליונה נקראת תבל רביעית לז' ארצות כמ"ש לקמן דף ג' ולעיל דף ט"ל ב' ע"ש. הרש"ב (נ"א).

⁵³⁶ מלכות, אפילו במקום שליטת השרים בחור"ל מארץ חיים ינקי. אמנם ארצות דלתתא ינקי מהחצונים, לכך אין להם שבעת המינים שהם שפע מז' ספירות ועל שם הם חטה שעורה גפן תאנה רמון זית תמר כולם לשכינה ודאי, וזריעתם יהיו משאר מינים שאינם משפע המלכות אלא שפע החצונים (אור יקר).

⁵³⁷ שיתברר להם מציאות ארקא ובני אדם השוכנים בה שם מחלוקת בפ' צו (אור יקר).

⁵³⁸ שיושפע שפע המלכות ורוח החיים בחכמה מן המלכות ישרה במצה (אור יקר).

⁵³⁹ המן מחכים מן הת"ת ולפי השפע העליון שבו כך מוסיף ידיעה באדם להשכיל בתורה ובסתריה כדמפרש ואזיל, והענין שעם היות שישראל במצרים אוכלים מז' המינים שהם משפע המלכות עכ"ז יש הבדל בין אוכלים השפע בהתלבשות העולם הגשמי או הכנתו בלחם מצה שישרה עליו סוד רוח חיים מהמלכות ויכירוה (אור יקר).

זהר פרשת ויצא

זהר

נש כד נפיק להאי עלמא לא ידע מדי עד דאטעים נהמא כיון דאכיל נהמא אתער למנדע ולאשתמודעא כך כד נפקו ישראל ממצרים לא הוו ידעי מדי עד דאטעים לון קב"ה לחם מהאי ארץ דכתיב (איוב כה ה) ארץ ממנה יצא לחם וכדין עאלו ישראל למנדע ולאשתמודעא ליה לקב"ה

>ינוקא לא ידע ולא אשתמודעא⁵⁴⁰ עד דטעים נהמא דהאי עלמא ישראל לא ידעו ולא אשתמודעו במלין דלעילא עד דאכלו לחם עלאה וכדין ידעו ואשתמודעו בההוא אתר⁵⁴¹ ובעא קב"ה דינדעון ישראל יתיר בההוא אתר דאתחזי להאי ארץ ולא יכילו עד דטעמו לחם מההוא אתר⁵⁴² ומאן איהו שמים דכתיב (שמות טז ד) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וכדין ידעו ואסתכלו בההוא אתר ועד דאכלו לחם מההוא אתר >נ"א ועד דלא אכלו לחם מאלין אתרי > לא ידעו מדי ולא אשתמודעו

אתא רבי יוסי ונשקיה אמר ודאי על דא אתער לון קב"ה בהאי ועל דא שירותא דישראל למנדע לחם הוה קמו ואזלו עד דהוו אזלו חמו תרי דרמוסקין⁵⁴³ חד דכר וחד נוקבא א"ר יוסי לית לן מלה בעלמא דלא הוי דכר ונוקבא⁵⁴⁴ וכל מה די בארעא הכי נמי בימא⁵⁴⁵

פתח רבי יוסי ואמר (בראשית ל טז) ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו וגו' ותצא לאה לקראתו מנא ידעת הא⁵⁴⁶ אמרו דגנא

כשיוצא לעולם הזה, לא יודע דבר עד שטועם לחם. כיון שאוכל לחם, מתעורר לדעת ולהכיר. כך כשיצאו ישראל ממצרים, לא היו יודעים דבר, עד שהטעים להם הקדוש ברוך הוא לחם מן הארץ הזו, שכתוב "ארץ ממנה יצא לחם", ואז נכנסו ישראל לדעת ולהכיר את הקדוש ברוך הוא.

ותינוקא לא יודע ולא מכיר עד שטועם לחם של העולם הזה. ישראל לא ידעו ולא הכירו בדברים שלמעלה עד שאכלו לחם עליון, ואז ידעו והכירו את אותו מקום, ורצה הקדוש ברוך הוא שישראל ידעו יותר באותו מקום שראוי לארץ הזו, ולא יכלו, עד שטעמו לחם מאותו המקום. ומי הוא, שמים, שכתוב "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים". ואז ידעו והסתכלו לאותו מקום. ועד שאכלו לחם מאותו מקום, (ועד שלא אכלו לחם מאלו המקומות), לא ידעו דבר ולא הכירו.

בא רבי יוסי ונשקו. אמר, ודאי על זה העיר אותם הקדוש ברוך הוא בזה, ועל כן הראשית של ישראל לדעת היה הלחם. קמו והלכו. בעודם הולכים ראו שני דרמוסקין [מין פרי], אחד זכר ואחד נקבה. אמר רבי יוסי, אין לנו דבר בעולם שאינו זכר ונקבה, וכל מה שבארץ, כך גם בים.

פתח רבי יוסי ואמר, "ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו" וגו'. "ותצא לאה לקראתו", מנין ידעה, הרי

⁵⁴⁰ אינו מוכן מעצמו ולא מחמת הוריו עם היות שיונק חלב, עד דטעים נהמא מהאי עלמא בלי התהפכות לטבע שני שהוא החלב, וכדין ידע וכו', כך ישראל לא ידעי ולא אשתמודעו לא היה להם הכנה מעצמם ולא הכנה על ידי מלמדים במילים דלעילא עם היות שאוכלים מזונות גשמיים שהשפע מתעבה עד דאכלו לחם דלעילא דהיינו שלא ישתנה אלא רוחניות עליון נתון בו כמו שהוא (אור יקר).

⁵⁴¹ דהיינו שיתעלו אל הת"ת כדי שתזדווג המלכות ע"י עלייתם והיינו דאתחזי ולא היה לה (אור יקר).

⁵⁴² לקמן רמו ע"א (לש"ו). כלומר ז"א (דע"ה ח"ב קלג ע"ד).

⁵⁴³ מין פרי בפ' כיצד מברכין (לט ע"א) הביאו לפניו כרוב ודורמסקין והם זכר ונקבה ואולי נקראו כן כאלו הם שתי תיבות ד"ו רמסקין ופי' דו שנים מלשון דו פרצופין (ד"א).

⁵⁴⁴ כעין השורש העליון שהם נמצאים מן הת"ת והמלכות, וכו' ולא עוד אלא כל תמונת הספירות העליונות דוגמתם במינים הנמצאים בעולם, ובחינותיהם במיני פירות וצומחים ובעלי חיים (אור יקר).

⁵⁴⁵ שהים דומה למלכות, ולפני בחי' זו הארץ אשר עליה דומה לת"ת (אור יקר).

⁵⁴⁶ כי מלת "לקראתו" לא משמע שהקדימה היא אליו קודם בואו אלא ממש בעת בואו לקראתו א"כ מאן ידעת, ועוד אמר תחלה ויבא ואח"כ ותצא (אור יקר).

זהר פרשת ויצא

חמרא⁵⁴⁷ ולאה ידעת ונפקת ליה וגרים ליה דנפק מנה יששכר הה"ד (שם מט יד) יששכר חמור גרם אל תקרי גרם אלא גרם דחמרא גרמא ליה אמרת לאה ודאי ידענא דאי ייעול יעקב במשכנא דרחל לית לי לאפקא ליה אלא אוריך ליה⁵⁴⁸ הכא וייעול במשכני

כי שכור שכרתיך בדודאי בני (שם ל טז) מאי בדודאי בני בגין דניחא ליה ליעקב על דא דאלין מסייעין לאולדא⁵⁴⁹ ויעקב הוה ידע דמלה לא קיימא בדודאים אלא לעילא

פתח ואמר (תהלים קיג ט) מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה א"ר הייא רוחא דקודשא (ב"ה) קאמר מושיבי⁵⁵⁰ עקרת הבית דא רחל⁵⁵¹ אם הבנים שמחה דא לאה⁵⁵² מושיבי עקרת הבית דא עלמא תתאה אם הבנים שמחה (הללויה) דא עלמא עלאה בגיני⁵⁵³ כך הללויה⁵⁵⁴

א"ר יהודה כל אלין שבטין תקונין דלתתא אינון וכלהו כגוונא דלעילא תא חזי כי שכור שכרתיך לנסבא מניה גופא ומאן איהו תורה שכור שכרתיך לך לגופך ממש שכור

סתרי תורה

ויבא יעקב מן השדה בערב (בראשית ל טז) ויבא יעקב דא תפארת קדישא⁵⁵⁵ מההוא שדה⁵⁵⁶ דנקיט כל ברכאן דכתיב ביה (שם כז כז) אשר ברכו יהו"ה בערב אמאי בערב [אלא בערב דכתיב עד⁵⁵⁷ לפנות ערב] בזמנא דאתער יצחק

אמרו שגעה החמור ולאה ידעה ויצאה אליו וגרם לו שיצא ממנה יששכר. זהו שכתוב "יששכר חמור גרם", אל תקרי גרם אלא גרם, שהחמור גרם לו. אמרה לאה, ודאי ידעתי שאם יכנס יעקב במשכן רחל, אין לי להוציא אותו, אלא אחכה לו כאן ויכנס במשכני.

"כי שכר שכרתיך בדודאי בני", מה זה "בדודאי בני", משום שנוח ליעקב על זה, שאלו מסייעים להוליד. ויעקב היה יודע שהדבר לא עומד בדודאים, אלא למעלה.

פתח ואמר, "מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה". אמר רבי חייא, רוח הקודש אומרת, "מושיבי עקרת הבית" זו רחל, "אם הבנים שמחה" זו לאה. "מושיבי עקרת הבית" זה העולם התחתון, "אם הבנים שמחה" (הללויה) זה העולם העליון, לכן "הללויה".

אמר רבי יהודה, כל השבטים הללו הם תקונים שלמטה, וכולם כדוגמא שלמעלה. בא וראה, "כי שכר שכרתיך", לקחת ממנו הגוף, ומי הוא, תורה. "שכר שכרתיך" לך לגופך ממש. "שכר

"ויבא יעקב מן השדה בערב". "ויבא יעקב", זו תפארת הקדושה, מאותה השדה שלוקחת את כל הברכות, שכתוב בו "אשר ברכו ה'". "בערב", למה "בערב", אלא בערב שכתוב "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב", בזמן שהתעורר יצחק

⁵⁴⁷ מלמעלה, מעין חמורו של ר' פנחס בן יאיר, ולאה ידעה שהחמור מודיעה שיעקב בא (אור יקר). שצעק החמור (ד"א).

⁵⁴⁸ אמתין לו (ד"א).

⁵⁴⁹ ירצה למה הודיעו במה השכירו, אלא שלא יקפיד יעקב על מעשיהם שהיו משכירים אותו זו לזו, הראה לו שלשם בנים נתכוונו כמסייעי בעזרת שמים מכינים הטבע ולא שיעקב יתן דעתו בטבע כלל, אלא יפס דעתו על מעשיהן ומחשבותיהן (אור יקר).

⁵⁵⁰ קנד ע"א (הערת הזוהר).

⁵⁵¹ שהיא עיקר ביתו של יעקב (אור יקר).

⁵⁵² שהרוב הבנים ממנה (אור יקר).

⁵⁵³ קנד ע"א (הערת הזוהר).

⁵⁵⁴ שיש במלה זו תיקון עלמא תתאה, הללו, דהיינו לשון בהלו, שמאיר המלכות בסוד ההלל מן הת"ת למלכות, ועלמא עלאה י"ה ודאי (אור יקר).

⁵⁵⁵ דהיינו כל הו"ק (הקדו"ש מד ע"ד).

⁵⁵⁶ הכוונה כי הת"ת בעודו בשדה חקל תפוחין קדישין היה מברך אותו וזהו שדה אשר ברכו ה' שהוא הז"א כי מתחילה ברכו ה' לאותו שדה כשהיה הת"ת בו ועכשיו ויבוא יעקב מן השדה בערב שבקיה ליצחק אבוי וכו' (מ"מ).

⁵⁵⁷ ויאלץ יצחק לשוח בשדה (נוסף במ"מ).

זהר פרשת ויצא

אביו לגבי האי שדה (אלא בערב) דכתיב ויצא יצחק לשוה בשדה לפנות ערב >ונקיט ליה דהא יצחק לא אתער לגבי האי שדה< כיון דאסתלק יעקב מתמן בערב שביק⁵⁵⁸ האי שדה ליצחק אביו ואיהו סליק בההוא זמנא לגבי עילא

מה כתיב (שם ל טז) ותצא לאה לקראתו אמא עלאה לגבי ברא יחידא ותאמר אלי תבוא תחות גדפאי⁵⁵⁹ לברכא לך ולרוואה לך בתפנוקין ועדונין עלאין הא [עידן] (עדן) רעוא וענוגא למיהב לך >נייהא דרוחא עילאה< לגבי ההוא שדה עד לא יתוקד בתוקפא דיצחק כיון דנקטא ליעקב תחות גרפהא כדין (שם) וישכב עמה בלילה הוא הוא דסתים מכלא⁵⁶⁰ הוא דכל ברכאן וכל קדושין נפקי מתמן יעקב לא כתיב אלא הוא מאן >דאתחזי< (דאתחזי) לאתערא לגבה ועד (דהא)⁵⁶¹ זמין] [דומין] לגבה תחות גרפהא מאן דנקיט אינון קדישאן וברכאן⁵⁶² לא אתמלי >אלא< מנקודה טמירא⁵⁶³ ההוא עלמא עלאה ועל >דא< (כך) דודאים מתערי כלא וכלא כגוונא >ד<רזא עלאה ראובן מאי ראובן קודשא בריך הוא שוי שמהן בארעא דכתיב (תהלים מו ט) לכו חזו מפעלות יהו"ה אשר שם שמות בארץ

קנח/א

שכרתיק לאולדא דיוקנד מהכא מאן דלעי באורייתא אחסין עלמא דאתי ואחסין אחסנתא דיעקב אחסין עלמא דאתי דכתיב יששכר יש שכר (ירמיה לא טו) כי יש שכר לפעולתך וכתיב (משלי ח כא) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא

אביו לשדה הזו ולקח אותו, שהרי יצחק לא מתעורר לשדה הזו. כיון שהסתלק יעקב משם בערב, השאיר את השדה הזו ליצחק אביו, והוא עלה באותו הזמן למעלה.

מה כתוב, "ותצא לאה לקראתו", האם העליונה לבן היחיד. ותאמר "אלי תבוא", תחת כנפי, לברך אותך ולהרוות אותך בתפנוקים ועדונים עליונים. הנה עת רצון ועונג לתת לך נחת רוח עליונה, לאותה השדה, טרם שישרף בחוזק של יצחק. כיון שלקחה את יעקב תחת כנפיה, אז "וישכב עמה בלילה הוא". "הוא", שסתום מן הכל, "הוא", שכל הברכות וכל הקדושות יוצאות משם. לא כתוב יעקב אלא "הוא", מי שראוי להתעורר אליה. וטרם מזדמן אליה תחת כנפיה, מי שלוקח אותם הקדושות והברכות, לא מתמלא אלא מהנקודה הנסתרת של אותו עולם העליון, ועל כן הדודאים מעוררים הכל, והכל כדוגמת סוד עליון. "ראובן", מה זה ראובן, הקדוש ברוך הוא שם שמות בארץ, שכתוב "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ".

שכרתיק" להוליד את דמותך. מכאן מי שעוסק בתורה, יורש את העולם הבא ויורש את נחלת יעקב. יורש העולם הבא, שכתוב "יששכר", יש שכר, "כי יש שכר לפעולתך", וכתוב "להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא".

⁵⁵⁸ בשעה שעולה ז"א לאו"א לעשות זווג כדי לבנות את הנוק', וכמ"ש הרב שאין צריך לעלות כי אם ז"א לבדו, כיון שהו אלצורך הנוק' לבדה, לבנותה, כמ"ש ויבן ה' אלהים אל הצלע כי בשאר פעמים בשעת ק"ש עולים ז"ן כיון שהוא לצורך שניהם אבל בכאן, שאינו רק בשביל הנוק' לבדה לבנותה אין צריך לעלות כי אם הז"א לבדו, וכמ"ש בספר הכוונות בדרוש שכיבת הלילה וזהו ויבא יעקב וכו' (מ"מ).

⁵⁵⁹ כיון דנקטא ליעקב תחות גרפהא שהוא העלאת מ"ן שהעלה יעקב לבדו לאימא כדי להזדווג עם אבא (מ"מ).

⁵⁶⁰ פ"י הוא בינה, כמ"ש ועבד הלוי הוא (מ"מ).

⁵⁶¹ ללא (דפ"ו).

⁵⁶² ז"א (מ"מ).

⁵⁶³ לא אתמלי מן נקודה עילאה - כי אי אפשר להעשות זווג או"א אלא עד שיעלה ז"א אל אימא בסוד מ"ן, ואע"פ שבשאר זמנים עולים ז"ן שניהם בסוד מ"ן אל אימא, בכאן שהוא לצורך הנוק' לבדה עולה ז"א לבדו וכו' שהוא לצורך בנין הנוק' בסוד ויבן ה' את הצלע כדי שיזדווג עמה בעלה בחצי הלילה לעשותה כלי אבא לאימא וז"א לנוק' כדי שבזווג שני של ק"ש תתעבר להוליד נשמות ושפע, וכן הנוק' בביאה ב' שבנפילת אפים, וכ"ז גרמו הדודאים ז"ן דבריאה שהעלו ריח טוב של תורה ומע"ט של הצדיקים למעלה וכו' (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

כי ילדתי לו ששה בנים (בראשית ל כ) אמר רבי חזקיה אלן [עילא ותתא] (עלאי ותתאי) וארבע סטרין דעלמא ומאן דאריך באחד בעי ליה לאמלכא לקב"ה לעילא ותתא ולארבע סטרי דעלמא והיינו אחד אמר רבי חזקיה כתיב (שיר ב יז) על הרי בתר וכתוב (שם ח יד) על הרי בשמים מאן אינון הרי בשמים אלן שית בנין דלאה דאכללן שית אחרנין ואינון תריסר ואינון שית בנין⁵⁶⁴ דכל חד כליל בחבריה ולאה עלייהו לקיימא (תהלים קיג ט) אם הבנים שמחה הללויה ועל דא כתיב (דברים כב ו) לא תקח האם על הבנים⁵⁶⁵ בנין דאיהו עלמא דאתכסיא ולא אתגליא ועל דא שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך⁵⁶⁶ ולא אתגליא כלל ואת הבנים תקח לך היינו דכתיב (שם ד לב) כי שאל נא לימים ראשונים⁵⁶⁶ וגו' ולמקצה השמים ועד קצה השמים וכל הני אקרון הרי בשמים מכאן ולתתא אקרון הרי

"כי ילדתי לו ששה בנים". אמר רבי חזקיה, אלו מעלה ומטה וארבעת הצדדים של העולם. ומי שמאריך באחד, צריך לו להמליך את הקדוש ברוך הוא למעלה ולמטה ולארבעת צדדי העולם, והיינו אחד. אמר רבי חזקיה, כתוב "על הרי בתר", וכתוב "על הרי בשמים". מי הם "הרי בשמים", אלו ששת הבנים של לאה שכוללים ששה אחרים, והם שנים עשר, והם ששה, משום שכל אחד כלול בחבירו, ולאה עליהם, לקיים "אם הבנים שמחה הללויה". ועל כן כתוב "לא תקח האם על הבנים", משום שהוא העולם הנסתר ולא הנגלה, ועל כן "שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך", משום שהוא העולם שנסתר ולא נתגלה כלל. "ואת הבנים תקח לך", היינו שכתוב "כי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקצה השמים ועד קצה השמים". וכל אלו נקראים "הרי בשמים". מכאן ולמטה נקראו "הרי בתר", שכתוב "ומשם יפרד

⁵⁶⁴ רמא ע"א (הערת הזהר).

⁵⁶⁵ פי' שלא נשאל באימא ובר"ק רק שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך (מ"מ).
⁵⁶⁶ עי' ס"י (פ"א מ"ד) עשר ספירות בלימה, עשר ולא תשע, עשר ולא אחת עשרה, הן בחכמה וחכם בבינה, בחון בהם, וחקור מהם, והעמד דבר על בוריו, והשב יוצר על מכונו, ועיי"ש בבהגר"א (ח ע"א): עד כאן פירש ג' ספירות הראשונות היאך הן בהן, שבהן אסור הבחינה והחקירה, ועכשיו מתחיל לפרש ז"ס אחרונות שבח"ב, ואמר בחון בהם (עי' ליקוט סוף הספר כב ע"ד סי' ג') פי' באו"א ששניהם הן חכמה תבחון בהם, היאך יוצאים הז' ספירות, כי מלוי היו"ד הן ו"ד שהן ו"ק ומלכות, וחקור מהן שהן יש"ס ותבונה, ששניהם הן בינה, שבהן מותר החקירה כמ"ש בזהר (הק' א ע"א) דקיימא לשאלא, ולא בה עצמה, (דברים ד לב) כי שאל נא לימים ראשונים וכו' אל הז"ס היוצאים ממנה, ולכן אמר מהן, והן יוצאין מה' שהוא ד' על ו' שלעולם עיקר גלויים בנוקבא, לכן ביו"ד הם במלוי, ובה' באות שרשית, וביו"ד הקדים ו' לד' ששם הוא בזכר הקדים הו', וכאן בנוק' הקדים ד' לו', ע"כ. עי' ביאורים ח"א כ ע"ד: ובמקומות אחרים על פסוק כי שאל נא לימים ראשונים כו' - הוא בפ' ויצא (דף קנח ע"א) ובריש פ' וארא (דף כב ע"א) ובפ' יתרו (דף צג ע"א) ופ' פקודי (דף רלב ע"א), ומבואר שם ושם כי השאלה הוא רק מחסד ולמטה, אבל הבינה איהו עלמא דאתכסיא ולא אתגלייא כלל, ולית רשו לבר נש לאסתכלא ביה, ועל זה נאמר (דברים כב ז) שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, כי למעלה מן הו"ק לית מאן דיכיל למיקם עליה. וכן בתיקונים (בריש תיקון כב דף עא ע"א) ובתפילת אליהו (תיקו"ז דף יט ע"א), כי על החכמה ובינה נאמר (דברים כט כח) הנסתרות לה' אלהינו, ובפרט על הכתר הנה אמרו בסוף תיקון כ"ב (דף עו ע"ב) וכן בתז"ח (דף ה ע"ד), כי עליו אמרו רז"ל במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור אין לך עסק בנסתרות. ואמר ג' דברים: מופלא, מכוסה, נסתרות, לרמז על הג' רישין שבכתר. ועכ"פ הוא כי בכל אלו המקומות מבואר כי למעלה מהז"ת הנה אין שאלה כלל. אמנם לפי דברינו לעיל לא קשה כלל, כי הנה להרשב"י ע"ה בעת שגילה האדרות והתיקונים, וכן להאריז"ל לא היה שום שער נעול לפניהם, וכמ"ש בריש הקדמת תיקונים (דף א ע"א) רשותא אתיהיב לון כו' ורשותא יהיב לעשר ספירן לגלאה לון רזין טמירין דלא אתיהיב רשו לגלאה עד דיתי דרא דמלכא משיחא, וכן ניתן רשות עד"ז להאריז"ל, כי הם היו מאותן דעיילי בלא בר. וע' עוד בדברי הגר"א בתיקונים (דף מד סע"ב) שאמר שם בענין הבטחה העתידה, ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים (ישעיה יא ט), אמר שם הגר"א זה לשונו, ומ"מ אף בזה"ז הוא לפרקים, וכמו שאמרו הראשונים דכל דבר שיהיה לעתיד הוא עתה לפרקים. ובזמן שיש צדיק בדור כמו רשב"י וכיוצא, עכ"ל. ודבריו ז"ל כן הם בתנא דבי אליהו רבא (פרק ג דף סד ע"א) ובמדרש (ויקרא רבא פכ"ז סימן ד) ע"ש. וא"כ הרי אין לתמוה מעתה על הרשב"י והאריז"ל במה שדרשו וגילו גם במופלא ומכוסה, כי הוא מעין הבטחה העתידה כי מלאה הארץ דעה את ה', ומגלה הקב"ה מקצת מזה גם עתה לפרקים.

זהר פרשת ויצא

בתר⁵⁶⁷ דכתיב (בראשית ב י) ומשם יפרד והיה
לארבעה ראשים טורי דפרודא

אמר רבי ייסא בני השפחות קשירו קשרין⁵⁶⁸
ארבע קשרין דאצטריכו לתקונא ואמר רבי אלעזר
דבגין כך נפקי לבר אינון קשרין ואף על גב דכלהו
חד ומכאן ולהלאה כלהו חד בארעא מישר ועל דא
כלהו שבטין סלקין בסהדותא דלעילא הה"ד
(תהלים קכב ד) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות
לישראל להודות לשם יהו"ה

ואמר רבי אלעזר כתיב (בראשית ל כה) ויהי
כאשר ילדה רחל את יוסף וגו' מה חמא יעקב
למיהך לארחיה כד אתיליד יוסף ועד לא אתיליד
יוסף לא בעא למיהך לארחיה אלא הא אוקמוה
דחמא דאתיליד שטנא דעשו ותא חזי יוסף אשלים
דוכתיה באתריה⁵⁶⁹ ויוסף זכי ליה דאקרי צדיק
והכא סיומא דגופא כיון דחמא יעקב דאשתלים
גופא בעא גופא למהך לארחיה וסיומא דגופא
הוא <ברית> ועם כל דא בנימן אשלים חושבנא
דביה אשתלימו תריסר ואי תימא וכי לא הוה ידע
יעקב דעד כען לא אשתלימו שבטין אף על גב
דאתיליד יוסף מאי טעמא לא אוריך עד
<דיתיליד> (דאתיליד) בנימן וישתלימו שבטין
אלא יעקב בחכמתא עבד ומלה ידע אמר ודאי אי
אשתלימו הכא כלהו שבטין הא ידענא דתקונא
דלעילא שריא עלייהו כדקא יאות ובארעא דא לא
ליבעי <דישתלימו> אלא בארעא קדישא

תא חזי דהכי הוא [דכלהו] (דבכלהו) תריסר
שבטין תקונא דעלמא תתאה נינהו⁵⁷⁰ וכיון
דאתיליד בנימן מיתת רחל ונטלא דוכתא האי
עלמא תתאה לאתתקנא בהו ועל דא לא אתיליד
בנימן אלא בארעא <קדישא> הה"ד (שם מח ז)
ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך

והיה לארבעה ראשים", ההרים של
הפרוד.

אמר רבי ייסא, בני השפחות קשרו
קשרים, ארבעה קשרים שהצטרכו
לתיקון. ואמר רבי אלעזר, שלכן יוצאים
החוצה אותם הקשרים, ואף על גב
שכולם אחד, ומכאן והלאה כולם אחד,
בדרך ישרה. ועל כן כל השבטים עולים
בעדות למעלה. זהו שכתוב "ששם עלו
שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות
לשם ה'".

ואמר רבי אלעזר, כתוב "ויהי כאשר
ילדה רחל את יוסף" וגו', מה ראה יעקב
ללכת לדרכו כשנולד יוסף, וטרם שנולד
יוסף לא רצה ללכת לדרכו. אלא הנה
פרשוה, שראה שנולד שטנו של עשו. ובא
וראה, יוסף השלים את מקומו אחריו,
ויוסף זכה לו, שנקרא צדיק, וכאן סיום
הגוף. כיון שראה יעקב שנשלם הגוף,
רצה הגוף ללכת לדרכו, וסיום הגוף הוא
הברית. ועם כל זה בנימן השלים את
החשבון, שבו נשלמו שנים עשר. ואם
תאמר, וכי לא ידע יעקב שעד עכשיו לא
נשלמו השבטים, אף על גב שנולד יוסף.
למה לא חיכה עד שנולד בנימן ויושלמו
השבטים. אלא יעקב עשה בחכמה וידע
הדבר. אמר, ודאי אם ישתלמו כאן כל
השבטים, הנה ידעתי שהתיקון של מעלה
שרוי עליהם כראוי, ובארץ הזו לא
צריכים שישתלמו, אלא בארץ הקדושה.

בא וראה שכך הוא, שכל שנים עשר
השבטים הם תיקון של העולם התחתון,
וכיון שנולד בנימן, מתה רחל, ולקחה
את המקום העולם התחתון הזה להתקן
בהם. ועל כן לא נולד בנימן אלא בארץ
הקדושה. זהו שכתוב "ואני בבואי מפדן
מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך", ושם

⁵⁶⁷ כט ע"ב (הערת הזוהר).

⁵⁶⁸ קנד ע"א (הערת הזוהר).

⁵⁶⁹ בתריה (לפ"ו).

⁵⁷⁰ עי' הקדו"ש מה ע"א: כל ה"ב שבטים הם מושרשים בהמלכות דאצילות שהיא שורש רחל, אשר על
ידה ובסיבתה יצאו כל ה"ב שבטים כולן, ונקראו כל ישראל על שמה כנ"ל. וכן נקרא רחל עלאה בשם
כנסת ישראל, שכל נשמת ישראל מושרשים בה, ויוצאים ממנה, ולכך נקראת ג"כ בשם אימא תתאה
(תיקו"ז ג ע"ב), כי בינה נקרא אימא עלאה, משום שממנה יצא ז"א והנוק' שהם כלל האצילות. ומלכות
שהיא הנוק' נקרא אימא תתאה, שהוא שורש כלל ישראל וממנה נעשו כל העולמות ב"ע, וכמ"ש בפ'
בראשית (כב ע"א וכט ע"ב) ע"ש. וכן מתנהגים כל העולמות ב"ע על ידה, ע"י יחודה בז"א, שהוא היחוד
דהוי"ה אדני"י וכו'.

זהר פרשת ויצא

ותמן מיתת רחל ונטלא דוכתא האי עלמא תתאה לאתישבא בביתא שלימתא וכל זמנא דרחל קיימא עלמא תתאה לא אתתקנא בהו מיתת⁵⁷¹ רחל נטלא (לעילא) ביתא בשלימו ואי תימא לאה אמאי לא מיתת בההוא זמנא אלא בגין דביתא בעלמא תתאה איהו ובלהו⁵⁷² מניה <הו> לאתתקנא ולא מעלמא עלאה ובגין כך לא מיתת בההיא שעתא וכל עובדוי דלאה באתכסיא אינון בגין דעלמא עלאה איהו באתכסיא ולא באתגליא ובגין כך לא אדכר מיתתה דלאה כמיתתה דרחל

ותא חזי <דהכי הוא ודאי> בגין דעלמא עלאה כל מלוי באתכסיא ועלמא תתאה כל מלוי באתגליא בגין כך אתכסיא לאה במערתא דכפלתא ורחל בגלוייא דאורחא דא בסתרא ודא באתגליא <ובאתכסיא עלמא עלאה אתרשים דכתיב (שם ל יג) ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות ובגין כך קראה שמיה אשר> (בגין כך כל קנח/ב

ברכאן דתריז עלמין באתגליא ובאתכסיא⁵⁷³ ועם כל דא) <ובגין דא> כלא חד⁵⁷⁴ דהא כלא הוי מעלמא עלאה⁵⁷⁵ הכי נמי⁵⁷⁶ ובכל אתר תריז עלמין⁵⁷⁷ דא באתגליא ודא באתכסיא ואנן לא מברכינן לקב"ה אלא בתריז עלמין⁵⁷⁸ דכתיב (תהלים קו מח) ברוך יהו"ה אלהי ישראל⁵⁷⁹ מן

מתה רחל, ונטלה את מקום העולם התחתון הזה להתיישב בבית שלם. וכל זמן שרחל קיימת, העולם התחתון אינו נתקן בהם. מתה רחל, נטלה (למעלה) הבית בשלמותו. ואם תאמר, למה לא מתה לאה באותו הזמן, אלא משום שהבית הוא בעולם התחתון, והכל היו ממנו להתקן, ולא מן העולם העליון, ולכן לא מתה באותה שעה. וכל מעשי לאה הם בנסתר, משום שהעולם העליון הוא בנסתר ולא בנגלה, ולכן לא נזכרה מיתתה של לאה כמיתתה של רחל.

ובא וראה שכך זה ודאי, משום שהעולם העליון כל דבריו בנסתר, והעולם התחתון כל דבריו בנגלה, לכן נתכסתה לאה במערת המכפלה, ורחל בדרך הגלויה. זו בנסתר וזו בגלוי. ובנסתר העולם העליון נרשם, שכתוב "ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות", ולכן קראה שמו אשר. (לכן כל

הברכות של שני העולמות בנגלה ובנסתר, ועם כל זה). ולכן הכל אחד, שהרי הכל הוא מן העולם העליון. כך גם [כאן], ובכל מקום, שני עולמות, זה בנגלה וזה בנסתר, ואנו לא מברכים את הקדוש ברוך הוא אלא בשני עולמות, שכתוב "ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם

⁵⁷¹ קסה ע"ב קעד ע"א קעה ע"ב קס ע"ב (ד"א).

⁵⁷² וכלל (דפ"ו).

⁵⁷³ מפני שיש ברכות אחרות שאינם מב' עלמין דהיינו ברכה שאין בה אשר קדשנו וכו', והכל לנו לנוכח בגלוי ועכ"ז אין לשלול מאותה הברכה הבינה ח"ו (אור יקר).

⁵⁷⁴ דהמלכות מיוחדת בבינה ע"י הת"ת המייחדם דהיינו יעקב שהוא בין רחל ולא ומאחדם ואין ברכה במלכות אלא מתוך הבינה (אור יקר).

⁵⁷⁵ ה"נ כמו שבברכת אשר קדשנו ירצה להמשיך הברכה מהבינה למלכות, כן באמרינו ברוך אתה ה' אין לה ברכה אלא מהבינה אמנם מה שיש בין זו לזו הוא "ובכל אתר וכו'" (אור יקר).

⁵⁷⁶ כולל הוי מעלמא תתאה (נוסף צהקדו"ט מט ע"ד).

⁵⁷⁷ להזכיר ב' עלמין בשם כגון בא"י אמ"ה אשר קדשנו נצטרך להזכיר דא באתגליא ודא באתכסיא כדפי' ובמקום שלא נזכרהו נאמר באתגליא אמנם הכל מעלמא עילאה לעולם (אור יקר).

⁵⁷⁸ יעלה על דעתך לומר שימצא הברכה למטה שימשך מלמעלה על ידי הת"ת המושך מזו לזו, דכתיב ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם בינה ועד העולם מלכות, שאם לא תאמר שבכלל ברוך אתה ה' נכללת הבינה כלל למה אנו קוראים המלכות את"ה, לא יצדק, שהרי היא נעלמת ג"כ מי עמד על מהותה, אפילו יחזקאל כל מה שהשיג וראה, לא ראה אלא בציריז דשעוה כדפי' בתיקו"ז אלא מפני ששם נכללת הבינה יצדק את"ה במלכות, כלומר נגלת היא בערך הבינה, וז"ש בגיני כך עלמא עלאה קרינן הו"א ועלמא תתאה קרינן את"ה שבערך העליונות יצדק אתה בבינה ובערך התחתונים יצדק הוא במלכות, א"כ כשנאמר אתה במלכות בלי ספק שם נכללת הבינה (אור יקר).

⁵⁷⁹ קנג ע"ב (הערת הזוהר).

זהר פרשת ויצא

ועד העולם". לכן קוראים לעולם העליון הו"א, וקוראים לעולם התחתון את"ה, משום שהוא ברוך מן העולם העליון על ידי הצדיק. זהו שכתוב "ברוך ה' מציון שוכן ירושלים" וגו'. ודאי מציון הוא ברוך. בא וראה, כדוגמא זו ה' ה' שני עולמות הם, זה בנגלה וזה בנסתר, ועל כן מפסיק הטעם ביניהם, ומהעולם הזה ועד העולם הזה הכל אחד.

"ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף" וגו'. אמר רבי יהודה, בא וראה השלמות של יעקב, שלא רצה ללכת אלא ברשות לבן. ואם תאמר, למה לא הלך פעם אחרת ברשותו, אלא משום שפחד יעקב שלא יעזוב אותו וישתלמו שנים עשר שבטים בארץ אחרת, ועל כן, כיון שראה שהגיעה שעתו של בנימין, ברח, כמו שנאמר "ויברח הוא וכל אשר לו". שכיון שנולד בנימין, נקשרה השכינה בכל השבטים ונטלה הבית עם כולם. ויעקב היה יודע בסוד החכמה, שכאשר ישתלמו שנים עשר שבטים, שהשכינה תתקשט ותתקשר עמם, ורחל תמות, והיא נוטלת את הבית.

בא וראה, כך למדנו, העולם התחתון נראה ליעקב כמו שנראה למשה, אלא שלא יכלה עד שהיו שנים עשר שבטים בבית להתקשר עמם, ואז נטהרה

העולם ועד העולם⁵⁸⁰ בניני כך עלמא עלאה קרינן הו"א וקרינן לעלמא תתאה⁵⁸¹ את"ה⁵⁸² בנין דאיהו ברוך מעלמא עלאה על ידא דצדיק⁵⁸³ הה"ד (שם קלה בא) ברוך יהו"ה מציון שוכן ירושלים וגו' ודאי מציון⁵⁸⁴ איהו ברוך תא חזי כגוונא דא יהו"ה יהו"ה תרין עלמין⁵⁸⁵ נינהו דא באתגליא ודא באתכסיא ועל דא פסיק טעמא בגווייהו ומעלמא דא עד עלמא דא כלא חד

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו' (בראשית ל כה) אמר⁵⁸⁶ רבי יהודה תא חזי שלימותא דיעקב דלא בעא למיזל אלא ברשותיה דלבן ואי תימא זמנא⁵⁸⁷ אחרינא אמאי לא אזל⁵⁸⁸ ברשותיה [אלא] בגין דרחל יעקב דלא ישבוק ליה וישתלימו תריסר שבטין בארעא אחרא ועל דא כיון דחמא דמטא שעתא דבנימין ברה כמה דאת אמר (שם לא בא) ויברח הוא וכל אשר לו דכיון דאתיליד בנימין אתקשרת שכינתא בכלהו שבטין ונטלא ביתא בכלהו ויעקב הוה ידע ברזא דחכמתא דכד ישתלימו תריסר שבטין דשכינתא תתקשט <ותתקשר> בהו [ורחל תמות] (רחל מיתת) ואיהי נטלא ביתא

תא חזי הכי אוליפנא עלמא תתאה אתחזי ליה ליעקב כמה דאתחזי למשה אלא דלא יכילת עד דהוו תריסר שבטין בביתא לאתקשרא בהו וכדין

⁵⁸⁰ עי' ע"ח שער הזווגים פרק ה': נקראת זאת תבונה ראשונה עולם הבא, והטעם כי הנקבות נקראות עולם כמ"ש בזוהר (ויחי קנח ע"א) על פסוק (תהלים קו מח) מן העולם ועד העולם. וזה התבונה נקרא עולם הבא, עלמא דאתי, לפי שהיא יורדת למטה ומתגלית תמיד. אבל בינה עליונה נשארת למעלה ואינה יורדת, לכן בינה נקראת לעתיד לבא, כי המוחין עליונים דז"א המלוכשים בנה"י דבינה עליונה, הם עתידין לבא אח"כ כאשר יתגדל מעלתו, ויהיה לו מוחין עליונים יותר, מן בינה, ולא מן התבונה, ואז יהיה לע"ל.

⁵⁸¹ שמות קלח ע"ב (הערת הזוהר).

⁵⁸² עי' ח"ג רצ ע"א.

⁵⁸³ ובאומרו ברוך דהיינו היסוד כאומרו והמלך שלמה ברוך בלי ספק ברכתו מהבינה והיינו בסוד נשמת כל חי בינה ביסוד והיינו א"ל ח"י כנודע, תברך את שמך מלכות והיינו כל טוב חיי עולם הבא לצדיקים (אור יקר).

⁵⁸⁴ ברוך ה' מלכות, וכן בזהר פ' ויקרא מציון יסוד שהוא שוכן ירושלים והיינו דמסיק "ה' ודאי מציון" איהו ברוך דהיינו נקודת ציון קדש הקדשים דהיינו בינה והיינו ממש עולם הבא והכל ענין א' (אור יקר).

⁵⁸⁵ באד"ר פי' שב' שמות אלו בא"א ובז"א והכא מייחס אותם לבינה ומלכות, ואינו דוחק שכל ענין א"א יתייחס בבינה וכל ענין ז"א במלכות, שכן הכתר נגלה בבינה והת"ת במלכות, ואם כן ב' שמות ב' הה"ן, ופסק באמצע סוד וא"ו, ת"ת, ו"ק כדפי', שנטיל מזה לזה ומזה לזה (אור יקר). נשא קלח ע"א (הערת הזוהר).

⁵⁸⁶ נדפס דף קסה ע"א בס"ת (הערת הזוהר, וכן בדרך אמת).

⁵⁸⁷ בתחילה שלא יפסידנו העיכוב לא רצה ללכת בלי רשותו מה שאין כן עתה שהגיע שעת הולדת בנימין [נדצ"ל יוסף*##] (רמ"ז).

⁵⁸⁸ חזיל (לפ"ו).

זהר פרשת ויצא

אתדכיא (נ"א אתדחייא) רחל ונטלא איהי ביתא בכולהו שבטין והוה⁵⁸⁹ עקרא דביתא וכדין (תהלים קיג ט) מושיבי עקרת⁵⁹⁰ הבית ודאי אמר יעקב הא מטא זמנא דאשתלימו תריסר שבטין ודאי עלמא (ד)לעילא יחות הוא לביתא לאתקשרא בהו ומסכנותא דא אתדחייא קמיה אי תמות הכא לא נאפוק⁵⁹¹ (יפוק) מהכא לעלמין ולא עוד אלא בארעא דא⁵⁹² לא אתחוי לאשלמא ביתא בנין כך (בראשית ל כה) ויהי כאשר ילדה וגו' עד לא אשתלימו שבטין

שמע רבי שמעון אמר ודאי כל מלוי דרבי יהודה שפיר ודא סליק על כלא ואי תימא אמאי לא אזל ליה לארחה מיד אלא כל זמן דרחל לא מתעברא מבנימן אתעכב תמן כיון דמטא זמנא דבנימן ערק ולא בעא רשותא בנין דלא יתעכב תמן ויתחבר יעקב בכולהו שבטין באתרא (דלא) ד[אצטריך]

רבי אבא פתח (שמות ד יח) וילך משה וישב אל יתר חותנו וגו' תא הוי משה רעי ענא דיתרו המוי הוה ודיריה הוה ביה וכד בעי למיזל לא אזל אלא ברשותא דידיה ויעקב דהוה שלים ודיריה הוה תדיר עמיה דלבן אמאי לא בעא רשותא מניה אלא הא אתמר דלא [ינגלגל] (יתנגלגל) לבן עמיה גלגולין וישתאר תמן דהא בקדמיתא אמר ליה ומיד גלגל עליה גלגולין <ואשתאר> (דישתאר) תמן והשתא דחיל מניה אבל יתרו לא הוה הכי לגבי משה בנין דלבן הרשא הוה ובהרשא הוה כל עובדוי לגבי דיעקב והשתא לא בעא יעקב לאתעכבא תמן דהא קב"ה אמר ליה (בראשית לא ג) שוב אל ארץ אבותיך וגו' ועל דא לא בעא לאתעכבא ולמישבך פקודא דמאריה

(נדחתה) רחל, והיא נטלה את הבית בכל השבטים והיתה עיקר הבית, ואז ודאי "מושיבי עקרת הבית". אמר יעקב, הנה הגיע הזמן שנשלמו שנים עשר השבטים, ודאי ירד העולם שלמעלה לבית להתקשר עמם, ועניה הזאת נדחית לפניו. אם תמות כאן, לא אצא מכאן לעולמים, ולא עוד, אלא בארץ הזו לא ראוי להשלים את הבית, לכן "ויהי כאשר ילדה" וגו', טרם ישתלמו השבטים.

שמע רבי שמעון ואמר, ודאי יפים הם כל דברי רבי יהודה, וזה עולה על הכל. ואם תאמר, למה לא הלך לו לדרכו מיד, אלא כל זמן שרחל לא התעברה מבנימן, התעכב שם, כיון שהגיע הזמן של בנימן, ברח ולא בקש רשות, כדי שלא יתעכב שם, ויתחבר יעקב בכל השבטים במקום (שלא) שצריך.

רבי אבא פתח, "וילך משה וישב אל יתר חותנו" וגו'. בא וראה, משה היה רועה את צאן חותנו יתרו, ודירורו היה עמו. וכשרצה ללכת, לא הלך אלא ברשותו. ויעקב, שהיה שלם, ודירורו תמיד היה עם לבן, למה לא בקש ממנו רשות. אלא הרי נתבאר שלא יגלגל לבן עמו גלגולים וישאר שם, שהרי בראשונה אמר לו, ומיד גלגל עליו גלגולים ונשאר שם, וכעת פחד ממנו. אבל יתרו לא היה כך כלפי משה, משום שלבן היה מכסף, ובכישוף היה כל מעשהו כלפי יעקב, וכעת לא רצה יעקב להתעכב שם, שהרי הקדוש ברוך הוא אמר לו "שוב אל ארץ אבותיך" וגו', ועל כן לא רצה להתעכב ולעזוב את מצות רבונו.

⁵⁸⁹ וכות (דפ"ו).

⁵⁹⁰ פי' יעקב (מ"מ).

⁵⁹¹ פי' שכיון שהשכינה ירדה על י"ב שבטים, ונעשה התיקון במקום הזה, אינו רוצה יעקב לטלטל השכינה ממקום למקום, ולכן מוכרח לישוב במקומו לכבוד השכינה (מ"מ).

⁵⁹² זה הטעם הוא מ"ש ר' אלעזר לעיל, וא"כ קשה למה ר"ש לא שיבח אלא רבי יהודה כל מלוי דר' יהודה שפיר וכו', ואפשר בשביל שר' יהודה הוסיף טעם הראשון, שכוונת יעקב שלא רצה להיות התיקון הזה בבית לבן ולטלטל השכינה וכו', לכן שיבח ר"ש ואפשר שעתה שמע ר"ש טעם זה מר"י ולא מרבי אלעזר (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

תא חזי כתיב (שם ל כב) ויזכור אלהים את רחל וגו' פתח ואמר (תהלים מו א) למנצח⁵⁹³ לבני קרח על עלמות שיר האי קרא אית לאסתכלא ביה ברזא⁵⁹⁴ דחכמתא איהו וכל הני שירין ותושבתן דהוו אמרי בני קרח כלהו מחדתינ אינון שירי-ן < ותושבתן דהוו מלקדמין וכן כל אינון שירין ותושבתן דאמר דוד וכל אינון דהוו עמיה כלהו הוו ברזא עלאה ברזא בחכמתא⁵⁹⁵

תא חזי עבד קב"ה עלמא תתאה כגוונא דעלמא עלאה וכל אינון סדרין דסדרו דוד ושלמה בריה וכל אינון נביאי קשוט כלהו

קנט/א

סדרו כגוונא דלעילא תא חזי כגוונא דאיכא משמרות בארעא הכי נמי ברקיעא דמזמרי למאריהו ואמרי שירתא תדיר וכלהו קיימין אלין לקביל אלין וכלא <בסדרן> (בסדרא) דשירין ותושבתן והא אוקמוה חברייא עלמות שיר מאי עלמות שיר אלא כמה דאת אמר (שיר ו ח) ששים המה מלכות ושמונים פלגשים ועלמות אין מספר מאי ועלמות אין מספר כמה דאת אמר (איוב כה ג) היש מספר לגדודיו ובגין דלית לון חושבנא כתיב⁵⁹⁶ ועלמות אין מספר וכלהו שורין שורין מסחרן סדרין אלין לקבל אלין לזמרא ולשבחא למאריהון ואלין אינון עלמות שיר ובגין דאית עלמות דלא מזמרינ כאלין אלין אקרון עלמות שיר תלת סדרין מתפרשן⁵⁹⁷ לכל סטר לארבע סטרי

בא וראה, כתוב "ויזכור אלהים אל רחל" וגו', פתח ואמר, "למנצח לבני קרח על עלמות שיר", יש להתבונן בפסוק הזה שהוא סוד של חכמה, וכל השירים והתשבחות הללו שהיו אומרים בני קרח, כולם מחודשים הם אותם שירים ותשבחות שהיו מלפניהם. וכן כל אותם שירות ותשבחות שאמר דוד וכל אותם שהיו עמו, כולם היו בסוד עליון, בסוד החכמה.

בא וראה, הקדוש ברוך הוא עשה את העולם התחתון כדוגמת העולם העליון, וכל אותם הסדרים שסדרו דוד ושלמה בנו וכל אותם נביאי האמת, כולם

סדרו כדוגמת למעלה. בא וראה, כמו שיש משמרות בארץ, כך גם ברקיע, שמזמרים לרבונם ואומרים תמיד שירה, וכולם עומדים אלו כנגד אלו, והכל בסדרים של שירות ותשבחות, והרי פרשוה החברים. "עלמות שיר", מה זה "עלמות שיר", אלא כמו שנאמר "ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר". מה זה "ועלמות אין מספר", כמו שנאמר "היש מספר לגדודיו". ומשום שאין להם חשבון, כתוב "ועלמות אין מספר". וכולם שורות שורות, מקיפים סדרים, אלו כנגד אלו, לזמר ולשבח את רבונם, ואלו הם "עלמות שיר". ומשום שיש עלמות שאין מזמרות כמו אלו, אלו נקראות "עלמות שיר".

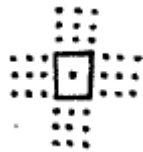
שלושה סדרים נפרדים לכל עבר

⁵⁹³ טעם פתיחה זו בכאן משום שאמר לקמן דאינון אתוון מעלמא עלאה נינהו דאינון אולידו וכו' נמצא שמהאותיות של ז"ן יצאו כל התולדות וכן בכאן ויזכור אלהים שהוא דכורא וישמע אליה אלהים היא הנוק' כמ"ש בזהר לקמן דף קס ע"ב ור"ל ז"ן מהם נפקדה רחל וילדה נשמות (מ"מ).

⁵⁹⁴ דרז"א (לפ"ו).

⁵⁹⁵ דחכמתא (לפ"ו).

⁵⁹⁶ פקודי רכו ע"ב ד"א).

⁵⁹⁷ נדפס פקודי רכה ע"א (הערת הזוהר דרך אמת). צורת הסדרים כזה הם ט' לכל סטר והם ג' סדרים לכל סטר וצורה זו מצויירת בתיקו"ז וברע"מ והם ג' סדרים לג' רוחות ולכל רוח ג' סדרים מסודרים לד' רוחות בענין שהם ט' סדרים לכל רוח (אור יקר). דע כי המרכבה ד' עמודים קדם ואחור וימין ושמאל וכנגד זה מזרח ומערב צפון ודרום כנגד ד' אותיות הו"ה וכנגד אדם אריה שור נשר וכנגד ד' אלפא ביתות ב' ביושר כנגד דרום ומזרח ב' בהפוך כנגד אחר ושמאל וכל א"ב היא מן ג' אותיות כמו א"ק וכל א"ב דיושר דכר ורחמים כגון אב ג' הו וכל א"ב דהיפוך תשר"ק נקרא נקבה דין מצד שמאל וכשהוא הרוב

זהר פרשת ויצא

לארבעת צדדי העולם, ובכל סדר וסדר, שהוא לכל עבר, שלשה סדרים אחרים. סדר ראשון שלצד מזרח, שלשה סדרים הם, והם תשעה סדרים, משום שכל סדר מהשלשה הללו יש לו שלשה סדרים, ונמצאו שהם תשעה, וכמה אלפים ורבבות תחתיהם. תשעת הסדרים הללו, כולם מתנהגים באותיות רשומות, וכל סדר מסתכל לאותן אותיות רשומות, (והרי באורה, וכן לכל סדר וסדר, וכולם נוסעים באותיות רשומות, ואלו עליונים מאלו, ועומדים אלו על אלו), וכולן מתחברות ואומרות שירה. וכשאותן האותיות פורחות לתוך האויר של הרוח (ההיא) הממונה על הכל, אז הם נוסעים,

ביושר הוא הרוב רחמים וכשרוב בהפוך הוא דין בסוד לא יפתח אדם מחיצה וכו' עד שיהיה בו ג' מורביות של ג' דע שבכל א"ב יש שם יה"ו (זהר הרקיע).

⁵⁹⁸ לשון זה הובא בפ' פקודי ופי' בו הרח"ו זל בהגהותיו וז"ל תלת סדרין אינון היינו אוריאל ושנים אחרים עמו (מ"מ).

⁵⁹⁹ פי' כל א' כולל עמו ב' אחרים הם ט' וכולהו מתנהגין באתון רשימין פי' יה"ו בדרום ה"י בצפון ו"ה במזרח עכ"ל. פי' לפירושו כמ"ש הרב בכוונת הלולב שששה צירופים של יה"ו הם ב"ק דז"א יה"ו בחסד ה"י בגבורה ו"ה בת"ת י"ה בנצח ה"ו בהוד וה"י ביסוד (מ"מ).

⁶⁰⁰ לפ"ז לכל רוח ט' הרי ל"ו וז"ש חזקיה ח"י ח"י הוא יודוך וכן הליכות עולם ל"ו. א"מ (נ"א).

⁶⁰¹ הענין כי המלאכים למטה הם מתקני באתון רשימין, הם רוחניות אלפא ביתות, ואלו הנזכרות שהם לדרום עמוד ימיני של כסא ששם מיכאל שריא בש"א וכו', ולהשלים שיהיו שלשה שורות של ג' ג' הוצרך להשלים בהכפל קצת אותיות, והשתתף אליהם אותיות יה"ו מצורפות. והטעם לזה, כי למטה במלאכים שהוא עולם הנפרדים, אין אחיזתם ורוחניותם נרמזת באותיות הפשוטות רק במורכבות, כגון מיכאל גבריאל וכיוצא. אמנם למעלה ברוחניות הכסא, הוא סוד צרוף האלפא ביתות הדקות שבכל אות ואות ברוחניותה נכללים כמה עולמות דקים, שבהם נכללו כמה מאורות שהם שורש אל המלאכים. והנה כמו שיש יחוד אל הת"ת והמלכות באצילות, כן יש יחוד אל ענפיהם למטה שהם בסוד כסא הכבוד. ואותם הענפים נרמזים באותיות ומהם זכרים ומהם נקבות, והם מתייחדות ומתרכבות זכרים בנקבות, והא כיצד סדר האותיות פשוטות הם אב גד הו זח טי וכו' אמנם בבא עת פקודת הזכרים את הנקבות הם אתון פרחין גו אורא (אור יקר).

⁶⁰² (ס"א והא חוקמוה וכן לכל סלר'א וסלר'א וכלהו נטלי צ'אתון רשימין ולחין עלחאי מאלחין וקיימאן לחין על לחין) (דפ"ו).

⁶⁰³ פרחי (דפ"ו).

⁶⁰⁴ דהיינו בעצם הכסא שהוא רוחא ממונא על כולא, וזה בלי ספק מורה על כללות הענפים בעצם שורשם, ומקום תוצאותם כעין ההיכלות כדפי' בזוהר פ' פקודי, והיינו עולם רוחני תחת האצילות למעלה מעולם המלאכים ונקרא כסא הכבוד כדפי', והוא רוחא בערך מחנות המלאכים שהם גופא ובו כלל כל המלאכים (אור יקר).

⁶⁰⁵ יסוד דז"א, כי רוחא הוא ז"א כנודע, והיסוד נקרא אורא כנודע (מ"מ).

⁶⁰⁶ (הכול) (נוסף דפ"ו).

⁶⁰⁷ את בטש (אור יקר). @@@@.

⁶⁰⁸ פי' אות ה' שהיא בנוק' (מ"מ).

⁶⁰⁹ והכול (דפ"ו).

⁶¹⁰ פי' רח"ו ז"ל י"ו רחמי בדינא פי' י' הוא ברחמים ו' הוא דינא לגבי י' (מ"מ).

⁶¹¹ וחתעבדו (דפ"ו).

⁶¹² לעיל ע"ג ע"ב (ד"א).

⁶¹³ אתפרשו (דפ"ו).

זהר פרשת ויצא

סלקא סדרא [מתתא לעילא] (לעיל) ואתחבר בהו ואתעביד⁶¹¹ תלת אתוון כלהו לפום אתוון⁶¹² יהיז דאינון תלת גו אספקלריא המאירה מאילין אתפרש⁶¹³ תלת סדרין ואינון תרין אתוון וההוא את דסלקא מתחברא עמהון ואינון תלת

תא חזי אינון תרין אתוון עלאין דסלקין באוירא אינון כלילין דא בדא רחמי בדינא ובגין כך אינון תרין ואינון מעלמא עלאה⁶¹⁴ ברוא דדכורא⁶¹⁵ והאי דסלקא⁶¹⁶ ואתחברא עמהון איהי נוקבא ואתכלילת בתרווייהו כגוונא דנוקבא אתכלילת בתרי סטרי⁶¹⁷ בימינא ובשמאלא <ואתחברת> (ואתחברא) בהו הכי נמי האי את נוקבא דאתחברת בתרי אתוון אחרנין ואינון בתרין סטרין אלין עלאין ודא לתתא וכלא איהו חד דכר ונוקבא בר⁶¹⁸ דכד אתברי עלמא דאינון⁶¹⁹ אתוון מעלמא עלאה⁶²⁰ נינהו דאינון אולידו כל עובדין לתתא כגוונא דלהון ממש ובגין כך מאן דידע לון ואודהר בהו רחים לעילא ורחים לתתא רבי שמעון אמר אלין אתוון כלהו דכר ונוקבא לאתכללא כחדא ברוא דמיין עלאין ומיין תתאין וכלא חד ודא איהו יחודא שלים ובגין כך מאן דידע להו ואודהר [בהו זכאה איהו <חולקיה> בהאי עלמא ובעלמא דאתין] (ו) בגין דאיהו עקרא [דיחודא] (ויחודא) שלים כדקא יאות תלת תלת מסטרא דא ומסטרא דא ביחודא חדא בשלימו דכלא וכלהו רוא דסדרא עלאה כדקא חזי כגוונא דלעילא דההוא סדרא תלת תלת ברוא חדא

סדרא תניינא דלסטרי דרום⁶²¹ תלת סדרין אינון לההוא סטרא וכל סדרא וסדרא תלת תלת ואינון תשעה כמה דאתמר ואתוון אתפלגו הכי

והשירה נמתקת, ואות אחת מוכה מלמטה, ואותה אות עולה ויורדת, ושתי אותיות פורחות עליהן. והאות הזו מלמטה מעלה סדר ממטה למעלה ומתחברת עמם, ונעשות שלש אותיות, כולם לפי האותיות יה"ו, שהן שלש בתוך האספקלריה המאירה. מאלו נפרדים שלשה סדרים, ואותן שתי האותיות, ואותה האות שעולה מתחברת עמהן, והן שלש.

בא וראה, אותן שתי אותיות עליונות שעולות באויר, הן כלולות זו בזו, רחמים בדיו, ולכן הן שתיים, והן מן העולם העליון, בסוד של זכר. וזו שעולה ומתחברת עמהן היא נקבה, ונכללת בשתייהן, דוגמת הנקבה הנכללת בשני צדדים, בימין ובשמאל, ומתחברת עמהם. כך גם האות הנקבה הזו שמתחברת עם שתי אותיות אחרות, והן בשני צדדים, אלו העליונים וזה למטה, והכל הוא אחד, זכר ונקבה. שכאשר נברא העולם, אותם האותיות הן מן העולם העליון, שהם הולידו את כל המעשים למטה דוגמתם ממש. ולכן מי שיודע אותן ונזהר בהן, אהוב הוא למעלה ואהוב למטה. רבי שמעון אמר, כל האותיות הללו, זכר ונקבה, להיכלל יחד בסוד המים העליונים והמים התחתונים, והכל אחד, וזהו היחוד השלם. ולכן מי שמכיר אותם ונזהר בהם, אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא, משום שהוא עיקר היחוד השלם כראוי, שלש שלש מצד זה ומצד זה, ביחוד אחד בשלמות הכל, וכולם הסוד של הסדר העליון כראוי דוגמת למעלה, שאותו סדר שלשה שלשה בסוד אחד.

סדר שני שלצד הדרום, שלשה סדרים הם לאותו הצד, וכל סדר וסדר שלשה שלשה, והם תשעה, כמו שנאמר, וכך

⁶¹⁴ בינה (מ"מ).

⁶¹⁵ פי' מבינה באים לז"א (מ"מ).

⁶¹⁶ פי' אות ה' (מ"מ).

⁶¹⁷ פי' המלכות היא בין תרין דרועין שהם חו"ג (מ"מ).

⁶¹⁸ מוסגר דפ"ו, ונמחק במ"מ.

⁶¹⁹ אינון (מ"מ).

⁶²⁰ י"ו של יה"ו אבל ההי"ן הם מעלמא דנוק' (מ"מ).

⁶²¹ מיכאל ושנים אחרים עמו (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

לכל סטרי⁶²² לאתחברא בלא כחד בנין דאית אתוון ברזא דנוקבא ואתוון ברזא דדכורא ואתחברו כלהו כחדא והוון חד ברזא דשמא קדישא שלים ולגבייהו סדרין ממנן תלת תלת כמה דאתמר וכלא נפקא מסדרא דאבהן דלעילא בסדרא דאתקנא אתוון דשמא קדישא יהיו כמה דאתמר הני סדרין כלהו מתנהגי באלין אתוון ידיען ונטלי בהו וכמה חילין ורבבן⁶²³ כלהו לתתא דנטלי ואתנהגי בסדרא דא

סדרא תליתאה דלספר צפון⁶²⁴ בתלת סדרין אינון לההוא סטרא ואינון תשעה ובתלת סטרין תלת תלת לכל סטר אינון תשעה ואינון סדרין מתלת סטרין כמה דאתמר שבעה ועשרים

קנט/ב

ברזא דאתוון דאינון שבעה ועשרין ואף על גב דאינון תרין ועשרין שלימו דאתוון אינון שבעה ועשרין⁶²⁵ [והכין] סדרא דסדרין אלין שבעה ועשרין לתלת תלת סדרין לכל סטר ואשתכחו (אלין) [אין] תלת מהאי סטרא דאינון תשעה ואלין תלת <מהאי> (דהאי) סטרא דאינון תשעה > ואלין תלת דהאי סטרא דאינון תשעה <אשתכחו כלהו שבעה ועשרין ורזא דאלין שבעה ועשרין אינון תשעה אתוון (אינון) דאינון ברזא דנוקב⁶²⁶ לאתחברא בהו נוקבא עם אינון תמני סרי סטרי אחרנין ברזא דאתמר וכלא איהו כדקא חזי⁶²⁷ תא חזי כגוונא דאינון אתוון עלאין דעלמא עלאה⁶²⁸ הכי נמי אתוון אחרנין לתתא אתוון

נחלקות האותיות לכל עבר להתחבר הכל יחד, משום שיש אותיות בסוד של נקבה, ואותיות בסוד של זכר, וכולן התחברו יחד, והן אחת בסוד השם הקדוש השלם, ואליהם סדרים ממונים שלשה שלשה, כמו שנתבאר, והכל יוצא מהסדר של האבות שלמעלה, כסדר שנתקנו אותיות השם הקדוש יה"ו, כמו שנתבאר. כל הסדרים הללו מתנהגים באותיות הידועות הללו, ונוסעים בהן, וכמה צבאות ורבבות כולם למטה שנוסעים ומתנהגים בסדר הזה.

סדר שלישי שלצד צפון, בשלשה סדרים הם לאותו הצד, והם תשעה, ובשלשה צדדים שלשה שלשה לכל עבר הם תשעה, ואותם סדרים משלשת הצדדים, כמו שנתבאר, שבעה ועשרים,

בסוד האותיות שהן עשרים ושבע. ואף על גב שהן עשרים ושתיים, שלמות האותיות הן עשרים ושבע, וכך הסוד של הסדרות הללו. עשרים ושבעה, לשלשה שלשה סדרים לכל עבר, ונמצאו שלשה אלה מצד זה שהם תשעה, ושלשה הללו מהצד הזה שהם תשעה, ושלשה הללו מהצד הזה שהם תשעה, נמצאו כולם עשרים ושבעה. והסוד של העשרים ושבעה הללו הן תשע אותיות (הן), שהן בסוד הנקבות, לחבר עמהם נקבה עם אותם שמונה עשר צדדים אחרים בסוד שנתבאר, והכל הוא כראוי. בא וראה, כדוגמא שאותן אותיות עליונות של העולם העליון, כך גם

⁶²² פי' כמ"ש לעיל שיה"ו בדרום וכו' (מ"מ).

⁶²³ ורזון (דפ"נ)

⁶²⁴ גבריאל וב' אחרים עמו (מ"מ).

⁶²⁵ היותם לדעת ר' אבא הזכרים ח"י והנקבות ט' לבד, וזה דוחק גדול, כי ראוי היה שיהיו י"א זכרים וי"א נקבות כמו שהם לדעת ר"ש. לזה אמר תשע אתוון אינון ברזא דנוקב, ונודעת היא הנקבה היותה בת ט' ועם הזכר י', והיינו שהיא שלימה בהיותה עם בעלה. והזכר ח"י דהיינו סוד ט' ממעלה למטה וט' ממטה למעלה, ועם הנקבה בייחודה עמו הוא נשלם, והיינו סוד היחוד הנקרא חי (אור יקר). פי' מנצפ"ך (מ"מ). עי' ח"ב רכח ע"ב.

⁶²⁶ עם אינון י"ח אחרנין, פי' יש ט' יוד"ן וט' וו"ן הם י"ח, וט' הה"ן דאינון ברזא דנוקבאי בצירופים אלו (מ"מ).

⁶²⁷ כי כן ראוי להיות הזכר חסר אם לא עם הנקבה והנקבה חסרה אם לא עם הזכר ושניהם יחד שלמים, והיינו סוד אחד שפירושו א"ח שהוא ט' לבד ועם המלכות שהיא ד' אחד שלם ובלעדה הוי פלגא גופא (אור יקר).

⁶²⁸ היא בינה, ששם שורש האותיות, ומשם מוצאם בה' ספירות שהם ה' מוצאות הפה: אח"ע בגרון, גי"ק בחיך, זסר"צ בשיניים, דטלנ"ת בלשון, בומ"ף בשפתים (ס"י פ"ב מ"ג), וה' מוצאות הם ה' ספירות

זהר פרשת ויצא

עלאין רברבין ואתון תתאין זעירין⁶²⁹ וכלא דא כגוונא דא וכל הני רוין ברוא דדכר ונוקבא כלא חד בשלימו⁶³⁰

ויזכור אלהים את רחל (בראשית ל כב) דהא במזלא תליא ובנין כך כתיב בה זכירה ויהיה פקד את שרה (שם כא א) לאו ממזלא הוה ואי תימא דהא בנין במזלא תליין ולא לתתא הכא בשרה לאו במזלא⁶³¹ הוה אלא ויהיה כתיב כלא כחדא אי הכי אמאי כתיב פקידה אלא ודאי זכירה (דא) הות מקדמת דנא ואתמסר מפתחא דא לתתא כמה דכתיב (שם יז כא) ואת בריתי⁶³² אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה וגו' ולבתר כגוונא דא וכיון דאדכר ברוא דלעילא לבתר אתמר ברוא דנוקבא פקידה למהוי⁶³³ כללא דכלא כחדא

ויזכור אלהים את רחל רבי חייא פתח ואמר (שמות ו ה) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי ואזכור הא זכירה בנין דאיהו לעילא דהאי מזלא דאיהו לעילא בדכורא אתא על פקידה דאיהו בגלותא לתתא בנוקבא כגוונא דא ויזכור אלהים את רחל כמה דאת אמר ואזכור את בריתי

תא חזי כתיב (שם ג טז) פקוד פקדתי אתכם וכי פקוד פקדתי והא פקידה בנוקבא קיימא ובההוא זמנא בגלותא הות ואיהי אמרת פקוד

האותיות האחרות למטה, אותיות עליונות גדולות, ואותיות תחתונות קטנות, והכל זה דוגמת זה. וכל הסודות הללו הם בסוד של זכר ונקבה, הכל אחד בשלמות.

"ויזכור אלהים אל רחל", שהרי במזל זה תלוי, ולכן כתוב בה זכירה. "וה' פקד את שרה", זה לא היה מהמזל. ואם תאמר שהרי הבנים תלויים במזל ולא למטה, כאן בשרה זה לא היה במזל, אלא כתוב "וה'", הכל יחד. אם כך, למה כתוב פקידה. אלא ודאי הזכירה (זו) היתה מקודם לכן, והמפתח הזה נמסר למטה, כמו שכתוב "ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה" וגו'. אחרי כן כדוגמא זו, כיון שנזכר בסוד שלמעלה, אחר כך נאמר בסוד של הנקבה פקידה, שיהיה הכלל של הכל יחד.

"ויזכור אלהים אל רחל". רבי חייא פתח ואמר, "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי". "ואזכור", הרי זכירה, משום שהיא למעלה, שהמזל הזה הוא למעלה בזכר, בא על פקידה שהיא בגלות למטה בנקבה. כדוגמא זו "ויזכור אלהים את רחל", כמו שנאמר "ואזכור את בריתי".

בא וראה, כתוב "פקוד פקדתי אתכם", וכי פקוד פקדתי, והרי הפקידה עומדת בנקבה, ובאותו הזמן היתה בגלות, והיא אומרת פקוד פקדתי. אלא שכאן יש

סודם ה' עלאה, בינה, דהיינו חגתנ"ה ויסוד ומלכות כלולים בת"ת. וכמו שהם כ"ז אותיות בבינה, כי מנצפ"ך ירמזו בסוד הה' מוצאות עצמם, שהם ה' ספירות הנעלמות בבינה. הכי נמי ראוי שיהיו אתון אחרנין לתתא, כ"ז, ולהשלים מספר האותיות במנצפ"ך עצמן אין ראוי, מפני דאתון עלאין רברבין להורות על העלם במקום א"א, לכך הם פשוטות וזקופות ולמטה אינך כך (אור יקר).

⁶²⁹ לכך באו להשלים הה' מקורות ה' מוצאות אותיות יה"ו שהם חסד גבורה ת"ת, וב' אותיות אחרות במקום נ"ה כפולות, בענין שכולא חד כגוונא חד ועכ"ז הה' העליונות משפיעות בה' תחתונות, דהיינו ה' עלאה משפעת בה' תתאה ע"י סוד וא"ו שהיא אמצעית קושרת הכל (אור יקר).

⁶³⁰ עי' תיקר"ז (קלד ע"א): אמר ליה א' עלאה (נ"א אות א') לעילא מן א' דאית א' מאתון רברבן, ואית א' מאתון זטרן, ואית א' מאתון בינוניים, אינון אדם דבריא, אדם דיצירה, אדם דעשיה, ועלייהו אתמר כי גבוה מעל גבוה שומר, עכ"ל, ועי' שם (קנח ע"ב), שמפרש שהם אימא ז"א ונוק'. ועי' שער רוח הקודש ג ע"ב: כ"ב אותיות של הנפש הם קטנות, וכ"ב אותיות שברוח הם בינוניים. וכ"ב אותיות של הנשמה הם גדולות. @ מה שחסר כאן עי' בסוף הספר סימן נא (הערת הזוהר).

⁶³¹ פי' בתמיה (מ"מ).

⁶³² פי' הוא היסוד שמע מינה שהזכירה הוה מקדמת דנא ולבתר כגוונא דא פי' שהזכיר פקידת המלכות כמו שהזכיר על היסוד בפ' ואת בריתי אקים את יצחק (מ"מ).

⁶³³ ואין להקשות דברחל למה לא הזכיר רק דכתיב ויזכור אלהים את רחל, הול"ל פקידה ג"כ כמו בשרה וי"ל דסיפא דקרא וישמע אליה אלהים היא המלכות והיינו פקידה כמו שכתוב בזהר דף קס ע"ב (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

פקדתי אלא הכא אית לאסתכלא ורוא דחכמתא הכא איהי בגלותא היך אתחוי למשה הכא והיך אמרת פקוד פקדתי אלא הכי אוליפנא שמשא כד נהיר איהו בשמיא ותוקפיה וחיליה שלטא על ארעא בכל אתר כגוונא דא (ישעיה ו ג) מלא כל הארץ כבודו בזמנא דמקדשא קאים מלא כל הארץ כבודו דא ארעא קדישא והשתא דישראל בגלותא איהי לעילא ותוקפא סהרא להו לישראל לאנגא עלייהו ואף על גב דאינון בארעא אחרא

ותא חזי שכינתא לתתא ושכינתא לעילא שכינתא לעילא בתריסר תחומי רתיבין קדישין⁶³⁴ ותריסר חיוון עלאין שכינתא לתתא בתריסר שבטין קדישין וכדין אתכלילת שכינתא לעילא ותתא וכלא בחד זמנא כחדא ואף על גב (דבזמנא) (דזמנא) דישראל בגלותא לתתא לא אתתקנת לעילא הכי נמי⁶³⁵ לא אתתקנת בגין דלתתא לא אתתקנת ודא הוא בגלותא עמהון דישראל דאיהי בגלותא עמהון במה אתתקנת⁶³⁶ למלכא דמית בריה מה עבד כפא ליה לערסיה על אבלא דבריה⁶³⁷ ולא אתקין ליה לערסיה אלא נטל כובין⁶³⁸ ודרדרין ואטיל תחות ערסיה ושכיב עליה כך קב"ה כיון דאתגלו ישראל ואתחרב מקדשא⁶³⁹ נטיל כובין ודרדרין ושוי תחותיה הה"ד (שמות ג ב) וירא מלאך יהו"ה אליו בלבת אש מתוך הסנה בגין דישראל הוו בגלותא פקוד פקדתי אתכם מאן דלא קיימא ברשותיה מה פקיד ומה עביד אלא פקוד מלעילא⁶⁴⁰ פקדתי מלתתא⁶⁴¹ מאי שעמא⁶⁴² בגין דהאי זכירה הות עלה מקדמת דנא

להסתכל, וכאן סוד של החכמה, היא בגלות, איך נראה למשה כאן, ואיך אמרה פקד פקדתי. אלא כך למדנו, כשהשמש מאיר, הוא בשמים, ותקפו וכחו שולט על הארץ בכל מקום, כדוגמא זו "מלא כל הארץ כבודו". בזמן שהמקדש עמד, "מלא כל הארץ כבודו", זו הארץ הקדושה, וכעת שישראל בגלות היא למעלה, והתוקף מקיף את ישראל להגן עליהם, ואף על גב שהם בארץ אחרת.

ובא תראה, שכינה למטה ושכינה למעלה. שכינה למעלה בשנים עשר תחומים מרכבות קדושות, ושנים עשר חיות עליונות. שכינה למטה בשנים עשר שבטים קדושים, ואז נכללת השכינה למעלה ולמטה, והכל בפעם אחת יחד. ואף על גב שבזמן שישראל בגלות למטה לא נתקנת למעלה, כך גם לא נתקנת משום שלמטה לא נתקנת, וזהו בגלות עם ישראל, שהיא בגלות עמהם. במה נתקנת, [משל] למלך שמת בנו, מה עשה, כפה את מטתו על אבל בנו, ולא התקין לו את מטתו, אלא נטל קוצים ודרדרים והטיל תחת מטתו ושכב עליה. כך הקדוש ברוך הוא, כיון שגלו ישראל ונחרב המקדש, לקח קוצים ודרדרים ושם תחתיו. זהו שכתוב "וירא אליו מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה", משום שישראל היו בגלות. "פקוד פקדתי אתכם", מי שלא עומד ברשותו, מה מַצוּה ומה עושה, אלא פקד מלמעלה, פקדתי מלמטה. למה, משום שהזכירה

⁶³⁴ פי' הם י' בגבולי אלכסון שמקבלת מן ז"א ותריסר חיוון פי' י"ב בקר (מ"מ).
⁶³⁵ ריבוי ומיעוט הנעשה במלכות דאצילות הוא כפי ערך הפגם שנעשה במלכיות שבה היורדים לבי"ע (דע"ה ח"ב קיד ע"א).
⁶³⁶ פי' כיון שהשכינה עם ישראל בגלות במה אתתקנת מה תיקון יש לה הפך מספר (מ"מ).
⁶³⁷ כפה מטתו כדין אבל והציע תחתיו קוצים (ד"א).
⁶³⁸ קוצים (ד"א).
⁶³⁹ היינו בחרבן בית ראשון שהיה כעין גלות מצרים שלא היה גלות מצרים החלטית, ולכך מייתי ראייה הה"ד וירא אליו מלאך כי גלות מצרים וגלות בבל לענין זה כמעט אחדים (אור יקר).
⁶⁴⁰ פי' אחר שהיסוד פקד המלכות העליונה חזרה המלכות בכח הארת היסוד שבה ואמרה פקדתי אתכם כי עתה יש בה כח במה שקבלה מן היסוד (מ"מ).
⁶⁴¹ וזהו הסימן שמסר יוסף בפקידה כפולה כי בפקידה אחת א"א לגאל ור"ל השכינה שהוא לעילא נק' פקודה היא פקדה את ניצוץ השכינה שנתפשטה למטה במצרים. ואף בגלות דברה עם משה מתוך הסנה קוצים ודרדרים ע' שרים שמתלבשת בתוכם והקליפות סביבותם בגלות ומ"מ היא מצויה בכ"מ והרשות בידה ופקיד ועביד (נ"א).
⁶⁴² מ"ט פי' ס"ס הגאולה אינה בידה אלא ביסוד ותי' בגין דהאי זכירה הות עלה שכבר הו"ל כח היסוד.
ז"ח (נ"א).

זהר פרשת ויצא

דכתיב (שם ו ה) ואזכור את בריתי כיון דכתיב ואזכור הא זכירה אתמנא עלה ובגין כך אמרת לבתר פקוד פקדתי

קס/א

דהא סימנא נקמת מקדמת דנא כגוונא דא שרה דכתיב (בראשית כא א) ויהו"ה פקד את שרה אבל הכא רחל דלא אדכרת מקדמת דנא לא אתמר בה פקידה אלא זכירה וכלא בזכירה איהו ברזא דמזלא

רבי יהודה ורבי חזקיה הוו אזלי מקפוטקיא ללוד והוה רבי יהודה רבי ורבי חזקיה [על] (ב) רגלוי אדהכי נחת רבי יהודה אמר מכאן ולהלאה נתעסק באורייתא כמה דכתיב (דברים לב ג) הבו גודל לאלהינו א"ל אלו⁶⁴³ הוינא תלתא יאות הוא דחד יימא ותרין יתיבו ליה א"ל הני מלי בברכאן בגין דאדכר חד שמא דקב"ה ותרין יתיבו ליה הה"ד (שם) כי שם יהו"ה אקרא הבו גודל לאלהינו כי שם יהו"ה אקרא דא חד דמברך⁶⁴⁴ הבו גודל לאלהינו אלין תרין אחרנין

אבל באורייתא⁶⁴⁵ אפילו תרי יתבי ויהבי רבו ותוקפא דשבחא דאורייתא לקב"ה אמר ליה רבי חזקיה לגבי ברכאן אמאי תלת אמר ליה הא אוקמוה ואתמר דכתיב הבו גודל לאלהינו אבל רזא דמלה הכא דהא כל רזין דברכאן הכי איהו חד לברכאן [ותרין] לאתבא בגין דיסלק שבחא דקב"ה ברזא דתלתא חד דמברך ותרין דאודין] (וחד לאתבא בגין דיסלק שבחא דקב"ה ברזא דלתתא חד מברך וחד דאמר אמין) ודא הוא קיומא דברכאן⁶⁴⁶ וברזא עלאה בדקא יאות <ו>ברזא דתלת כמה דאוקמוה

עד דהוו אזלי אמר רבי יהודה תנינן אית זכירה לטב ואית זכירה לביש אית פקידה לטב ואית פקידה לביש⁶⁴⁷ אית זכירה לטב כמה דאוקמוה

הזו היתה עליה מקודם לכן, שכתוב "ואזכור את בריתי", כיון שכתוב "ואזכור", הנה זכירה התמנתה עליה, ולכן אמרה אחר כך "פקד פקדתי",

שהרי סימן לקחה מקודם לכן. כדוגמא זו שרה, שכתוב "וה' פקד את שרה", אבל כאן רחל, שלא נזכרה מקודם לכן, לא נאמר בה פקידה, אלא זכירה, והכל הוא בזכירה, בסוד של המזל.

רבי יהודה ורבי חזקיה היו הולכים מקפוטקיא ללוד, ורבי יהודה היה רוכב, ורבי חזקיה על רגליו. בינתיים ירד רבי יהודה, אמר, מכאן והלאה נתעסק בתורה, ככתוב "הבו גודל לאלהינו". אמר לו, אלו היינו שלשה, יפה הוא, שאחד יאמר, ושנים ישיבו לו. אמר לו, הדברים הללו של הברכות, משום שנזכר שם אחד של הקדוש ברוך הוא, ושנים ישיבו לו. זהו שכתוב "כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו", "כי שם ה' אקרא" זה אחד שמברך, "הבו גודל לאלהינו" אלו שנים אחרים.

אבל בתורה, אפילו שנים יושבים ונותנים גודל וחוזק של שבח התורה לקדוש ברוך הוא. אמר לו רבי חזקיה, כלפי הברכות למה שלשה. אמר לו, הרי פרשוה ונתבאר, שכתוב "הבו גודל לאלהינו". אבל סוד הדבר כאן, שהרי כל הסודות של הברכות הוא כך, אחד לברך ושנים להשיב, כדי שיעלה השבח של הקדוש ברוך הוא בסוד של שלשה, אחד מברך ושנים (אומרים אמין) שמודים, וזהו קיום הברכות, ובסוד עליון כראוי, ובסוד של שלשה, כמו שבארוהו.

בעודם הולכים, אמר רבי יהודה, שנינו, יש זכירה לטוב ויש זכירה לרע. יש פקידה לטוב ויש פקידה לרע. יש זכירה

⁶⁴³ אילו (דפ"מ).

⁶⁴⁴ האמצע שהוא הת"ת ותרין יתיבון ליה ימין ושמאל המסכימים עם הברכה שמברך הת"ת (אור יקר).

⁶⁴⁵ היא עצמה הת"ת, אפילו תרין שהם רמז לימין ושמאל מספיקין כג' לברכה אחר שהתורה היא משלמת עמהם. (אור יקר).

⁶⁴⁶ בעניית אמין נגמר ביסוד ולכך גדול העונה אמין יותר מן המברך (נ"א).

⁶⁴⁷ מה שנאמר פקידה בשרה וזכירה ברחל, כדכתיב (בראשית ל כב) ויזכור אלהים את רחל. אמנם ידוע הוא, כי זכירה בדכורא ופקידה בנוקבא (לעיל קטו ע"א), ולפי האמת הכל הוא מדכורא אל הנוקבא, ואפשר

זהר פרשת ויצא

דכתיב (ויקרא כו מה) וזכרתי להם ברית ראשונים וגו' (בראשית ח א) ויזכור אלהים את נח (שמות ב כד) ויזכור אלהים את בריתו ואית זכירה לביש דכתיב (תהלים עח לט) ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב פקידה לטב דכתיב (שמות ג טז) פקוד פקדתי אתכם פקידה לביש דכתיב (תהלים פט לג) ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם וכלהו רזין עלאין כל הני זכירה ופקידה לטב אלין אינון דרגין ידיעין רזא דמהימנותא דכר ונוקבא רזא חדא זכירה ופקידה ואלין אינון לטב

זכירה ופקידה לביש⁶⁴⁸ אלין אינון רזא דסטרא אחרא דקיימא ברזא דאלהים אחרים דכר ונוקבא⁶⁴⁹ כחדא זכירה בהאי ופקידה בהאי ואלין אינון דקיימין תדיר לביש ואלין לקבל אלין מהכא נפקי כל רזי דמהימנותא⁶⁵⁰ וכל קדושין עלאין כמה דאוקמוה ומהכא נפקי כל זינין בישין וכל מותא וכל סטריין וזינין בישין בעלמא ואוקמוה ודא בהפוכא מן דא

אמר רבי חזקיה הכי הוא ודאי זכאה איהו מאן דחולקיה אתקיים בסטרא טבא⁶⁵¹ ולא ירכין גרמיה⁶⁵² לסטרא אחרא וישתזיב מנהון אמר ליה רבי יהודה הכי הוא ודאי וזכאה מאן דיכיל לאשתזבא מניה⁶⁵³ מההוא סטרא וזכאין אינון צדיקייא דיכלי לאשתזבא מנייהו ולאגחא קרבא⁶⁵⁴ בההוא סטרא אמר רבי חזקיה במה פתח

לטוב, כמו שבארוה, שכתוב "וזכרתי להם ברית ראשונים" וגו', "ויזכור אלהים את נח", "ויזכור אלהים את בריתו". ויש זכירה לרע, שכתוב "ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב". פקידה לטוב, שכתוב "פקוד פקדתי אתכם". פקידה לרע, שכתוב "ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם". וכולם סודות עליונים. כל אלו, זכירה ופקידה לטוב, אלו הן דרגות ידועות, סוד האמונה, זכר ונקבה, סוד אחד זכירה ופקידה, ואלו הם לטוב.

זכירה ופקידה לרע, אלו הם הסוד של הצד האחר שעומד בסוד של אלהים אחרים, זכר ונקבה יחד, זכירה בזה ופקידה בזה, ואלו הם שתמיד עומדים לרע, ואלו כנגד אלו. מכאן יוצאים כל סודות האמונה וכל הקדושות העליונות, כמו שבארוה. ומכאן יוצאים כל המינים הרעים וכל מות וכל הצדדים והמינים הרעים בעולם, ובארוה, וזה בהיפוך מזה.

אמר רבי חזקיה, כך זה ודאי. אשרי הוא מי שחלקו מתקיים בצד הטוב ולא ירכין עצמו לצד אחר וינצל מהם. אמר לו רבי יהודה, כך זה ודאי, ואשרי מי שיכול להנצל ממנו מהצד ההוא. ואשריהם הצדיקים שיכולים להנצל מהם ולהלחם קרב עם אותו הצד. אמר רבי חזקיה, במה, פתח ואמר, "כי בתחבולות תעשה

כי להיות שם ברחל וכוונה היה להוציא את יוסף, שהוא כנגד היסוד, ששם מתקבצים החסדים והגבורות, לכך נאמר זכירה, כי החסדים הם סוד הזכר כנודע, ובשרה להיות הכוונה להוציא את יצחק, שהוא הגבורות כנודע, שהם בחינת הנוקבא, לכך נאמר בה פקידה וכו' (ספר הליקוטנים - פרשת וירא - פרק כא).

⁶⁴⁸ בחצונים אמנם בלי ספק הכוונה כי המציאות העליון הוא בצירור הטוב והרע למעלה אמנם הטו ביצוייר בקדושה מחמת מעשה התחתונים והרע יעשה פגם אפילו בקדושה כאומרו והרע בעיניך עשיתי ולכך יקשה מעשה התחתונים למעלה כאומרו צור ילדך תשי, ובהיות למטה אל התחתונים זכירתם לרעה או פקידתם לרעה יהיה ע"י המשכת הפגם ההוא דין לחצונים שהם המקטרגים על החוטא על עונשו, ולכך יזכרוהו החצונים או יפקדוהו על מעשיו וימשיכוהו שפע דין עליון, ולכך הפקידה לביש והזכירה לביש עם היות שיהיה ע"י הקדושים (אור יקר).

⁶⁴⁹ ואם יאמר זכירה לזכר מפני שגבר הזכר על הנקבה וכן אם יאמר פקידה לנקבה מפני שגברה הנקבה על הזכר (אור יקר).

⁶⁵⁰ היינו מזכר ונקבה קדושים פנימיים שכל ההנהגה הקדושה תלוי בזכר ונקבה וכן אל החצונים כל הכחות ישתתפו אל זכר ונקבה ס"מ וליל"ת, עם היות שהם עשר כתרין תתאין כולם נכללים בס"מ ובת זוגו (אור יקר).

⁶⁵¹ שהרי תחלתו מן הקדש אלא שיתקיים ויתחזק בה ולא יצא משם (אור יקר).

⁶⁵² דהיינו שע"י מעשיו ירד למטה דהיינו רובו טוב ואשתזיב שלא נגע בה כלל (אור יקר).

⁶⁵³ ששב בתשובה ממנו אחר שחטא וזכר אין יותר אותם שעשו בו מלחמה ונצחוהו (אור יקר).

⁶⁵⁴ במה ירצה על המלחמה שהוסיף ר' יהודה שאין הכוונה על סתם מלחמת היצר שהיר אמר לאשתזבא אלא הוסיף לאגחא נראה ענין נוסף ולזה אמר שכך הוא להתיעץ תחבולות כנגדו קודם חטאו כעין יעקב ותחבולות האם הם אל כל אדם לפי טבעו לזה אמר בכל מה דאצטרך כי מציאויות העולם

זהר פרשת ויצא

ואמר (משלי כד ז) כי בתחבולות תעשה לך מלחמה וגו' מאן מלחמה דא מלחמה דההוא סטרא בישא דאצטריך בר נש לאגחא ביה קרבא ולשלטאה עלוי ולאשתזבא מניה תא חזי דיעקב הכי אשתדל לגבי עשו בנין ההוא סטרא דיליה לאתחכמא עלוי ולמיזל עמיה בעקימו בכל מה דאצטריך בנין לשלטאה עלוי ברישא וסופא וכלא כדקא יאות ורישא וסופא כחדא דא כנוונא דא כמה דכתיב (בראשית כז לו) בכרתי ולביתר (שם) ברכת⁶⁵⁵ שירותא וסופא כחדא דא כנוונא דא בנין לשלטאה עלוי באורה מישר⁶⁵⁶ כדקא חזי ליה ובנין כך זכאה איהו מאן דאשתזב מניהו ויכיל לשלטאה עלייהו

תא חזי זכירה ופקידה לטב אינון כחדא ברזא דמהימנותא וזכאה איהו מאן דאשתדל בתר מהימנותא כמה דאת אמר (הושע יא יא) אחרי יהוה ילכו כאריה ישאג וגו' אמר רבי חזקיה הכי הוא ודאי ותא חזי בר נש כד צלי צלותיה לא יימא עליה זכרני ופקדני⁶⁵⁷ בנין דאיכא זכירה ופקידה⁶⁵⁸ לטב וזכירה ופקידה

ק/ס ב

לביש וזמינין לנטלא מלה מן פומא ואתיין לאדכרא חובוי דבר נש <ולענשא> (ולאענשא) ליה בר <אי> איהו זכאה שלים דכד בדקי חובוי ההיא זכירה ופקידה לביש (ו)לא ישכחון לון כגון⁶⁵⁹ עזרא דאמר (נחמיה יג לא) זכרה לי אלהי לטובה דהא בכל אתר דבר נש צלי צלותיה יכליל

לך מלחמה" וכו'. מי המלחמה הזו, המלחמה של אותו הצד הרע שצריך אדם להלחם בו קרב ולשלוט עליו ולהנצל ממנו. בא וראה שיעקב כך השתדל אצל עשו, משום אותו הצד שלו להתחכם עליו וללכת עמו בעקמומיות בכל מה שצריך, כדי לשלוט עליו בראש ובסוף, והכל כראוי. והראש והסוף יחד זה כדוגמת זה, ככתוב "בכרתי" ואחר כך "ברכתי", הראשית והסוף יחד זה כדוגמת זה, כדי לשלוט עליו בדרך ישרה כראוי לו, ולכן צדיק הוא מי שנצל מהם ויכול לשלוט עליהם.

בא וראה, זכירה ופקידה לטוב הם כאחד בסוד האמונה, ואשרי הוא מי שמשתדל אחר האמונה, כמו שנאמר "אחרי ה' ילכו כאריה ישאג" וגו'. אמר רבי חזקיה, כך הוא ודאי. ובא וראה, כשאדם מתפלל תפלתו, אל יאמר עליה זכרני ופקדני, משום שיש זכירה ופקידה לטוב, וזכירה ופקידה

לרע, ועתידים ליטול את הדיבור מפיו, ובאים להזכיר חטאי האדם ולהענישו. פרט אם הוא צדיק שלם, שכאשר בודקים את חטאיו, אותה זכירה ופקידה לרע לא ימצאו אותם, כמו עזרא שאמר "זכרה לי אלהי לטובה". שהנה בכל מקום שאדם מתפלל תפלתו, שיכלול את עצמו

רבות מאד והפרצות עד אין תכלית ויתחבל את יצרו כנגד הכל קודם חטאו מעין שעשה יעקב שממש היה הולך לנגדו ותחלה יקח בשרותא בכורתו דהיינו אותה בכורה ושליטה שיש לו בגוף שקודם ליצר הטוב, ואחר שנצחו בזה שישעבדו אל היצר הרע יקח ברכתו אותה ההשפעה שהיא נהנת מלמעלה דהיינו לקדש עצמו במותר לו שלא יהנה יצר הרע משום ענין מהקדש ימעול בקדושה וישתמש במצות בקדושה נמצא נוטל חלק ברכתו שהיה לו ליהנות מהקדש וזה קשה מאד והיינו שהכל ענין א' וזה תלוי בזה שרותא וסופא כדפי' (אור יקר)

⁶⁵⁵ כשלקח יעקב הבכורה השפיל דכורא סט"א הנק' בן בכור כנגד ז"א דקדושה הנק' בן בכורי וכשלקח הברכה השפיל הנוק' סט"א כי מלכות דקדושה נק' ברכה וכנגדה היא נוק' דס"א ובמ"ש א"ש שייכות זכירה ופקידה דלעיל עם בכורתי וברכתי (מ"מ).

⁶⁵⁶ פירוש כי בכר שבמלח בכרה היא בדרך הישר דא"ב אבל ברכה בהיפוך והתחכם יעקב ולקח הבכרה קודם בארמ מישור ואח"כ הברכה. ז"ח (נ"א).

⁶⁵⁷ פי' אפילו אם יפרש זכרני ופקדני לטובה כמ"ש הזהר בר אי איהו זכאה שלים וכו' כגון עזרא שאמר זכרה לי אלהי לטובה (מ"מ).

⁶⁵⁸ כל מעשה המצות הוא יחוד ב' מדות אלו דהיינו כל מעשה לשם שמים וכאשר האדם ירדוף אחר יחודם בכל המגיע בעבודה זו ברדיפה כאריה ישאג בחשק גדול יגיעת העבודה משכחת עון וזה בכלל המלחמה (אור יקר).

⁶⁵⁹ אולי ר"ל נחמיה (נחמיה יג) שספרו נקרא ע"ש עזרא בפ"י חז"ל וכו"י בנסהדרין צג ע"ב (הערת הזוהר).

זהר פרשת ויצא

בין רבים, בכלל של הרבים.

ובא וראה, השונמית, כאשר אמר לה אלישע "היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא", "היש לדבר לך אל המלך", אותו היום היה יום טוב של ראש השנה, ואותו היום ששולטת מלכות הרקיע לדון את העולם, והקדוש ברוך הוא נקרא המלך המשפט באותו הזמן, ולכן אמר לה "היש לדבר לך אל המלך". מה כתוב, "ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת". מה אמרה, לא רוצה להיות רשומה למעלה, אלא להכניס את ראשי בין רבים, ולא לצאת מהכלל שלהם. וכך צריך לאדם להיכלל בכלל של רבים, ולא להתייחד לבדו, כדי שלא ישגחו עליו להזכיר חטאיו, כמו שאמרנו.

פתח רבי יהודה ואמר, "הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה". הפסוק הזה אמר הקדוש ברוך הוא לאיוב כשראה שאיוב דוחק עצמו על דין הקדוש ברוך הוא. בא וראה, איוב אמר "הן יקטלני לו איחל", כתוב לא באל"ף וקוראים לו בוא"ו, והכל הוא [יש בו שני משמעויות]. אמר לו הקדוש ברוך הוא,

גרמיה בין סגיאין בכללא דסגיאין⁶⁶⁰

ותא חזי שונמית כדאמר⁶⁶¹ לה אלישע (מ"ב ד יג) היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא היש לדבר לך אל המלך⁶⁶² ההוא יומא יום טוב דראש השנה הוה וההוא יומא דמלכותא דרקיעא שלטא למידן עלמא וקב"ה אקרי מלך [המשפט⁶⁶³] בההוא זמנא ובגין כך אמר לה היש לדבר לך אל המלך מה כתיב (שם) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת⁶⁶⁴ מאי קאמרה לא בעינא למחוי רשימאה לעילא אלא לאעלא רישאי בין סגיאין ולא לאפקא מכללא דלהון וכך בעי ליה לבר נש לאתכללא בכללא דסגיאין ולא לאתיחדא בלחודוי בגין דלא ישגחון עליה לאדכרא חובוי כדקאמרן

פתח רבי יהודה ואמר (איוב לח יז) הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה האי קרא קב"ה אמר ליה לאיוב כד חמא דאיוב דחיק גרמיה על דינוי דקב"ה תא חזי איוב אמר (שם יג טו) הן יקטלני לו איחל כתיב לא באל"ף⁶⁶⁶ [וקרי] (וכתיב) לו בוא"ו וכלא איהו⁶⁶⁷ א"ל קב"ה וכי אנא קטיל בני נשא הנגלו לך⁶⁶⁸ שערי מות ושערי

⁶⁶⁰ הרבים דרך כלל הם מרכבה לשכינה וזכירתם ופקידתם בקדושה ואין רשות לחצונות לאנוס תפלתם היחיד פעמים שבחובתו תפלתו נאנסת ונטל' ונופלת למטה וקושר זכירה ופקדיה חצונית ומטעם זה זמינין לנטלא בכח מעשה הפגם ולזה יכלול גרמיה בין סגיאין ויתוקן הכל (אור יקר).

⁶⁶¹ כד אמר (לפ,ו).

⁶⁶² כדמסיק קב"ה איקרי מלך והיינו דין יום ראשון שהוא בעולם הזכר, או אל שר הצבא היא המלכות מתלבשת במט"ט שר הצבא ודאי והיינו דין יום ב' והיינו שביום ראשון נדונים בב"ד עליון באצילות כבנים וביום ב' בב"ד תחתון כעבדים ושאל לה באיזה ב"ד זכירה לטוב לפי מה שתשאל אם בני חיי ומזוני למעלה ואם שאר מילי למטה (אור יקר).

⁶⁶³ פי' רחל כמ"ש האריז"ל שמלך המפשט היא רחל, וכולא איהו פי' לו בו', הוא בניחותא ולא בא' הוא בתמיה. נמצא שהכל פי' אחד, וכל אינון דרגין דנפקי מנייהו מתקשרין בהו אינון שערים, פי' הקצוות של הקלי' נקראים שערים (מ"מ).

⁶⁶⁴ בברכה שיתברכו הרבים שזכותם עדיף וא"ת א"כ נמצא שלעולם לא יפרטו לה ברכה ולא ימלא שאלת האדם וי"ל כי זה אינו אלא בדרך עליית התפלה אמנם לפני המלך הרי כל העולם עוברים לפניו כבני מרון והוא נותן לכל בריה ובריה כדי מחסורה וכפי צורכה, אמנם בדרך תפילה לא יפרט עצמו שלא יעורר האויב עליו בפרט, אמנם הקב"ה משגיח דרך כלל ודרך פרט וזוכרו כפי צורכו (אור יקר).

⁶⁶⁵ הענין שאיוב חטא בב' אמונות כוזבות: הא', האמין שהקב"ה ממש בקום ועשה משליט המות על האדם וז"ש הן יקטלני שהוא משלח שר הקטל. הב', חשב שאחר שהמות שולט אין כח למעלה לסלקה כלל וז"ש כן יורד שאול לא יעלה. ושניהם רמז באומרו הן יקטלני לו בו' ירצה איחל אליו שהוא ישלח המות ואחר שתבא לא יחזור אותה ולכן אחר שיקטלני לא איחל וז"ש לא באלף וקרינן בו' (או ריקר).

⁶⁶⁶ הא' רומזת בא' מג"ר והוא"ו רומזת בת"ת והיה או' איוב הן יקטלני לוא"ו ולא' אייחל שירחמוני שהם בעלי הרחמים (נ"א).

⁶⁶⁷ ירצה שתיהם אמר איוב ולשניהם הודיעו הקב"ה כנגד הרשון (אור יקר).

⁶⁶⁸ דרך כלל ירצה האם כבר ידעת סוד ההנהגה העליונה כולה שמה שחשבת שהמיתה על בני אדם ממש היא ההנהגה בקום עשה ממני זה שבוש גמור שהרי מה שהקב"ה הזהיר בתורה לבני אדם אינו גזרת המיתה אל עונש העבירה ח"ו אלא להזהיר שלא יגע באש שיכזה בו והיינו ששערי המות הם פתוחין

זהר פרשת ויצא

צלמות תראה כמה תרעין אינון פתיחן בההוא סטרא ומותא שלטא עליהו וכלהו סתימין מבני נשא⁶⁶⁹ >נ"א ולא יכלין לאסתמרא מנייהו בגין דאינון סתימין מבני נשא< ולא ידעין אינון שערי (איוב לח יז) ושערי צלמות תראה מאן אינון שערי מות ומאן אינון שערי צלמות אלא מות וצלמות כהדא אינון וזווגא הדא אינון מות הא אתמר דא מלאך המות והא אוקמוה

צלמות צלי⁶⁷⁰ מות⁶⁷¹ האי איהו מאן דרכיב עליה ואיהו צלא דיליה ותוקפא דיליה לאזדווגא כחדא בקשורא חד ואינון חד וכל אינון דרגין דנפקי מנייהו ומתקשרן בהו אינון שערים דלהון כמה דלעילא כמה דאת אמר (תהלים כד ט) שאו שערים⁶⁷² ראשיכם⁶⁷³ וגו' ואלין (אינון שערים) [אקרונן] נהרין ונחלין [שית סטריין] דעלמא⁶⁷⁴ אופי הכי אינון שערי מות ושערי צלמות מסטרא אחרא דרגין ידיעין דשלטין בעלמא שערי מות ושערי צלמות דא נוקבא ודא דכורא ותרוייהו כחדא ועל דא אמר קב"ה ליה לאיוב בגין כל אינון מלין דאיהו אמר (איוב ז ט) כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה וכל אינון שאר מלין אמר קב"ה הנגלו לך שערי מות למנדע דהא בלהו ברשותי וכלהו זמינין לאתבערא מעלמא דכתיב (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח וגו'

תא חזי (בראשית ל כב) ויזכור אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה תרי זמנין אלהים אלהים אמאי אלא חד מעלמא דדכורא⁶⁷⁵ וחד מעלמא דנוקבא בגין דבמזלא

וכי אני הורג בני אדם, "הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה", כמה שערים פתוחים באותו הצד, והמות שולט עליהם, וכולם סתומים מבני אדם, (ולא יכולים להשמר מהם משום שהם סתומים מבני אדם), ולא מכירים את אותם השערים. "ושערי צלמות תראה", מי הם שערי מות ומי הם שערי צלמות, אלא מות וצלמות הם יחד, והם זווג אחד. "מות" הרי נתבאר, זה מלאך המות, והרי פרשוה.

"צלמות" צל מות, זהו מי שרוכב עליו, והוא הצל שלו והכח שלו להזדווג יחד בקשר אחד, והם אחד. וכל אותם הדרגות שיוצאות מהם ונקשרות בהם הם השערים שלהם, כמו שלמעלה, כמו שנאמר "שאו שערים ראשיכם" וגו'. ואלו (אותם שערים) נקראים נהרות ונחלים, ששת הצדדים של העולם. כמו כן כאן הם שערי מות ושערי צלמות מהצד האחר, דרגות ידועות ששולטות בעולם. "שערי מות ושערי צלמות", זה נקבה וזה זכר, ושניהם יחד. ועל זה אמר הקדוש ברוך הוא לאיוב, בשביל כל אותם דברים שהוא אמר, "כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה", וכל אותם שאר דברים, אמר הקדוש ברוך הוא, "הנגלו לך שערי מות", לדעת שהרי הכל ברשותי, וכולם עתידיים להתבער מן העולם, שכתוב "בלע המות לנצח" וגו'.

בא וראה, "ויזכור אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה". פעמיים אלהים אלהים, למה, אלא אחד מעולם הזכר ואחד מעולם הנקבה, משום

מצעמן והעובר בהם ונכנס אליהם הוא מעצמו נכנס אל המות ומעצמו המות באה עליו והיינו עונשי התורה שאחר שנכנס אל החצונים תקונו במותו להעביר ממנו הפגם החצוני ההוא (אור יקר).

⁶⁶⁹ ומאליהם הם נופלים בשואת המות וענין זה קרה לאיוב שלא נשמר ונפל מעצמו וכו' ולדרך הקושיא הא' שהקשה הן יקטלני שהו אההורג ח"ו אמר בדרך פי' זה הנגלו לך שהכוונה שלא ידע להשמר ומאליו נפל הוא וכל שאר הנופלים מעת שחטא אדם הרא' ואילך וכו' (אור יקר).

⁶⁷⁰ לל (לפ"ו).

⁶⁷¹ ז"ן דקלי' דיסוד המים (דע"ה ח"ב פט ע"א).

⁶⁷² ו"ק (מ"מ).

⁶⁷³ חב"ד (מ"מ).

⁶⁷⁴ שהם ו"ק (מ"מ).

⁶⁷⁵ פי' ויזכור אלהים הוא ז"א הנק' אלהים כמו שכתוב באדרא אלהים הבין דרכה (מ"מ). בינה (נ"א).

זהר פרשת ויצא

תלייא מלתא⁶⁷⁶ וכד אתערת רחל בשמא דא דכתיב (שם כד) יוסף יהו"ה לי בן אחר ידע יעקב דאיהי אתחזייא לאשלמא כלהו שבטין ולא תתקיים בעלמא בגין כך בעא למיזל ולא יכיל וכד מטא זמנא דבנימן ערק ואזל ליה בגין דבארעא אחרא לא תשלים⁶⁷⁷ ביתא לאתקשרא עלמא קדישא ביה והיינו דכתיב (שם לא ג) ויאמר יהו"ה אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך מאי ואהיה עמך אלא אמר ליה עד הכא רחל הות עמך עקרא דביתא מכאן ולהלאה אנא אהא עמך ואטול ביתא בהדך בתריסר שבטין והיינו דכתיב (שם מח ז) ואני בבאי מפרן מתה עלי רחל עלי הוה ובגיני הוה מלה דאתרחייא איהי ואתיא דיורא אחרא ונטלא ביתא בגיני לדיירא עמי

ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה (שם ל כח) מאי נקבה אמר רבי יצחק ההוא רשע אמר אנא חמי דיעקב לא אסתכל אלא בנוקבי

קסא/א

ובגין כך יפלה לי אמר נקבה שכרך הא נקבה⁶⁷⁸ דאיהו שכרך <כד> בקדמיתא ואתנה אימא מאן נקבה אסתכלת בה ואתנה ופלה לי בגינה ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה (בראשית ל לא) אמר יעקב חלילה דהא אנא כל מה דעבידנא לשום יקרא דמלכא קדישא עבידנא <נ"א ולא לכסופא דגרמאי> ועל דא לא תתן לי מאומה דהא לאו דעתאי בהאי אלא (שם) אם תעשה לי את⁶⁷⁹ הדבר הזה וגו'

ויסר ביום ההוא את התישים⁶⁸⁰ (שם לה) רבי

שהדבר תלוי במזל. וכשמתעוררת רחל בשם הזה, שכתוב "יוסף ה' לי בן אחר", ידע יעקב שהיא ראויה להשלים את כל השבטים ולא תתקיים בעולם, לכן רצה ללכת ולא יכל. וכשהגיע זמנו של בנימין, ברח והלך לו, כדי שהבית לא ישתלם בארץ אחרת, להתקשר בו העולם הקדוש. והיינו שכתוב "ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך". מה זה "ואהיה עמך", אלא אמר לו, עד כאן רחל היתה עמך עיקר הבית, מכאן ולהלאה אני אהיה עמך ואטול את הבית עמך עם שנים עשר השבטים. והיינו שכתוב "ואני בבואי מפרן מתה עלי רחל", עלי היה זה, ובגללי היה הדבר שהיא נדחתה, ובאה דיירת אחרת ונטלה את הבית בשבילי לדור עמי.

"ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה". מה זה "נקבה", אמר רבי יצחק, אותו רשע אמר, אני רואה שיעקב לא מסתכל אלא בנקבות,

ומשום זה יעבוד לי. אמר "נקבה שכרך", הנה נקבה שהיא שכרך כבראשונה. "ואתנה", אמור באיזו נקבה הסתכלת ואתנה, ועבוד לי בשבילה. "ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה". אמר יעקב חלילה, שהרי אני כל מה שעשיתי, לשם כבוד המלך הקדוש עשיתי, (ולא לתשוקת עצמי), ועל כן לא תתן לי מאומה, שהרי אין דעתי בזה, אלא "אם תעשה לי את הדבר הזה" וגו'.

"ויסר ביום ההוא את התישים". רבי

⁶⁷⁶ והוא הנקרא מזל ופי' הפ' הוא ויזכר אלקים הבינה את רחל או וישמע אליה אלקים מ"ש שמעה תפלותיה. א"נ ויזכור אלקים מ' שנתייחדה עם הזכירה יסוד כדי לפקוד את רחל וישמע אל המ' האלקים בינה כי המ' משבחת תדיר למלכא עלאה. ז"ח (נ"א).

⁶⁷⁷ ישתלם (לפ"ו).

⁶⁷⁸ רצה לזווג לו נקבה אחרת, למטה מאלו הד' (לאה רחל בלהה וזלפה), והיא לילית הרשעה שעל גביו, והיינו נקבה שכרך עלי ולזה אמר לא תתן לי מאומה מום ודאי היא לי זאת, אל תתן לי מום, שאלו עשיתי לתאוה גשמית, היה מום בלי ספק. אלא כל מה שעבידנא ליקרא דמלכא, ועד כאן משתלם הקדושה, מכאן ואילך אין לי חלק בו, אם תעשה לי הדבר הזה לתקן מכאן ואילך הדב"ר הז"ה מלכות עם היסוד, על ידי עולם הנפרדים, צאן קדשים צאן ירושלים להפרידם, מכאן כמו שתקן ד' בחי' שכינה בד' נקבות, והשלים י"ב שבטים י"ב אדנים לסוד ד' בחי' ד' נקבות, כך יעשה עוד תוך הקדושה להשלים הנפרדים כולם אעבדך כו' (אור יקר).

⁶⁷⁹ לא מופיע בפסוק*##.

⁶⁸⁰ כוונת יעקב אבינו במעשים שעשה עם המקלות והרהטים בצאן המקושרות, היתה לתיקונים העליונים אשר בענינים המרומזים כנגדם למעלה. שכן מכיוון שהיה בבית לבן, שהוא בדרגין נוכראין,

זהר פרשת ויצא

אלעזר פתח ואמר (תהלים טו א) יהוה מי יגור באהלך וגו' הא אוקימנא ואוקמוה חברייא הולך תמים (שם ב) דא אברהם⁶⁸¹ דכד אתגזר תמים אקרי ופועל צדק דא יצחק ודובר אמת דא יעקב ודאי יעקב באמת אתדבק אי הוא באמת אתדבק מאי טעמא עבד עם לבן כגוונא דא אלא יעקב בחין שעתא דמזליה הוה דשרי לי>ה< לאינש למבחן שעתיה עד לא יתוב לארעיה ואי מזליה קאים במה דעביד שפיר ואי לאו לא יושיט רגלוי עד דיסלק >נ"א דקאים במה דעביד< לגביה⁶⁸²

תא חזי כתיב (בראשית ל לג) וענתה בי צדקתי ביום מחר וגו' דהא איהו לא עבד בגין דיטול מדיליה למגנא אלא כלא בקושטא ושלימו דרעותא ולא עוד אלא דאיהו נטיל רשו מלבן ועל דא כתיב (שם כז) נחשתי ויברכני יהוה בגללך כמה חרשין וזינין עבד לבן ובחין מזליה בגיניה דיעקב והוה אשכח בגיניה דיעקב מאה עאנא כל ירחא ומאה אמרין ומאה עזין יתיר על עאניה רבי אבא אמר אלף עאנין ואלף אמרין ואלף עזין הוה מייתי ליה יעקב יתיר בכל ירחא וירחא הה"ד (שם ל) כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרוב ויברך יהוה אותך לרגלי וברכתא דלעילא לאו איהו פחות מאלף⁶⁸³ מכל זינא וזינא⁶⁸⁴ מעאנין אלף אשתכח מאמרין אלף אשתכח מעזין אלף אשתכח על כל מה דשריא ברכתא דלעילא לא פחות מאלף עד דבגיניה דיעקב אסתלק לבן לכמה עותרא וכד בעא יעקב לנטלא אגריה לא [אשכח] (אשתכח) אלא עשרה מכל זינא וזינא ויעקב חשיב ליה לעותרא סגי חמי כמה נטיל

אלעזר פתח ואמר, "ה' מי יגור באהלך" וגו', הרי בארנו ובארו החברים, "הולך תמים" זה אברהם, שכאשר נמול נקרא תמים, "ופועל צדק" זה יצחק, "ודובר אמת" זה יעקב. ודאי שיעקב נדבק באמת, אם הוא נדבק באמת למה עשה עם לבן בצורה הזו, אלא יעקב הבחין את שעת המזל שלו שהיתה, שמותר לאדם לבחון את שעתו טרם ישוב לארצו, ואם מזלו עומד במה שעושה, יפה, ואם לא, אל יושיט רגלו עד שיעלה (שיעמוד במה שעשה) אליו.

בא וראה, כתוב "וענתה בי צדקתי ביום מחר" וגו', שהרי הוא לא עשה כדי שיטול משלו לחינם, אלא הכל באמת ושלמות הרצון. ולא עוד, אלא שהוא נטל רשות מלבן, ועל זה כתוב "נחשתי ויברכני ה' בגללך". כמה כשפים ומינים עשה לבן ובחן את מזלו משום יעקב, והיה מוצא בגלל יעקב מאה צאן כל חדש, ומאה כבשים ומאה עזים יותר על צאנו. רבי אבא אמר, אלף צאן ואלף כבשים ואלף עזים היה מביא לו יעקב יותר בכל חדש וחדש, זהו שכתוב "כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרוב ויברך ה' אותך לרגלי. והברכה שלמעלה אינה פחות מאלף מכל מין ומין. נמצא אלף מהצאן, מהכבשים נמצאו אלף, מהעזים נמצאו אלף, על כל מה ששורה הברכה שלמעלה לא פחות מאלף, עד שבשביל יעקב התעלה לבן לעושר רב. וכשיעקב רצה ליטול שכרו, לא מצא אלא עשרה מכל מין ומין, ויעקב חשב אותו לעושר רב. ראה כמה נטל משלו ממה שהיה נותן

וברשותא דאל זר, היה עושה תמיד התחכמויות ותחבולות בעובדין דלתתא, והיה מכוון בהם על שרשי הדברים אשר מרמזים כנגדם למעלה, כדי להפרשא בין דרגין לדרגין, בין טמא לטהור ובין קודש לחול, ולהדביק את עצמו בקודש. כי זוהי העבודה היותר עליונה והתיקון שאין למעלה ממנו, ואז עומד האדם ב"מצולות ים" ובתוך החיצונים, ושם הוא שובר את עיקר תוקפו וכחו דס"מ (ביאורים ח"ב ב ע"ד).

⁶⁸¹ כמה שפי' בזהר בינוקא בענין תמים היותו במלכות צריכים אנו לומר כי אברהם במלכות ויצחק ביסוד והיינו ופועל צדק, ביסוד הוא פועל במלכות שהיא נקראת צדק מצד הדין ויעקב בת"ת, והיינו ודובר מייחד המלכות שהיא דבר עם אמת בלבבו בימין ובשמאל (אור יקר).

⁶⁸² צ"ע שכל הדף ההוא אין לו הבנה כמ"ש אם דשרי ליה לאינש למבחן מזליה עד לא יתוב לארעיה ואי מזליה קאים וכו' ואם במ"ש וכד בעא קב"ה יעקב לנטלא אגריה לא אשכח עשרה מכל זינא עד אמר ר' אלעזר וכו' וצ"ע (שמונה שערים למהרח"ו) (הגהות מהרח"ו).

⁶⁸³ מאה שערים שבמלכות כלולות מעשר והם מאת אדנים והיינו מאת עשרי"ם דהיינו עשירות (אור יקר).

⁶⁸⁴ לפי שהספירות כלולות עשר מעשר עד אלף, וכל בחי' הספירות הסכימו להשפיע ליעקב ברכות מכל מין ומין בכל ירחא חידוש הלבנה שהוא במילואה שנשפעת מהעליונות וכלם משפיעים לו. ז"ח (ורמז שנשפע מלמעלה בחי' פלא אותיות אלף ואפשר שז"ש וברכתא דלעילא). (מא"י) (נ"א).

זהר פרשת ויצא

מדיליה ממה דהוה יהיב איהו בזכותיה ללבן וכל דא דסליק ביה יעקב לא הוה אלא בזרוע⁶⁸⁵ דאינון מקלות דשוי לגבי ענא

תא הזי כמה טרה ההוא שלימא דיעקב אבתריה דלבן כתיב (שם לו) וישם דרך שלשת ימים וגו' והוה אייתי ליה כל האי עותרא ועם כל דא לא בעא לבן דיהא אנריה דיעקב הכי אלא נטל עשרה מן דא ועשרה מן דא ויהב בידא דבניה⁶⁸⁶ ואמר ליה טול הני ואי יולידו כמה דאמרת בהאי גוונא יהא אנרך הה"ד (שם לא מא) ותחלף את משכורתני עשרת מונים (ובהני) עשרה מן דא ועשרה מן דא וכתוב (שם ז) ואביכן התל בי והחליף את משכורתני עשרת מונים (ובהני עשרה) אשתדל בתר קב"ה וברכיה ומכל מה דשוי לבן עמיה דיעקב אהדר במלוליה ונטיל מיעקב כלא עד דקב"ה חס עליה ונטל מדיליה בזרוע אמר רבי אלעזר כל הני קראי לאחזאה חכמתא קא אתיין דתנינן מלין דלעילא מנהון תליין בעובדא⁶⁸⁷ ומנהון במלולא⁶⁸⁸ ומנהון ברעותא דלבא⁶⁸⁹ ומאן דבעי לאמשכא ברכאן בצלותא במלולא ורעותא ומנהון דלא בצלותא אלא בעובדא תליין⁶⁹⁰

תא הזי יעקב שלים כל מה דעבר בחכמתא עביד כתיב (שם ל לה) ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים כלא בחכמתא לאמשכא ברכאן⁶⁹² ממבועא דכלא⁶⁹³ לכלהו דרגין עלאין⁶⁹⁴ דאינון חולקיה ועדביה⁶⁹⁵ את המקלות מאן מקלות אלין דרגין דאינון בי דינא⁶⁹⁶

הוא בזכותו ללבן, וכל זה שעלה בו ביעקב, לא היה אלא בזרוע של אותם מקלות ששם אצל הצאן.

בא וראה כמה טרה אותו יעקב השלם אחרי לבן. כתוב "וישם דרך שלשת ימים" וגו', והביא לו כל העושר הזה, ועם כל זה לא רצה לבן שיהיה כך שכרו של יעקב, אלא נטל עשרה מזה ועשרה מזה ונתן (בידי בניו) לו, ואמר לו, קח את אלה, ואם יולידו כמו שאמרת, בצורה הזו יהיה שכרך. זהו שכתוב "ותחלף את משכורתני עשרת מונים". (ובאלו) עשרה מזה ועשרה מזה, וכתוב "ואביכן התל בי והחליף את משכורתני עשרת מונים". (ובאלו העשרה) השתדל אחר הקדוש ברוך הוא, וברכו. ומכל מה שהתנה לבן עם יעקב, חזר בדבורו ולקח מיעקב הכל, עד שהקדוש ברוך הוא חס עליו ונטל משלו בזרוע. אמר רבי אלעזר, כל הפסוקים הללו באו להראות החכמה, ששנינו, שדברים שלמעלה, מהם תלויים במעשה, ומהם בדיבור, ומהם ברצון הלב. ומי שרוצה למשוך ברכות בתפילה, בדיבור ורצון, ומהם שלא בתפילה אלא תלויים במעשה.

בא וראה, יעקב השלם כל מה שעשה, עשה בחכמה. כתוב "ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים", הכל בחכמה, למשוך ברכות מהמעין של הכל לכל הדרגות העליונות, שהן חלקו וגורלו. "את המקלות", איזה מקלות, אלו הדרגות שהן בית הדין, "אשר פצל",

⁶⁸⁵ נ"ל דצ"ל בזרעא והיינו שנעשה זרע מהמים ששתו כמ"ש חז"ל. א"מ (נ"א).

⁶⁸⁶ "כילא דבניה" נמחק דלפ"ו, ובמקומו איתא "ליה".

⁶⁸⁷ כגון מעשה מצות (אור יקר).

⁶⁸⁸ ברכות ותפלות (אור יקר).

⁶⁸⁹ כוונת הלב בק"ש וכיוצא (אור יקר).

⁶⁹⁰ "ומנהון דלא בצלותא אלכא צעובדא תליין" נמחק צאור יקר, ובמקומו איתא "כולא בצלותא צעובדא תליין".

⁶⁹¹ כי התפילה בסוד ציצית ותפילין היא בעובדא ואח"כ במלולא וברעותא (אור יקר).

⁶⁹² דרך כלל כל מעשיו בענין המקלות כי לא אל הגשמי היה מכוון אלא יחוד עליון, וז"ש "לאמשכא ברכאן" מהכתר והחכמה שהם מקור לכל הברכות לכל הספירות, ולכל הקדושים הנקשרים ומתייחדים ביחודם בסוד הקדושה שבהם נכללים כסא הכבוד וז' היכלות וכו' (אור יקר).

⁶⁹³ פ' בינה (מ"מ).

⁶⁹⁴ פ' ר"ק דז"א (מ"מ).

⁶⁹⁵ פ' שיעקב הוא מרכבה לז"א (מ"מ).

⁶⁹⁶ פ' כגון גבורה והוד דז"א שיש בהם דינים (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

שהעביר מהן את הדין, "ברהטים", היינו שכתוב "מלך אסור ברהטים", שזה מהמלך ההוא באות ברכות לכל העולמות. דבר אחר,

קסא/ב

זהר

מלך אסור ברהטים (שיה"ש ז ו) מלך דא אסור וקשור באינון רהטין עלאיין⁷⁰⁰ דמנייהו אשתקין כלא <נ"א אתמשכן ברכאן לכולא> ממלך עלאה⁷⁰¹ בשקתות המים⁷⁰² אלין אינון נחלין⁷⁰³ דנפקין⁷⁰⁴ ואתיין עד דמטו לאתר דמתכנשי תמן⁷⁰⁵ אשר תבאנה הצאן לשתות כמה דאת אמר (תהלים קד יא) ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם ובההוא אתר דמתכנשי תמן מיא כלהו אתיין לאשקאה מניה

ויחמנה (בראשית ל לח) מאי ויחמנה תא הזי בשעתא דרוח צפון נשיב מיין גלידין ולא נגדין לבר ולא אשתקין בגין דדינא תליא וקרירו דצפון

"מלך אסור ברהטים", מלך זה אסור וקשור באותם הרהטים העליונים, שמהם משקים את הכל (נמשכות ברכות לכל) מן המלך העליון. "בשקתות המים" (שממש משקים כל שקתות המים), אלו הם הנחלים שיוצאים ובאים עד שמגיעים למקום ששם מתכנסים. "אשר תבאן הצאן לשתות", כמו שנאמר "ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם". ובאותו המקום ששם מתכנסים המים, כולם באים להשקות ממנו.

"ויחמנה", מה זה ויחמנה, בא וראה, בשעה שרוח צפון נושבת, המים נקפאים ולא נמשכים לחוץ ולא משקים, משום

⁶⁹⁷ פי' שרצה יעקב להעביר מהם הדינים, והמתקם ע"י טיפת המוחין שבאה מחב"ד דז"א ל"ק דז"א, וע"י הארת המוחין נמתקים הספירות שיש בהם דינים (מ"מ).

⁶⁹⁸ פירוש מלך ת"ת אסור ברהטים בד' אותיות של אדנ"י כנזכר בתקונים וה"ק ויצג את המקלות מדרגות הדין אשר פצל שהעביר הדין ע"י הרהטים שעשה שיתיחד ויתקשר ת"ת בד' אותיות אדנ"י וישפיע לו ברכות ויתמתקו הדינים וז"ש דהא מההוא מלך אתיין ברכאן לכלהו עלמין. ז"ח (נ"א). תקונים קמב (ד"א).

⁶⁹⁹ פי' שמהבינה שנקראת מלך, באים הברכות לכל העולמות, ושיעור הכתוב כך הוא "מלך" שהיא בינה, "אסור ברהטים", ר"ל היא קשורה בחב"ד דז"א, כמ"ש הרב שנה"י דאימא הם בתוך חב"ד דז"א, וא"כ אימא נאחזת וקשורה בחב"ד דז"א שנקראי' רהטים, וכוונת יעקב שהמקלות שהם הספירות שיש בהם דין, המשיך להם הארה מחב"ד דז"א, ובזה העביר מהם הדינים, וז"ש "אשר פצל ברהטים" פי' העביר מהם הדינים בכח רהטים (מ"מ).

⁷⁰⁰ פי' מלך שהם ו"ק דז"א קשורים בחב"ד דז"א שנקראים רהטים, שחיות הגוף תלוי מהמוחין (מ"מ).

⁷⁰¹ פי' מחב"ד דז"א בא השפע למלכות ולבי"ע, והם מהבינה שנקראת מלך עילאה (מ"מ).

⁷⁰² (ס"א למתמן אשתקין כולל שקתות המים) – לפ"ו ומ"מ.

⁷⁰³ שקתות המים הם חב"ד דז"א, ונקראים רהטים ושקתות המים, לפי שהם בריכות מליאות מים ומשקים לכל העולמות שתחתיהם, וכפי דבר אחר פי' הפסוק אשר פצל ברהטים, היינו שהעביר מהספרות שיש בהם דין הדינים שבהם בכח המוחין שנקראים רהטים. ואין חילוק בין פי' ראשון לשני, אלא בפסוק מלך אסור ברהטים אבל בפי' פצל ברהטים וכל הפירושים הם חב"ד דז"א. א"נ י"ל לפי דבר אחר, פי' רהטים הם נה"י דאימא, וז"ש מלך דא שהוא ז"א אסור וקשור באינון רהטי' עילאין שהם נה"י דאימא שבתוכו. ומ"ש "ממלך עילאה", ר"ל שהרהטים הנז' הם מהבינה שהם נה"י דידה, ולפי זה פי' הכתוב אשר פצל ברהטים, פי' שהעביר מהספירות שיש בהם דין הדינים שבהם בכח הארת נה"י דאימא, ולפי זה גם במלת הרהטים יש חילוק בין פי' ראשון לשני (מ"מ).

⁷⁰⁴ פי' הם הו"ק דז"א שנפקין מהמוחין דז"א, ועיקר שקתות המים בחב"ד דז"א, ולפי' השני שאמרנו הם בנה"י דאימא, אבל הו"ק שהם נחלין נקראים בהשאלה שקתות המים, לפי שגם הם משקים המים למלכות (מ"מ).

⁷⁰⁵ היא המלכות ששם כל ההארות (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

גליד מֵאֵל⁷⁰⁶ וכד אתער רוח דרום מתחממי מֵאֵל ואתעבר גלידו דלהון ונגדין כדין אתשקיין כלא בגין דחמימו דדרום שראן מֵאֵל וכלהו מתחממי וחדאן למשתי מההוא קרירו דצפון דהוה לון בקדמיתא הה"ד ויחמנה ויחמנה והא כתיב (שם לט) ויחמו אלא דאינון כלהו נוקבי⁷⁰⁷ ועל דא אתכוון יעקב למעבר עובדא בחכמתא ודא הוא דכתיב (שם לו) ויקח לו יעקב מקל לבנה לח וגו'

פתח <נ"א רבי אלעזר> ואמר (תהלים קלה ד) כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו (מתניתין) תא חזי כי יעקב בחר לו יה עד כאן לא ידענא מאן בריר למאן אי קב"ה בריר ליה ליעקב אי יעקב בריר ליה לקב"ה אלא ממה דגלי קרא ידענא דקב"ה נטיל ליה ליעקב לעדביה דכתיב (דברים לב ט) כי חלק יהו"ה עמו יעקב חבל נחלתו

תא חזי הכי נמי יעקב בריר אחסנתיה ועדביה לחולקיה וסליק לעילא מכל דרגין ונטיל ליה לעדביה מקל לבנה לח היינו דרגא חוורא דסטר ימינא ולו וערמון היינו דרגא סומקא דסטר שמאלא ויפצל בהן פצלות לבנות (בראשית ל לו) דאעבר דינא מן דא ואתחבר ליה בימינא והוא עאל בינייהו ונטיל לון כחדא ואתעביד כלא חד בתרי גוויי ועם כל דא מחשוף הלבן (שם) דיתגלי חוורא על סומקא וכל דא למאי לאמשכא לדרגא דא דעדביה ברכאן ממבועא דכלא <נ"א דנחלא> ולשוואה לדרגא דא דאיהו תלתא כחדא ברהטים בשקתות המים (שם לח) כמה דאוקימנא⁷⁰⁸ וכדין בעובד-א <דא דחכמתא נגדין ברכאן לתתא ומתשקיין >נ"א ומתברכאן <כלהו עלמין ושריין

שהדין תלוי, וקור הצפון מקפיא את המים. וכשמתעוררת רוח הדרום, מתחממים המים והקפאון שלהם עובר ושופעים, אז הכל משקים, משום שהחום של הדרום מפשירים המים, וכולם מתחממים ושמחים לשתות מאותו הקור של הצפון שהיה להם בראשונה. זהו שכתוב "ויחמנה". "ויחמנה", והרי כתוב ויחמו, אלא שהם כולם נקבות. ועל זה התכוון יעקב לעשות מעשה בחכמה, וזהו שכתוב "ויקח לו יעקב מקל לבנה לח" וגו'.

פתח (רבי אלעזר) ואמר, "כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו". בא וראה, "כי יעקב בחר לו יה", עד כאן לא ידענו מי בחר את מי, אם הקדוש ברוך הוא בחר את יעקב, אם יעקב בחר לו את הקדוש ברוך הוא. אלא ממה שגילה הכתוב ידענו שהקדוש ברוך הוא נטל את יעקב לגורלו, שכתוב "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו".

בא וראה, כך גם יעקב בריר את ירושתו וגורלו לחלקו, ועלה למעלה מכל הדרגות ונטל אותו לגורלו. "מקל לבנה לח", היינו הדרגה הלבנה של צד הימין. "ולו וערמון", היינו הדרגה האדומה של צד שמאל. "ויפצל בהם פצלות לבנות", שהעביר מזה את הדין וחיבר אותו לימין, והוא נכנס ביניהם ונטל אותם יחד ונעשה הכל אחד בשני צבעים. ועם כל זה "מחשוף הלבן", שיתגלה הלבן על האדום. וכל זה למה, למשוך את הדרגה הזו של גורלו ברכות מן המעין של הכל (של הנחל), ולשים את הדרגה הזו שהיא שלש כאחת, "ברהטים בשקתות המים" כמו שבארנו. ואז במעשה הזה של חכמה, שופעות הברכות למטה, ומשקים (ומתברכים) כל העולמות, ושורות עליהם

⁷⁰⁶ לפעמים יכונה הדין בחום ואש, והרחמים בקרירות. ולפעמים להפך כסוגי' דשמעתין, וכו', אמנם הענין כי אל הדין בסוד השפע הנשפע ב' בחי', פעמים יהיה הדין ל"כ חזק שימנע השפע מעיקרו ולא יושפע כלל, ואז חום הגבורה ינגב וייבש מי החסד, והיינו דין חזק יהפך החסד ג"כ לדין. ולפעמים לא יתחזק כחו ל"כ למנוע הברכה מהימין, רק שיעכבהו ולא יושפע למטה ואז התימן מונע הברכות, והיינו אומר לצפון תני ולתימן אל תכלאי, וב' בחי' אלו להם ב' כנויים. כשיהיה הדין חזק יתייחס הגבורה בשם אש והפכה דהיינו החסד דהמתקת בשם מים המכבין האש. וכשיהיה הבחי' האחרת יתייחס הגבורה בשם קרירות המקרשת המים, שהם השפע ומונעם שלא ימשכו, והפכה דהיינו החסד המושכת השפע וממתקת דין הגבורה בשם חום שמחמם קרירות הגבורה ומתכת קרירות המים שימשכו, והיינו סוגיא דשמעתין וכו' (אור יקר).

⁷⁰⁷ פ' האי דכתיב ויחמנה קאי על הנקבות דבי"ע, והאי דכתיב ויחמו קאי על הזכרים דבי"ע (מ"מ).

⁷⁰⁸ פ' כמש"ל שרהטים ושקתות הם חב"ד דז"א לחד פירושא ולפי ב' הם נה"י דאימא (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

הברכות, כמו שפרשוה, שכתוב "בבוקר יאכל עד" וגו', ואחר מכאן "ולערב יחלק שלל",

סורי תורה

ויקח לו יעקב מקל לבנה (לח ולוז וערמון) וגו' (בראשית ל לז) (מתניתין) רעותא דעובדא קטרי דמהימנותא⁷⁰⁹ קל קלא דקליא⁷¹⁰ אתער מעילא לתתא אנן פתיחין עיינין הוינן גלגלא אסחר מעילא לכמה סטרין קל נעימותא אתער אתער ניימין דמיכין דשינתא בחוריהון⁷¹¹ ולא ידעי <ולא> מסתכלין ולא חמאן אטימין אודנין כבדין <דלבא> (דכלבא) ניימין ולא ידעין אורייתא קיימא קמיהו ולא משגיחין ולא ידעי במה מסתכלין חמאן ולא חמאן אורייתא רמאת קלין אסתכלו טפשין פתחו עיינין ותנדעון לית מאן דישגת ולית מאן דירכין אודניה עד מה תהוון בנו חשוכא דרעותייכו אסתכלו למנדע ואתגלי לבון נהורא דנהיר

בזמן שיעקב השלם, מתוך הצרה של הארץ ורשות אחרת, בתוך דרגות זרות, דחה את כולם, ובירר חלק גורלו ונחלתו, האור מתוך החשכה, חכמה מתוך הטפשות, וכיבד את רבונו, כשהיה עומד בתוך הרשות של אל זר. על כן כתוב "לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו"

תוספתא

קוטרא דקוטרא דכיא⁷¹² הוה סליק לגו לגו⁷¹³ עד לא אשכח⁷¹⁴ אתר בית מותבא⁷¹⁵ ההוא אתר לאו אתר לא אשתכח לעילא ותתא מכלא אתאביד⁷¹⁶ אבדון הוי מכלא אבדון דכורא⁷¹⁷

"ויקח לו מקל לבנה" וגו', משנה: הרצון של המעשה, קשרי האמונה, קול הקול של הקולות מתעורר ממעלה למטה. אנו היינו פתוחי עינים, הגלגל סובב מלמעלה לכמה צדדים. קול נעים התעורר, התעוררו ישנים נרדמים ששינה בנחיריהם, ולא יודעים ולא מתבוננים ולא רואים, אטומי אזנים, כבדי לב, ישנים ואין יודעים. התורה עומדת לפנייהם ולא משגיחים ולא יודעים במה מסתכלים, רואים ולא רואים. התורה מרימה קולות, הסתכלו טפשים, יפתחו העיניים ותדעו. אין מי שישגיח, אין מי שירכין אזנו. עד מתי תהיו בתוך החשכה של רצונכם, הסתכלו לדעת, ויתגלה לכם האור המאיר.

בזמן שיעקב השלם, מתוך הצרה של הארץ ורשות אחרת, בתוך דרגות זרות, דחה את כולם, ובירר חלק גורלו ונחלתו, האור מתוך החשכה, חכמה מתוך הטפשות, וכיבד את רבונו, כשהיה עומד בתוך הרשות של אל זר. על כן כתוב "לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו"

הקשר של הקשר הטהור היה עולה לפני ולפנים טרם שמצא מקום לבית מושבו, אותו מקום אינו מקום, לא נמצא למעלה ולמטה, נאבד מן הכל, אבדון הוא

⁷⁰⁹ מקשרי ומייחדי האמונה בסוד האצילות (ד"א). פירוש רצון המעשה הטוב לקשר הספירות זו בזו ביחוד קשר האמונה ולבררם מהדינים וכן עשה יעקב. הרש"ב (נ"א).

⁷¹⁰ קול אחד מן הקולות עליונות שיורדים מלמעלה (ד"א).

⁷¹¹ אותן שהשינה בנחיריהם ואינם מבקשים להשיג סודות התורה (ד"א).

⁷¹² הוא א"א שהוא קשר של כל הקשרים שהם הפרצופים שתחתיו כדמוכח לקמן (מ"מ). קשר של קשר הטהור שהוא גילוי אצילות מהעלם אל הגילוי (ד"א). פירוש קשר הקשרים הטהורים הוא אריך וע' מקדש מלך פירוש הכל. הרש"ב (נ"א).

⁷¹³ פ' למעלה מזו"ן ולמעלה מא"א (מ"מ).

⁷¹⁴ קודם שמצא (ד"א).

⁷¹⁵ פ' מפני שהוא נעלם אין בו השגה לעליונים ולתחתונים, וז"ש ההוא אתר לאו אתר לא אשתכח לעילא ותתא (מ"מ).

⁷¹⁶ פ' שהוא נעלם מהכל, ואין להם בו שום השגה (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

סמא"ל דנפק מהתוכא דתוקפא דיצחק <אבדון> ומות נוקבא דיליה נחש קדמא אשת זנונים דכתיב (משלי ה ה) רגליה יורדות מות ואלין תרין אבדון ומות שמעו תוקפא דהורמנו דמלכא⁷¹⁸ רזא וסתר סתימא <נ"א טמירא> עלאה⁷¹⁹ אתאביד <נ"א טמיר> מכלא אתאביד <נ"א טמיר>

מן הכל, אבדון זכר, סמא"ל, שיצא מהפסולת של החוזק של יצחק אבדון, ומות (היא) הנקבה שלו, הנחש הקדמוני, אשת זנונים, שכתוב "רגליה יורדות מות". ואלו שנים, אבדון ומות, שמעו את תוקף רצון המלך. הסוד והסתר (הסתום) הנסתם העליון נאבד (הטמיר) מהכל, נעשה (טמיר)

קסב/א

זהר

לאתברכא כלהו עלמין לתתא ויעקב נטל חולקיה מאינון ברכאן דשריין עליה לתתא בגין דאיהו חולקיה ועדבא דקב"ה

שיתברכו כל העולמות למטה. ויעקב נטל חלקו מאותן הברכות ששורות עליו למטה, משום שהוא חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא.

רבי ייסא זוטא הוה שביח קמיה דרבי שמעון א"ל האי דכתיב (משלי י ו) ברכות לראש צדיק לצדיק מבעי ליה מאי לראש צדיק [א"ל] (אלא) ראש צדיק דא היא עטרה <קדישא>⁷²⁰ ואוקמוה תו ראש צדיק דא יעקב דאיהו נטיל ברכאן ונגיד לון לצדיק ומתמן אודריקו לכל עיבר ומתברכן כלהו עלמין אבל הא אוקימנא ברכות לראש צדיק (ראש) צדיק אקרי ההוא אתר (רישא) דברית דמניה נפקין מבויעין לבר

רבי ייסא הקטן היה מצוי לפני רבי שמעון. אמר לו, זה שכתוב "ברכות לראש צדיק", היה צריך לכתוב לצדיק, מה זה "לראש צדיק". אמר לו, ראש צדיק זו היא העטרה הקדושה, ובארוה. עוד, ראש צדיק זה יעקב, שנטל את הברכות והשפיע אותם לצדיק, ומשם נזרקו לכל עבר, וכל העולמות מתברכים. אבל הנה בארנו, "ברכות לראש צדיק" (ראש) צדיק נקרא אותו המקום (ראש) של הברית, שממנו יוצאים מעיינות החוצה.

נוקבא דקיסטא דחמרא נפיק מניה⁷²¹ איהו רישא כך ראש צדיק ההוא אתר כד זריק מבויעין לנוקבא אקרי ראש צדיק איהו ראש⁷²² <נ"א רישא לכל ברכאן> בגין דכל ברכאן ביה שריין תו ההוא בר נש דוכי למנטר את קיימא קדישא ועביד פקודי דאורייתא צדיק אקרי ומרישיה ועד רגליו הכי אקרי⁷²³ וכד ברכאן נגדין לעלמא שריין על רישיה ומניה קיימי ברכאן לעלמא בבנין

הנקב של המדה שיוצא ממנו היין הוא הראש. כך ראש צדיק, אותו מקום, כשזרק מעיינות לנקבה, נקרא ראש צדיק. הצדיק הוא ראש (ראש לכל הברכות), משום שכל הברכות שרויות בו. עוד, אותו האדם שזוכה לשמור את אות ברית הקודש ועושה את מצוות התורה נקרא צדיק, ומראשו ועד רגליו כך נקרא. וכשהברכות שופעות לעולם,

⁷¹⁷ פי' אגב שהזכיר תיבת אבדון הזכיר ענין ס"מ שנק' אבדון, ואפשר שנק' אבדון לפי שאין לו שום יניקה מא"א ואבוד הוא מאותה הארה של א"א (מ"מ).

⁷¹⁸ תוקף רשות המלך (ד"א).

⁷¹⁹ א"א (מ"מ).

⁷²⁰ עטרת היסוד דז"א (מ"מ, ע"ח שער א' ענף ה'). עי' ע"ח שער כה פרק א' שיש ב' עטרות של ב' יסודות.

⁷²¹ כמו שנקב המדה שהיין יוצא משם ונשפך ממנו לחוץ הוא נקרא ראש הכלי והמדה אף כן לפי שהברית הוא נקב הגוף וממנו נשפך הבל מהגוף נקרא ראש כמ"ש ברכות לראש צדיק והוא מבואר (ד"א). עי' שעה"ק סג ע"ד (לש"ו).

⁷²² פי' כמו דבר אחר, ור"ל צדיק בעצמו נקרא ראש שממנו יוצאים הארות למלכות ולבי"ע (מ"מ).

⁷²³ פירש ז"ח הגם שלא עשה שום מצוה רק ששמר הברית הזה לבד עכ"ז כולו נקרא צדיק מראשו עד רגליו וקשה דהא קאמר בהדיא ועביד פיקודי דאורייתא ונ"ל דר"ל מראשו עד רגליו איקרי ראש בעבור שמירת בריתו זהו ראש צדיק כלומר כל הצדיק או ר"ל אע"פ ששומר הברית לבד נקרא צדיק מ"מ אם עשה ושמר גם כל שאר מצות נקרא כולו צדיק לא על שם הברית לחוד. א"מ (נ"א).

זהר פרשת ויצא

הן שורות על ראשו, וממנו עומדות הברכות לעולם בבנים הקדושים הצדיקים שהקים.

רבי ייסא תו שאיל ואמר כתיב (תהלים לו כה) נער הייתי גם זקנתי וגו' האי קרא אוקמוה דשרו דעלמא אמרו איהו אמרו בחכמתא יתיר ממה דחשבין בני נשא א"ל ברי יאות הוא דהא ביחודא קדישא אתמר נער הייתי גם זקנתי והכי הוא ולא ראיתי צדיק נעזב דא הוא שבחא דיחודא דלא אשתכח יום בלא לילה דהא לילה ביה אשתכח תדירא וצדיק אחיד לעילא ואחיד לתתא וזרעו מבקש לחם מאי הוא אלא בשעתא דזריק ואתנגיד זרעא לא תבע לנוקבא דהא בהדיה שריא דלא אתפרשא מניה לעלמין וזמינא היא לנביה דהא זרעא לא נגיד אלא בשעתא דנוקבא זמינא

עוד שאל רבי ייסא ואמר, כתוב "נער הייתי גם זקנתי" וגו', הפסוק הזה פרשוהו שְׁשָׁרוּ של עולם אמר אותו. הוא אמר אותו בחכמה יותר ממה שחושבים בני אדם. אמר לו, בני, יפה הוא, שהרי ביחוד הקדוש נאמר "נער הייתי גם זקנתי", וכך הוא, "ולא ראיתי צדיק נעזב", זה השבח של היחוד שלא נמצא יום ללא לילה. שהנה הלילה תמיד נמצא בו, והצדיק אחוז למעלה ואחוז למטה. "וזרעו מבקש לחם", מה הוא, אלא בשעה שזורק ונשפע הזרע, אינו תובע את הנקבה, שהרי היא שורה עמו, שאין נפרדת ממנו לעולמים וזמינה היא אצלו. שהרי אין זרע שופע אלא בשעה שהנקבה זמינה,

סתרי תורה

מרעיונות (מעיינים) והרהורים. (מי שנמשך אחר אלו, נאבד מן הכל. הכל בהיפוך זה מזה. אשרהו לאיש שלום, כיעקב שעולה ולא נחשכו העינים בעשן הזה, וזכה להתקרב באמת לחותם המלך הקדוש. בא וראה, הטמיר העליון מהכל) ממנו יצאה האות י', הנקודה העליונה. מהנקודה העליונה הזו יצא הכל, המשיך והוציא ה', האם העליונה שמשקה את הכל. מזה יצא ו', הסוד של שש שאוחז את כל הצדדים, שהוא מקל לבנה לח ולזו וערמון. שתי הזרועות שאוחזות בו,

מרעיונין <נ"א מעיינין> והרהורין <נ"א מאן דאתמשך בתר אילין אתאביד מכלא כולא בהפוכא דא מן דא טבוהי דגבר שלים כיעקב⁷²⁴ דסליק ולא אתחשכו עיינין בהאי תננא וזכה לאתקרבא באמת חותמא דמלכא קדישא תא חזי טמירא עלאה מכלא > מניה נפק את י'⁷²⁵ נקודה עלאה מהאי נקודה עלאה נפק כלא⁷²⁶ אמשיך ואפיק ה'⁷²⁷ אמא עלאה דאשקי לכלא⁷²⁸ מהאי נפיק ו'⁷²⁹ רזא דשית⁷³⁰ דאחיד לכל סטריין⁷³¹ דאיהו מקל לבנה לח⁷³² ולזו⁷³³ וערמון⁷³⁴ תריין דרועין⁷³⁵ דאחידן ביה⁷³⁶ אילין נפקי⁷³⁷ ואחידו

⁷²⁴ פירוש אשרהו לאיש שלים כיעקב כו'. הרש"ב (נ"א).

⁷²⁵ פי' א"א יצא ממנו אבא (מ"מ).

⁷²⁶ מאבא יצאו כל פרצופי האצילות בסוד כולם בחכמה עשית, ועי' בפ' נח דף עד כי שם הארכנו

(מ"מ).

⁷²⁷ פי' אבא הוציא אמא (מ"מ).

⁷²⁸ פי' בינה משפעת לזו"ן ולבי"ע (מ"מ).

⁷²⁹ יש לדקדק שלא קאמר נפק שמורה על פועל עבר אלא נפיק יוצא ולעולם יוצא דהיינו חידוש ו"ק מבינה לעולם וכו' אמנם אית דגרסי נחית ויש לדקדק עוד למה לא אמר נפיק כאינך וי"ל לפי שהבינה נעלמת בעולם ג' ראשונות חשובות כא' ואין כן ו"ק שהם נגלות (אור יקר).

⁷³⁰ פי' מבינה יצא ז"א שכולל ו"ק (מ"מ).

⁷³¹ פי' בין בינה ומלכות (מ"מ).

⁷³² חסד (מ"מ).

⁷³³ גבורה (מ"מ).

⁷³⁴ ת"ת (מ"מ).

⁷³⁵ היינו התפשטותם (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

בה"א תתאה⁷³⁸ לחברא משכנא כחד ולמהוי חד⁷³⁹ כדין תליסר מכילין הוו חד⁷⁴⁰ וחורא אתגליף על גוונין וסליק על גוונין כלהו הה"ד (בראשית ל לז) מחשוף הלבן וכדין אקרי (זכריה יד ט) יהו"ה אחד ושמו אחד וכדין (תהלים כג א) יהו"ה רועי לא אחסר וכתיב (שם ב) בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני נפשי ישובב וגו'

ויקח לו יעקב (בראשית ל לז) בריר ליה לחולקיה לעדביה מקל לבנה לח סטרא דימינא גוון חוור לח סטרא איהו דמים ולזו דא סטרא דשמאלא סומקא כוורדא וערמון כליל דא בדא וכלהו אחיד ימינא חוורא בגווניה⁷⁴¹ וסלקא בהו דכתיב (שם) מחשוף הלבן⁷⁴² דאף על גב דאחיד לתרין סטרין נטל <נ"א נטה> חולקיה לסטר ימינא⁷⁴³ ואגליף בכלא בהאי סטרא ובהאי סטרא כדין אקרי גבר שלים שלים בכלא מה כתיב בתריה (שם מא) והיה בכל יחם הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'

סטרא דסטרין לחכימי לבא אתמסר בנו משריין עלאין קדישין <אית דרגין עלאין> אלזין על אלזין אלזין פנימאין ואלזין לבר אינון פנימאין מתקשרין במלכא קדישא ומתקשרין בישראל בנין קדישין לקודשא בריך הוא ואלזין אקרונ הצאן המקשרות משריין דאינון מקשרות עילא ותתא בשעתא דתיאובתא דלהון לגבי זוהרא עלאה דלעילא עמודא דאמצעיתא יעקב שלימא נטל

אלו יוצאות ואוחזות בה"א התחתונה, לחבר המשכן יחד ולהיות אחד. ואז שלש עשרה מדות נהיו אחת. והלבן נחקק על הצבעים ועולה על הצבעים כולם. זהו שכתוב "מחשוף הלבן", ואז נקרא "ה' אחד ושמו אחד". ואז "ה' רועי לא אחסר", וכתוב "בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני נפשי ישובב" וגו'.

"ויקח לו יעקב", בירר לו לחלקו ולגורלו, "מקל לבנה לח", צד ימין, גוון לבן, לח, הוא צד של המים, ולזו, זה צד של השמאל, אדום כורד, וערמון, כלול זה בזה, וכולם אוחז יחד, הימין הלבן בצבעו ועולה בהם, שכתוב "מחשוף הלבן", שאף על גב שאוחז לשני הצדדים, לוקח (נוטה) חלקו לצד ימין, ונחקק בכולם, בצד זה ובצד זה, אז נקרא גבר שלם, שלם בכל. מה כתוב אחריו, "והיה בכל יחם הצאן המקושרות ושם יעקב את המקלות" וגו'.

סתר הסטרין לחכמי לב נמסר, בתוך מחנות עליונים קדושים יש מדרגות עליונות אלו על אלו, אלו פנימיים ואלו לבחוץ. אלו הפנימיים מתחברים במלך הקדוש, ומתחברים בישראל, בנים קדושים להקדוש ברוך הוא, ואלו נקראות הצאן המקושרות. מחנות של אלו מקושרות, מעלה ומטה. בשעה שהתשוקה שלהם לגבי הזהר העליון

⁷³⁶ היינו כללותם (מ"מ).

⁷³⁷ בסוד החיבוק, בסוד צפונית מערבית מערבית דרומית וכו' וע"י כך קשר הת"ת עם המלכות בסוד זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם יחד אדם אור יקר).

⁷³⁸ פי' מלכות שהיא בין ב' דרועין (מ"מ).

⁷³⁹ הם ב' יחודים הא' לחבר הוי"ה אחד לעצמו, ושמו אחד לעצמו, והב' הוא ושמו אחד, ואל שניהם דקדק באומרו לחבר משכנא כחד, היינו יחוד שמע ישראל ויחוד ברוך שם כבוד כל א' לעצמו, "ולמהוי חד" והיינו סוד העמידה, והיחוד הוא ושמו אחד (אור יקר).

⁷⁴⁰ ז"ן שרשם למעלה בא"א והם סוד י"ג מדות כמ"ש בתפלת ר' נחוניא בן הקנה ומתפשטים לת"ת ומלכות, ופי' מורי ז"ל דמתמן אשתרשו ו' סטרין דדכר ונוק', וי"ג מדות הם ג' הוי"ת: ג' יודי"ן וג' ווי"ן לת"ת, וו' ההי"ן הם לנוק', ומזל הי"ג כוללם, הרי י"ג. נמצא כי י"ג מכילין הם סוד שורש ז"ן, וכשהם מתחברים, הי"ג מכילין מחוברים. ומ"ש בשמות דף ו' כי בינה נקרא מזלא וכן יסוד, בפסוק ויזכור אלהים את רחל הוא מזל הח' ולא מזל הי"ג, שמזל הח' הוא בינה דחכמה ויסוד דכתר, ושניהם תיקון א', וזהו כוונת הרשב"י דמזלא בינה או יסוד (זוהר הרקיע). פי' י"ג מדות של רחמים נמשכו עד המלכות והאירו בה (מ"מ).

⁷⁴¹ פי' שהחסד גבור על כולם וכל הספי' אוחז אותם החסד ונכללים בו (מ"מ).

⁷⁴² שר"ל שהחסד גובר על כולם (מ"מ).

⁷⁴³ פי' אע"פ שהת"ת כולל חו"ג עכ"ז נוטה הוא לצד החסד כנודע והיסוד נוטה לצד הגבורות (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

אינון מקלות תפלין דרישא⁷⁴⁴ ברהטים אתר ודוכתא⁷⁴⁵ לדיורי תפלין ומהכא נטלי נהורא <וויזוא> כל הילין ומשריין עלאין אינון דמתקשרן לעילא ומתקשרן לתתא

כיון דאינון נטלין מגו רהטיין שקתות המים כדין אינון הוו מקוריין ומבועיין לנחתא לתתא ולמיהב לכולא ובגין כך אפריש יעקב בין דרגין עלאין קדישיין לדרגין אחרניין דשאר עממין כמה דאת אמר (שם מ) וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן עדרים אפריש ליה

קסב/ב

זהר

ותיאובתא דתרוייהו כחדא בדבוקא חד דלא מתפרשן ועל דא לא אצטריך למתבע עלה

א"ל ובזמנא דגלותא לאו הכי א"ל זרעו כתיב ולא איהו אימתי נפיק כד נוקבא בדבוקא חד עם דכורא ואי תימא (תהלים לו כה) לא ראיתי צדיק נעזב בזמנא דגלותא מאי היא אלא הא אחיד לעילא ולא נעזב לעלמין בזמנא אחרא לא נעזב מנוקבא אחיד לעילא ואחיד לתתא אחיד לעילא⁷⁴⁶ בזמנא דגלותא בזמנא אחרא אחיד לתרין סטריין לעילא ותתא⁷⁴⁷ ולעולם אינו נעזב

כתיב (בראשית א יז) ויתן אותם אלהים ברקיע השמים דא צדיק ואף על גב דאתמר ברקיע השמים אלא ברקיע השמים ודאי דאיהו סיומא דגופא תא חזי תרין רקיעין אינון⁷⁴⁸ ואינון שירותא וסיומא דא כגוונא דא <שירותא> רקיעא תמינאה⁷⁴⁹ ביה שקיען כל ככביא⁷⁵⁰ זעירין

שלמעלה, עמוד האמצעי, יעקב השלם לקח אותם המקלות, תפילין של ראש, ברהטים, מקום ומושב, להנחת התפילין. ומכאן לוקחים אור וזיו כל החיילות ומחנות העליונים, אלו שמתקשרים למעלה ומתקשרים למטה.

כיון שאלו לוקחים מתוך הרהטים שקתות המים, אז אלו היו מקורות ונביעות להוריד למטה ולתת לכולם. ולכן הפריש יעקב בין המדרגות העליונות הקדושות למדרגות האחרות של שאר העמים, כמו שנאמר "וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן",

ותשווקת שניהם יחד בדבוק אחד, שאין נפרדים, ולכן לא צריך לתבוע אותה.

אמר לו, ובזמן הגלות לא כך. אמר לו, כתוב "זרעו", ואינו. מתי יוצא, כשהנקבה בדבוק אחד עם הזכר. ואם תאמר, לא ראיתי צדיק נעזב, בזמן של הגלות מה היא, אלא זה אחוז למעלה ולא נעזב לעולמים. בזמן אחר לא נעזב מהנקבה, אחוז למעלה ואחוז למטה. אחוז למעלה, בזמן של הגלות, בזמן אחר אחוז את שני הצדדים, למעלה ולמטה, ולעולם אינו נעזב.

כתוב "ויתן אותם אלהים ברקיע השמים", זה צדיק. ואף על גב שנאמר "ברקיע השמים", אלא ברקיע השמים ודאי, שהוא סיום הגוף. בא וראה, שני רקיעים הם, והם הראשית והסיום, זה כדוגמת זה. ראשית הרקיע השמיני בו שקועים כל הכוכבים, קטנים וגדולים,

⁷⁴⁴ פי' הם המוחין דז"א שנק' תפילין שיצאו בסוד אור מקיף במצח דז"א (מ"מ).

⁷⁴⁵ פי' רהטים הם נה"י דאימא שהם כלים של המוחין הם בתים של התפילין (מ"מ).

⁷⁴⁶ בלאה, וזה בגלות, שאז רחל יורדת לקדש הקדשים דבריאה (רמ"ז).

⁷⁴⁷ בין אחר חצות שלא תופסת כל אורך זעיר (רמ"ז).

⁷⁴⁸ היינו הבינה והיסוד הבי' היא שרותא שהיא גלתה את הו"ק שהיו נעלמות בתוך החכמה והוא

שירותא לאפקא כו' והיסוד סיומא דו"ק (נ"א).

⁷⁴⁹ רקיע עליון הוא יסוד בינה סוכת שלום, והוא שמיני מלמטה למעלה, והתחתון הוא יסוד ז"א. ומשום דסתם רקיע השמים הוא יסוד אמא שהוא מתפשט על הז"א, משום הכי עכשיו שרוצה לפרשו על יסוד ז"א, לכן אמר לעיל "ואע"ג דאתמר ברקיע השמים", פי' שהוא רקיע שעל השמים, אלא ברקיע השמים ודאי וכו', ר"ל רקיע של השמים עצמן, דהיינו עד המרום שהן מן רקיעין (רמ"ז). הרקיעים הם נקראים ספי' כנז' פ' תרומה וכשתמנה הרקיעים מלמעלה למטה מהחכמה או מהדעת יבא היסוד שמיני וכשאתה מונה מלמטה למעלה מהמ' יבא הבינה להיות שמיני וז"ש רקיעא תמינאה דהיינו הבי' ממטה למעלה וז"ש דא כגוונא דא כל' זה ח' וזה ח' (נ"א).

זהר פרשת ויצא

ורברבין⁷⁵¹ ודא הוא רקיעא עלאה סתימאה דקאים כלא ומניה נפיק כלא ואיהו תמינאה מתתא לעילא⁷⁵² והוא שירותא לאפקא מניה כלא כך איהו רקיעא תמינאה⁷⁵³ מעילא ותתא⁷⁵⁴ דביה שקיעין כל ככבייא⁷⁵⁵ כל נהורין⁷⁵⁶ ובוצינין⁷⁵⁷ והוא נטיל כלא ודא סיומא דכלא כמה דההוא רקיעא תמינאה דאיהו שירותא דכלא תליין ביה כל נהורין <ונטיל לון> ומניה נפקי הכי נמי האי איהו רקיעא תמינאה תליין ביה כל נהורין ונטיל לון ומניה נפקו לבלהו עלמין

שירותא וסיומא כנוונא חד קיימי ועל דא איהו נהר דנגיד ונפיק ולא פסקי מימיו לעלמין כלא למהוי סיומא כשירותא ובגין כך (בראשית א יז) ויתן אותם אלהים ברקיע השמים ולמה להאיר על הארץ ואף על גב דאתמר כלא כנוונא חדא קיימי ודא הוא ברירא דמלה מה בין האי להאי אלא דא אוקים וזן לעלמא עלאה⁷⁵⁸ דאיהו ביה⁷⁵⁹ ולכל אינון סטריין עלאין ודא אוקים וזן לעלמא תתאה ולכל אינון סטריין תתאין⁷⁶⁰ ואי תימא עלמא דלעילא מאן איהו והא (איהו) [ההוא] רקיעא תמינאה עלאה סתימאה עלמא דלעילא איהו והכי אקרי דהא תריין עלמין נינהו כמה דאתמר אלא איהו עלמא עלאה וכל אינון דנפקי מניה על שמיא אקרון וואינון דנפקי מעלמא תתאה על שמיא אקרון וכל האי והאי כלא חד בריך הוא לעלם ולעלמי עלמין

וזהו הרקיע העליון הנסתר שמקיים הכל, וממנו יוצא הכל, והוא השמיני ממטה למעלה, והוא הראשית להוציא ממנו הכל. כך הוא הרקיע השמיני ממעלה למטה, שבו שקועים כל הכוכבים, כל האורות והמאורות, והוא נוטל את הכל, וזה הסיום של הכל. כמו שאותו הרקיע השמיני, שהוא ראשית הכל, תלויים בו כל האורות, ונוטל אותם, וממנו יוצאים, כך גם זה, אותו רקיע השמיני תלויים בו כל האורות ונוטל אותם, וממנו יצאו לכל העולמות.

הראשית והסיום עומדים כצורה אחד, ועל כן הוא הנהר ששופע ויוצא ולא נפסקים מימיו לעולמים, הכל שיהיה הסיום כמו הראשית, ולכן "ויתן אותם אלהים ברקיע השמים", ולמה, "להאיר על הארץ". ואף על גב שנאמר, הכל עומדים כצורה אחד, וזהו בירור הדבר. מה בין זה לזה. אלא זה מקיים וזן את העולם העליון שהוא בו, ואת כל אותם הצדדים העליונים, וזה מקיים וזן את העולם התחתון ואת כל אותם הצדדים התחתונים. ואם תאמר, העולם שלמעלה מי הוא, והרי (הוא) אותו הרקיע השמיני העליון הנסתר הוא העולם שלמעלה, וכך נקרא, שהרי שני עולמות הם, כמו שנתבאר, אלא הוא עולם עליון, וכל אותם שיוצאים ממנו נקראים על שמו, ואותם שיוצאים מן העולם התחתון נקראים על שמו. וכל זה וזה הכל אחד, ברוך הוא לעולם ולעולמי עולמים.

⁷⁵⁰ פי' החסדים שנקראים כוכבים (מ"מ). היינו הספי' כדאי' בפ' בפקודי רל"ב שהם אחוזים ונתלים ממנה א"נ שקיעין רמז לו"ק שבתוכם שהם שרשים לו"ק (נ"א).

⁷⁵¹ נה"י שהם בני בנים רברבין חג"ת אבות לאלו הנק' זעירין. א"נ זעירין בעל הדין שהם גה"ם רברבין חתנ"י שהם בעלי הרחמים ונקרא רברבין שמדת טובה מרובה. ז"ח (נ"א).

⁷⁵² פי' מהמלכות עד הבינה, נמצאת הבינה שמינית (מ"מ).

⁷⁵³ יסוד דז"א (מ"מ).

⁷⁵⁴ כשמתחילים מחכמה דז"א, שכתר אינו מהמנין, ומהחכמה עד יסוד הוא שמיני (מ"מ).

⁷⁵⁵ פי' ה' חסדים יורדים מיסוד דאימא ליסוד דז"א (מ"מ).

⁷⁵⁶ פי' הם הגבורות שהם מאירים בסוד טובה תוכחת מגולה (מ"מ).

⁷⁵⁷ פי' הם הו"ק שנכללים בו כנודע (מ"מ).

⁷⁵⁸ ז"א (מ"מ).

⁷⁵⁹ פי' יסוד דאימא בתוך ת"ת דז"א (מ"מ).

⁷⁶⁰ פי' ו"ק דמלכות ומפני שרצה לומר בסיפא "ולכל אינון סטריין תתאין", קרי לו"ק דמלכות "סטריין עילאין". א"נ י"ל "לעלמא עילאה" הם חב"ד דז"א, שעיקר אימא היא בחב"ד דז"א, ומ"ש "לכל סטריין עילאין" הם ו"ק דז"א. א"נ "לעלמא עילאה" מלכות, "ולכל סטריין עילאין" בי"ע (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

תא חזי (תהלים קד מז) ישבעו עצי יהוה ארזי לבנון אשר נטע מאן לבנון⁷⁶¹ הא אוקמוה ואתמר האי קרא (שם יז) אשר שם צפרים יקננו⁷⁶² חסידה ברושים ביתה אשר שם צפרים יקננו באן אתר בלבנון ואלין אינון תריין צפרים⁷⁶³ דקאמרן בכמה אתר

סתרי תורה

לגרמיה דלא יהא ליה חולק בשאר עממין כמה דאפריש ליה דרגי דמהימנותא לעילא⁷⁶⁴ לחולקיה ועדביה הכי אצטריך לאפרשא דרגין דמשריין קדישין לתתא לקשרא לון בהדיה באינון היכלין דמטרוניתא וכלהו רשימין ברשימו דמלכא עלאה כמה דישראל רשימין לתתא בין כל שאר עממין אוף דרגין דמשריין עלאין רשימין אינון לחולקיה לקודשא בריך הוא בין כל שאר חילין ומשריין עלאין

ועל דא בריר יעקב <אינון> לחולקיה ועדביה <רשימין לחולקא> (ברוא) דמהימנותא <נ"א ובגין כך כתיב (תהלים קלה ד) כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו יה עלאה איהו בריר חולקיה ועדביה רוא דמהימנותא> אוף הכי קודשא בריך הוא בריר ליה מכל שאר חילין <ומשריין דעלמא ומשריין עלאין מתפרשאן אלין מאלין בשעתא דזהרא דנורא⁷⁶⁵ <בנהירו> (בבהירו) דשכינתא אתגליא כל אינון דרגין אחרנין אתכספן⁷⁶⁶ ומתעטפי מההוא זהרא ולא יכלו לקרבא לגביה

וכל אינון תקונין <נ"א דרגין> קדישין <דאינון> תקונא דיליה בשעתא דאתגליא ההוא זהרא מיד הדאין וסלקן לאתקרבא בהדיה ולא תקשרא לגביה ואיהו בהו אתתקנת וסתרא דא (בראשית ל מב)

בא וראה, "ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע", מי הלבנון, הרי פרשוהו ונתבאר. הפסוק הזה "אשר שם ציפורים יקננו חסידה ברושים ביתה", "אשר שם ציפורים יקננו", באיזה מקום, בלבנון. ואלו הן שתי הציפורים שאמרנו בכמה מקומות,

עדרים הפריד לו לעצמו, שלא יהיה לו חלק בשאר האומות. וכמו שהפריש לו מדרגות האמונה למעלה לחלקו ולגורלו, כך צריך להפריש מדרגות של מחנות קדושים למטה, לקשר אותם עמו באלו ההיכלות של המלכה. וכולם רשומים בסימן של המלך העליון, כמו שישראל רשומים למטה בין כל שאר האומות, אף מדרגות של מחנות עליונים רשומים הם לחלקו של הקדוש ברוך הוא בין כל שאר החיילות ומחנות עליונים.

ועל זה בריר יעקב את אלו לחלקו וגורלו, רשומים לחלק (בסוד) של האמונה. (לכן כתוב "כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו". יה עליון הוא, בריר חלקו וגורלו סוד האמונה). כמו כן כאן הקדוש ברוך הוא בריר לו מכל שאר צבאות ומחנות של העולם. ומחנות עליונים נפרדים אלו מאלו, בשעה שזוהר של אש בהארת השכינה מתגלה, כל המדרגות האחרות האלו מתביישות ומתכסות מהזוהר ההוא, ולא יכלו להתקרב אליו.

וכל אלו התקונים (מדרגות) הקדושים, שהם תיקון שלו, בשעה שמתגלה הזוהר ההוא, מיד שמחים ועולים להתקרב עמו ולהתקשר אצלו, והוא נתקן בהם, וסתר

⁷⁶¹ פי' אבא נקרא לבנון (מ"מ).

⁷⁶² עי' שער הקלי' ב' ומאמרי רשב"י פ' ויחי [טו ע"ד] (דע"ה ח"ב סג ע"ב), והוא מכיוון שיש כנגדו בקלי' במקום לבן, שתי בנות (ע"ח שער הקלי' פרק ב'). ז"ל השער מאמרי רשב"י: ושני מוחין דקליפה דנוקבא דז"א דאצילות הם נקראים שתי צפרים וכו' ודע כי כל המוחין שיש בעול' הבריאה והיצירה והעשייה בין באבא בין באימא בין בז"א בין בנוקביה נקראים שתיים נשים זונות הנז' בפ' אחרי מות ד"ס ע"ב ולפי שג' עולמות אלו הם עולמות של הנקבה אבל תריין מוחין דקליפה דנוקבא דאצילות נקראים שתיים צפורים כנז'.

⁷⁶³ פי' הם לאה ורחל וז"ש לקמן אבל אלין עילאין ונפקי מן לבנון דאיהו לעילא ורזא דמלה וללבן שתי בנות (מ"מ).

⁷⁶⁴ פי' הם הספירות דז"א, שיעקב מרכבה לז"א (מ"מ).

⁷⁶⁵ פי' בשעה שמתגלית בהיקות ובהירות השכינה הנקרא זיהרא דנורא (מ"מ).

⁷⁶⁶ פי' ספירות הקלי' אין להם שום יניקה מהארת המלכות, ואינם יכולים לקרב אליה (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

זה "והיה העטופים ללבן והקשורים ליעקב". וצריך לברר ולהבדיל מדרגות קדושות (לחלקו) שחלקו מאלו המדרגות של שאר העמים, ובכולם צריך יעקב הקדוש (בכור של הקדוש ברוך הוא, להתקרב), ועל זה הקדוש ברוך הוא כתב בתורה, אמונה שלו, בתוך צדדי (ס"א סתרי) מילים אלו, אשרי חלקו.

קסנ/א

ומאלו נפרדות כמה ציפורים אחרות. אבל אלו עליונות, ויוצאות מן לבנון שהוא (סתום) למעלה, וסוד הדבר "וללבן שתי בנות" וגו'. "חסידה ברושים ביתה" (זו לאה), באותם ששה בנים עליונים, ששת צדדי העולם, כמו שנתבאר. למה נקרא חסידה, אלא העולם העליון הזה, אף על גב שהוא נקבה, קוראים לו זכר, שכאשר מתפשט, כל טוב וכל האור יוצא ממנו. ומשום שהיא חסידה, יוצא (משם) ממנה חסד, שהוא האור הראשון, שכתוב "ויאמר אלהים יהי אור".

והיה העטופים ללבן והקשורים ליעקב וואצטריך⁷⁶⁸ לברכא⁷⁶⁹ ולאתפרשא דרגין קדישין דחולקיה⁷⁷⁰ מאינון דרגין דשאר עמין ובכלא אצטריך יעקב קדישא >נ"א בוכרא דקודשא בריך הוא לאתקרבא> ועל דא קודשא בריך הוא כתיב באורייתא מהימנותא דיליה בגו סטרי >נ"א סתרי< מלין אלין זכאה חולקיה

⁷⁶⁷ פי' הדרגין של הקלי' שהם עטופים מאותה הארה הם ללבן שהוא ג"כ קלי' (מ"מ).
⁷⁶⁸ ב' בחי' אלו של לאה ורחל המה תולדות של לבן שהוא בחינת הלבון העליון, שהוא אבא עלאה (ע"ח שער לח פרק ג').
⁷⁶⁹ לזכרלא (לפ"ו).
⁷⁷⁰ לחולקיה ס לפ"ו.
⁷⁷¹ הם ב' צפרין הנז' בפ' ויחי, שהם חר"ב דנוק' דנוגה, וז"ל הרב: דע כי לאה היא מן החזה ולמעלה, ורחל היא מהחזה ולמטה. וזלפה היא אחורי לאה, ובלהה היא אחורי רחל, ואלו הם בקדושה. ויש צפור א' אחורי זלפה, וציפור הב' אחורי בלהה. ויש לילית בסוף נה"ם דרחל. וב' ציפורין הם חר"ב דנוק' דנוגה, וב' אנשים מרגלים הם חר"ב דזכורא דנוגה, ויש אדם קדמאה נגד לילית, וב' צפרין הם בפ' ויחי ובפ' ויצא, בסוד אשר שם צפרים יקננו, ובסוד וללבן ב' בנות, כי כנגדו יש ג"כ בקלי' במקום וללבן ב' בנות, והם ב' צפרין הנז' (מ"מ).
⁷⁷² לאה ורחל מכונות "צפרים". עי' הק' תיקוז ב ע"א, אבל ב' מוחין חר"ב דנוק' דקלי' דעולמות ב"ע נקראים "ב' נשים זונות", ונכללים בהם "בני האלהים" הרי הם חר"ב דז"א דקלי'. עי' שער הקלי' פרק ב' ומאמרי רשב"י ויחי (דע"ה ח"ב סג ע"א).
⁷⁷³ הוה ס"ד לפרשו במלכות (אור יקר).
⁷⁷⁴ נמחק בלור יקר.
⁷⁷⁵ חסדים (מ"מ).
⁷⁷⁶ היינו חסד הנקרא טוב, עם כללות כל המדות בה מיניה נפקי, וע"ש כך תקרא בלשון נקבה, ומאי דהוה נמי ניחא לך לשון חסידה במלכות מפני שמקבלת מחסד (אור יקר). הגבורות (מ"מ).
⁷⁷⁷ פי' שנתגלו מיסוד דאימא (מ"מ).
⁷⁷⁸ פי' עניינה חסד מצד עצמה נפקא מתמן חסד דאיהו נהורא קדמאה דכתיב ויאמר וגו', ועל שם שפתיחת רחמה הוא בחסד אור ראשון, לכך תקרא היא חסידה שמדתה חסד (אור יקר). בינה, ועי' רמ"ק בספ' עבודת יוה"כ: יזהר בחסידות בעשרת ימי תשובה, ואף אם לא ינהוג כך בחסידות ההוא אח"כ, והטעם לזה לפי כי בימים האלה אל מלך יושב על כסא רחמים ומתנהג בחסידות, וכן עשרת ימי תשובה תלויים בבינה הנק' חסידה וכו' ע"ש בספר חמדת ימים דף קנז (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

ועל דא ברושים ביתה⁷⁷⁹ ברושים אל תקרי ברושים אלא בראשים⁷⁸⁰ דהא עלמא אחרא בתתאין ביתה ואיהי בי דינא דעלמא ולזמנין אקרי כגוונא דלעילא בכל אינון שמיהן⁷⁸¹ ועל אתר דא כתיב (שם ו ו) וינחם יהו"ה ויתעצב אל לבו⁷⁸² חרון אף יהו"ה דהא באתר דא תליא דהא כל מה דלעילא כלא איהו בנהירו היין לכל סטריין⁷⁸³ ועל דא תנינן אין עצבות לפני המקום לפני דייקא⁷⁸⁴ ועל דא כתיב (תהלים ק ב) עבדו את יהו"ה בשמחה באו לפניו ברננה עבדו את יהו"ה בשמחה לקביל עלמא עלאה⁷⁸⁵ באו לפניו ברננה לקביל עלמא תתאה⁷⁸⁶ זכאין אינון ישראל בעלמא דיין ובעלמא דאתי בגין כך כתיב (דברים לג כט) אשריך ישראל מי כמוך עם נושע ביהו"ה מגן עזרך ואשר הרב גאותך ויכחשו וגו'

ויצג את המקלות אשר פצל ברהמים וגו' (בראשית ל לח) פתח רבי אלעזר ואמר (משלי ט יב) אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא אם חכמת חכמת לך תא חזי ווי לאינון חייבי עלמא דלא ידעין ולא משגיחין במלי דאורייתא וכד אינון משגיחין בה בגין דלית לון סכלתנו מלין דאורייתא דמיין בעינייהו כאילו כלהו מלי ריקניא ולית בהו תועלתא וכלא בגין דאינון ריקנין מדעתא וסכלתנו דהא כל מילי דאורייתא כלהו מלין עלאין ויקירין וכל מלה ומלה כתיב בה (שם ג טו) יקרה היא מפנינים (שם ח יא) וכל חפצים לא ישוו בה (באורייתא) וכל אינון טפשיין אטימין דלבא כד חמאן מלי דאורייתא לא די לון דלא ידעי אלא דאינון אמרי דאינהו מלין פגימין מלי

ועל זה "ברושים ביתה", "ברושים" אל תקרי ברושים אלא בראשים, שהרי העולם האחר בתחתונים ביתה, והיא בית הדין של העולם, ולפעמים נקרא דוגמת למעלה בכל אותם השמות. ועל המקום הזה כתוב, "וינחם ה' ויתעצב אל לבו", "חרון אף ה'", שהרי במקום הזה תלוי, שהרי כל מה שלמעלה, הכל הוא באור חיים לכל הצדדים, ועל זה שנינו, אין עצבות לפני המקום, בדיוק לפני, ועל זה כתוב "עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה". "עבדו את ה' בשמחה" כנגד העולם העליון. "באו לפניו ברננה" כנגד העולם התחתון. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, לכן כתוב "אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך ואשר הרב גאותך ויכחשו" וגו'.

"ויצג את המקלות אשר פצל ברהמים" וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר, "אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא". "אם חכמת חכמת לך", בא וראה, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא משגיחים בדברי תורה, וכשהם משגיחים בה, משום שאין להם שכל, דברי התורה דומים בעיניהם כאלו כולם דברי ריקנות ואין בהם תועלת, והכל משום שהם ריקנים מדעת ושכל. שהרי כל דברי התורה, כולם דברים עליונים ונכבדים, וכל דבר ודבר שכתוב בה, "יקרה היא מפנינים" "וכל חפצים לא ישוו בה" (בתורה), וכל אותם הטפשיים אטומי הלב, כשרואים דברי תורה, לא די להם שלא יודעים, אלא שהם אומרים שהם דברים פגומים, דברים שאין בהם תועלת. אוי להם

⁷⁷⁹ וא"ת מי הכניסנו בדוחק זה, אשיבך לשון ברושים, וז"ש וע"ד ברושים ביתה אל תקרי ברושים אלא בראשים ואין זה צודק במלכות (אור יקר).

⁷⁸⁰ פי' ו'ק דז"א כמ"ש לעיל באינון שית בנין עילאין שית סטריין דעלמא (מ"מ).

⁷⁸¹ אמנם שם חסידה בלי ספק לא נאמר אלא על הבינה כדפי', כי עיקר פעולות מדה זו דין (אור יקר).

⁷⁸² וקשיא ליה, כי למה לא נאמר שיהיו שמות אלו בבינה ג"כ, כי כמו שהיא נקראת חסידה ע"ש חסד היוצאה ממנה, תקרא חרון אף ע"ש הגבורה היוצאת ממנה, וא"כ אין הכרח מענין אומרו שהמלכות בית דינא, שגם הבינה כיוצא בה, לזה אמר שאין הדבר כן (אור יקר).

⁷⁸³ שאפילו מה שהבינה משפעת בגבורה הוא חיים ואור (אור יקר).

⁷⁸⁴ פי' בבינה שהיא קודם הת"ת (אור יקר). פי' שמקום היא מלכות כמ"ש לעיל ויפגע במקום, ולפני הוא ז"א ושם אין עצבות ח"ו (מ"מ).

⁷⁸⁵ שהיא עד היסוד שהכל רחמים ושמחה (נ"א).

⁷⁸⁶ שהוא לפניו של שם ההוי' שצריך רננות ושירין למתקא על דרך שהלויים ממתקי' הדינין בשיר. ובשלה"ה פרשה וישב פסוק ויהי ה' את יוסף מהפך הגירסא מחמת קושי' וגריס בשמחה דא עלמא תתאה ברעדה דא עלמא עילאה (נ"א).

זהר פרשת ויצא

כשהקב"ה יתבע מהם את עלבון התורה, וענשו עונש שמורדים ברבונם. דלית בהו תועלתא ווי לון כד יתבע לון קב"ה עלבונא דאורייתא ויתענשון עונשא⁷⁸⁷ דמרדי במאריהון

מה כתוב בתורה, "כי לא דבר רק הוא מכס", ואם הוא רק, הוא מכס, שהרי כל התורה מלאה מכל אבנים טובות ומרגליות יקרות מכל הטובות של העולם, כמו שנאמר "וכל חפצים לא ישוו בה", ואיך יאמרו שהיא ריקה. ושלמה המלך אמר, "אם חכמת חכמת לך", שכאשר יתחכם אדם בתורה, זוהי תועלת לו, שהרי בתורה לא יכול להוסיף אפילו אות אחת. "ולצת לבדך תשא", שהרי התורה לא יגרע כלום מהשבח שלה, והליצנות היא שלו, ונשארת בו להאביד אותו מן העולם הזה ומן העולם הבא.

מה כתוב בתורה, "כי לא דבר רק הוא מכס", ואם הוא רק, הוא מכס, שהרי כל התורה מלאה מכל אבנים טובות ומרגליות יקרות מכל הטובות של העולם, כמו שנאמר "וכל חפצים לא ישוו בה", ואיך יאמרו שהיא ריקה. ושלמה המלך אמר, "אם חכמת חכמת לך", שכאשר יתחכם אדם בתורה, זוהי תועלת לו, שהרי בתורה לא יכול להוסיף אפילו אות אחת. "ולצת לבדך תשא", שהרי התורה לא יגרע כלום מהשבח שלה, והליצנות היא שלו, ונשארת בו להאביד אותו מן העולם הזה ומן העולם הבא.

תא חזי כד אתוון עלאין מתחברין כלהו בהאי דרגא סופא דכל דרגין קדישין עלאין ואתמליא מנייהו ואתברכא מעלמא עלאה כדין האי דרגא קיימא לאשקאה לכולהו עדרין כל חד וחד כדקא חזי ליה וכל חד וחד אתשקי מן דינא ורחמי תא חזי מה כתיב (בראשית ל לח) ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו' דיעקב בעא לאתקנא תפלה של ערבית ולאנהרא לסיהרא ולאשקאה ולברכא לה מכל סמריין דכתיב ויצג את המקלות אלין דינין וגבורין⁷⁹⁰ דנפקי מגבורה דלעילא⁷⁹¹ ויעקב כד בעא לאתקנא להאי דרגא סליק לכל אינון דינין וגבורין מינה ואוקים לון ברהטים⁷⁹² באינון רהטים ארבע דקיימי תחות האי באר <חפרוה שרים> (במדבר כא יח) דאתמליא מאינון נחלין ומבועין עלאין⁷⁹³ בגין דכד נפקין מיין מהאי באר קדישא אלין ארבע נטלי כלא ועל דא אקרונ דאתי

בא וראה, כאשר האותיות העליונות כולן מתחברות בדרגה הזו, הסוף של כל הדרגות הקדושות העליונות, ומתמלאת מהם ומתברכת מן העולם העליון, אז הדרגה הזו עומדת להשקות את כל העדרים, כל אחד ואחד כראוי לו, וכל אחד ואחד נשקה מדין ורחמים. בא וראה מה כתוב, "ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים" וגו', שיעקב רצה לתקן תפלת ערבית, ולהאיר ללבנה ולהשקות ולברך אותה מכל הצדדים, שכתוב "ויצג את המקלות", אלו דינים וגבורות שיוצאים מן הגבורה שלמעלה. וכאשר יעקב רצה לתקן את הדרגה הזו, סילק את כל אותם הדינים והגבורות ממנה, והקים אותם ברהטים, באותם ארבעת הרהטים שעומדים תחת זו באר חפרוה שרים, שמתמלאת מאותם הנחלים והמעיינות העליונים. משום שכאשר המים יוצאים

⁷⁸⁷ שלפי שלא למדו לא עשו מצות ומע"ט ועברו עבירות ומרדו במאריהון אפילו שוגג נחשב כמזיד אחר שבמזיד לא עסקו בתורה לכן מה שיעברו נחשב כמזיד (נ"א).

⁷⁸⁸ כלומר איך אמרת שהתורה מלייא מכל טבין אבנין וכו' והרי כשמעמיק מוסיף תוספת ועניינים שהחכמים מוסיפים לז"א כל אלו התוספת והחידושים הכל הוא בתורה אלא שהוא מתחכם בה להבין דבר מתוך דבר וזה תועלתא דיליה כי אין בתורה תוס' כלל והכל בה (נ"א).

⁷⁸⁹ פירוש אלו המתלוצצים ומלעיגים על דברי חכמים זה אינו (תוספת) [מגרעת] ח"ו בה דהא וכו'. ז"ח (נ"א).

⁷⁹⁰ ה"ג שבמלכות (מ"מ).

⁷⁹¹ פי' מהבינה (מ"מ).

⁷⁹² פי' ארגמ"ן, ור"ל כל הגבורות ירדו לארגמ"ן מהמלכות (מ"מ).

⁷⁹³ פי' ר"ק ונקראים נחלין מצד הארות אימא שבתוכם, ומבועין מצד הארות אבא שבתוכם, א"נ נחלין הם החסדים ומבועין הם הגבורות תשהם מים נובעים בסוד מ"ן (מ"מ).

זהר פרשת ויצא

מהבאר הקדושה הזו, אלו הארבעה רהטים ומתמן נוטלים הכל, ועל כן נקראים רהטים, ומשם

קסג/ב

אטיין כלא למשת⁷⁹⁴ ואינון דינין וגבורן כלהו קיימי תמן⁷⁹⁵ לנטלא לכל חד וחד כדקא חזי ליה⁷⁹⁶

אשר תבאנה הצאן לשתות לנכה הצאן (בראשית ל לח) אלין לקביל אלין⁷⁹⁷ ויחמנה מאי ויחמנה⁷⁹⁸ דכד מתעטרן בדינא⁷⁹⁹ מתחממין בההוא דינא ואזלין ושאטין בעלמא ומעייני בארחהון דבני נשא הן לטב הן לביש תא חזי מה כתיב בתריה (שם לט) ויחמו הצאן⁸⁰⁰ אל המקלות בגין דאינון מקלות הוו מתחממין⁸⁰¹ ומשגיחין בדיני עלמא⁸⁰² ואתפקדן עליה ואתרנו בני נשא עלייהו כמה דאת אמר (דניאל ד יד) בגזרת עירין⁸⁰³ פתגמא ומאמר קדישין שאלתא וגו'

רבי חייא פתח ואמר (תהלים סג ט) דבקה נפשי אחרוך בי תמכה ימינך האי קרא אית לאסתכלא ביה⁸⁰⁴ דבקה נפשי אחרוך בגין דדוד מלכא הוה מתדבק נפשיה תדיר אבתריה דקב"ה ולא חייש למלין [אחרנין] דעלמא אלא לאתדבקא

כולם באים לשתות. ואותם דינים וגבורות, כולם עומדים שם לקחת את כל אחד ואחד כראוי לו.

"אשר תבאנה הצאן לשתות לנוכח הצאן", אלו כנגד אלו. "ויחמנה", מה זה ויחמנה, שכאשר מתעטרים בדין, מתחממים באותו הדין, והולכים ומשוטטים בעולם, ומעיינים בדרכי בני האדם, הן לטוב הן לרע. בא וראה מה כתוב אחריו, "ויחמו הצאן אל המקלות", משום שאותם המקלות היו מתחממים ומשגיחים בדיני העולם, ונפקדים עליו, ונדונים אנשים עליהם, כמו שנאמר "בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא" וגו'. (בגזרת מלאכים הדבר ובפקודת קדושים הגזרה וגו').

רבי חייא פתח ואמר, "דבקה נפשי אחרוך בי תמכה ימינך", בפסוק הזה יש להסתכל, "דבקה נפשי אחרוך", משום שדוד המלך היה מדביק תמיד את נפשו אחרי הקדוש ברוך הוא, ולא חשש

⁷⁹⁴ שפע הבינה, שאין כח בתחתונים לשתות ממנה אלא ע"י ד' מדות אלו, שהם דולים השפע העליון, ושם הציג את המקלות שהם הדינים, כדי שיתמתקו שם, ויושפעו לתחתונים כפי צורכם (אור יקר).

⁷⁹⁵ בד' רהטין אלו (אור יקר).

⁷⁹⁶ יש שנוטל כולו דין, ויש שנוטל מן הגבורה, ויש שנוטל קצתו דין קצתו רחמים ונוטל מן הת"ת, ויש שנוטל כולו חסד ונוטל מן הימין, ואלו היו במלכות היו מכעירין אותה בדיניה, עתה שהם למעלה שואבים התחתונים הדינים במתיקות והמזגה (אור יקר).

⁷⁹⁷ שיש למטה ג"כ הנהגה נגדיית עליונה, והיינו סוד ההיכלות שהם נגדיים לספירות כנודע (אור יקר).

⁷⁹⁸ שהרי המים מקררים הדינים (אור יקר).

⁷⁹⁹ שצורך הנהגת העולם בדין, והם באות לקבל דין, מוצאות שם הדין שהם המקלות האלו הנזכרות ומתפשטות בעולם ומנהיגות בדין, ואלו לא היה אלא לדין, היו נוטלות הדין, אמנם נוטלות ג"כ לטב מכל ד' הנהגות העליונות (אור יקר).

⁸⁰⁰ הם עולם הנפרדים סוד ההיכלות אל המקלות סוד הדינים שבד' הנהגות הנזכרים ואותם הנהגות העליונות הם עיקר, וכפי השפעתם כך הנהגת התחתונים (אור יקר).

⁸⁰¹ בדין להשגחה מתחממות התחתונות בדין להשגיח בעולם (אור יקר).

⁸⁰² הוא פירוש לסופיה דקרא עקודים נקודים וטלואים שיש מי שנושפע עליו דין שהוא עקוד וכלוא בבית ויש נקוד בנקידו יסורין שבאים עליו ויש טלואים מלשון טלה שיש להם עושר וטלואים כמ"ש ועשתרות צאנך (נ"א).

⁸⁰³ שגזרת ההיכלות היא חתימת הפעולות העליונות וגמר בשלום למטה, שמעשיהם קרובים למעשה בני אדם (אור יקר).

⁸⁰⁴ "דבקה נפשי" משמע שדוד הולך אחריו. "בי תמכה" משמע שאינו יכול ללכת אחריו, אלא שצריך ליתמך בימין. לזה תיקן שהם ב' מעלות: הא', שדוד פעל להכליל ענייני העולם אחר העבודה, היינו דבקה נפשי וכו'. והנה ענין זה היה מצד דוד, אמנם אפשר שלא ישיג המעלה מפני סבות, לזה אמר "בי תמכה" (אור יקר).

זהר פרשת ויצא

נפשיה ורעותיה ביה וכיון דאיהו הוה מתדבק בקב"ה⁸⁰⁵ הוה תמיך ביה ולא שבקיה מכאן לבר נש⁸⁰⁶ כד אתא לאתדבקא בקב"ה קב"ה אחיד ביה⁸⁰⁷ ולא שביק ליה⁸⁰⁸

דבר אחר דבקה נפשי אחריק לאתעטרא דרגיה לעילא⁸⁰⁹ דהא כד אתדבק ההוא דרגא <נ"א דיליה ואתברכא וכד אתמליא> בדרגין עלאין לסלקא בתרייהו כדן ימינא אחיד ביה לסלקא ליה ולחברא ליה בחבורא חד כדקא יאות כמה דאת אמר (שם קל"ט י) ותאחזני ימינך וכתוב (שיר ב ו) וימינו תחבקני ועל דא בי תמכה ימינך וכד אחיד ביה בקב"ה כדן כתיב (שם) שמאלו תחת לראשי <וימינו תחבקני> ואיהו יחודא חד וחבורא חד וכד איהו חבורא חד כדן אתמליא ההוא דרגא דיליה ואתברכא וכד אתמליין כל אינון רהטין אתמליין לארבע סטרין דעלמא וכלהו עדרייא אשתקין כל חד וחד לסטריה

וכד אתא יעקב לאתקנא האי דרגא בריר ליה סטרא דימינא דאתחזי ליה וסטרא אחרא דלא אתחזי ליה אתפרשת מיניה כמה דכתיב (בראשית ל"ט) וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן לבדו הוה בלחודוי דלא ישתמש בטעוון אחרנין דבסטרין אחרנין זכאה חולקהון דישראל דעלייהו כתיב (דברים יד ב) כי עם קדוש אתה ליהו"ה אלהיך ובך בחר יהו"ה [וגו'] (להיות לו לעם סגולה)

ותא חזי יעקב איהו תושבחה דאבהן⁸¹⁰ ואיהו כללא דכלהו⁸¹¹ ובגין דאיהו כללא דכלא בגין כך

לדברים אחרים של העולם, אלא להדביק נפשו ורצונו בו. וכיון שהוא היה נדבק בקדוש ברוך הוא, היה תומך בו ולא עוזב אותו. מכאן שכאשר אדם בא להידבק בקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא אוזח בו ולא עוזב אותו.

דבר אחר, "דבקה נפשי אחריק", להתעטר דרגתו למעלה, שהרי כאשר נדבקת הדרגה ההיא (שלו ונתברכה, וכשהתגלתה) בדרגות העליונות לעלות אחריהן, אז הימין אוזח בה להעלותה ולחברה בחיבור אחד כראוי, כמו שנאמר "ותאחזני ימינך", וכתוב "וימינו תחבקני", ועל זה "בי תמכה ימינך". וכשאחז בו בקדוש ברוך הוא, אז כתוב "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני", והוא יחוד אחד וחיבור אחד. וכשהוא חיבור אחד, אז מתמלאת אותה דרגה שלו ומתברכת. וכשמתמלאים כל אותם הרהטים, מתמלאים לארבעת צדדי העולם, וכל העדרים משקים כל אחד ואחד לצדו.

וכשבא יעקב לתקן את הדרגה הזו, בריר לו צד הימין שראוי לו, והצד האחר שלא ראוי לו נפרד ממנו, כמו שכתוב "וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן", "לבדו", היה לבדו שלא ישתמש בטעויות האחרות [בעבודה זרה] שבצדדים האחרים. אשרי חלקם של ישראל, שעליהם כתוב "כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה'" וגו'.

ובא וראה, יעקב הוא המשובח של האבות והוא כלל כולם. ומשום שהוא

⁸⁰⁵ מצד החק האנושי (אור יקר).

⁸⁰⁶ פי' לאו דוקא דוד אלא כל ב"נ שיהיה דבק בו בודאי דקב"ה יהיה תומך בו (נ"א).

⁸⁰⁷ בחק האלהות (אור יקר).

⁸⁰⁸ עם היותו בן אדם גרוע המעלה העליונה מצד החומר (אור יקר).

⁸⁰⁹ היינו המלכות שיתעטר על היסוד על נצח והוד דהיינו "דבקה נפשי", המלכות הנקראת נפש דוד. אמנם אחריק. ולזה אמר כך מורה, שהם מדרגות זו אחר זו, עוד לא אמר אחריק דבקה נפשי, אלא דבקה נפשי אחריק, משמע שיש דבקות ואח"כ עוד מעלות להתעלות זו אחר זו, ולזה אמר שהמעלה הא' היא נכרכת ומתדבקת והיינו דבקה, וז"ש כד אתדבק ההוא דרגא דיליה וכו' (אור יקר). וזהו דבקה נפשי שהיא המל' הנק' נפש דוד ללכת אחרי הת"ת להתייחד עמו. ז"ח (נ"א).

⁸¹⁰ יעקב איהו תושבחה דאבהן בחיר שבאבות שכל מטתו שלימה (ש"נ).

⁸¹¹ ואיהו כללא דכלהו. שכן נקרא שמים שכולל אש ומים שהן ח"ג ובגין דאיהו כללא דכלא וכו' כלומר להיות הת"ת קו האמצעי מבריח מן הקצה אל הקצה לו נאוה תהלת הייחוד כי הוא הכולל את כולם ולכן איהו קאים לאנהרא לסיהרא (ש"נ).

זהר פרשת ויצא

איהו קאים לאנהרא לסיהרא⁸¹² דיעקב איהו קאים לאתקנא לתפלת ערבית⁸¹³ וכל ההוא תקונא איהו כדקא הזי ליה כל אינון סטריין קדישין⁸¹⁴ בלהו בתקונא אתקין בסטרוי ואפריש חולקיה מחולקא דשאר עמין אליין סטריין <עלאין> קדישין בקדושה עלאה ואלין סטריין מסאבין במסאבו דמסאבותא

והא אוקימנא דכתיב וישת לו עדרים לבדו וישת לו דאתקין תקונין למהימנותא לבדו כמה דאת אמר (דברים יד ב) ובך בחר יהוה להיות לו לעם סגולה מכל העמים וגו' ולא שתם על צאן לבן דלא שוי חולקיה ועדביה עמהון ועל דא יעקב שלימו דאבהן אתקין רוא דמהימנותא ואפריש חולקיה ועדביה מחולקא ועדבא דשאר עמין ועל דא כתיב (שם ד ד) ואתם הדבקים ביהוה אלהיכם חיים כלכם היום

רבי אבא אמר זכאה חולקהון דישראל דאינון עלאין על עמין עכו"ם בגין דדרגא דלהון לעילא ודרגין דעמין עכו"ם לתתא אליין בסטרא דקדושה ואלין בסטרא דמסאבא אליין לימינא ואלין לשמאלא כיון דאתהרב בי מקדשא מה כתיב (איכה ב ג) השיב אחור ימינו מפני אויב ובגין כך כתיב (תהלים ס ז) הושיעה ימינך וענני ושמאלא אתגבר ומסאבא אתתקף עד דיבני קב"ה בי מקדשא ויתקין עלמא על תקונוי ויהדרון מלי⁸¹⁵ כדקא יאות ויתעבר סטרא מסאבא מן עלמא והא אתמר דכתיב (זכריה יג ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו'

קסד/א

וכתיב (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח וגו' וישתאר קב"ה בלחודוי כמה דכתיב (שם ב יח) והאלילים כליל יחלוף וכתיב (שם יז) ונשגב יהוה לבדו ביום ההוא הוא בלחודוי כמה דכתיב (דברים לב יב) ואין עמו אל נכר בגין דישתצי

הכלל של הכל, לכן הוא עומד להאיר ללבנה, שיעקב הוא עומד לתקן את תפילת ערבית. וכל התקון ההוא הוא כראוי לו. כל אותם הצדדים הקדושים, כולם בתקון, התקין בצדו, והפריד חלקו מחלקם של שאר העמים. אלו הצדדים העליונים הקדושים בקדושה עליונה, ואלו צדדים טמאים בטומאת הטומאה. והרי בארנו, שכתוב "וישת לו עדרים לבדו", "וישת לו" שתיקן תקונים לאמונה לבדו, כמו שנאמר "ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים". "ולא שתם על צאן לבן", שלא שם חלקו וגורלו עמהם. ועל כן יעקב, שלמות האבות, תיקן סוד האמונה, והפריד חלקו וגורלו מהחלק והגורל של שאר העמים. ועל זה כתוב "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום".

רבי אבא אמר, אשרי חלקם של ישראל, שהם עליונים על העמים עובדי כוכבים ומזלות, משום שדרגתם למעלה, והדרגות של העמים עובדי כוכבים ומזלות למטה. אלו בצד הקדושה, ואלו בצד הטומאה. אלו לימין, ואלו לשמאל. כיון שנחרב בית המקדש מה כתוב, "השיב אחור ימינו מפני אויב", ולכן כתוב "הושיעה ימינך וענני". והשמאל מתגבר והטומאה מתחזקת, עד שיבנה הקדוש ברוך הוא את בית המקדש ויתקן את העולם על תיקונו, ויחזרו דבריו כראוי, ויעבור צד הטומאה מן העולם. והנה נאמר שכתוב "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" וגו',

וכתוב "בלע המות לנצח" וגו'. וישאר הקדוש ברוך הוא לבדו, כמו שכתוב "והאלילים כליל יחלוף", וכתוב "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא". הוא לבדו, כמו שכתוב "ואין עמו אל נכר", משום שיכלה כח הטומאה מן העולם, ולא ישאר

⁸¹² היינו המלכות בעצמה, שהיא מאירה מן החמה בלבנינות כנודע (אור יקר).

⁸¹³ לאתקנא תפלת ערבית לטהרה לדיניה ולמקשטה כדפי' לעיל (ש"נ).

⁸¹⁴ כל אינון סטריין קדישין היינו כללות ההיכלות זה בזה מתקשרים עם המלכות היא מתתקנת ומתקשטת בהם בסוד מעשה הטוב העולה מהתחוננים וז"ש כלהו בתיקונא וכללות אחד ואז הת"ת אתקין בסטרוי שהו' נכלל בשית סטריין דיליה ו' קצותיו ונכללים ההיכלות במלכות ונבדלו מהקליפות חולקא דשאר עמין (ז"ה) (ש"נ).

⁸¹⁵ מלין (אור יקר ולפ"ו).

זהר פרשת ויצא

<חילא מסאבא> מעלמא ולא ישתאר לעילא ותתא אלא קב"ה בלחודוי וישראל לפולחניה⁸¹⁶ עם קדיש <ויתקרי קדיש> דכתיב <ישעיה ד ג> והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם וכדין יהא <מלכא> (עלמא) יחידאי⁸¹⁷ לעילא ותתא ועמא יחידאי⁸¹⁸ לפולחניה כמה דכתיב (דה"א יז כא) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ

רבי יצחק ורבי ייסא הוו אזלי בארחה אמר רבי ייסא הא שכינתא לגבן נתעסק במלי דאורייתא דכל מאן דעסיק במלי דאורייתא וישתדל בה זכי לאמשכא ליה בהדיה פתח רבי יצחק ואמר (תהלים יח מז) חי יהו"ה וברוך צורי וירום אלה"י ישעי האי קרא איהו רזא חי יהו"ה וכי לא ידענא דקב"ה אקרי חי⁸¹⁹ אלא אפילו צדיק גמור⁸²⁰ איהו אקרי חי דהא חי צדיק איהו לעילא וצדיק איהו לתתא לעילא קב"ה אקרי חי לתתא צדיק אקרי חי דכתיב (ש"ב כג כ) ובניהו בן יהוידע בן איש חי אמאי אקרי חי בגין דאיהו צדיק דהא צדיק חי אקרי חי העולמים⁸²²

וברוך צורי⁸²³ כלא חד⁸²⁴ חי וברוך⁸²⁵ דלא מתפרשי⁸²⁶ מהדדי דכד מתחברין כהדא אקרי

למעלה ולמטה אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, וישראל לעבודתו, עם קדוש. ויקרא קדוש, שכתוב "והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלים", ואז יהיה מלך יחידי למעלה ולמטה, ועם יחידי לעבודתו, כמו שכתוב "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ".

רבי יצחק ורבי ייסא היו הולכים בדרך. אמר רבי ייסא, הנה שכינה אצלנו, נתעסק בדברי תורה, שכל מי שעוסק בדברי תורה ומשתדל בה, זוכה להמשיך אותה עמו. פתח רבי יצחק ואמר, "חי ה' וברוך צורי וירום אלוהי ישעי", הפסוק הזה הוא סוד. "חי ה'", וכי לא ידענו שהקדוש ברוך הוא נקרא חי, אלא אפילו צדיק גמור, הוא נקרא חי, שהרי חי, צדיק הוא למעלה וצדיק הוא למטה, למעלה הקדוש ברוך הוא נקרא חי, למטה הצדיק נקרא חי, שכתוב "ובניהו בן יהוידע בן איש חי". למה נקרא חי, משום שהוא צדיק, שהרי צדיק נקרא חי, חי העולמים.

"וברוך צורי", הכל אחד, חי וברוך, שלא נפרדים זה מזה, שכאשר מתחברים

⁸¹⁶ ומה שנאמר אהפוך אל עמים וכו' היינו שיוכלו בכלל עם ה' ועבדיו (אור יקר).

⁸¹⁷ יתקשרו העולמות תכלית הייחוד והקשר והיינו "עלמא יחידאי" (אור יקר).

⁸¹⁸ ויתקשרו בני אדם כאיש א' חברים (אור יקר).

⁸¹⁹ ירצה אם הכוונה כפשט הענין חי ה' להורות על חיות ה' וקיומו על כל הנמצאים אמנם התיקון שהחי היא מלה פשוטה והחדוש הוא ה' (אור יקר).

⁸²⁰ "אפילו לדיק גמור" נמחק בלור יקר, ובמקומו איתח' "ולאי לדיק".

⁸²¹ ועתה ההודעה חי שהוא היסוד כמו שידעת ישתלם עד שיקרא יהו"ה והטעם דפשיטא לן דאיקרי חי דתלי שמא קדישא במלת חי כדפי' דהא חי צדיק איהו לעילא וצדיק איהו לתתא ומלה זו מפורסמת בלשון הרבה והענין פשוט לכל הבא לחקור, ויאמר לעילא קב"ה אקרי חי, לתתא צדיק אקרי חי, א"כ כשיחקור החוקר אמאי אקרי חי, מיד שכלו יכוון אל ההקדמה המסוכמת שהוא מפני שהוא מרכבה אל המדה הזאת מדת היסוד, והטעם שיכוון אל היסוד מפני שכשמו כן הוא, צדיק יסוד עולם חי העולמים (אור יקר).

⁸²² כשבא הכתוב לומר חי ה' לא הודיענו שהשם הוא חי אבל בא להודיענו חי שהוא צדיק הוא הויה שם שלם, שעד עתה לא שמענו שם זה אלא בת"ת מפני שלמות המדה אמנם עתה נתחדש לנו היותו נקרא יהו"ה מפני שלמותו ותיקונו ומעין זה הוא מלת וברוך צורי (אור יקר).

⁸²³ צורי שהוא המלכות מפני תוקפה בדיניה, ברוך מושפעת מהיסוד והנה במה שאמר ברוך צורי לחוד הורה כולא חד (אור יקר).

⁸²⁴ שהרי נטלה המלכות שם היסוד כמעט אמנם הוסיף הייחוד כאומרו חי וברוך בו' להורות יחוד על יחוד (אור יקר).

⁸²⁵ ב' מלות בסמיכות הו' (אור יקר). חי יסוד, וברוך מ', חי וברוך בגימטריא בר'ן יחד כוכבי בקר, כמנין של כנפי ד' חיות. א"מ (נ"א).

זהר פרשת ויצא

באר מים חיים דא נביע לגו ודא אתמלייא מניה וירום אלהי ישעי דא עלמא עלאה דאיהו רם ונשא רם על כלא [דהא מיניה נפיק כלא]⁸²⁷ (מקורא דלא פסיק) וכל נביעו דנביע לאתמלייא בירא כדקא יאות ומתמן אתברכא לאנהרא לכל אינון דלתתא וכד אתמלייא כלא כדקא יאות כדין וירום אלהי ישעי

פתח רבי ייסא ואמר (איוב לו ז) לא יגרע מצדיק עינו ואת מלכים לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו תא חזי כד חייביא לא שלטין בעלמא⁸²⁸ ואתאבידו מיניה (בעלמא) כדין צדיק איהו שליט בעלמא הה"ד (שם ו) לא יחיה רשע ומשפט עניים יתן מה כתיב בתריה לא יגרע מצדיק עינו מהו עינו כמה דאת אמר (תהלים לד טז) עיני יהוה אל צדיקים ואת מלכים לכסא אלן אינון מלכין שליטין⁸²⁹ דאתאחדן לכסא ויושיבם לנצח דאתקיימו בכורסייא בקיומא שלים ויגבהו אמאי ויגבהו לשלטאה בעלמא ויתקיים כורסייא על סמכוהי דבר אחר ויגבהו דנטלי כרסייא וקפין לה לעילא לאתאחדא באתריה כדקא יאות וכדין כלא יחודא חדא

עד דהוו אולי חמו חד בר נש דהוה אתי וחד ינוקא עמיה רכיב על כתפיה אמר רבי יצחק ודאי האי בר נש יודאי איהו ובגין לזכאה לבני נשא קא אתא⁸³⁰ אמר רבי ייסא נזכה אנן בקדמיתא ביה כד מטא לגביהו אמר רבי ייסא אן קיסתא (דטירמא) <דטירמא⁸³¹ נ"א קיסטא דעמירא> בקירטוי דאורחא⁸³² אמר⁸³³ בגין דיזכון (בי) בני

יחד נקרא באר מים חיים, זה נובע בתוכו וזה מתמלא ממנו. "וירום אלוהי ישעי", זה העולם העליון שהוא רם ונשא, רם על הכל, שהרי ממנו יוצא הכל, (מקור שלא פוסק) וכל הנביעה שנובע למלא הבאר כראוי, ומשם מתברכת להאיר לכל אותם שלמטה, וכשמתמלאת הכל כראוי, אז "וירום אלוהי ישעי".

פתח רבי ייסא ואמר, "לא יגרע מצדיק עינו ואת מלכים לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו. בא וראה, כשרשעים לא שולטים בעולם ונאבדים ממנו (בעולם), אז הצדיק שולט בעולם, זהו שכתוב "לא יחיה רשע ומשפט עניים יתן". מה כתוב אחריו, "לא יגרע מצדיק עינו", מה זה עינו, כמו שנאמר "עיני ה' אל צדיקים". "ואת מלכים לכסא", אלו הם המלכים השולטים שנאחזים בכסא. "ויושיבם לנצח", שהתקיימו בכסא בקיום שלם. "ויגבהו", למה ויגבהו, לשלוט בעולם, ויתקיים הכסא על עמודיו. דבר אחר, "ויגבהו", שנוטלים את הכסא ומעמידים אותו למעלה להאחזו במקומו כראוי, ואז הכל יחוד אחד.

בעודם הולכים ראו איש אחד שהיה בא, וילד אחד עמו רוכב על כתפו. אמר רבי יצחק, ודאי שהאיש הזה הוא יהודי, וכדי לזכות אנשים הוא בא. אמר רבי ייסא, נזכה אנו בו בראשונה, כשהגיע אליהם, אמר רבי ייסא, איפה כלי של בישול (המדה של העמיר) בקיצור הדרך. אמר, כדי שיזכו (בו) אנשים, שהרי יש לי

⁸²⁶ והנה כשנדקדק הורה על ג' חבורים יחד: הא', במלת ברוך. הב' במלת ו' וברוך. הג', אפילו יאמר חי וצורי יש ייחוד, לזה אמר שאין קשר ב' ספירות אלו כקשר ויחוד שאר הספירות, ששאר הספירות יתקשרו וישפיעו זו בתוך זו, אמנם לא יכנס זו בזו כיסוד שעניינו שיכנס היסוד תוך המלכות (אור יקר).

⁸²⁷ מין חיון (נוסף צלור יקר).

⁸²⁸ ששליטתם גורם מניעת הצדיק העליון (אור יקר).

⁸²⁹ פי' הם ארגמן, וא"ש מ"ש בסמוך כל אינון רהטין אתמליין וכו', והחכם השלם כמוהר"ר אברהם וכו' אמר לי שמקובל אצלו פי' מאמר זה בהקדמת ק"ך צירופי אלה"ם אשר מתמעטים והולכים בירידתם עד וכו' (מ"מ).

⁸³⁰ לזכאה לבני נשא קאת' כלומר שיזכו עמי לתת לו צדקה והוא ע"ד משרז"ל יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני העני עושה עם הבעל הבית (ש"נ).

⁸³¹ היכן כלי של טירמא שמבשלים בו כענין טירמא דקורטמא שפי' מבשלים הכרכום אף כן כאן שאל ר' ייסא כלי זה שמבשלים בו מה עושה על אם הדרך אשר בני אדם עוברים ושבים שם (ד"א). פירוש לאן מדת ביאתך בזה הדרך והשיב לפדיון שבויים היה הולך ובנו על כתפיה. הרש"ב (נ"א). אן קיסטא לגין (ש"נ).

⁸³² טורמא רמוס. בקירטוי דאורחא הוא דרך קצר והכונה לומר אנה הולך הכלי הרמוס והשפל בדרך זה הקצר (ש"נ).

זהר פרשת ויצא

שני בנים, והגיע שר לעיר ונשבו, והיום אני הולך כדי שיזכו בהם בני אדם, זכו עמו ונתנו לו לאכול.⁸³⁵

בנינתיים פתח אותו יהודי ואמר, "את קרבני לחמי לאשי" וגו', הקרבן של הקדוש ברוך הוא בכל יום כדי לזון את העולם ולתת כלכלה למעלה ולמטה, שהרי בהתעוררות שלמטה מתעורר למעלה, ובזה מתכללים כל אחד ואחד כראוי. "את קרבני לחמי", זהו שכתוב "אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי". "לאשי", זהו שכתוב "אכלו רעים" וגו', ומה הקדוש ברוך הוא צוה לעורר מזון למעלה (למטה), כדי לעורר מזון (למעלה) למטה, מהמזון ההוא. מי שנותן לקיים נפש על אחת כמה וכמה שהקדוש ברוך הוא מברך אותו, ויעורר לו מזון שלמעלה, ויתברך העולם בשבילו.

אמר רבי יצחק, ודאי זה הסוד כראוי, ויפה אמר. אמר רבי ייסא, ודאי על זה אמר שלא יזלזל אדם בשום אדם אחר בעולם, בשתי צורות זכינו לאיש הזה. פתח ואמר, הפסוק הזה אמר

אמר רבי יצחק ודאי רוא דא כדקא חזי ושפיר קאמר אמר רבי ייסא ודאי על דא אמרו דלא יזלזל בר נש לשום בר נש אחרא בעלמא בתרי גווי זכינא (להאי) [בהאי] בר נש פתח ואמר האי קרא אמר

אמר רבי יצחק, ודאי זה הסוד כראוי, ויפה אמר. אמר רבי ייסא, ודאי על זה אמר שלא יזלזל אדם בשום אדם אחר בעולם, בשתי צורות זכינו לאיש הזה. פתח ואמר, הפסוק הזה אמר

קסד/ב

רבי אלעזר (במדבר כח ב) את קרבני לחמי לאשי את קרבני רוא דכנסת ישראל דכתיב את דייקא קרבני [דא] [דהא] איהו קרבנא וקשורא לאתקשרא⁸⁴⁰ לחמי דא מזונא דאתי מלעילא⁸⁴¹ באתערותא דלתתא לאשי לאתכללא שאר חילין⁸⁴² אחרנין דאצטריכו לאתזנא כל חד וחד

רבי אלעזר, "את קרבני לחמי לאשי", "את קרבני" הסוד של כנסת ישראל, שכתוב "את", את דוקא. "קרבני", זהו קרבן וקשר להתקשר. "לחמי", זה המזון שבא למעלה בהתעוררות שלמטה. "לאשי", להכליל שאר החיילות האחרים שהצטרפו לזון כל אחד ואחד כראוי לו.

⁸³³ והשיב העמדתי כלי זה בראש הדרך שב"א עוברים ושבים כדי שהם יזכו בי לתת לי בכלי זה מה לאכול כי נדחק לו השעה ולא היה לו מה לאכול הוא ושני בניו מכח המעשה שאירע לו כמבואר בסמוך (ד"א).

⁸³⁴ טורנא גייס בגין דיזכון בי בני נשא ה"ג ואתי שפיר זכו בהדיה (ש"נ).

⁸³⁵ גייס שר צבא (אור יקר). שר אחד עם חיילותיו וכן תרגום סרני פלשתים טורני פלשתאי (ד"א).

⁸³⁶ זכו בהדיה דיהבו לי למיכל א"נ זכו בו שנתנו לו פדיון ועוד יהבו לי למיכל (ז"ה) (ש"נ).

⁸³⁷ עולם העשייה הגשמית (אור יקר).

⁸³⁸ אפילו אל הנאצלים (אור יקר).

⁸³⁹

⁸⁴⁰ עם היות ששאר הספירות מתקשרות ומתייחדות ג"כ, עיקר המתקשר להתקשר ע"י שאר הספרות היא המלכות (אור יקר).

⁸⁴¹ שפע הזווג (אור יקר).

⁸⁴² היינו קשר היצירה, ומהיצירה לעשייה כל חד כדקא חזי ליה, מהם מהדין המתוק, מהם מן הימין, מהם מן האמצע (אור יקר). מחנות המלאכים וכחות עליונים (ש"נ).

זהר פרשת ויצא

כדקא הוי ליה ריח ניהחי דא רעותא וקשורא⁸⁴³
דאתאחדא כלא ברזא דעלמא עלאה⁸⁴⁴ תשמרו
להקריב לי במועדו מאן מועדו בזמן דאתער
אברהם למעבד רעותיה⁸⁴⁵ דכתיב (בראשית כב

ג) וישכם אברהם בבקר
ובזמנא דאתעקד יצחק על גבי מדבחה⁸⁴⁶
דההיא שעתא⁸⁴⁷ בין הערבים הוה ואמר רבי
(חייא) [ייסא] אי הכי האי דכתיב במועדו
במועדים⁸⁴⁸ מבעי ליה א"ל ההיא שעתא⁸⁴⁹
אתכליל אשא במיא ומיא באשא ובגין כך כתיב
במועדו

תא חזי בכל קרבנין לא כתיב כמה דכתיב
הכא תשמרו להקריב לי תשמרו רזא דשמור⁸⁵⁰
דאיהי צריכא לקרבא לגבי עילא דכתיב תשמרו
להקריב לי במועדו בימינא ושמאלא כמה דאתמר
באברהם ויצחק וכלא ברזא עלאה אמר רבי ייסא
אלמלא לא אתינא הכא אלא למשמע מלין אלין
דיי זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי
על דא כתיב (ישעיה ס כא) ועמך כולם צדיקים
לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר

"ריח ניהחוי", זה הרצון והקשר שאוחז
את הכל בסוד העולם העליון. "תשמרו
להקריב לי במועדו", מי הוא מועדו, בזמן
שמתעורר אברהם לעשות רצונו, שכתוב
"וישכם אברהם בבוקר".

ובזמן שנעקד יצחק על גבי המזבח,
שאותה השעה היתה בין הערבים. ואמר
רבי (חייא) ייסא, אם כך, זה שכתוב
במועדו, היה צריך לכתוב במועדים. אמר
לו, אותה השעה נכלל אש במים ומים
באש, ולכן כתוב "במועדו".

בא וראה, בכל הקרבנות לא כתוב כמו
שכתוב כאן "תשמרו להקריב לי".
"תשמרו" הסוד של שמור, שהיא צריכה
להתקרב למעלה, שכתוב "תשמרו
להקריב לי במועדו", בימין ובשמאל, כמו
שנאמר באברהם ויצחק, והכל בסוד
עליון. אמר רבי ייסא, אלמלא לא באתי
לכאן אלא לשמוע הדברים הללו, דיי.
אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם
הבא. על זה כתוב "ועמך כולם צדיקים
לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי
להתפאר".

⁸⁴³ שהוא סוד הכונה שהיו מכוונים הכהנים בעבודתם ולוים לשירם ולזמרם וישראל במעמדם והכנעת
האדם המקריב והוידוי שהיה מתודה על קרבנו וכל אותה הכונה היתה עולה למעלה עד הבינה דהוא עלמא
עלאה וזהו שתרגם אנקלוס ריח נחוח קרבן דמתקבל ברעוא וכו' כלומר שהיה מתקבל בשביל רעותא דלבא
והכונה שהיו מכוונים בה במועדם תיבעי ליה ה"ג שכן עולת הבקר בבקר ועולת הערב בערב (ש"נ).

⁸⁴⁴ הספירות התחתונות עולות אל הבינה, והעליונות יורדות אל הבינה, ושם נקשרות באור הכתר
וא"ס (אור יקר).

⁸⁴⁵ להשפיע חסד עליון, דהיינו הרצון העליון, שהתעוררות החסד לפעול חסד לא עקידת הדין כשעת
המנחה (אור יקר).

⁸⁴⁶ דהיינו שאברהם מתעורר לעוקדו למתק דינו, ועקידתו על גבי מדבחה, הגבורה על המלכות, דהיינו
תפלת המנחה יצחק בהיכל זכות (אור יקר).

⁸⁴⁷ בין הערבים הזה דהיינו ערב דיצחק וערב דדוד, ובין שתיהם נעקד יצחק ע"י אברהם, אם כן אברהם
ג"כ מתעורר אז לעקוד הדינים (אור יקר). ההיא שעתא שנעקד יצחק על גבי המזבח נכלל אברהם ביצחק
ויצחק באברהם דהיינו כללות החסד בגבורה וגבורה בחסד א"כ במועדו חד קרינא ביה דכלא חד א"נ ההיא
שעתא כלומר ההיא שעתא שמתקרב קרבן הבקר שם כלול יצחק באברהם ואברהם ביצחק הנזכר א"כ
מאחר שאשא ומיא כלולים זה בזה א"כ עולת הבוקר ועולת הערב הכל א' שבעלות הבקר אברהם וכלול בו
יצחק ועולת הערב יצחק וכלול בו אברהם ולהכי במועדו חד קרינא ביה הוא דשמור שהיא המלכות לקרבא
לגבי עילא שהם ימין ושמאל חסד וגבורה מ' בין תרין דרועין וזהו במועדו כדקאמרן (ז"ה) (ש"נ).

⁸⁴⁸ חסד וגבורה, שחרית ומנחה (אור יקר).

⁸⁴⁹ כל ושעה ושעה משני שעות אלו, בבוקר אתכליל אשא גבורה במיא בחסד ונמתקת, ובמנחה
בעקידא דאשא חסד באשא גבורה, ולעולם ב' מועדים מועד א', חסד וגבורה יחד, או אפשר לפרש שניהם
כא' בבוקר אשא במיאי באשא, וכן במנחה אם כן לערך הספירות הכל מועד א' (אור יקר).

⁸⁵⁰ ושמור אינה מתקרבת אלא בין ב' זרועות, אם כן במועדו היינו ב' זרועות (אור יקר).

זהר פרשת ויצא

ולבן הלך לגזז את צאנו וגו' (בראשית לא יט)
אמר רבי יוסי מאן תרפים⁸⁵¹ אלא ע"ז הוה⁸⁵²
ואמאי אקרי תרפים לגנאי הוה⁸⁵³ כמה דתנינן
במקום התורף ומנלן דע"ז הוה דכתיב (שם ל) למה
גנבת את אלהי וכתיב (שם לב) עם אשר תמצא
את אלהיך וגו' ולבן חרשא דכל חרשין דעלמא
הוה ובהאי הוה ידע בכל מאן דבעי למנדע

אמר רבי חייא בקסם אתעביד רבי יוסי אמר
בנחש⁸⁵⁴ אמר רבי יהודה לא אתעבידו אלא
בשעתו ידיען⁸⁵⁵ ואמאי אקרי תרפים בגין דבטשי
>האי שעתא והאי שעתא <(ו) ארפי ידא כמה דאת
אמר (ש"ב כד מז) רב עתה הרף ירך אומנא כד
עביד ליה ההוא דידע רגעי ושעתי קאים עליה
ואמר השתא ארפי והשתא עביד ולא תשכח
עבידתא >דאצטריך <דירפון מינה אלא האי ואיהו
מליל תדיר ויהיב עיטין ביטין >לאבאשא <
לנפשיה דבר נש

ורחל דחילת בגין דיהב עיטא לאבאשא ליה
ליעקב ובגין בזיונא דע"ז שוי לון תחותה >עד
דלא <(ו) יכיל למללא דהא כד איהו מתתקן
למללא מכבדין ומרביצין קמיה והשתא מה כתיב
(בראשית לא לר) ותשב עליהם דכר ונוקבא הוה
(ופולחנין) (דפולחנין) סגיאין קא עבדין לון עד לא
ממללן ובגניני כך אתעכב לבן תלת יומין דלא ידע
דערק יעקב דכתיב (שם כב) ויוגד ללבן ביום
השלישי כי ברח יעקב ואמר רבי יהודה זמין

"ולבן הלך לגזז את צאנו" וגו'. אמר
רבי יוסי, מה זה תרפים, אלא עבודה זרה
היה. ולמה נקראים תרפים, לגנאי היה,
כמו ששינונו במקום התורף. ומנין לנו
שהיו עבודה זרה, שכתוב "למה גנבת את
אלהי", וכתוב "עם אשר תמצא את
אלהיך" וגו'. ולבן היה המכשף של כל
המכשפים של העולם, ובזה היה יודע את
כל מה שרוצה לדעת.

אמר רבי חייא, בקסם נעשה. רבי יוסי
אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא נעשו
אלא בשעות ידועות, ולמה נקראים
תרפים, משום שמכים את השעה הזו,
והשעה הזו מרפה היד, כמו שנאמר "רב
עתה הרף ירך". כשהאומן עושה אותו,
שיודע רגעים ושעות עומד עליו ואומר,
כעת הרפה וכעת עשה, ולא תמצא
מעשה שצריך שירפו ממנו אלא זה, והוא
מדבר תמיד ונותן עצות רעות להרע
לנפש האדם.

ורחל פחדה, משום שנתן עצה להרע
ליעקב, ובשביל בזיון עבודה זרה שמה
אותם תחתיה עד שאין יכולים לדבר.
שהרי כשהוא מתוקן לדבר, מכבדים
ומרביצים לפניו, וכעת מה כתוב, "ותשב
עליהם". זכר ונקבה היו, ועבודות רבות
עושים טרם מדברים. ולכן התעכב לבן
שלושה ימים, שלא ידע שברח יעקב,
שכתוב "ויוגד ללבן ביום השלישי כי ברח
יעקב". ואמר רבי יהודה, הזמין עצמו
בשלושה דברים, הזדרז בכל הכשפים

⁸⁵¹ הוא כלי לדעת את השעות נקראים תרפים וניחא כענין מיכל שהיה לה תרפים (אור יקר).

⁸⁵² עם היות שיש תרפים שאינם ע"ז כאן ע"ז הוה. והנה לפי פי' כלי לדעת את השעות נקראים תרפים שהם מכים ומשמיעים קול ומרפים משעה לשעה. אלא אם הוא ע"ז למה נקרא תרפים וכו' (אור יקר). והנה ענין תרפים אלו הוא לשון תורף, שהוא מקום ערוה, כמו בית התורפה, הנזכר בגמ' (נדה נז ע"ב), והם בחי' ב' רגלים של לאה הנכנסין ומתלבשין תוך כתר רחל כנ"ל, לכן אמר תרפים לשון רבים, שהם ב' הרגלים. וביאור הענין, כי הנה מקום פתיחת יסוד אמא תוך ז"א, הוא בחזה שלו, נמצא שגילוי ופתיחתו הוא בשליש האמצעי, וזהו פתיחת וגילוי בית התורף אשר שם של התבונה. וכו' הנה המקום הזה הוא בחי' עץ הדעת טו"ר, אשר בו חטא אדה"ר וחווה, כי שם הוא מקום גלוי החסדים של הדעת דז"א בחזה שלו, ולכן יש שם יניקה ואחיזה אל החצונים הנקרא רע בעצם וכו' (ע"ח לו"ר ג). השבעת השמות והמלאכים ושדים לידע כל אשר בארץ טוב ורע וכו' והשבעות עצמן הן בעץ הדעת טוב ורע וכו' וכ"ז שרוצה להיות כאלקים המלאכים והשדים לידע עתידות טו"ר וכו' וזו היתה ע"ג של הראשוני הכל לדעת טו"ר כמו התרפים (בהגר"א בתיק"ז קיב ע"ד).

⁸⁵³ כדאמרינן במס' מגילה ליצנות דע"ז שריא (אור יקר).

⁸⁵⁴ נחש וקסם הם ב' כחות, זו"נ טמאים וכו' והשתא פליגי איזה כח מהם נעשה מתלבש בו שמגיד העתידות, חד אמר בקסם נקבה, דהיינו לישנא דתרפים לשון בית התורפה, וחד אמר בנחש לשון זכר תרפים ולא תרפות (אור יקר).

⁸⁵⁵ אינו מצד נחש ולא מצד קסם אלא מצד עונן, דהיינו שמכוונין העונות להוריד כח הכוכבים בו כעין הטלסמאות, ולפי זה נראה שאינו ע"ז, אם כן הדרא קושאי לדוכתין למה גנבה רחל לזה אמר ויהיב עיטין וכו' (אור יקר).

זהר פרשת ויצא

גרמיה בתרין מלין אודרו בכל הרשין דהוה ליה ואודרו בזיינין בגין לאובדא ליה מן עלמא דכתיב (דברים כו ה) ארמי אובד אבי כיון דחמא קב"ה דבעא לאובדא ליעקב מה כתיב (בראשית לא כד) השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע והיינו דכתיב (שם כט) יש לאל ידי לעשות עמכם רע במה אתרחיץ בהרשין דהוה בידיה

תא חזי לבן אזל ביומא חד ארח שבעה ימים דאזל יעקב בגין לאעקרא ליה מן עלמא חד על דאזל וחד על אינון תרפים ואף על גב דרחל אייה עבדת לאעקרא ליה לאבוה מבתר ע"ז אתענשת דלא רביאת ליה לבנימן ולא קיימא בהדיה שעתא חדא בגין צערא דאבוה אף על גב דאתכוונת לטב רבי יצחק אמר כל ההיא תוכחתא דהוה ליה ליעקב בלבן אהדר ליה ללבן לאודאה ליה לקב"ה דכתיב (שם נ) ראה אלהים עד ביני וביניך תא חזי כתיב (שם נג) אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו אהדר ההוא רשע לתקליה כיון דאמר אלהי אברהם אהדר ואמר ואלהי נחור

שהיו לו, והזדרז בכלי זיין כדי לאבדו מן העולם, שכתוב "ארמי אובד אבי", כיון שראה הקדוש ברוך הוא שרצה לאבד את יעקב, מה כתוב, "השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע". והיינו שכתוב "יש לאל ידי לעשות עמכם רע". במה בטח, בכשפים שהיו בידו.

בא וראה, לבן הלך ביום אחד אותו הדרך שהלך יעקב שבעה ימים כדי לעקור אותו מן העולם. אחד על שהלך, ואחד על אותם התרפים. ואף על גב שרחל היא שעשתה כדי לעקור את אביה מאחרי עבודה זרה, נענשה, שלא גידלה את בנימין, ולא עמדה עמו שעה אחת, בשביל הצער של אביה, אף על גב שהתכוונה לטוב. רבי יצחק אמר, כל אותה התוכחה שהיתה ליעקב עם לבן, החזיר לו ללבן להודות לקדוש ברוך הוא, שכתוב "ראה אלהים עד ביני וביניך". בא וראה, כתוב "אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו". חזר אותו הרשע לתקלתו. כיון שאמר "אלהי אברהם", חזר ואמר "ואלהי נחור".

קסה/א

זהר

וישבע יעקב בפחד אביו יצחק (בראשית לא נג) מאי טעמא בפחד יצחק ולא באלהי אברהם אלא דלא בעא לאטרחה לימינא⁸⁵⁶ בגיניה דלבן ולא עוד אלא דלא לבעי ליה לאיניש אף על גב דאומי בקושטא לאומאה באתר עלאה דכלא א"ר יוסי ודאי לקיומא <נ"א לאומאה> כדקא יאות⁸⁵⁷ אומי יעקב כך והכי אתחזי ויעקב אשגח במלה⁸⁵⁸ אמר הא איהו אמר אלהי אברהם ושבק (לאבא) [ליה אבא] אנא אשלים כלא מיד וישבע יעקב בפחד אביו יצחק דבר אחר לאתכללא בדינא למיקם עליה דלבן

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים (בראשית לב א) רבי אבא פתח ואמר (שם ה ב) זכר ונקבה בראם וגו' כמה אית לן לאסתכלא

"וישבע יעקב בפחד אביו יצחק". למה בפחד יצחק ולא באלהי אברהם. אלא שלא רצה להטריח את הימין בשביל לבן, ולא עוד, אלא שאדם לא צריך, אף על גב שנשבע באמת, להישבע במקום העליון של הכל. אמר רבי יוסי, ודאי לקיום (לשבועה) כראוי יעקב נשבע כך, וכך ראוי. ויעקב השגיח בדבר, אמר, הרי הוא אמר אלהי אברהם, ועזב את אבא, אני אשלים את הכל. מיד, "וישבע יעקב בפחד אביו יצחק". דבר אחר, להיכלל בדיון, לעמוד נגד לבן.

"ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים". רבי אבא פתח ואמר, "זכר ונקבה בראם" וגו', כמה יש לנו להסתכל

⁸⁵⁶ להמשיך ההשגחה העליונה בפרט המעשה ההוא (אור יקר).

⁸⁵⁷ וכיון שכן, שכל מה שישבע ייחד הספירות העליונות, ולכך כראוי הוא קשר השמאל והימין, שהנשבע באמת מייחד הוא ואמר אלהי יצחק, מפני שכבר נאמר אלהי אברהם (אור יקר).

⁸⁵⁸ וראה שלבן הזכיר מדת החסד, תקן ויחד השמאל בימין, ומיד וישבע בקשר, ויחוד מה שהזכיר לבן הימין. ד"א שלא הזכיר אלא הגבורה שצורך השעה בגבורה ודיון (אור יקר).

זהר פרשת ויצא

במלי דאורייתא ווי לון לאינון אטימי לבא וסתימין עיינין הא אורייתא קארי קמיהו (משלי ט ה) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי (שם ד) מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו ולית מאן דישגח תא חזי האי קרא אית ביה רזין עלאין איהו לנו ואיהו לבר זכר ונקבה בראם אשתמע [להאי גוונא ואשתמע] להאי גוונא ואשתמע דשמשא⁸⁵⁹ וסיהרא⁸⁶⁰ בחבורא דא⁸⁶¹ אינון דכתיב בראם כמה דאת אמר (חבקוק ג יא) שמש ירח עמד זבולה ואשתמע דאדם וחיה כחדא אתבריאו בזוונא חד וכיון דאשתכחו בזוונא חד מיד ויברך אותם (בראשית ה ב) דלית ברכתא שריא אלא באתר דאשתכחו דכר ונקבא

תא חזי כד נפק יעקב למיהך לחרן בלחודוי הוה דלא אינסיב מה כתיב (שם כה יא) ויפגע במקום [וגו'] ולא אתיבו ליה אלא בחלמא השתא דאנסיב והוה אתי בכלהו שבטין כביכול משיריין עלאין פגעין ביה ואתחננו ליה דכתיב (שם לב א) ויפגעו בו אינון אהדרו למפגע ביה בקדמיתא איהו ויפגע במקום השתא אינון ויפגעו בו בגין דבגנייה דיעקב ובאינון שבטין אתשקיין אינון ממיא דימא רבא ולא עוד אלא בקדמיתא [בלילה] בחלמא השתא בחיזו דעינא וביממא הה"ד (בראשית לב ב) ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה וגו' במה

סתרי תורה

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים (בראשית לב ב) מתניתין תוקפי דהורמני⁸⁶² זקיפין <מלעילא⁸⁶³> (לעילא לעילא) שננא

בדברי התורה, אוי להם לאותם אטומי הלב וסתומי העיינים. הנה התורה קוראת לפנייהם "לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי", "מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו", ואין מי שישגיח. בא וראה, בפסוק הזה יש סודות עליונים, הוא בפנים והוא בחוץ, זכר ונקבה בראם, נשמע לצורה הזו ונשמע לצורה הזו, ונשמע שהשמש והלבנה הם בחיבור אחד, שכתוב "בראם", כמו שנאמר "שמש ירח עמד זבולה", ונשמע שאדם וחיה נבראו יחד בזווג אחד. וכיון שנמצאו בזווג אחד, מיד "ויברך אותם", שאין הברכה שורה אלא במקום שנמצאים זכר ונקבה.

בא וראה, כשיצא יעקב ללכת לחרן, היה לבדו, שלא נשא, מה כתוב, "ויפגע במקום" וגו', ולא השיבו לו אלא בחלום. כעת שנשא, והיה בא עם כל השבטים, כביכול המחנות העליונים פגשו בו והתחננו לו, שכתוב "ויפגעו בו". הם חזרו להפגש בו, בראשונה ויפגע הוא במקום, וכעת הם ויפגעו בו. משום שבשביל יעקב ובאותם השבטים הם משקים מן המים של הים הגדול. ולא עוד, אלא בראשונה בלילה בחלום, וכעת במראה העין וביום. זהו שכתוב "ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה" וגו'. במה

"ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים". משנה: תוקף השרים זקופים מלמעלה, ולהט החרב השנונה ממנה על

⁸⁵⁹ ת"ת (אור יקר).

⁸⁶⁰ מלכות (אור יקר).

⁸⁶¹ שניהם פועלים פעולה אחת, ולא יתייחס אליהם שם הריבוי כדכתיב בראם, והוה ליה למימר בראום (אור יקר).

⁸⁶² חזקי החיילים (אור יקר). תוקף וכח של בעלי הדינים שהורשו מלעלה הוא שינון חרב הלוהטת והוא להט החרב המתהפכת (ד"א).

⁸⁶³ כלומר עם היותם משתלשלים למטה, עכ"ז הם זקופים מצד עילתם למעלה, והכוונה שהארותם וחיותם לעולם מעילתם, וזה דרך כלל לכל החיילים בין טמאים בין טהורים. ונודע כי המלכות נקראת חרב והוא מצד הדין. אמנם להט החרב אינה החרב בעצמו, אלא דבר אחר המשתלשל מן החרב. ואחר שידענו היות חרב שם אליה מצד תוקף הדין הנפעל, כדמסיק לקמיה חרב לה' מלאה דם, דהיינו אדמימות הדין הנפעל לנקום נקם ולהעלות חימה, א"כ להט החרב הוא כח משתלשל מצד תוקף הדין, ויש בחרב ב' דברים, הא' להט, והב' שנון, והשנון הוא הכלי שבו נפעל שפיכת הדם והמיתה שהוא קשה מהלהט (אור יקר).

⁸⁶⁴ נודע שהוא כח משתלשל מן החרב בו כח ההריגה אכזרי מכח הלהט המפחיד, ועל כחות אלו אמר שננא דחרבא דמלהטא וכו' (אור יקר).

⁸⁶⁵ בחרב תלוי אותו הכח שנשתלשל ממנה הכח החצוני, שבו תלוי כל הפוכים רעים. ומפני שיש הפוך, הוא בחרב עצמו לא תלוי בו. דהיינו שהדין מתהפכת מן הדין אל הרחמים, ומן הרחמים אל החסד, לפי יניקתה. לזה פי' שזה מין הפוך אחר שאינו בעצם החרב ח"ו, אלא תלוי בו, והיינו דכתיב להט החרב, שהלהט מתהפכת, והיינו הכחות חצונים שהפוכם מנשים לאנשים ומאנשים לנשים, דהיינו סוד נגעי בני אדם המחטיאים בתוקף חמימותם לבני אדם ונראים כנשים, ועוד מחטיאים האדם, מראים להם פנים צהובות כאשה יפה, כמשל שלמה "והנה אשה לקראתו וכו'", והם אח"כ עולים ומקטרגים ויורדים כגבור ערוך מלחמה, ליטול נשמה. ואין זה דרך הקדושים ח"ו, ובצד זה שהם החצונים, כמה מינים הם שאין להם מספר, וכולם חצונים, והם בסוד י' ספירות טמאות וז' היכלות וכו', וז"ש בטסרא דא סגיאין (אור יקר).

⁸⁶⁶ היינו בסוד ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע. הרי שיש חיים ויש מות, יש טוב ויש רע. גם את זה לעומת זה עשה האלהים, ויש עץ החיים ועץ מות, ועץ הדעת טוב ועץ הרע, והמלכות היא עץ הדעת טוב עם כל חיילי הקדושה, שהם משתלשלים מעץ החיים, כי החיים והטוב ענין א' כדפי'. והיינו שפי' הרשב"י ע"ה בתיקו"ז עץ הדעת טוב דא מטטרו"ן, ורע דא סמאל. ולזה כל חיילי הקדושה שהם חיים נצחיים, עם היות שיש בהם מלאכין דשכינה ומלאכין דקב"ה, עכ"ז כולם קדושים כא', יצדק אמרוה בהם "מסטרא דאילנא דחיי" שהוא הת"ת, שבו אחוז עץ הדעת טוב, והיינו סוד ז' היכלות הקדושים וכו', ושאר המלאכים הקדושים הנקשרים בהם, שכולם מתאחדים ונקשרים בייחוד הספירות ת"ת ומלכות (אור יקר).

⁸⁶⁷ זוכה אל תוספת מעלת הקדושים בדברים הרבים (אור יקר).

**אלין ודאי אשתאבן תדיר, זוכה על תוספת מעלת
הקדושים בדברים הרבים, הא' אלין אשתאבן שמטבעם
לשאוב, אמנם החצונים מה שהוא חיותם הוא בנתינה או
בזריקה לא בשאיבה, והטעם כי הקדוש שהוא מושרש בקדושה
שואב ע"י שורשו, אמנם החצוני הנכרת משם אינו שואב
אלא טורף בטריפה ונותנים לו בזריקה. הב' תדיר, כי הקדוש
נוטל חלק תדיר כפתילה השואבת מטבעה השמן שאיבה אחר
שאיבה שלא יחסר לעולם, אמנם החצונים אינו תדיר אלא
נתן להם חלקם טרף מזמן לזמן, והיינו ותקם בעוד לילה
ותתן טרף לביתה וז"ש אשתאבן תדיר.**

ותתן טרף לביתה וז"ש אשתאבן תדיר. הג' שפע זך מהת"ת
מה שאין כן החצונים שאין להם אלא תמצית זיעתן של חיות,
דחיית מותרם נעשה נהר דינור להם, ויורד להם דרך נוקבא
דתהומא רבא, וז"ש מטל השמים היינו בערך חיותם, אמנם
⁸⁶⁸ היינו בערך חיותם, אמנם

חלק האלהות הנקשר בהם אמר
שמא דאלהים בהו, דהיינו
שכינה שהם חייליה והיא
לעולם מתקשטת בהם, וזהו סוד
ב"ש כ"מ ל"ו.

זהר פרשת ויצא

דחרבא⁸⁶⁴ דמלהטא ממנא על כל <נ"א כמה> חילין ומשיריין ההוא חרבא מלהטא הוא חרבא סומקא דכתיב (ישעיה לד ו) חרב ליהויה מלאה דם ההוא חרבא דתליא [ביה] (ביד) הפוכא⁸⁶⁵ אינון דמהפכי לכמה גוונין הוא נשיין הוא גוברין בסטרין סגיאין מתפרשין גוונין אחרנין לכמה דרגין מסטרא דאילנא דחי⁸⁶⁶ נפקי אינון דמתיחדי ביהודא בקשורא קדישין אלין <אשתאבן> (אסתאבן) תדיר⁸⁶⁷ מטל השמים⁸⁶⁸ שמייה <ד>אלהיים אתקין בהו <נ"א ועל דא אמר (בראשית כז כח) משמני הארץ⁸⁶⁹ ואתתקן>

בארבע סטרין דעלמא אתעבידו סמכין דכרסייא כלהו מרגליטין שייפין וסמכין⁸⁷⁰ לא מתפרשין לעלמא מגו דא שמא אינון קשורין דיעקב דבריר לחולקיה ומתקשרן בשמא <דא> כולהו נפקו (בערב) <ויעקב> כד נפק למיזל לארחיה לארבע סטרין אקיפו ליה לארבע זווין דעלמא נטרו ליה בשעתא קלה אתרגיש מאילנא⁸⁷¹ (ו)לעילא למיטר אילנא דלתתא וכדין (שם לב ב) ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהיים זה כדין ויקרא שם המקום ההוא מחנים

אמר רבי יהודה⁸⁷² תא חזי שלמותיה דיעקב דלא בעי למיזל אלא ברשותיה דלבן ואי תימא זמנא אחרא אמאי לא אלא בגין דדחיל יעקב דלא ישבוק ליה וישתלימו תריסר שבטין בארעא אחרא ועל דא כיון דחמא דמטא שעתא דבנימין

כל (כמה) הצבאות והמחנות. אותה החרב הלוהטת היא חרב אדומה, שכתוב "חרב לה' מלאה דם", החרב הזאת שתלויה בה ההיפוך, הם שמתהפכים לכמה צורות, הוא נשים הוא גברים, בצדדים רבים נפרדות הצורות האחרות לכמה דרגות. מהצד של עץ החיים הם יוצאים, שמתייחדים ביחוד בקשר. אלו הקדושים נשאבים תמיד מטל השמים. השם של אלהים נתקן בהם (ועל זה אמר משמני הארץ ונתקן).

בארבעה הצדדים של העולם נעשו לעמודי הכסא, כולם מרגליות ואיברים ועמודים, לא נפרדים לעולם מתוך השם הזה, הם הקשרים של יעקב שבירר לחלקו, ונקשרים בשם הזה. כולם יצאו (בערב), ויעקב, כשיצא ללכת לדרכו, הקיפו אותו לארבעה צדדים, לארבע הזוויות של העולם שמרו אותו. בשעה קלה התרגש מהעץ (מהמקום) שלמעלה לשמור את העץ שלמטה, ואז "ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה", אז "ויקרא שם המקום ההוא מחנים".

אמר רבי יהודה, בא וראה את שלמותו של יעקב שלא רצה ללכת אלא ברשותו של לבן. ואם תאמר, בפעם אחרת למה לא, אלא משום שיעקב פחד שלא יעזוב אותו, וישלמו שנים עשר השבטים בארץ אחרת, ועל כן, כיון

וע"ד אמר ומשמני הארץ,

שהם הכחות האלו שהם המלויים

האדם לשומרו, ונקראים משמני⁸⁶⁹

הארץ מלשון רז"ל משמנים ביניהם, שהם חלקים מהארץ העליונה, וכמה דמסיק שהם מתתקנים לד' סטרין, ואפשר שהוא מלשון שמנים דהיינו חלק שפע שמן הנתן לכל א' וא', והם משמנים השפע ביניהם, חלק שגובר החסד למיכאל וחייליו, חלק שגובר הגבורה לגבריאל וחייליו, חלק שגובר הת"ת לאוריאל וחייליו, חלק שגובר המלכות לרפאל וחייליו.

@@@158@אור יקר

⁸⁷⁰ כלם הם מרגליות ואיברים עליונים ועמודים לכסא העליון והם ביחוד אחד בלי פירוד לעולם (ד"א).

⁸⁷¹ (ס"א מאלתר) – דפ"ו.

⁸⁷² נדפס דף קנח ע"ב ושם מפורש (הערת הזוהר ודרך אמת).

זהר פרשת ויצא

ברח כמה דאת אמר (שם לא כא) ויברח הוא וכל אשר לו דכיון דאתיליד בנימן אתקשר שכינתא בכלהו שבטין ונטל ביתא בהו ויעקב הוה ידע ברוחא דחכמתא דכד ישתלימו תריסר שבטין דשכינתא אתקשר בהו ורחל תמות ואיהי נטלא ביתא

ותא חזי הכי אוליפנא עלמא תתאה אתחזי ליה ליעקב כמה דאתחזי ליה למשה אלא דלא

קסה/ב

זהר

אשתמודע לון אלא חמא דאינון הווי אינון דחמא בחלמא בניני כך קרא לון מהנים משריין דאתחזו לעילא ומשריין דאתחזו לתתא אמאי אתגליאו למפגע ליה אלא שכינתא אזלא לגביה לנטלא לביתיה ומחכא ליה לבנימן לנטלא ביתא עמיה דיעקב כדקא יאות וכדין כתיב (ירמיה ל י) ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד⁸⁷³ ברוך ה' לעולם אמן ואמן

סתרי תורה

יכילת עד דהווי י"ב שבטין בביתא לאתקשרא בהו וכדין אתדחיית רחל ונטלת איהי ביתא בכלהו שבטין והות עקרא דביתא וכדין (תהלים קיג ט) מושיבי עקרת הבית אמר יעקב הא מטא זמנא דישתלימו י"ב שבטין וודאי עלמא דלעילא ייחוד ליה ביתא ואתקשרא⁸⁷⁴ בהו ומסכנתא דא אתדחייא קמיה אי תימות הכא לא אפוק מכאן לעלמין ולא עוד אלא בארעא דא לא אתחזי לאשלמא ביתא בגין כך (בראשית ל כה) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף עד לא ישלימו שבטין

שמע רבי שמעון אמר ודאי כל מלוי דרבי יהודה שפיר ודא סליק על כלא ואי תימא אמאי לא אזל ליה לארחיה מיד אלא כל זמנא דרחל לא

שראה שהגיעה השעה של בנימין, ברח, כמו שנאמר "ויברח הוא וכל אשר לו". כיון שגולד בנימין, נקשרה השכינה עם כל השבטים, ונטלה את הבית עמם. ויעקב היה יודע ברוח החכמה, שכאשר ישלמו שנים עשר השבטים, שהשכינה תתקשר עמהם ורחל תמות, והיא נוטלת את הבית.

ובא וראה, כך למדנו, העולם התחתון ראוי לו ליעקב כמו שראוי למשה, אלא שלא

הכיר אותם, אלא ראה שהם היו אותם שראה בחלום, לכן קרא להם מחניים, מחנות שנראו למעלה ומחנות שנראו למטה. למה נתגלו לפגוש אותו, אלא השכינה הלכה אליו לקחת את ביתו, ומצפה לבנימין לקחת את הבית עם יעקב כראוי, ואז כתוב "ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד".

יכלה עד שהיו שנים עשר שבטים בבית להתקשר עמהם, ואז נדחתה רחל, והיא נטלה את הבית עם כל השבטים והיתה עיקר הבית, ואז "מושיבי עקרת הבית". אמר יעקב, הנה הגיע הזמן שיושלמו שנים עשר השבטים, וודאי שהעולם שלמעלה יתייחד לו לבית ויתקשר (העולם שלמעלה ירד לו לביתו והתקשר) בהם, והעניה הזאת נדחית לפניו. אם תמות כאן, לא אצא מכאן לעולמים. ולא עוד, אלא בארץ הזו לא ראוי להשלים את הבית. לכן "ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף", טרם שישלמו השבטים.

שמע רבי שמעון, אמר, ודאי שכל דברי רבי יהודה יפים, וזה עולה על הכל. ואם תאמר, למה לא הלך לו לדרכו מיד. אלא כל זמן שרחל לא התעברה מבנימין,

⁸⁷³ עד עתה שהיה יעקב למטה היה מחריד מפני שהמקום גורם, שהוא מקום החרדה והקטטה. כעין בית שני מלכות, תמיד בו קטטה. אמנם ושב יעקב יתעלה אל הת"ת. דהיינו אחר פטירת רחל ויתעלה בת"ת ושקט ושאנן, שאין שם קטרוג החצונים. ואם תאמר והרי לא שקט אלא קפץ עליו רוגזו של יוסף, וי"ל שאינו אמת שיוסף חי היה, או אפשר שלא נתקיים זה עדיין, מפני שקפץ עליו רוגזו של יוסף, ואח"כ היה במצרים בחו"ל, ולעתיד לבא ושב יעקב א"י וכו' והשלים בכי טוב (אור יקר).

⁸⁷⁴ (נ"ל עלמא דלעילא ייחות ליה לכיחיה ואתקשרא) – לפ"ו.

זהר פרשת ויצא

התעכב שם. כיון שהגיע הזמן של בנימין, ברח, ולא בקש רשות, כדי שלא יתעכב שם, והתחבר יעקב עם כל השבטים במקום שצריך.

מתעברא מבנימן אתעכב תמן כיון דמטא זמנא דבנימן ערק ולא בעא רשותא בנין דלא יתעכב תמן ואתחבר יעקב בכלהו שבטין באתר דאצטריך